

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Henriette Fagerberg Erichsen <hfe@advokatsamfundet.dk>
Sendt: 4. juni 2020 13:45
Til: ENS - Center for Telekommunikation; Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Sv: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36 (Sagsnr.: 2020 - 3)

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Tak for henvendelsen.

Advokatrådet har besluttet ikke at afgive høringssvar.

Med venlig hilsen

ADVOKATSAMFUNDET
RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET

Henriette Fagerberg Erichsen
Sekretær

Advokatsamfundet, Kronprinsessegade 28, 1306 København K
D +45 33 96 97 28
hfe@advokatsamfundet.dk - www.advokatsamfundet.dk

Fra: hoeringplan@erst.dk [mailto:hoeringplan@erst.dk]

Sendt: 29. maj 2020 13:02

Til: regioner@regioner.dk; kl@kl.dk; borgerservice@kk.dk; Albertslund Kommune; Allerød Kommune; assens; Ballerup Kommune; Billund Kommune; Bornholms Regionskommune; Brøndby Kommune; Brønderslev Kommune; Dragør Kommune; Egedal Kommune; Esbjerg Kommune; Fanoe Kommune; favrskov@favrskov.dk; Faxe Kommune; Fredensborg Kommune; Fredericia Kommune; Frederiksberg Raadhuset; Frederikshavn Kommune; Frederiksund Kommune; Furesø Kommune; Faaborg Kommune; Gentofte Kommune; Gladsaxe Kommune; Glostrup Kommune; Greve Raadhus; Gribskov Kommune; Guldborgsund Kommune; Haderslev Kommune; Halsnæs Kommune; mail@hedensted.dk; Helsingør Kommune; Herlev Kommune; Herring Kommune; Hillerød Kommune; Hjørring Kommune; Holbæk Kommune; Holstebro Kommune; Horsens Kommune; Hvidovre Kommune; Høje-Taastrup Kommune; Horsholm Kommune; Ikast Brande kommune; ishojkommune@ishoj.dk; Jammerbugt Kommune; Kalundborg Kommune; Kerteminde Kommune; Kolding Kommune; Koege Kommune; post@langelandkommune.dk; Lejre Kommune; Lemvig Kommune; Lolland Kommune; Lyngby Kommune; Laesø Kommune; Mariagerfjord Kommune; Middelfart Kommune; Morsø Kommune; Norddjurs Kommune; Nordfyns Kommune; Nyborg Kommune; Næstved Kommune; Odder Kommune; Odense Kommune; Odsherred Kommune; Randers Kommune; Rebild Kommune; Ringkøbing-Skjern Kommune; Ringsted Kommune; Roskilde Kommune; Rudersdal Kommune; Rodovre Kommune; Samsø Kommune; Silkeborg Kommune; Skanderborg Kommune; Skive Kommune; Slagelse Kommune; Solrød Kommune; soroekom@soroed.dk; Stevn Kommune; Struer Kommune; svendborg@svendborg.dk; Syddjurs Kommune; Sønderborg Kommune; Thisted Kommune; Tønder Kommune; Taarnby Kommune; Vallensbæk Kommune; Varde Kommune; Vejen Kommune; Vejle Kommune; Vesthimmerlands Kommune; viborg@viborg.dk; Vordingborg Kommune; Aero Kommune; Aabenraa Kommune; Aalborg Kommune; Aarhus Kommune; 3f@3f.dk; seaman@3f.dk; 92grp@92grp.dk; Postkasse - Samfund - Advokatsamfundet; ad@affald danmark.dk; ac@ac.dk; info@akademiraadet.dk; abf@abf-rep.dk; ae@ae.dk; mail@arkitektforeningen.dk; ai@asfaltindustrien.dk; atvmail@atv.dk; info@batteri.dk; jr@bauermedia.dk; pesticider@mst.dk; bfr@benzinforhandler.dk; vivian.dyrup.juhl@gmail.com; kontakt@biologiforbundet.dk; bl@bl.dk; customer.service@booking.com; bt@bornholmstrafikken.dk; bosam@bosam.dk; barjordtilbord@di.dk; info@dansk-luftfart.dk; spt@spt.dk; bfe@bfe.dk; kontakt@bryggeriforeningen.dk; info@byoghavn.dk; sekretariat@byfo.dk; bsf@bsf.dk; info@byggesoc.dk; info@bygherreforeningen.dk; info@bygningkultur.dk; info@baeredygtigtlandbrug.dk;

info@campingraadet.dk; Permalle@outlook.dk; eva.munch@canaldigital.dk; mail@lbst.dk; co10@skaf-net.dk; co@co-industri.dk; cosea@co-sea.dk; info@cfu-net.dk; henrik.kirketerp@coop.dk; cowi@cowi.com; dakofa@dakofa.dk; dpf@dpf.info; mail@danishseafood.org; apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; dcu@dcu-cykling.dk; gitu@di.dk; mail@dkfisk.dk; jj@dfac.dk; dfu@dk-dfu.dk; dif@dif.dk; post@jaegerne.dk; dl@dklf.dk; dn@dn.dk; info@pelagisk.dk; danmarks@skibskredit.dk; info@shipbrokers.dk; post@sportsfiskerforbundet.dk; info@dkvind.dk; kontakt@danmarksvaekstraad.dk; info@dansam.dk; mail@danskaffaldsforening.dk; danskakvakultur@danskakvakultur.dk; kop@mailpostbox.dk; da@da.dk; post@autogenbrug.dk; dasu@dasu.dk; info@dbr.dk; info@dkblind.dk; kontor@botaniskforening.dk; info@danskbyggeri.dk; info@dabyfo.dk; db@byplanlab.dk; info@dcu.dk; dcf@dcf.dk; mail@dansk-detail.dk; de@de.dk; info@danskenergi.dk; debra@energibranchen.dk; def@entoweb.dk; hoeringssager@danskerhverv.dk; info@danskerhvervsfremme.dk; kontakt@firmaidraet.dk; mail@danskfjernvarme.dk; datca@datca.dk; dffr@roning.dk; teamstr@gmail.com; faareavl@sheep.dk; danskgartneri@danskgartneri.dk; hoerings@di.dk; dj@journalistforbundet.dk; info@christmastree.dk; post@jaegerne.dk; dkf@kano-kajak.dk; info@kystognaturturisme.dk; formand@dls-jagt.dk; info@landboudom.dk; info@dibr.dk; dl@landskabsarkitekter.dk; dm@dm.dk; metal@danskmetal.dk; info@danskmiljoteknologi.dk; info@dmogt.dk; dana@dana.dk; dof@dof.dk; dpf@pattedyrforening.dk; mail@kopenhagenfur.com; info@plantevaern.dk; info@dpa-system.dk; formand@retspolitik.dk; mail@rib-it.dk; ds@sejlsport.dk; info@skovforeningen.dk; kontakt@solvarmeplatform.dk; dsf@sportsdykning.dk; dansk.standard@ds.dk; press@sallinggroup.com; svoem@svoem.dk; dtl@dtl.eu; dktimber@dktimber.dk; traefinfo@traefinfo.dk; danva@danva.dk; dvl@dvl.dk; f@tengberg-hansen.dk; mail@dyu.dk; mail@danskadvokater.dk; info@dag.dk; info@danskeark.dk; mail@danskeboligadvokater.dk; kontakt@danskfalkejagtklub.dk; dh@handicap.dk; danskehavne@danskehavne.dk; jasv@di.dk; sekretariat@danskekloakmestre.dk; dl@landskabsarkitekter.dk; formand@danskelodser.dk; info@danskemaritime.dk; post@dmoige.dk; dmd@danskemediedistributoerer.dk; mail@danskemedier.dk; mtj@museumstjenesten.com; info@danishshipping.dk; fsr@fsr.dk; lmv@danskbyggeri.dk; info@dasp.dk; sekretaer@danskestudentersroklub.dk; info@danskesvineproducenter.dk; kontakt@dansketegl.dk; info@trae.dk; info@dansketursejlere.dk; kontakt@danskeudlejere.dk; dv@danskevandloeb.dk; info@danskevv.dk; info@danwec.com; Niels.Halberg@icrfs.org; dce@au.dk; jj@dfac.dk; dds@skytten.dk; dsk@dsk.dk; delta@delta.dk; danak@danak.dk; dommerforeningen@gmail.com; ddd@ddd.dk; ddl@ddl.org; nh@snm.ku.dk; dch@dch.dk; jnl@lf.dk; kora@kora.dk; info@ecocouncil.dk; dors@dors.dk; info@dgi.dk; dhi@dhighgroup.com; transport@di.dk; djoef@djoef.dk; post@dk4.dk; formand@dkcpc.dk; dof@dof.dk; kundecenter@dongenergy.dk; presse@dr.dk; journalen@dr.dk; info@drivkraftdanmark.dk; dsbpost@dsb.dk; admin@duelighed.dk; ps@seaservice.dk; db@dyrenesbeskyttelse.dk; kontakt@ehsf.dk; info@ejendomsforeningen.dk; info@elo-maegler.dk; elretur@elretur.dk; eof@eof.dk; info@energinet.dk; mail@envina.dk; es@es-daa.dk; pm@adv-martinelli.dk; info@esbjerg-lufthavn.dk; tracz@live.dk; post@fabnet.dk; fh@fho.dk; foa@foa.dk; info@fbnet.dk; nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk; mail@finansdanmark.dk; mail@finansraadet.dk; fa@fanet.dk; post@f-a.dk; fr@fiskeringen.dk; mail@fiskernesforbund.dk; hpm@focus-advokater.dk; info@femern.info; hoeringer@fbr.dk; sekr@faod.dk; info@forcetechnology.com; info@biokemi.org; eterkelsen@eterkelsen.dk; alrune@post.tele.dk; sekretariat@broendborer.dk; mail@fdkv.dk; niboj@dongenergy.dk; kontakt@forlystelsesparker.org; midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk; info@flidhavne.dk; mail@envina.dk; fri@frinet.dk; sekretariat@historiskehuse.dk; biogas@lt.dk; biogas@biogas.dk; fdo@fdo.dk; post@digitalepublicister.dk; eufishmeal@maring.org; kontakt@fdih.dk; info@skaansomtkystfiskeri.dk; ftlf@ftlf.dk; post@ugeaviserne.dk; fvd@fvd.dk; fp@forsikringopension.dk; fr@friluftsradaet.dk; sekretariat.fl@youseepost.dk; jfh@faergesekr.dk; geus@geus.dk; info@genvindingsindustrien.dk; info@gts-net.dk; ort@gavnoe.dk; grakom@grakom.dk; greennetwork@greennetwork.dk; info.dk@greenpeace.org; gi@gi.dk; mail@gronhverdag.dk; jeppekristian@gmail.com; formand@havkajakroerne.dk; info@hededanmark.dk; hedeselskabet@hedeselskabet.dk; info@herregaardsjaegeren.dk; hk@hk.dk; handel@hk.dk; Post_kommunal@hk.dk; kundeservice@hofor.dk; horesta@horesta.dk; hhe@law.au.dk; mail@hoeforeningen.dk; hvr@hvr.dk; info@digi-tv.dk; ida@ida.dk; pn@icp.dk; info@humanrights.dk; itd@itd.dk; itek@di.dk; kalktegl@mail.dk; claus@mediehuset-kbh.dk; prfh@varde.dk; info@ejendomsmaeglernaevnet.dk; info@kolonihave.dk; thoka@post10.tele.dk; ktc@ktc.dk; kk@kommunekemi.dk; info@konpa.dk; claus.meiner@rksk.dk; cbu@okf.kk.dk; customerservice@cph.dk; info@landboudom.dk; hoering@lf.dk; mail@landdistrikterne.dk; ldm@maelkeproducenter.dk; arkitektsteenjaer@hotmail.com; formand@ldf-net.dk; mail@byogland.dk; gylleramnt@gmail.com; llh@levende-hav.dk; info@praktiskoekologi.dk; aeldresagen@aeldresagen.dk; arkitektsteenjaer@hotmail.com; mail@ledernesoeefart.dk; llo@llo.dk; llodk@llodk.dk; lo@lo.dk; dpa@lodstilsynet.dk; Dadl@dadl.dk; info@lif.dk; info@ld.dk; mf@mmf.dk; info@mejeri.dk; m@m.dk; noah@noah.dk; ruth.dalsgaard@gmail.com; anne.louisevogensen@3.dk; legalandregulatorydk@3.dk; Info@moesgaardmuseum.dk; info@mortalin.dk; movia@moviatrafik.dk; vagn.allan.rasmussen@maerskoil.com; knsj@danmarksnationalparker.dk; mols@danmarksnationalparker.dk; npskjold@danmarksnationalparker.dk; Thy@danmarksnationalparker.dk; vadehavet@danmarksnationalparker.dk; nogu@nogu.dk; naviair@naviair.dk; nordicom@nordicom.dk; formand@nkf-dk.dk; webmaster@novonordisk.com; jpb@ocff.dk; oao@oao.dk; info@oilgasdenmark.dk; sekretariat@parcelhus.dk; info@offshoreenergy.dk; pd@plast.dk; plf@plf.dk; raf1917@post.tele.dk; info@ramboll.com; realdania@realdania.dk; sek@fanke.dk; mail@realkreditforeningen.dk; rkr@rkr.dk; returbat@returbat.dk; kjeld.allan.larsen@gmail.com;

formand@rfdc.dk; info@sikkertrafik.dk; info@badesikkerhed.dk; sekretariatet@danske-smaaer.dk; info@smedanmark.dk; sl@life.ku.dk; info@skovdyrkerne.dk; ks@smaaskov.dk; info@smaa-faergerne.dk; sek@stf.dk; sbi@sbi.aau.dk; hbj@stofa.dk; tom@fuglevig.eu; info@strandingsmuseet.dk; info@sbf.dk; info@shw.dk; mail@søassurancen.dk; mette@christensen.dk; post@sonderborg-lufthavn.dk; post@shret.dk; info@dds.dk; regulering@tdc.dk; tekniq@tekniq.dk; tekno@tekno.dk; info@teknologisk.dk; post@teleindu.dk; elisabeth.heien@telenor.com; trf@trf.dk; info@trolle-law.dk; info@trygfonden.dk; sek@ts-skib.dk; danhostel@danhostel.dk; direktion@tv2bornholm.dk; jura@tv2.dk; redaktionen@tv2fyn.dk; mkpe@tv2lorry.dk; redaktionen@tv2lorry.dk; direktion@tv2nord.dk; direktion@tv2east.dk; redaktion@tv2oj.dk; tv3@viasat.dk; redaktionen@tvmidtvest.dk; direktionen@tvsyd.dk; tc@uniscrap.dk; info@verdensskove.org; wwff@wwff.dk; Tv3@viasat.dk; vfl@vfl.dk; museum@vikingeskibsmuseet.dk; jejaneriksen@gmail.com; danish@windpower.org; contact@visitdenmark.com; kora@kora.dk; dwi@waoo.dk; kundeservice@yousee.dk; aeldresagen@aeldresagen.dk; info@okologi.dk; info@orsted.dk; info@aal.dk; cement@aalborgportland.dk; info@aar.dk; aau@aau.dk; au@au.dk; bios@au.dk; envs@au.dk; dce@au.dk; anc@sdu.dk; a@aarch.dk; bri@bios.au.dk; info@dmjx.dk; dtu@adm.dtu.dk; aqua@aqua.dtu.dk; ellenmb@asb.dk; hta@life.ku.dk; arkitektskolen@kadk.dk; ku@ku.dk; bio@bio.ku.dk; ign@ign.ku.dk; ifro@ifro.ku.dk; peter.pagh@jur.ku.dk; ruc@ruc.dk; inm@ruc.dk; sdu@sdu.dk; tine@plan.aau.dk

Emne: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Den 28. maj 2020 har Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet sendt et udkast til lovforslag om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love i høring.

Lovforslaget er en implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation, omarbejdning m.v.

Lovforslaget indeholder også ændringer af planloven i forhold til § 15 og § 36. De foreslåede ændringer er ikke omtalt i høringsbrevet, men fremgår af lovforslaget, jf. lovforslagets § 6. (side 64-69 og side 403-408).

Lovforslaget indebærer bl.a. i forhold til masteloven, at mulighederne for at udrulle digital infrastruktur fremmes, herunder ved at der gives lempeligere adgang til at etablere trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde til brug for f.eks. 5G-net.

Offentlige myndigheder, der kontrollerer fysisk infrastruktur eller gadeinventar, og andre, der kontrollerer gadeinventar, skal imødekomme rimelige anmodninger om adgang dertil fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, der ønsker at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde.

Formålet er at udnytte eksisterende fysisk infrastruktur og gadeinventar effektivt ved i videst muligt omfang at fjerne regulatoriske hindringer for at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Det vil være af betydning for udbyderes etablering af ny infrastruktur til f.eks. 5G-net og kan bidrage til at løse dæknings- og kapacitetsudfordringer ved mange samtidige brugere.

I den sammenhæng foreslås planloven ændret i forhold til lokalplaner og landzonetilladelser, således at der ikke sker en uberettiget begrænsning af udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og udstyr hertil på fysisk infrastruktur eller på arealer i form af, at der før opsætning skal gives dispensation fra lokalplan, udarbejdes ny lokalplan eller meddeles landzonetilladelse, medmindre den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi, i henhold til national ret eller af hensyn til den offentlige sikkerhed. Forslaget er en implementering af direktivets artikel 57, stk. 1.

Evt. hørings svar kan sendes til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet senest den 26. juni 2020

jf. høringsmaterialet på Høringsportalen: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/64026>

Med venlig hilsen

Annsophie Gundlach

Chefkonsulent

ERHVERVSSTYRELSEN

Landsplanlægning og tilsyn

Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø
Telefon: +45 35291000
Direkte: +45 35291141
E-mail: AnnGun@erst.dk
www.erhvervsstyrelsen.dk

ERHVERVSMINISTERIET

Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, vi modtager om dig. Læs mere om formål og lovgrundlag for databehandlingen på erhvervsstyrelsen.dk
Hvis du sender følsomme oplysninger, opfordrer vi til, at du bruger din digitale postkasse på [Virk](#)

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
E-mail: tele@ens.dk, anl@ens.dk, chro@ens.dk
Journalnummer 2020 - 6701

Arkitektforeningens bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

25.06.2020

Arkitektforeningen takker for muligheden for at afgive høringssvar i forbindelse med høring om evaluering af planloven.

Generelle bemærkninger

Arkitektforeningen er enig i, at telekommunikation er en hjørnesten for et digitalt og intelligent samfund, og derfor er det nødvendigt løbende at udvikle den danske infrastruktur for, at vi kan kommunikere med hinanden. Dette gælder også i forhold til etablering af det fremtidige 5G-netværk.

Ad 3.5. Planloven og trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde

Arkitektforeningen noterer med tilfredshed, at lovforslaget med hensyn til lokalplaner sikrer, at der kræves forudgående tilladelse til udrulning af trådløse adgangspunkter på bygninger eller steder med arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi. Det er vigtigt at disse steder og kvaliteter ikke skæmmes unødigt af trådløse adgangspunkter.

Dog er Arkitektforeningen betænkelig ved, at der indføres en bestemmelse i planloven om, at bestemmelser i lokalplaner, som hindrer opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på fysisk infrastruktur eller på arealer, er uden virkning i forhold til opsætning - medmindre den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi. Nok er infrastrukturen for telekommunikation vigtigt, men Arkitektforeningen mener, at der bør indføres en bestemmelse om æstetisk hensyn, inden adgangspunkterne sættes op. Ellers risikerer vi, at det bliver på bekostning af den arkitektoniske kvalitet i vores land og byer.

For så vidt angår landzonetilladelser mener Arkitektforeningen, at positivt at kommunalbestyrelsen skal meddele en landzonetilladelse i forbindelse med opsætning på fysisk infrastruktur eller arealer, der er beskyttede ud fra en arkitektonisk,

Arkitektforeningen
Danish Association of Architects

historisk eller naturmæssig værdi. Og at det samme er tilfældet, når der ikke er nogen fysisk infrastruktur, og der dermed skal opsættes ny infrastruktur.

Arkitektforeningen står til rådighed med uddybende kommentarer i forbindelse med denne høring.

Med venlig hilsen

Lars Autrup

Direktør
Arkitektforeningen

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Signe Nyholm-Hansen <snh@co-industri.dk>
Sendt: 26. juni 2020 13:30
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: SV: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

CO-industri bekræfter modtaget høring. Vi skal i den forbindelse meddele, at vi ikke agter at afgive høringssvar i det aktuelle emne.

M.v.h.
f./ Henrik Jensen

Med venlig hilsen

Signe Nyholm-Hansen
Kontorassistent

Det er os med overenskomster og faglige fællesskaber

CO-industri

Molestien 7, 3.
2450 København SV
Telefon dir.: +45 33 63 80 38
Telefon: +45 33 63 80 00
snh@co-industri.dk

Fra: hoeringplan@erst.dk <hoeringplan@erst.dk>

Sendt: 29. maj 2020 13:02

Til: regioner@regioner.dk; kl@kl.dk; borgerservice@kk.dk; Albertslund Kommune <albertslund@albertslund.dk>; Allerød Kommune <kommunen@alleroed.dk>; assens <assens@assens.dk>; Ballerup Kommune <balkom@balk.dk>; Billund Kommune <kommunen@billund.dk>; Bornholms Regionskommune <post@brk.dk>; Brøndby Kommune <brondby@brondby.dk>; Brønderslev Kommune <raadhus@99454545.dk>; Dragør Kommune <dragoer@dragoer.dk>; Egedal Kommune <kommune@egekom.dk>; Esbjerg Kommune <raadhuset@esbjergkommune.dk>; Fanø Kommune <raadhuset@fanoe.dk>; favrskov@favrskov.dk; Faxe Kommune <kommunen@faxekommune.dk>; Fredensborg Kommune <fredensborg@fredensborg.dk>; Fredericia Kommune <kommunen@fredericia.dk>; Frederiksberg Raadhuset <raadhuset@frederiksberg.dk>; Frederikshavn Kommune <post@frederikshavn.dk>; Frederiksund Kommune <epost@frederikssund.dk>; Furesø Kommune <furesoe@furesoe.dk>; Faaborg Kommune <fmk@faaborgmidtfyn.dk>; Gentofte Kommune <gentofte@gentofte.dk>; Gladsaxe Kommune <kommunen@gladsaxe.dk>; Glostrup Kommune <glostrup.kommune@glostrup.dk>; Greve Raadhus <raadhus@greve.dk>; Gribskov Kommune <gribskov@gribskov.dk>; Guldborgsund Kommune <kommunen@guldborgsund.dk>; Haderslev Kommune <post@haderslev.dk>; Halsnæs Kommune <mail@halsnaes.dk>; mail@hedensted.dk; Helsingør Kommune

<mail@helsingor.dk>; Herlev Kommune <herlev@herlev.dk>; Herning Kommune <kommunen@herning.dk>; Hillerod Kommune <hillerod@hillerod.dk>; Hjoerring Kommune <hjoerring@hjoerring.dk>; Holbaek Kommune <post@holb.dk>; Holstebro Kommune <kommunen@holstebro.dk>; Horsens Kommune <horsens.kommune@horsens.dk>; Hvidovre Kommune <hvidovre@hvidovre.dk>; Høje-Taastrup Kommune <kommune@htk.dk>; Horsholm Kommune <kommunen@horsholm.dk>; Ikast Brande kommune <post@ikast-brande.dk>; ishojkommune@ishoj.dk; Jammerbugt Kommune <raadhus@jammerbugt.dk>; Kalundborg Kommune <kalundborg@kalundborg.dk>; Kerteminde Kommune <kommune@kerteminde.dk>; Kolding Kommune <kommunen@kolding.dk>; Koege Kommune <raadhus@koege.dk>; post@langelandkommune.dk; Lejre Kommune <post@lejre.dk>; Lemvig Kommune <lemvig.kommune@lemvig.dk>; Lolland Kommune <lolland@lolland.dk>; Lyngby Kommune <lyngby@ltk.dk>; Laesoe Kommune <kommunen@laesoe.dk>; Mariagerfjord Kommune <raadhus@mariagerfjord.dk>; Middelfart Kommune <middelfart@middelfart.dk>; Morsoe Kommune <kommunen@morsoe.dk>; Norddjurs Kommune <norddjurs@norddjurs.dk>; Nordfyns Kommune <post@nordfynskommune.dk>; Nyborg Kommune <kommune@nyborg.dk>; Naestved Kommune <naestved@naestved.dk>; Odder Kommune <odder.kommune@odder.dk>; Odense Kommune <odense@odense.dk>; Odsherred Kommune <kommune@odsherred.dk>; Randers Kommune <randerskommune@randers.dk>; Rebild Kommune <raadhus@rebild.dk>; Ringkobing-Skjern Kommune <post@rksk.dk>; Ringsted Kommune <ringsted@ringsted.dk>; Roskilde Kommune <kommunen@roskilde.dk>; Rudersdal Kommune <rudersdal@rudersdal.dk>; Rodover Kommune <rk@rk.dk>; Samsøe Kommune <kommune@samsøe.dk>; Silkeborg Kommune <kommunen@silkeborg.dk>; Skanderborg Kommune <skanderborg.kommune@skanderborg.dk>; Skive Kommune <sk@skivekommune.dk>; Slagelse Kommune <slagelse@slagelse.dk>; Solrod Kommune <kommune@solrod.dk>; soroekom@soroek.dk; Stevns Kommune <stevns@stevns.dk>; Struer Kommune <struer@struer.dk>; svendborg@svendborg.dk; Syddjurs Kommune <syddjurs@syddjurs.dk>; Sonderborg Kommune <post@sonderborg.dk>; Thisted Kommune <thistedkommune@thisted.dk>; Toender Kommune <toender@toender.dk>; Taarnby Kommune <kommunen@taarnby.dk>; Vallensbæk Kommune <kommune@vallensbaek.dk>; Varde Kommune <vardekommune@varde.dk>; Vejen Kommune <post@vejenkom.dk>; Vejle Kommune <post@vejle.dk>; Vesthimmerlands Kommune <post@vesthimmerland.dk>; viborg@viborg.dk; Vordingborg Kommune <post@vordingborg.dk>; Aero Kommune <post@aeroekommune.dk>; Aabenraa Kommune <post@aabenraa.dk>; Aalborg Kommune <aalborg@aalborg.dk>; Aarhus Kommune <aarhus.kommune@aarhus.dk>; 3f@3f.dk; seaman@3f.dk; 92grp@92grp.dk; samfund@advokatsamfundet.dk; ad@affalddanmark.dk; ac@ac.dk; info@akademiraadet.dk; abf@abf-rep.dk; ae@ae.dk; mail@arkitektforeningen.dk; ai@asfaltindustrien.dk; atvmail@atv.dk; info@batteri.dk; jr@bauermedia.dk; pesticider@mst.dk; bfr@benzinforhandler.dk; vivian.dyrupe.juhl@gmail.com; kontakt@biologiforbundet.dk; bl@bl.dk; customer.service@booking.com; bt@bornholmstrafikken.dk; bosam@bosam.dk; barjordtilbord@di.dk; info@dansk-luftfart.dk; spt@spt.dk; bfe@bfe.dk; kontakt@bryggeriforeningen.dk; info@byoghavn.dk; sekretariat@byfo.dk; bsf@bsf.dk; info@byggesoc.dk; info@bygherreforeningen.dk; info@bygningsskulptur.dk; info@baeredygtigtlandbrug.dk; info@campingraadet.dk; Permalle@outlook.dk; eva.munch@canaldigital.dk; mail@lbt.dk; co10@skaf-net.dk; CO <CO@co-industri.dk>; cosea@co-sea.dk; info@cfu-net.dk; henrik.kirketerp@coop.dk; cowi@cowi.com; dakofa@dakofa.dk; dpf@dpf.info; mail@danishseafood.org; apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; dcu@dcu-cykling.dk; gitu@di.dk; mail@dkfisk.dk; jj@dfac.dk; dfu@dk-dfu.dk; dif@dif.dk; post@jaegerne.dk; dl@dklf.dk; dn@dn.dk; info@pelagisk.dk; danmarks@skibskredit.dk; info@shipbrokers.dk; post@sportsfiskerforbundet.dk; info@dkvind.dk; kontakt@danmarksvaekstraad.dk; info@dansam.dk; mail@danskaffaldsforening.dk; danskakvakultur@danskakvakultur.dk; kop@mailpostbox.dk; da@da.dk; post@autogenbrug.dk; dasu@dasu.dk; info@db.dk; info@dkblind.dk; kontor@botaniskforening.dk; info@danskbyggeri.dk; info@dabyfo.dk; db@byplanlab.dk; info@dcu.dk; dcf@dcf.dk; mail@dansk-detail.dk; de@de.dk; info@danskenergi.dk; debra@energibranchen.dk; def@entoweb.dk; hoerings-sager@danskerhverv.dk; info@danskerhvervsfremme.dk; kontakt@firmaidraet.dk; mail@danskfjernvarme.dk; datca@datca.dk; dffr@roning.dk; teamstr@gmail.com; faareavl@sheep.dk; danskgartneri@danskgartneri.dk; hoerings@di.dk; dj@journalistforbundet.dk; info@christmastree.dk; post@jaegerne.dk; dcf@kano-kajak.dk; info@kystognaturturisme.dk; formand@dls-jagt.dk; info@landboudom.dk; info@dlbr.dk; dl@landskabsarkitekter.dk; dm@dm.dk; metal@danskmatal.dk; info@danskmiljoteknologi.dk; info@dmogt.dk; dana@dana.dk; dof@dof.dk; dpf@pattedyrforening.dk; mail@kopenhagenfur.com; info@plantevaern.dk; info@dpa-system.dk; formand@retspolitik.dk; mail@rib-it.dk; ds@sejlsport.dk; info@skovforeningen.dk; kontakt@solvarmeplatform.dk; dsf@sportsdykning.dk; dansk.standard@ds.dk; press@sallinggroup.com; svoem@svoem.dk; dtl@dtl.eu; dktimber@dktimber.dk; traefinfo@traefinfo.dk; danva@danva.dk; dvl@dvl.dk; f@tengberg-hansen.dk; mail@dyu.dk; mail@danskeadvokater.dk; info@dag.dk; info@danskeark.dk;

mail@danskeboligadvokater.dk; kontakt@danskfalkejagtklub.dk; dh@handicap.dk; danskehavne@danskehavne.dk; jasv@di.dk; sekretariat@danskekloakmestre.dk; dl@landskabsarkitekter.dk; formand@danskelodser.dk; info@danskemaritime.dk; post@dmoge.dk; dmd@danskemediedistributoerer.dk; mail@danskemedier.dk; mtj@museumstjenesten.com; info@danishshipping.dk; fsr@fsr.dk; lmv@danskbyggeri.dk; info@daspp.dk; sekretaer@danskestudentersroklub.dk; info@danskesvineproducenter.dk; kontakt@dansketegl.dk; info@trae.dk; info@dansketursejlere.dk; kontakt@danskeudlejere.dk; dv@danskevandloeb.dk; info@danskevv.dk; info@danwec.com; Niels.Halberg@icrfs.org; dce@au.dk; jj@dfac.dk; dds@skytten.dk; dsk@dsk.dk; delta@delta.dk; danak@danak.dk; dommerforeningen@gmail.com; ddd@ddd.dk; ddl@ddl.org; nh@snm.ku.dk; dch@dch.dk; jnl@lf.dk; kora@kora.dk; info@ecocouncil.dk; dors@dors.dk; info@dgi.dk; dhi@dhigroup.com; transport@di.dk; djoef@djoef.dk; post@dk4.dk; formand@dkcpc.dk; dof@dof.dk; kundecenter@dongenergy.dk; presse@dr.dk; journalen@dr.dk; info@drivkraftdanmark.dk; dsbpost@dsb.dk; admin@duelighed.dk; ps@seaservice.dk; db@dyrenesbeskyttelse.dk; kontakt@ehsf.dk; info@ejendomsforeningen.dk; info@elo-maegler.dk; elretur@elretur.dk; eof@eof.dk; info@energinet.dk; mail@envina.dk; es@es-daa.dk; pm@adv-martinelli.dk; info@esbjerg-lufthavn.dk; tracz@live.dk; post@fabnet.dk; fh@fho.dk; foa@foa.dk; info@fbnet.dk; nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk; mail@finansdanmark.dk; mail@finansraadet.dk; fa@fanet.dk; post@f-a.dk; fr@fiskeringen.dk; mail@fiskernesforbund.dk; hpm@focus-advokater.dk; info@femern.info; hoeringer@fbr.dk; sekr@faod.dk; info@forcetechnology.com; info@biokemi.org; eterkelsen@eterkelsen.dk; alrune@post.tele.dk; sekretariat@broendborer.dk; mail@fdkv.dk; niboj@dongenergy.dk; kontakt@forlystelsesparker.org; midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk; info@flidhavne.dk; mail@envina.dk; fri@frinet.dk; sekretariat@historiskehuse.dk; biogas@lt.dk; biogas@biogas.dk; fdo@fdo.dk; post@digitalepublicister.dk; eufishmeal@maring.org; kontakt@fdih.dk; info@skaansomtkystfiskeri.dk; ftlf@ftlf.dk; post@ugeaviserne.dk; fvd@fvd.dk; fp@forsikringogpension.dk; fr@friluftsraadet.dk; sekretariat.fl@youseepost.dk; jfh@faergesekr.dk; geus@geus.dk; info@genvindingsindustrien.dk; info@gts-net.dk; ort@gavnoe.dk; grakom@grakom.dk; greennetwork@greennetwork.dk; info.dk@greenpeace.org; gi@gi.dk; mail@gronhverdag.dk; jeppekristian@gmail.com; formand@havkajakroerne.dk; info@hededanmark.dk; hedeselskabet@hedeselskabet.dk; info@herregaardsjaegeren.dk; hk@hk.dk; handel@hk.dk; Post_kommunal@hk.dk; kundeservice@hofor.dk; horesta@horesta.dk; hhe@law.au.dk; mail@hoereforeningen.dk; hvr@hvr.dk; info@digi-tv.dk; ida@ida.dk; pn@icp.dk; info@humanrights.dk; itd@itd.dk; itek@di.dk; kalktegl@mail.dk; claus@mediehuset-kbh.dk; prfh@varde.dk; info@ejendomsmaeglernaevnet.dk; info@kolonihave.dk; thoka@post10.tele.dk; ktc@ktc.dk; kk@kommunekemi.dk; info@konpa.dk; claus.meiner@rksk.dk; cbu@okf.kk.dk; customerservice@cph.dk; info@landboudngdom.dk; hoering@lf.dk; mail@landdistrikterne.dk; ldm@maelkeproducenter.dk; arkitektsteenkaer@hotmail.com; formand@ldf-net.dk; mail@byogland.dk; gylleramnt@gmail.com; llh@levende-hav.dk; info@praktiskoekologi.dk; aeldresagen@aeldresagen.dk; arkitektsteenkaer@hotmail.com; mail@ledernesoeefart.dk; llo@llo.dk; llodk@llodk.dk; lo@lo.dk; dpa@lodstilsynet.dk; Dadl@dadl.dk; info@lif.dk; info@ld.dk; mf@mmf.dk; info@mejeri.dk; m@m.dk; noah@noah.dk; ruth.dalsgaard@gmail.com; anne.louisevogensen@3.dk; legalandregulatorydk@3.dk; Info@moesgaardmuseum.dk; info@mortalin.dk; movia@moviatrafik.dk; vagn.allan.rasmussen@maerskoil.com; knsj@danmarksnationalparker.dk; mols@danmarksnationalparker.dk; npskjold@danmarksnationalparker.dk; Thy@danmarksnationalparker.dk; vadehavet@danmarksnationalparker.dk; nogu@nogu.dk; naviair@naviair.dk; nordicom@nordicom.dk; formand@nkf-dk.dk; webmaster@novonordisk.com; jpb@ocff.dk; oao@oao.dk; info@oilgasdenmark.dk; sekretariat@parcelhus.dk; info@offshoreenergy.dk; pd@plast.dk; plf@plf.dk; raf1917@post.tele.dk; info@ramboll.com; realdania@realdania.dk; sek@fanke.dk; mail@realkreditforeningen.dk; rkr@rkr.dk; returbar@returbar.dk; kjeld.allan.larsen@gmail.com; formand@rfdc.dk; info@sikkertrafik.dk; info@badesikkerhed.dk; sekretariatet@danske-smaaer.dk; info@smedanmark.dk; sl@life.ku.dk; info@skovdyrkerne.dk; ks@smaaskov.dk; info@smaa-faergerne.dk; sek@stf.dk; sbi@sbi.aau.dk; hbj@stofa.dk; tom@fuglevig.eu; info@strandingsmuseet.dk; info@sbf.dk; info@shw.dk; mail@søassurancen.dk; mette@christensen.dk; post@sonderborg-lufthavn.dk; post@shret.dk; info@dds.dk; regulering@tdc.dk; tekniq@tekniq.dk; tekno@tekno.dk; info@teknologisk.dk; post@teleindu.dk; elisabeth.heien@telenor.com; trf@trf.dk; info@trolle-law.dk; info@trygfonden.dk; sek@ts-skib.dk; danhostel@danhostel.dk; direktion@tv2bornholm.dk; jura@tv2.dk; redaktionen@tv2fyn.dk; mkpe@tv2lorry.dk; redaktionen@tv2lorry.dk; direktion@tv2nord.dk; direktion@tv2east.dk; redaktion@tv2oj.dk; tv3@viasat.dk; redaktionen@tvmidtvest.dk; direktionen@tvsyd.dk; tc@uniscrap.dk; info@verdensskove.org; wwff@wwff.dk; Tv3@viasat.dk; vfl@vfl.dk; museum@vikingskibsmuseet.dk; jejaneriksen@gmail.com; danish@windpower.org; contact@visitdenmark.com; kora@kora.dk; dwi@wao.dk; kundeservice@yousee.dk; aeldresagen@aeldresagen.dk; info@okologi.dk; info@orsted.dk; info@aal.dk; cement@aalborgportland.dk; info@aar.dk; aau@aau.dk; au@au.dk; bios@au.dk; envs@au.dk; dce@au.dk; anc@sdu.dk; a@aarch.dk; bri@bios.au.dk; info@dmjx.dk; dtu@adm.dtu.dk;

aqua@aqua.dtu.dk; ellenmb@asb.dk; hta@life.ku.dk; arkitektskolen@kadk.dk; ku@ku.dk; bio@bio.ku.dk; ign@ign.ku.dk; ifro@ifro.ku.dk; peter.pagh@jur.ku.dk; ruc@ruc.dk; inm@ruc.dk; sdu@sdu.dk; tine@plan.aau.dk

Emne: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Den 28. maj 2020 har Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet sendt et udkast til lovforslag om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love i høring.

Lovforslaget er en implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation, omarbejdning m.v.

Lovforslaget indeholder også ændringer af planloven i forhold til § 15 og § 36. De foreslåede ændringer er ikke omtalt i høringsbrevet, men fremgår af lovforslaget, jf. lovforslagets § 6. (side 64-69 og side 403-408).

Lovforslaget indebærer bl.a. i forhold til masteloven, at mulighederne for at udrulle digital infrastruktur fremmes, herunder ved at der gives lempeligere adgang til at etablere trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde til brug for f.eks. 5G-net.

Offentlige myndigheder, der kontrollerer fysisk infrastruktur eller gadeinventar, og andre, der kontrollerer gadeinventar, skal imødekomme rimelige anmodninger om adgang dertil fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, der ønsker at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde.

Formålet er at udnytte eksisterende fysisk infrastruktur og gadeinventar effektivt ved i videst muligt omfang at fjerne regulatoriske hindringer for at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Det vil være af betydning for udbyderes etablering af ny infrastruktur til f.eks. 5G-net og kan bidrage til at løse dæknings- og kapacitetsudfordringer ved mange samtidige brugere.

I den sammenhæng foreslås planloven ændret i forhold til lokalplaner og landzonetilladelser, således at der ikke sker en uberettiget begrænsning af udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og udstyr hertil på fysisk infrastruktur eller på arealer i form af, at der før opsætning skal gives dispensation fra lokalplan, udarbejdes ny lokalplan eller meddeles landzonetilladelse, medmindre den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi, i henhold til national ret eller af hensyn til den offentlige sikkerhed. Forslaget er en implementering af direktivets artikel 57, stk. 1.

Evt. hørings svar kan sendes til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet senest den 26. juni 2020

jf. høringsmaterialet på Høringsportalen: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/64026>

Med venlig hilsen

Annsofie Gundlach

Chefkonsulent

ERHVERVSSTYRELSEN

Landsplanlægning og tilsyn

Dahlerups Pakhus

Langelinie Allé 17

2100 København Ø

Telefon: +45 35291000

Direkte: +45 35291141

E-mail: AnnGun@erst.dk

www.erhvervsstyrelsen.dk

ERHVERVSMINISTERIET

Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, vi modtager om dig. Læs mere om formål og lovgrundlag for databehandlingen på erhvervsstyrelsen.dk

Hvis du sender følsomme oplysninger, opfordrer vi til, at du bruger din digitale postkasse på [Virk](#)

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Johanne Berner Hansen <jbh@dbr.dk>
Sendt: 9. juni 2020 11:52
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Emne: 2020-6701; høring

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Dansk Bilbrancheråd har modtaget ovenstående høring, men har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Johanne Berner Hansen
Juridisk chef, advokat
(L)

Mobil +45 2241 5103
Mail jbh@dbr.dk

Dansk Bilbrancheråd
Kirkevej 1-3

2630 Taastrup

Tel +45 4399 6633
www.dbr.dk

For vores privatlivspolitik se [her](#).

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendes til tele@ens.dk med kopi til anl@ens.dk og chro@ens.dk

Sagsnr: s2020-587
Doknr: d2020-9536-19.0
7. juli 2020

Høring over lovforslag om implementering af EU's nye teledirektiv

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (KEFM) har den 28. maj 2020 sendt udkast til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (teleloven), lov om radiofrekvenser (frekvensloven) og forskellige andre love i høring, hvilket giver Dansk Energi anledning til følgende bemærkninger.

Dansk Energis høringssvar er delt i to afsnit. Del 1 indeholder en række indledende og principielle bemærkninger. Del 2 indeholder bemærkninger til de enkelte bestemmelser i lovforslaget.

Del 1 – Indledende og principielle bemærkninger

Lovforslaget implementerer dele af direktiv 2018/1972/EU af 11. december 2018 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (herefter teledirektivet). Teledirektivet udgør en sammenskrivning og opdatering af fire centrale direktiver på teleområdet.

Endvidere foreslås ændringer af gældende lovgivning, som ikke er udtryk for direktivimplementering, herunder mulighed for kommunalt tilskud til etablering af elektroniske kommunikationsnet.

Tekstnær implementering af teledirektivet

Dansk Energi har noteret, at lovforslaget - i vidt omfang - lægger op til en tekstnær implementering af teledirektivet, hvilket må forventes at skabe større forudsigelighed for udbydere i det danske telemarked, ligesom denne fremgangsmåde understøtter, at der kan ske en ensartet gennemførelse af teledirektivet på tværs af medlemsstaterne.

Det gælder ikke mindst lovforslagets implementering af de nye EU-bestemmelser om lempelse af forpligtelser overfor en udpeget SMP-udbyder, hvor udbyderens adfærd ikke begrænser konkurrencen, men tværtimod fremmer og styrker den (tilsagnsprocedure om tredjepartsadgang, rene engrosselskaber mv.). Dansk Energi har på det grundlag kun fundet anledning til at kommentere på enkelte bestemmelser i lovforslaget.

Grøn omstilling kræver en robust digital infrastruktur

Dansk Energi er enig i, at udbygning af en robust digital infrastruktur i hele Danmark udgør et væsentligt element i den grønne omstilling. En realisering af det ambitiøse mål om 70 pct. reduktion af Danmarks CO₂ i 2030 kræver en gennemgribende elektrificering og digitalisering af samfundet – baseret på en CO₂-neutral energiproduktion.

Fremme af investeringer i ny og forbedret infrastruktur – særligt 'nye net med meget høj kapacitet'

Dansk Energi bakker op om lovforslagets afsæt i teledirektivet med et overordnet sigte om stimulering af investeringsincitamenter for virksomheder i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og større forudsigelighed i reguleringen, så moderne kommunikationsnet og -tjenester kan udbredes i hele Danmark.

Dansk Energi støtter lovforslagets implementering af en ny målsætning i EU om at fremme investeringerne i 'nye net med meget høj kapacitet' (very high capacity networks), som udelukkende består af optiske fiberelementer (FTTH/FTTB), eller et elektronisk kommunikationsnet, som kan give en tilsvarende netpræstation.

Lovforslaget indeholder en række udtrykkelige krav om, at Erhvervsstyrelsen skal inddrage hensyn til udrulning af nye net med meget høj kapacitet, herunder ved eventuel pålæggelse af forpligtelser om priskontrol (prisregulering).

Da investeringshensynet indsættes som et nyt grundlæggende mål i den danske telelov, finder Dansk Energi det af afgørende betydning, at Erhvervsstyrelsen i højere grad overvejer, hvordan et givent regulatorisk indgreb påvirker investeringerne – særligt for så vidt angår investeringer i net med meget høj kapacitet.

Det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede nye formålsbestemmelse i telelovens §1, stk. 2, nr. 4, at fremme af effektive investeringer og innovation i ny og forbedret infrastruktur indsættes som et af de grundlæggende mål myndighederne vil skulle forfølge, og at dette medfører, at investeringshensyn vil skulle overvejes og inddrages i enhver beslutning om ny regulering i henhold til teleloven.

Det fremgår videre, at "Den foreslåede bestemmelse forventes ikke grundlæggende at ændre tilgangen til regulering efter teleloven, da hensynet allerede udgør et selvstændigt mål i centrale bestemmelser. Hensynet forventes dog tillagt højere vægt i afvejninger efter teleloven."

Dansk Energi kan efter en gennemlæsning af lovforslaget bekræfte, at det nye foreslåede hovedsigte i §1, stk. 2, nr. 4. ikke søges overført i nye forventninger til de principper, der skal være retningsgivende for den fremtidige praksis regulerings- og tilsynspraksis på telelovens område. Det anføres således i lovbemærkningerne til en række af de foreslåede nye bestemmelser, at de ikke vil medføre ændringer af den gældende praksis.

Dansk Energi ser herved en betydelig risiko for, at den fremtidige praksis i afvejn timer efter teleloven ikke i tilstrækkelig grad vil sikre, at det nye grundlæggende mål, som myndighederne skal forfølge om at fremme effektive investeringer og ny innovation, vil blive tilgodeset.

Dansk Energis bekymring gælder ikke mindst, at lovforslaget fastholder det såkaldte "investeringsstige"-koncept som et bærende element i telelovgivningen. I lovforslaget har dette koncept ikke fået en fremtrædende placering, men er gengivet i lovbemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i §41, stk. 2.

Dansk Energi finder ikke, at fastholdelsen af "investeringsstige"-konceptet er forenelig med det nye foreslåede hovedsigte i §1, stk. 2, nr. 4.

Anvendelsen af "investeringsstige"-konceptet har sit ophæng i en periode hvor der var et infrastrukturmonopol i Danmark, i form af daværende Teledanmark (senere hen TDC), og hvor man regulatorisk forsøgte at sikre, at konkurrencen på teleområdet gradvist skulle overgå fra at være tjenestebaseret til at være infrastrukturbaseret. Dette princip indebærer, at de vilkår, der understøtter den tjenestebaseret konkurrence, ikke må forringes, før den infrastrukturbaserede konkurrence kan tage over.

"Investeringsstigen" skal efter dette princip tilgodeses tjenesteudbydere, og bygger på den antagelse, at tjenesteudbydere er fremtidige investorer i egen infrastruktur.

"Investeringsstige"-konceptet har været lagt til grund i telelovgivningen i over 20 år, men har vist sig at basere sig på en fejlagtig slutning om, at tjenesteudbydere efter at være givet muligheden for at skabe en sund økonomisk forretning som tjenesteudbydere på en andens netværk, på længere sigt vil bidrage til at skabe infrastrukturbaseret konkurrence gennem opbygningen af egne telenet.

Der er ikke set nævneværdige eksempler i markedet på at "investeringsstige"-konceptet har virket og derfor anser Dansk Energi det som stærkt bekymrende, såfremt dette fejlagtige koncept fortsat ligger til grund for den fremtidige regulering.

Den infrastrukturbaserede konkurrence, som vi i dag ser i markedet, skyldes langt overvejende, at selskaber fra energisektoren – uden en fortid som tjenesteudbydere på andre udbydere netværk - har valgt at investere i teleinfrastruktur.

Ved at fastholde "investeringsstige"-konceptet som et bærende element i telelovgivningen reduceres de faktiske infrastrukturudbydere investeringssincitament, ved i stedet at tilgodeses tjenesteudbydere investeringssincitament, der som angivet hviler på en forkert antagelse. Som det er set de sidste 20+ år vil det således ej heller i fremtiden være tjenesteudbydere som investerer i egen infrastruktur.

"Investeringsstige"-konceptet har alene gjort det økonomisk attraktivt at være tjenesteudbydere på det danske telemarked, og har muliggjort, at nye tjenesteudbydere igennem årene har kunne opbygge en anseelig kundemasse på detailmarkedet. Det har derimod ikke affødt investeringer i ny konkurrerende infrastruktur. Nye tjenesteudbydere er i stedet ofte blevet solgt til det tidligere telemonopol, hvorefter den tjenestebaserede konkurrence er blevet sat

tilbage til start. Denne tilgang vil stride imod det nye paradigme-fokus, der som ovenfor nævnt, har til hensigt at fremme investeringer i infrastruktur.

Som led i at opfylde det nye mål i teledirektivets formålsparagraf om at fremme adgang til og ibrugtagning af net med meget høj kapacitet, skal Erhvervsstyrelsen øge teleoperatøernes incitamenter til at investere i ny infrastruktur ved kun at indføre forhåndsregulerede forpligtelser, i det omfang det er nødvendigt for at sikre effektiv og holdbar konkurrence i slutbrugers interesse, og lempe eller ophæve sådanne forpligtelser, så snart denne betingelse er opfyldt. Derfor er proportionalitetsprincippet også tydeligere eksemplificeret på en række punkter i lovforslaget, så det sikres, at Erhvervsstyrelsens indgreb ikke går videre end nødvendigt og styrelsen nøje overvejer, om der kan anvendes mindre indgribende tiltag.

Kommercielle aftaler – gradvis deregulering af markedet

Lovforslaget kodificerer princippet om, at der skal tages hensyn til kommercielle aftaler som kan træde i stedet for traditionel forhåndsregulering (ex ante regulering). Dette skal ses i sammenhæng med det overordnede mål i teledirektivet om en gradvis deregulering af markedet, efterhånden som konkurrencen udvikler sig:

”Målet er gradvis at mindske mængden af forhåndsregulerende sektorspecifikke bestemmelser, efterhånden som konkurrencen på markederne udvikler sig, og i sidste instans at sikre, at den elektroniske kommunikation reguleres udelukkende gennem konkurrenceretten. Da markederne for elektronisk kommunikation har udvist stærk konkurrencedynamik de seneste år, er det meget vigtigt, at forhåndsregulerede forpligtelser kun benyttes, hvor der ikke er effektiv og bæredygtig konkurrence på de relevante markeder...” [teledirektivets præambel nr. 29].

Dansk Energi opfordrer til, at der derfor er ekstra opmærksomhed på, at regulering ikke virker forstyrrende i forhold til de kommercielle forhandlinger og aftaler som løbende foregår og indgås på det danske bredbåndsmarked. Det må således aldrig blive reguleringens rolle at stikke en kæp i hjulet på de tiltag fra markedsaktører, der søger at fremme et velfungerende marked.

Som eksempel på en kommerciel aftale henviser lovforslaget til Erhvervsstyrelsens afgørelse i 2017 om deregulering af TDC's kabel-tv. Her vurderede styrelsen, at det ikke ville være proportionelt at pålægge TDC en adgangsforpligtelse til kabel-tv nettet på grund af tilstedeværelsen af et kommercielt tilbud udarbejdet af TDC. I tillæg udtalte Teleklagenævnet, at en fortsat regulering på kabel-tv-området parallelt med tilstedeværelsen af kommercielle tilbud kunne modarbejde markedsreguleringens overordnede formål om at lade markedet arbejde sig hen imod en situation, hvor regulering ikke længere er nødvendig.

Et stort antal regionalt funderede udbydere af fibernet har inden for de seneste år indgået aftaler med en lang række tjenesteudbydere om adgang til fibernet - baseret på fair og ikke-diskriminerende vilkår og betingelser. Aftalerne giver slutbrugerne mulighed for at vælge mellem flere konkurrerende tjenesteudbydere på disse fibernet. Hertil kommer, at flere andre udbydere af fibernet offentligt har annonceret, at de også står overfor at indgå aftaler med en række tjenesteudbydere, hvilket vil øge det tjenestebaserede konkurrencetryk yderligere.

De kommercielle tilbud giver engroskunder såvel som slutbrugerne adgang til et service- og produktudbud, som går videre end det kommercielle tilbud på TDC's kabel-tv net. Da de kommercielle aftaler om adgang til udbydernes fibernet udgør et markant bidrag til at sikre en effektiv og bæredygtig konkurrence på markedet, må det derfor i tråd med teledirektivets formålsbestemmelse forventes, at dette afspejles i Erhvervsstyrelsens reguleringspraksis og leder til en øget deregulering af bredbåndsmarkedet i de kommende år. Dansk Energi ser derfor gerne en ramme for denne fremtidige deregulering, så der skabes tilstrækkelig transparens og forudsigelighed i rammevilkårene på markedet med sigte på investeringsfremme.

Adgang til opsætning af 5G-mikroceller i privatejet gadeinventar

Dansk Energi har noteret, at den foreslåede nye bestemmelse i form af § 14 a i masteloven vedrørende implementering af teledirektivets artikel 57, stk. 4 om adgang til at etablere trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde (5G-mikroceller) på fysisk infrastruktur mv, går videre end hvad teledirektivet foreskriver. Energistyrelsen foreslår her, at den direktivfastsatte pligt for offentlige myndigheder til at imødekomme anmodninger fra mobiloperatører om adgang til opsætning af 5G-mikroceller i gadeinventar mv., også skal gælde private fysiske eller juridiske personer, herunder private forsyningsselskaber.

Ifølge Energistyrelsen er den foreslåede udvidelse af forpligtelsen til at omfatte andre end offentlige myndigheder ikke udtryk for overimplementering af erhvervsrettet EU-regulering, og vil ikke i almindelighed have karakter af ekspropriation. Styrelsen henviser til, at den foreslåede bestemmelse ikke medfører omkostninger for eksempelvis virksomheder, der kontrollerer gadeinventar, fx lysmaster, fordi de i medfør af teledirektivet og de foreslåede bestemmelser i masteloven har ret til at kræve markedspris fastlagt på baggrund af en kommerciel aftale som betaling for at give adgang, og at virksomheder dermed kan få fuld kompensation for at give adgang til en mobiloperatør, som ønsker at opsætte en 5G-mikrocelle med den nødvendige kabling.

Dansk Energi er ikke enig i denne betragtning. Dansk Energi mener, at der er tale om en overimplementering af teledirektivet, da direktivets adgangsmulighed til opsætning af 5G-mikroceller alene omfatter fysisk infrastruktur tilhørende offentlige myndigheder (stat, regioner og kommuner), jf. teledirektivets artikel 57, stk. 4.

At pålægge eksempelvis private forsyningsselskaber en pligt til at imødekomme anmodninger fra mobiloperatører om at give adgang til opsætning af 5G-mikroceller og dertil hørende kabling, fx i lysmaster, på rimelige vilkår og betingelser, herunder betaling, kan indskrænke forsyningsselskabernes råderet over egen ejendom, herunder begrænse muligheden for opsætning af lokale/private 5G-net eller WiFi-udstyr.

Dansk Energi mener, at den foreslåede bestemmelse om reguleret adgang til opsætning af 5G-mikroceller på privatejet gadeinventar, herunder lysmaster, er af ekspropriativ karakter, hvorfor lovforslaget efter Dansk Energis vurdering bør forholde sig mere eksplicit til den grundlovssikrede beskyttelse af ejendomsrettens ukrænkelighed (grundlovens § 73) i forhold til den foreslåede bestemmelse i § 14 a i masteloven.

Del 2 – Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i teleloven

§ 1, stk. 2: Lovens formål (teledirektivets artikel 3)

Dansk Energi opfordrer til, at det først angivne mål i teledirektivets artikel 3, stk. 2, litra a) om at fremme adgang til og ibrugtagning af net med meget høj kapacitet, indsættes som det først angivne mål i telelovens §1, stk. 2.

Dette sikrer, at EU's nye konnektivetsmål vil optræde mere fremtrædende i den danske telelov – på samme måde som i teledirektivet.

Dansk Energi foreslår desuden, at teledirektivets artikel 3, stk. 4, litra f) om kun at indføre forhåndsregulerede forpligtelser, i det omfang det er nødvendigt for at sikre effektiv og holdbare konkurrence i slutbrugernes interesse, og lempe eller ophæve sådanne forpligtelser, så snart denne betingelse er opfyldt, også afspejles i telelovens formålsbestemmelse.

Hermed fremhæves og understøttes lovforslagets gennemgående fokus på proportionalitetsprincippet - og det overordnede mål om en gradvis deregulering af markedet, efterhånden som konkurrencen udvikler sig.

§ 4, stk. 1 nr. 1: Oplysningskrav mv. vedrørende aftaler (teledirektivets artikel 102, stk. 1-4)

I medfør af den foreslåede bestemmelse forventes klima-, energi- og forsyningsministeren at fastsætte krav i bekendtgørelse om udbud af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (udbudsbekendtgørelsen) om, at forbrugerne forsynes med et kortfattet og letlæseligt aftaleresumé, som skal opsummere de vigtigste elementer af oplysningskravene.

Resuméet skal udleveres ved indgåelse af nye aftaler og skal sætte forbrugerne i stand til let at overskue aftalen og sammenligne på tværs af udbydere og tjenester.

Resuméet vil blive udgjort af en skabelon, som vedtages af Kommissionen senest d. 21. december 2020 efter høring af BEREC. Den udfyldte skabelon skal leveres til forbrugerne forud for aftalens indgåelse. Såfremt det af objektive tekniske grunde ikke er muligt på dette tidspunkt, skal aftaleresuméet leveres til forbrugeren hurtigst muligt derefter og aftalen træder i kraft, når forbrugeren har bekræftet sit samtykke efter modtagelsen af resuméet. En sådan situation kunne eksempelvis være, hvor aftalen indgås telefonisk.

For så vidt angår internetadgangstjenester, foreskriver lovforslaget et resumé af de oplysninger, der kræves i henhold til artikel 4, stk. 1, litra d og e, i forordningen om foranstaltninger vedrørende adgang til det åbne internt:

d) en klar og forståelig forklaring af den minimale, den normalt tilgængelige, den maksimale og den annoncerede up- og downloadhastighed for internetadgangstjenesterne for så vidt angår faste net, eller af den anslåede maksimale og den annoncerede up- og downloadhastighed for internetadgangstjenesterne for så vidt angår mobilnet, og hvordan betydelige afvigelser fra de respektive annoncerede up- og downloadhastigheder kan påvirke udøvelsen af slutbrugernes rettigheder som fastsat i artikel 3, stk. 1

e) en klar og forståelig forklaring om de afhjælpende foranstaltninger, der står til rådighed for forbrugeren i overensstemmelse med national ret i tilfælde af vedvarende eller regelmæssigt forekommende uoverensstemmelse mellem internetadgangstjenestens faktiske hastighed eller andre tjenestekvalitetsparametre og den hastighed og de kvalitetsparametre, der er angivet i henhold til litra a-d).

Dansk Energi finder det uklart, hvordan sammenspillet bliver mellem teleoperatørens levering af et aftaleresumé til forbrugeren forud for aftalens indgåelse, og den efterfølgende fremsendelse af ordrebekræftelse – med dertil hørende bilag samt henvisning til de enhver tid gældende generelle vilkår, produktvilkår og priser på teleoperatørens hjemmeside.

Dansk Energi skal opfordre til, at sammenspillet mellem aftaleresumeets juridiske forpligtelser, og den efterfølgende ordrebekræftelse tydeliggøres, herunder om der ændres på kundernes 14 dages fortrydelsesret i forhold til ordrebekræftelsen.

§ 4a, stk. 1, nr. 3: Skift af bredbåndsudbyder (teledirektivets artikel 106, stk. 1)

Med den foreslåede bestemmelse i telelovens § 4a, stk. 1, nr. 3, foreslås Energistyrelsen bemyndiget til at udstede regler vedrørende skift af udbyder af internetadgangstjenester i overensstemmelse med teledirektivets artikel 106, stk. 1.

I medfør af teledirektivets artikel 106, stk. 1 vil en modtagende udbyder skulle sikre, at aktiveringen af dennes internetadgangstjeneste finder sted inden for det kortest mulige tidsrum på en med slutbrugeren udtrykkeligt aftalt dato, mens den afgivende udbyder fortsat vil skulle stille sin internetadgangstjeneste til rådighed på samme vilkår, indtil den modtagende udbyder aktiverer sin tjeneste. Den nedetid, der måtte være forbundet med skift på samme accesslinje må ikke udgøre mere end én arbejdsdag.

I forbindelse med en kommende udmøntning af reglerne foreslår Energistyrelsen et helt eller delvist forbud mod winback i forbindelse med skifte af udbyder af internetadgangstjenester.

Ved *winback* forstås, at den afgivende udbyder kontakter kunden, efter, at kunden har opsagt abonnementet, for at undgå at kunden skifter udbyder. Et delvist forbud kunne f.eks. bestå i, at henvendelser fra afgivende udbyder til abonnenten kun må ske med udtrykkeligt samtykke, eller at der udelukkende må ske winback-henvendelser med tilbud om abonnemeter, som er genstand for markedsføring på det tidspunkt, hvor abonnentens opsigelse kommer den afgivende udbyder til kendskab.

Et helt eller delvist forbud mod winback fremgår ikke af teledirektivet, men er et forslag fra Energistyrelsen til at fremme slutbrugernes mulighed for at kunne træffe velinformerede valg og skifte udbyder, således at de kan få fuldt udbytte af konkurrencen på markedet.

Dansk Energi deler Energistyrelsens ønske om at fremme forbrugernes mulighed for at skifte bredbåndsudbyder, hvilket kan øge den infrastrukturbaserede konkurrence. Muligheden for winback er dog et vigtigt instrument til at sikre en dynamisk og velfungerende konkurrence og det er således vigtigt, at et tiltag ikke helt afskærer denne mulighed.

§ 35a: Netadgang til ledningsnet i den yderste del af elektronisk kommunikationsnet (teledirektivets artikel 61, stk. 3)

Dansk Energi fremsendte den 4. februar 2020 et høringssvar vedrørende et førsteudkast til den foreslåede implementering af teledirektivets artikel 61, stk. 3 om symmetrisk adgangsregulering.

I høringssvaret udtrykte Dansk Energi tilfredshed med Energistyrelsens og Erhvervsstyrelsens fælles anbefaling om, at lovteksten for implementering af teledirektivets artikel 61, stk. 3 lægges tæt op ad direktivteksten, hvilket er i tråd med, hvad der foreslås i en række andre medlemsstater.

Dansk Energi påpegede i høringssvaret, at den foreslåede lovbestemmelse dels vil skabe større klarhed over det potentielle anvendelsesområde for den nye bestemmelse om symmetrisk adgangsregulering, dels fremme incitamentet og udvikling af kommercielle aftaler om adgang til bredbåndsnet. Det blev hertil påpeget, at de anførte kriterier og forhold ved vurdering af forholdsmæssigheden ved en forpligtelse efter stk. 1 eller stk. 3, ved udformning af forpligtelser efter stk. 5, og navnlig ved vurdering af muligheden for at undtage efter stk. 7, nr. 1, i vidt omfang flugter med fiberudbydernes lancering af kommerciel adgang til fibernet – baseret på fair, ikkediskriminerende og rimelige vilkår og betingelser.

Da den første høring over lovbestemmelsen alene har resulteret i enkelte præciseringer i det udsendte forslag til lovbestemmelse, finder Dansk Energi ikke anledning til at fremkomme med yderligere bemærkninger.

§ 60d-f: Kommunalt tilskud til etablering af elektroniske kommunikationsnet

Dansk Energi finder anledning til at påpege, at udrulningen af digital infrastruktur i Danmark som udgangspunkt foregår via en markedsbaseret tilgang, hvor energi- og teleselskaber årligt investerer et stort milliardbeløb i at udbrede dækning med fibernet og mobildækning. Alene energiselskaberne investerer årligt op til 2 milliarder kr. i udrulning af fibernet.

Det er således vigtigt, at offentlige tilskudsmodeller alene afgrænses til områder, hvor der ikke forventes at blive sikret dækning med ordentligt bredbånd i fremtiden. Tilskudsmodellerne må således ikke fortrænge private investeringer eller hindre den fortsatte udvikling af et velfungerende marked.

Dansk Energi anser det derfor for afgørende, at afgrænsningen af de eventuelt støtteberettigede adresser sker efter tæt inddragelse med branchen, herunder navnlig de udbydere, som udruller digital infrastruktur.

Dansk Energi vil samtidig påpege, at der med den nuværende Bredbåndspulje er oparbejdet en erfaring hos både udbydere, borgere og kommuner, som med årene har sikret en succesfuld brug og dækning til tusindvis af husstande og virksomheder rundt om i landet. En velfungerende Bredbåndspulje bør derfor efter Dansk Energis opfattelse ikke erstattes med en ny tilskudsordning, således at der så først på ny, som led i en trial-error proces, skal opbygges erfaringer med at få en tilskudsordning til at virke efter hensigten. Indførelsen af en tilskudsordning i stedet for en bredbåndspulje må også forventes at afstedkomme relativt stør-

re administrative byrder for alle involverede parter, der naturligt vil skulle indrette sig efter en ny struktur og nye procedurer.

Derudover er Bredbåndspuljen sikret finansiering fra staten og giver dermed lige muligheder for virksomheder og borgere i hele landet for at opnå støtte. Såfremt en kommunal tilskudsordning alene lader det være op til kommuner at finde finansiering på egne kommunale budgetter, vil det medføre en ulighed i borgernes muligheder fra kommune til kommune. En kommunal tilskudsordning bør således bakkes op af statslig finansiering, som stiller alle kommuner, og dermed borgerne, lige.

Bredbåndspuljen er afgrænset til de geografiske områder, hvor markeds kræfterne ikke forventes at dække. Med forslaget til en kommunal tilskudsordning ses der ikke på tilsvarende vis at være lagt op til at afgrænse tilskudsmuligheden efter geografi. Dette kan reelt betyde, at selv tætbefolkede byområder kan ende med at få offentlig støtte, hvilket ikke synes at være i overensstemmelse med de politiske intentioner om brug af offentlig støtte til bredbåndsudrulning.

Dansk Energi finder det derfor afgørende, at kommunale tilskudsmodeller, i lighed med Bredbåndspuljen, afgrænses geografisk.

Dansk Energi hæfter sig ved, at Energistyrelsen med de foreslåede lovbestemmelser kan fastsætte nærmere regler om gennemførelse og administration af tilskudsordninger, herunder en kommunal ordning. Dansk Energi vil derfor se frem til at blive inddraget i det nærmere arbejde med en kommunal ordning.

Christian Rosenskjold

Fra: Poul Noer <pno@danskerhverv.dk>
Sendt: 9. juli 2020 12:50
Til: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold; Thomas Jønsson
Emne: Høring: implementering af telekodeks, §31 (nummeroplysningsdata m.m.)

Opfølgingsflag: FollowUp
Flagstatus: Afmærket

Kære Anders, Christian og Thomas

I forbindelse med høringen om implementering af EECC er vi blevet opmærksomme på en vis uklarhed om betydningen for nummeroplysningstjenester og nummeroplysningsdatabaser og -registre i §31.

I forslaget bemærkninger, s. 163, fremgår det, at bestemmelsen ikke vil få betydning for udbydere af nummeroplysningstjenester m.fl. Begrebet er dog ikke defineret i teleloven eller i implementeringsudkastet. Vi har derfor svært ved at vurdere, hvorvidt Geomatic, der har overtaget opgaven med national distribution af nummeroplysninger fra TDC, er omfattet af begrebet. Er udbyder af nummeroplysningsdatabase og -register det samme som udbydere af nummeroplysningstjenester i denne sammenhæng?

Det har stor betydning for en lang række virksomheder og offentlige myndigheder, at der er en national opsamling og distribution af nummeroplysningerne. Vi frygter, at uklarhed kan få (utilsigtede) negative konsekvenser.

Jeg håber, at I har mulighed for at hjælpe med afklaring og eventuelt mødes, hvor vi og Geomatic kan forklare betydningen af nummeroplysningsdata for en lang række virksomheder og organisationer.

Med venlig hilsen

Poul Noer
Chefkonsulent

M. +45 3082 1983
T. +45 3374 6763
PNO@DANSKERHVERV.DK

**DANSK
ERHVERV**

Dansk Erhverv er erhvervsorganisation og arbejdsgiverforening for fremtidens erhvervsliv. Vi repræsenterer et bredt udsnit af virksomheder og brancheforeninger. Vores mission er at fremme konkurrencekraft hos vores medlemmer i en globaliseret økonomi.

DANSK ERHVERV
Børsen
DK-1217 København K

CVR nr. 43232010
info@danskerhverv.dk
T. +45 3374 6000

www.danskerhverv.dk

Dansk Erhverv holder dig opdateret

Få hurtig og præcis information
i nyhedsbrevet Brief.

[Læs vores persondatapolitik online](#)

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
tele@ens.dk
cc. anl@ens.dk og chro@ens.dk

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

12. juni 20206-2020-
00479490251

Høringsvar: Lov om ændring af elektroniske kommunikationsnet og –tjenester - journalnummer 2020 - 6701

Generelle bemærkninger

Danske Handicaporganisationer (DH) har følgende bemærkninger.

Det er vigtigt, at alle informationer om tjenester, kontraktoversigter og sporingsfaciliteter og sammenligningsværktøjer gives i formater, der er tilgængelige for mennesker med handicap jf. artikel 103 i EU's teledirektiv (1972/2018). Det vil sige, at man jf. EU's tilgængelighedsdirektiv skal følge den europæiske standard for it-tilgængelighed, EN 301 549.

Forsyningspligtigheder til nærmere afgrænsede grupper af personer med handicap.

Ministeriet foreslår i udkastets §14, at forsyningspligt på handicaptjenester ikke længere skal være fastsat i loven, men at det ændres til, at klima-, energi- og forsyningsministeren vil kunne indføre en forsyningspligt på handicaptjenester i en bekendtgørelse.

DH mener, det er meget bekymrende, at forpligtelsen flyttes fra selve loven til en bekendtgørelse. Vi har desværre erfaringer med, at forpligtelsen i bekendtgørelsen efterfølgende lettere kan ændres eller fjernes, som det f.eks. skete med niveaufri adgang til enfamilieshuse i Bygningsreglementet.

Derfor mener vi, at den overordnede forpligtelse til at stille særlige forsyningspligtigheder til nærmere afgrænsede grupper af personer med handicap til rådighed fortsat skal fremgå af loven. Dermed lever man op til forpligtelsen i EU's teledirektiv (1972/2018) artikel 85 stk. 4. Efterfølgende kan selve udmøntningen af forpligtelsen ske i en bekendtgørelse, som det er tilfældet i dag.

Forsyningspligtigheder på handicaptjenester er af afgørende betydning for nogle grupper af personer med handicap for at kunne kommunikere og være inkluderet i samfundet. Forsyningspligten omfatter en række teletjenester til en nærmere afgrænset gruppe af handicappede herunder døve, døvblevne, døvblinde samt grupper af tale- og hørehæmmede, blinde, svagtseende og læsehandicappede.

På nuværende tidspunkt omfatter tjenesterne en teksttelefonitjeneste med et døgnåbent Formidlingscenter til formidling af opkald mellem berettigede brugere og hørerende. Endvidere en web-baseret løsning (internetbaseret) til brug på eget udstyr hos brugerne og pårørende. Der skal tilbydes internetadgang som en del af teksttelefonitjenesten. Det er for berettigede døve, døvblevne, døvblinde samt grupper af tale- og hørehæmmede

Desuden omfatter forsyningspligten en nummeroplysningstjeneste – Handicappedes nummerservice – til reduceret pris med automatisk gennemstilling til numre i den danske nummerplan for nærmere afgrænsede grupper af handicappede, der via den pågældende tjeneste kompenseres væsentligt for deres handicap. Det er for berettigede blinde, døvblinde, svagtseende og læsehandicappede.

DH mener, det er positivt, at der foretages en analyse i løbet af 2021, før det fastsættes, hvilke tjenester der er behov for på handicapområdet. I denne forbindelse er det meget vigtigt at inddrage handicaporganisationerne i arbejdet, da mennesker med handicap har erfaringerne med at leve med et handicap, og det er vigtigt at disse indgår i arbejdet.

Den offentlige alarmtjeneste

DH mener, det er positivt, at man foreslår at ændre alarmopkald til alarmkommunikation og hermed udvide alarmtjenesten til at omfatte andre tjenester end traditionel taletelefoni. Det vil være en fordel for mennesker med handicap, at alarmcentralerne kan kontaktes på anden vis end ved traditioneltaletaletalefoni ved f.eks. SMS, beskedtjenester, video eller andre former for kommunikation, f.eks. tekst i realtid samt totale konversationstjenester og relættjenester.

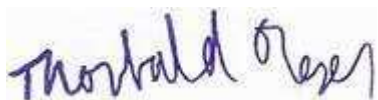
Derfor mener vi også, at det er vigtigt, at man inddrager handicaporganisationerne, når man skal fastlægge, hvilke tjenester, der mest hensigtsmæssigt skal kunne anvendes til at foretage alarmkommunikation. Som det står i bemærkningerne, "slutbrugere med handicaps adgang til beredskabstjenester gennem alarmkommunikationer skal svare til, hvad der gælder for andre slutbrugere."

Implementering af Tilgængelighedsdirektivet

Mange elektroniske kommunikationstjenester er ikke tilgængelige for mennesker med handicap i dag. Derfor ser DH EU's tilgængelighedsdirektiv som en vigtig faktor i at sikre inklusion af mennesker med handicap i samfundet. Det er derfor vigtigt, at tjenesterne kommer til at leve op til de krav, der er fastsat i tilgængelighedsdirektivet (afdeling III i bilag 1). DH mener, at det er vigtigt, at man ved udarbejdelsen af bekendtgørelsen inddrager handicaporganisationers erfaringer og viden om tilgængelighed til elektroniske kommunikationstjenester.

Skulle ovenstående give anledning til spørgsmål, kan disse rettes til chefkonsulent, Monica Løland, på tlf.: 3638 8524 eller e-mail: mol@handicap.dk.

Med venlig hilsen

Thorkild Olesen
Formand

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Marianne Bentsen DK <Sekretariat@danskekloakmestre.dk>
Sendt: 3. juni 2020 08:35
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36, j.nr. 2020 - 6701

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet sender hermed

Danske Kloakmestre takker for muligheden for at afgive svar vedrørende Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.), j.nr. 2020 - 6701.

Danske Kloakmestre har ingen kommentarer til høringen.

Venlig hilsen

Marianne Bentsen
Sekretær, Danske Kloakmestre
Tlf. direkte: 72 16 02 07

Sekretariat:
Nørre Voldgade 106 · 1358 København K
www.danskekloakmestre.dk

Til
Klima- Energi- og Forsyningsministeriet

J.nr. 2020-6701

Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

De Danske Bilimportører takker for modtagelsen af ovenstående høring med udkast til lovforslag. Vi har følgende bemærkninger til lovforslaget:

Det fremgår af høringsdokumenterne, at udkastet til lovforslaget bl.a. skal implementere dele af direktiv 2018/1972/EU af 11. september 2018 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) kaldet "teledirektivet".

Artikel 113, stk. 1 og punkt 3 i bilag XI i teledirektivet indeholder bestemmelser, der introducerer krav om, at radioer, der er indbygget i nye personbiler (klasse M), fra og med den 21. december 2020 " ... skal bestå af en modtager, som kan modtage og gengive mindst radiotjenester udsendt via digital jordbaseret radiotransmission" (DAB+).

Det foreslås, at teledirektivet på dette punkt implementeres ved ændring af lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. jf. udkastes § 4, nr.3.

Vores bemærkninger angår alene de foreslåede ændringer hertil, og vi har ingen bemærkninger til udkastets øvrige bestemmelser.

1. Generelle bemærkninger til udkastet:

De Danske Bilimportører har under udarbejdelsen af udkastet til lovforslaget været i dialog med Klima- Energi- og Forsyningsministeriet /Energistyrelsen om fortolkningen af artikel 113 i teledirektivet og af bestemmelserne i direktivets bilag XI, punkt 3.

Vi vil gerne indledningsvist takke Energistyrelsen for at have vist rettidig omhu og for en konstruktiv dialog i den forbindelse.

Vi er derfor overordnet meget tilfredse med, at det særligt i bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser er gjort klart, at direktivets krav om DAB-funktionalitet til radioer indbygget i biler skal forstås således:

1. At kravet til bilradiomodtagere alene vil skulle gælde for køretøjer, der er produceret fra den 21. december 2020 – dvs. bragt i omsætning fra denne dato i kraft af deres COC (Certificate of Conformity) – samt;
2. At køretøjer, der er i kraft af deres COC er gjort tilgængelige på markedet senest den 21. december 2020, fortsat kan registreres og tages i brug efter denne dato - uanset kravene til indbygget radiomodtager.

Ikrafttrædelsesdatoen den 21. december 2020 relaterer sig således til datoen for, hvornår bilen er produceret og bragt i omsætning i kraft af COC – dvs. gjort tilgængelig på markedet for første gang.

Denne fortolkning er efter vores opfattelse korrekt og nødvendig, idet gennemførelsen af artikel 113 i teledirektivet i lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. ellers kunne være i modstrid med reglerne for det indre marked og den tekniske (total-)harmonisering af godkendelsen af motor-køretøjer i EU jf.:

- Direktiv (EF) 2007/46 af 5. september 2007 om fastlæggelse af en ramme for godkendelse af motorkøretøjer og påhængskøretøjer dertil samt af systemer, komponenter og separate tekniske enheder til sådanne køretøjer ("Rammedirektivet") med tilhørende forordninger – samt (pr. 1. september 2020);
- Forordning (EU) 2018/858 af 30. maj 2018 om godkendelse og markedsovervågning af motorkøretøjer og påhængskøretøjer dertil samt af systemer, komponenter og separate tekniske enheder til sådanne køretøjer, om ændring af forordning (EF) nr. 715/2007 og (EF) nr. 595/2009 og om ophævelse af direktiv 2007/46/EF

Kravet jf. artikel 113, stk. 1 og punkt 3 i bilag XI i teledirektivet angår alene bilradioen. Gyldigheden af bilens typegodkendelse og COC, der sikrer bilen adgang til at kunne sælges, registreres og ibrugtages i EU uanset bilradioens DAB-kapabilitet, påvirkes ikke.

Det er således ikke et typegodkendelseskrav til bilen, at den er udstyret med radio overhovedet. Biler, der i kraft af deres COC er bragt i omsætning før den 21. december 2020, kan derfor under alle omstændigheder sælges, registreres og ibrugtages efter denne dato, uanset om en evt. indbygget bilradio kan modtage DAB eller ej.

2. Uddybende bemærkninger:

Vi anser det for essentielt, at artikel 113 i teledirektivet gennemføres i dansk lovgivning på en måde der tager højde for ovennævnte forhold, og vi bifalder derfor, at dette er afspejlet i de almindelige bemærkninger afsnit 3.4.1.2 med Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets overvejelser samt i bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser (til § 4, nr. 3).

Til de almindelige bemærkninger (side 63-64 og 74):

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet refererer til dialogen med De Danske Bilimportører og Bilbranchen (DI) og at vurderingen fra branchen er, at kravet om interoperabilitet med DAB+ standarden for bilradioer ikke vil medføre væsentlige omkostninger. (Side 63).

Det er korrekt, men det er under forudsætning af, at teledirektivet gennemføres i dansk lovgivning i overensstemmelse med betragtningerne anført ovenfor – og som indikeret i bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Hvis kravet derimod skulle blive gennemført således, at det udstrækkes til også at gælde biler, der er bragt i omsætning / produceret før den 21. december 2020, vil det det have alvorlige negative økonomiske konsekvenser for bilimportørerne og forhandlerne, fordi det ville forhindre salg, registrering og ibrugtagning af tusindvis af biler, der allerede er produceret og/eller lagerført.

Det skyldes for det første, at det ikke er muligt at ændre på bilernes indbyggede radioanlæg efter typegodkendelsen og udstedelsen af COC er afsluttet. "Retrofitting" eller lignende ville kræve re-certificering og udstedelse af nyt COC som grundlag for at bringe bilen i omsætning på ny.

Dette er i praksis enten umuligt eller ville medføre uoverskuelige omkostninger for bilindustrien i hele EU.

For det andet findes der i dette tilfælde ingen mulighed for dispensation til biler, der allerede er produceret.

I typegodkendelsesmæssig sammenhæng er det derimod en normal og tilbagevendende situation, at biler, der allerede er produceret og bragt i omsætning, mister gyldigheden af deres COC som følge af, at nye tekniske typegodkendelseskrav er trådt i kraft, inden de er blevet solgt og registreret.

I denne situation findes der veldefinerede regler for tildeling af dispensationer til disse såkaldte "rest-køretøjer" – også kaldet "End-of-Series" (EoS). Reglerne er fastlagt i "Rammedirektivet" (2007/46/EF, artikel 27) og den kommende typegodkendelsesforordning (EU) 2018/858 (artikel 49).

Eftersom kravet om DAB+ for bilradioer i teledirektivet ikke påvirker typegodkendelsen eller gyldigheden af køretøjets COC, findes der heller ingen mulighed for tildeling af dispensation som ved introduktionen af nye tekniske krav i øvrigt.

Et forbud mod salg og registrering af biler, der allerede er produceret og bragt i omsætning på grundlag af gyldigt COC, ville derfor både stride mod reglerne for det indre marked og gøre køretøjerne usælgelige.

- Derfor skal kravet om DAB+ i bilradioer anses for at gælde køretøjer med COC-dato (produktionsdato) og som bringes i omsætning fra og med den 21. december 2020.

For så vidt angår vurderingen af de generelle omkostninger, der er forbundet med kravet om DAB+ i bilradioer som standard, er det korrekt, at disse vil blive fordelt på markedet afhængigt af udbud og efterspørgsel (side 63 og 74).

Dog vil enhver forøgelse af bilens pris som følge af krav til standardudstyret alt andet lige blive udsat for en "gearing" med op til 150 pct. i marginal prisforhøjelse som følge af, at registreringsafgiften beregnes på grundlag af bilens pris (den afgiftspligtige værdi).

Da selve DAB-funktionaliteten i en indbygget bilradio for køretøjer produceret efter den 21. december 2020 ikke længere vil være optionel, kan omkostningerne imidlertid ikke umiddelbart kvantificeres.

Til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser (side 398-402):

Det fremgår af bemærkningerne til § 4, nr. 3, at det følger af artikel 113, stk. 1 og punkt 3 i bilag XI, "at medlemsstaterne skal sikre, at alle bilradiomodtagere, der er indbygget i nye køretøjer i klasse M, som er gjort tilgængeligt på markedet til salg eller udleje i EU fra og med den 21. december 2020 skal kunne modtage og gengive som minimum radiotjenester som udsendes via digital jordbaseret radio-transmission".

Det fremgår desuden, at den foreslåede bestemmelse i udkastets § 4 om tilføjelse af et nummer i § 1, nr. 4 i lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. betyder, at Energistyrelsen skal fastsætte de nærmere regler, der vil forpligte producenter og importører af biler i klasse M til at sikre overholdelsen af bestemmelsen om bilradiomodtagere i teledirektivet.

Vi bemærker, at Energistyrelsen ved fastsættelsen af de nærmere regler forventes at fortolke kravet om, at køretøjet skal være gjort tilgængeligt på markedet til salg eller leje i EU fra den 21. december 2020 således, "at kravet til bilradiomodtagere alene vil skulle gælde for køretøjer, der er produceret fra den 21. december 2020". (side 400).

De Danske Bilimportører kan, som anført, fuldt ud bakke op om denne fortolkning, idet det vil sikre, at de hensyn, der er anført under vores generelle bemærkninger ovenfor, er varetaget korrekt.

Vi kan ligeledes bifalde, at COC-datoen kan anvendes som objektivt kriterium for, hvilke biler teledirektivets krav til en evt. indbygget bilradio gælder for. Udstedelsen af et COC er således en forudsætning for, at bilen kan bringes i omsætning på markedet i EU (uden anden godkendelse).

Det fremgår således også af bemærkningerne, at "køretøjer, der i kraft af udstedelse af en COC-attest senest den 20. december 2020 er gjort tilgængelige på markedet til salg eller leje, vil således kunne registreres og tages i brug efter den 21. december 2020, uanset kravene til indbygget radiomodtager". (Side 401).

Og videre anføres det:

" Da kravet til bilradiomodtagere alene vil skulle gælde for køretøjer, der er gjort tilgængelig på markedet til salg eller leje i EU fra den 21. december 2020, vil det indebære, at kravet til bilradiomodtagere alene vil skulle gælde for køretøjer, hvortil der foreligger et tilbud eller en aftale (skriftlig eller mundtlig) mellem to eller flere juridiske eller fysiske personer om overførslen af ejerskab, besiddelse eller anden rettighed i forbindelse med køretøjet efter afslutningen af produktionsfasen, eller hvor COC-attesten er udstedt fra den 21. december 2020". (side 401).

De Danske Bilimportører kan bakke op om denne fortolkning. Dog vil vi anbefale, at der både i lovforslaget og i de nærmere regler, som skal fastsættes af Energistyrelsen, overalt anvendes formuleringen / betegnelsen: "bringe i omsætning" i stedet for "gøre tilgængelig på markedet". Alternativt kan der anvendes formuleringen: "Gøre til tilgængelig på markedet for første gang". (Vores understregning).

Vi anbefaler denne justering for at fjerne evt. tvivl om fortolkningen af hvilke biler, der er omfattet af teledirektivets krav.

Dermed overflødiggøres desuden følgende formulering i bemærkningerne til §4, nr. 3 citeret ovenfor:

" .... at kravet til bilradiomodtagere alene vil skulle gælde for køretøjer, hvortil der foreligger et tilbud eller en aftale (skriftlig eller mundtlig) mellem to eller flere juridiske eller fysiske personer om overførslen af ejerskab, besiddelse eller anden rettighed i forbindelse med køretøjet efter afslutningen af produktionsfasen,"

Vi anbefaler at slette denne sætning, idet der ellers ville kunne opstå tvivl om, hvor mange transaktioner efter afslutningen af produktionen, der er omfattet. Det er således kun den første transaktion (første tilgængeliggørelse på markedet), der er omfattet.

Det er desuden vores vurdering, at de foreslåede formuleringer "bringe i omsætning" eller "gøre tilgængelig på markedet for første gang" er bedre i overensstemmelse med definitionerne i:

COMMISSION NOTICE The "Blue Guide" on the implementation of EU products rules 2016 (2016/C 272/01).

De Danske Bilimportører har via ACEA (European Automobile Manufacturers' Association) været i dialog med EU-kommissionen (DG CNECT) om dette forhold, og ifølge vores oplysninger er Kommissionen indstillet på at understøtte medlemsstaternes gennemførelse af teledirektivet i overensstemmelse med ovenstående.

Med venlig hilsen

Ole Kirkelund
Chefkonsulent

 DE DANSKE BILIMPORTØRER

De Danske Bilimportører
Rådhuspladsen 16
1550 København V
Tel. 2323 2520
Mail. oki@bilimp.dk
www.bilimp.dk

Energistyrelsen
tele@ens.dk med kopi til
anl@ens.dk og chro@ens.dk
Journal nr: 2020 - 6701

Den 26. juni 2020
MOKR

Hørings svar vedr. høring over forslag til lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester mv.

1. Generelt

DI skal indledningsvist takke for høringen. Vi velkommer lovforslaget og forslaget fokus på at stimulere investeringer gennem øget konkurrence og større forudsigelighed. Fokus på at stimulere 5G-udbredelsen er ligeledes meget værdsat.

DI anbefaler en hurtig afklaring af reglerne for sikkerheden i 5G.

I den forbindelse skal det bemærkes, at en række udtalelser fra regeringen om sikkerheden i det kommende 5G-net har haft den modsatte effekt af lovforslaget. Udtalelserne om sikkerhed i 5G har rejst usikkerhed om forudsigeligheden i reguleringen, hvilket skader investeringsincitamentene. DI anbefaler, at der hurtigt skabes klarhed over, hvordan man forventer at regulere 5G-nettet på sikkerhedsområdet, uagtet at nærværende lovforslag ikke implementerer direktivets artikler på sikkerhedsområdet.

DI har en række bemærkninger til forslaget konkrete dele nedenfor.

2. Konkrete bemærkninger

Tilsagnsmodellen

EU-reguleringen kommer med nogle markante nyskabelser på det danske marked. Specielt tilsagnsmodellen i § 47 d vurderes at få stor praktisk betydning.

Transparens i forhold til tilsagn og vilkår er vigtigt for at sikre efterlevelsen.

For DI er det vigtigt, at der er stor gennemsigtighed om tilsagnene og ikke mindst Erhvervsstyrelsens vurdering af dem. De øvrige markedsdeltagere skal let kunne vurdere, om den pågældende udbyder lever op til tilsagnene eller ej. En sådan uklarhed eksisterer i dag i forhold til coax-nettet, hvor det har været uklart for markedsdeltagerne, hvornår TDC lå

inden for de accepterede rammer – de såkaldte rumleriller. Det er ofte markedsaktørerne, der i praksis oplever og kan dokumentere, hvis en udbyder ikke lever op til vilkårene og kan flage dette for en tilsynsmyndighed – men det kræver, at der er transparens om vilkårene.

NGA-forum er en god ramme for at sikre transparens med rammer og vilkår for åbne net.

I den forbindelse opfordres der videre til, at Erhvervsstyrelsen fortsætter det glimrende arbejde i NGA-forum, som vil kunne være en fin ramme for at kunne drøfte disse forhold.

Prisklemmetilsyn og ikke-diskrimination bør fortsætte i de konkrete tilsagn.

Ved tilsagn er det ligeledes vigtigt, at der indbygges et ikke-diskriminationsvilkår i alle godkendte tilsagn. Specielt hvad angår prisspørgsmål er det u hensigtsmæssigt, hvis en udbyder kan udnytte sin position til at fastsætte uens priser for de forskellige markedsaktører. Videre bør prisklemmetilsynet indbygges konkret i alle tilsagn. Hvis en udbyder via prisklemmer kan modvirke konkurrence på nettet, så opnås der i praksis ikke nogen stor forbedring af konkurrencesituationen.

Ovenstående principper udgør i dag et effektivt værn mod konkurrencebegrænsninger og bør videreføres i de konkrete tilsagn.

Symmetrisk regulering

Med baggrund i DI's høringssvar om symmetriske net fra januar 2020 sætter vi pris på, at lovforslaget præciserer anvendelsen af standardiserede vilkår for anvendelse.

Skift af bredbåndsudbydere

Det er positivt, at der lægges op til en hjemmelsbestemmelse, så der kan fastsættes regler om skift af bredbåndsudbydere. Generelt er kundetilfredsheden tydeligt dårligere på fastnetmarkedet sammenlignet med mobilmarkedet¹. En medvirkende faktor kan meget vel være kundeoplevelsen, når man skal skifte udbydere. Både afgivende og modtagende udbydere på fastnetmarkedet kan risikere at skuffe kunden, hvis overdragelsen falder til jorden, hvad den meget vel kan uden en fast aftale i branchen herom. Det er lykkedes for branchen at lave en aftale på mobilmarkedet, men mangler fortsat på bredbåndsmarkedet.

DI støtter regler om udbyderskrifte uden mulighed for "win-back".

DI anbefaler generelt, at markedet selv etablerer en brancheaftale, men i og med at sådan en løsning ikke har kunne lade sig gøre, er det nødvendigt med regulering. DI støtter hjemmelsbestemmelsen og håber på en bekendtgørelse hurtigt.

¹ <http://www.teleindu.dk/wp-content/uploads/2020/06/2020-06-17-Teleindustrien-Rapport-For%C3%A5r-2020-EPSI-Rating-Final-weighted.pdf>

Det er i særlig grad bestemmelsen om "win-back", der ikke har kunnet opnå enighed om. DI anbefaler, at muligheden for winback midt i et udbyderskifte ikke tillades, af hensyn til at det forplumrer overdragelsesprocessen og dermed kundeoplevelsen. Hermed vil reglerne svare til processen på mobilmarkedet.

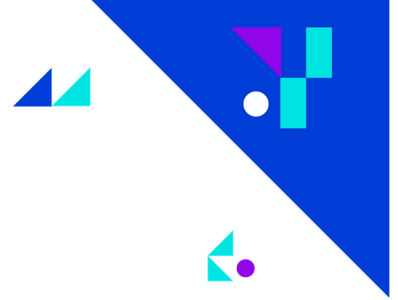
Trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde

DI ser frem til, at bestemmelsen kan fremme udbygningen af trådløs infrastruktur herunder 5G. Generelt er det positivt med klare regler på dette område og det kan støttes. Det skal dog bemærkes, at bestemmelsen bør indrettes, så der også bliver mulighed for at opsætte aktivt udstyr.

Såfremt der er behov for uddybe dele af ovenstående er Energistyrelsen velkommen til at vende tilbage.

Med venlig hilsen

Morten Kristiansen, Chefkonsulent, DI Digital

26 JUNE 2020

DIGITALEUROPE Input on the Danish draft Law implementing the EECC

Summary

DIGITALEUROPE thanks the Danish authorities for organizing a consultation on the implementation of the European Electronic Communications Code (“**EECC**”)¹. DIGITALEUROPE has studied the proposed amendments to the existing Danish Law on Electronic Communications Networks and Services² (the “**LECS**”) as set out in the draft text published by the Danish government³ (the “**draft Law**”), and wishes to share the below observations.

For practical reasons, our observations have been drafted in English. We hope that this is acceptable to the Danish authorities and thank you in advance for your understanding. DIGITALEUROPE also wishes to explain that our observations are based on a machine-based translation of the draft Law and therefore apologize in advance for any possibly irrelevant request for clarification that we would be making to the Danish authorities.

DIGITALEUROPE understands that, in addition to the proposed amendments in the draft Law, it may be necessary for the Danish authorities as part of the transposition process to update a number of pieces of other national primary and secondary legislation. For example, it may be necessary to update existing national legislation that applies to the security of networks and services, and to end-user rights protections. DIGITALEUROPE welcomes the opportunity to provide comments on future proposed updates to the relevant pieces of legislation as part of the Danish authorities’ transposition of the EECC.

Returning to the current consultation on the draft Law, DIGITALEUROPE is concerned that certain provisions of the draft Law go beyond the level of harmonisation provided in the EECC. DIGITALEUROPE wishes to underline the importance of establishing harmonisation with the aim of realising the digital single market. We are of the view that in a number of areas, the provisions in the draft Law result in disproportionate obligations contrary to the free movement of

---

¹ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code (Recast).

² Electronic Communications Networks and Services Act (Act No. 169 of 3 March 2011) as amended.

³ Consultation on Draft Proposal for Amendment of the Electronic Communications Networks and Services Act, Radio Frequency Act and various other laws:
<https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/64026>

services and in other areas exceed national powers under the EECC framework. This is particularly the case regarding the definitions section in Art. 2 and the registration / notification requirements in Art. 12 of the draft Law.

A number of provisions appear generally overly prescriptive or ill-fitted to number independent interpersonal communications services (“**NI-ICS**”) (as defined in Article 2(7) EECC)⁴. DIGITALEUROPE would welcome a more pragmatic and holistic approach consistent with the EECC, in order not to overly hamper the activities of digital services providers and to better take account of the specific nature of NI-ICS.

Definitions (Art. 2 draft Law)

DIGITALEUROPE observes that key defined terms and elements of terms set out in Article 2 EECC do not appear to be reflected in the corresponding definitions in the draft Law, and that Art. 2 of the LECS has therefore not been properly modified so as to fully reflect the necessary terms in Article 2 EECC. We are concerned that this could lead to confusion and legal uncertainty especially for those NI-ICS providers who, for the first time, may now become subject to the draft Law. DIGITALEUROPE respectfully requests the Danish authorities ensure that the definitions in Art. 2 of the LECS as modified in the definitions section in Art. 2 of the draft Law fully reflect the corresponding relevant terms in the EECC.

By way of example, DIGITALEUROPE observes the following:

- ▶▶ ‘*electronic communications service*’ (Art. 2(9) of the draft Law, which does not appear to have amended the definition of this term in the current LECS) does not fully implement the corresponding provision of this term in Article 2(4) EECC⁵. In particular, the definition in the draft Law omits reference to the following fundamental components: (i) the service is normally provided for remuneration via electronic communications networks (as defined in Article 2(1) EECC⁶); (ii) it encompasses (a)

⁴ ‘**number-independent interpersonal communications service**’ means an interpersonal communications service which does not connect with publicly assigned numbering resources, namely, a number or numbers in national or international numbering plans, or which does not enable communication with a number or numbers in national or international numbering plans; (Article 2(7) EECC).

⁵ ‘**electronic communications service**’ means a service normally provided for remuneration via electronic communications networks, which encompasses, with the exception of services providing, or exercising editorial control over, content transmitted using electronic communications networks and services, the following types of services:

(a) ‘internet access service’ as defined in point (2) of the second paragraph of Article 2 of Regulation (EU) 2015/2120;

(b) interpersonal communications service; and

(c) services consisting wholly or mainly in the conveyance of signals such as transmission services used for the provision of machine-to-machine services and for broadcasting; (Article 2(4) EECC).

⁶ ‘**electronic communications network**’ means transmission systems, whether or not based on a permanent infrastructure or centralised administration capacity, and, where applicable, switching or routing equipment and other resources, including network elements which are not active, which permit the conveyance of signals by wire, radio, optical or other electromagnetic means, including

internet access service (as defined in Article 2(2) of the EU Open Internet Regulation i.e., EU Regulation 2015/2120); (b) interpersonal communications service (as defined in Article 2(5) EECC⁷); and (c) services consisting wholly or mainly in the conveyance of signals such as transmission services used for provision of machine-to-machine (M2M) services and for broadcasting; but (iv) excludes services providing or exercising editorial control over content transmitted using ECN and ECS (emphasis added). Each of these components represents an important and necessary part of the ECS definition, and should therefore be accurately reflected in Art. 2(9) of the draft Law.

- ▶▶ The draft Law omits specific definitions of the terms ‘*interpersonal communications service*’ and ‘*number-based interpersonal communications service*’⁸ (“**NB-ICS**”). Instead the draft Law appears to attempt to incorporate these concepts within the definition of ‘*number-independent interpersonal communications services*’ (Art. 2(20) of the draft Law). This approach fails to reflect the explicit provisions in Article 2(5) and Article 2(6) EECC respectively, and in doing so risks creating legal uncertainty and possible deviations from the level of harmonisation in the EECC.
- ▶▶ In particular, by merging the concept of ICS within the definition of NI-ICS and omitting a corresponding standalone definition of ICS and NB-ICS, the draft Law fails to reflect the objective differences between NB-ICS and NI-ICS. As recognised in recital (18) of the EECC, these objective differences justify a different regulatory approach for NI-ICS providers; In line with Article 2(6), Article 2(7) EECC and recital (18) EECC, and in addition to the recognition that services which do take assignments of numbers from national or international numbering plans to and do not connect with publicly assigned numbering resources as part of a publicly assured interoperable ecosystem, it should be clear that the mere use of a number as an identifier should not be considered to be equivalent to the use of a number to connect with publicly assigned numbers. This should

---

satellite networks, fixed (circuit- and packet-switched, including internet) and mobile networks, electricity cable systems, to the extent that they are used for the purpose of transmitting signals, networks used for radio and television broadcasting, and cable television networks, irrespective of the type of information conveyed; (Article 2(1) EECC).

⁷ ‘**interpersonal communications service**’ means a service normally provided for remuneration that enables direct interpersonal and interactive exchange of information via electronic communications networks between a finite number of persons, whereby the persons initiating or participating in the communication determine its recipient(s) and does not include services which enable interpersonal and interactive communication merely as a minor ancillary feature that is intrinsically linked to another service; (Article 2(7) EECC).

⁸ ‘**number-based interpersonal communications service**’ means an interpersonal communications service which connects with publicly assigned numbering resources, namely, a number or numbers in national or international numbering plans, or which enables communication with a number or numbers in national or international numbering plans; (Article 2(6) EECC).

therefore, in itself, not be considered to be sufficient to qualify a service as a NB-ICS.

- ▶▶ only those obligations in the EECC which are necessary and proportionate should be extended to NI-ICS providers.
- ▶▶ The definition of NI-ICS in Art. 2(20) of the draft Law therefore should be fully aligned with the corresponding term in Article 2(6) EECC so as to reflect the different regulatory approach in the EECC towards providers of NI-ICS compared to NB-ICS. And as noted above, standalone definitions for the terms ICS and NB-ICS should be added.
- ▶▶ The definitions of '*public electronic communications networks*' and '*public electronic communications service*' in Art. 2(5) and Art. 2(10) respectively of the draft Law (which does not appear to have updated the existing definitions of these terms in the LECS) likewise should be amended in order to be fully aligned with the corresponding terms in the EECC. In particular, the definition of public ECN should recognise that the relevant network must be used '*wholly or mainly*' for the provision of the underlying network or service. In light of this omission, the mere incidental provision of communications services over a network appears to be sufficient to trigger the draft definition of public ECN in the draft Law, whereas in such a situation the network does not qualify as a public ECN under Art. 2(8) EECC. This inconsistency should be remedied by conforming the definition of '*public electronic communications networks*' in Art. 2(5) of the draft Law to the 'public ECN' definition in Article 2(8) EECC.
- ▶▶ In the same vein, based on our unofficial translation we observe that the definition of '*electronic communications networks*' in Art. 2(4) of the draft Law (which does not appear to have amended the existing definition of this term in the LECS) diverges significantly from the corresponding definition of this term in Article 2(1) EECC. DIGITALEUROPE encourages the Danish authorities to incorporate the definition of ECN in Article 2(1) EECC into the draft Law.
- ▶▶ The definitions of '*Alarm communication*', '*Alarm service*', '*relevant Alarm centre*', and '*Alarm centre*' in Art. 2(21)-(24) of the draft Law should generally be aligned with the corresponding definitions of '*public safety answering point*' or '*PSAP*', '*most appropriate PSAP*', '*emergency communication*', '*emergency service*' in Article 2(36)-(39) EECC. This is particularly the case for the definition of '*Alarm communication*' which (consistent with the position in Article 2(38) EECC) should refer to ICS rather than ECS..
- ▶▶ The definition of '*interconnection*' in Art. 2(14) of the draft Law (which does not appear to have amended the existing definition of this term in

the LECS) should be amended in order to be better aligned with the corresponding term in Article 2(28) EECC⁹. The necessary amendment should recognise in particular, that interconnection relates to access between ‘public’ “network” operators and not ECS providers generally.

In sum, DIGITALEUROPE strongly urges the Danish authorities to amend the definitions in Art. 2 of the draft Law to more accurately match Article 2 EECC.

Registration / notification with the Telecommunications Centre of the Danish National Police (Art. 12 draft Law)

DIGITALEUROPE observes that the draft Law does not amend Art. 12 LECS with the result that the (unamended) Art. 12 in the draft Law means all providers of ECN or ECS - and therefore potentially also NI-ICS providers - must register/notify their undertaking with the Telecommunications Centre of the Danish National Police.

DIGITALEUROPE draws the Danish authorities’ attention to the fact that it is clear from Art. 12(2) EECC that NI-ICS providers should not be subject to any general authorisation, notification or registration requirements. This has also been confirmed by the European Commission¹⁰.

DIGITALEUROPE therefore considers that it should be expressly clear that, consistent with the position in Article 12(20) EECC, the registration/notification requirements in Art. 12 of the draft Law and any related obligations that may arise from registration (whether set out in the draft Law or in related legislation) do not apply to NI-ICS as defined in the EECC.

We also request that the draft Law is amended to fully reflect the now fully harmonised information that may be required from NB-ICS for notification, in line with Art. 12(4) EECC (‘...*That information shall be limited to:*’). We would also respectfully suggest that explicit reference should be to the BEREC common notification template, which we encourage the Danish authorities to apply as an important element of minimising administrative costs and enabling the development of cross-border and pan-European services.

---

⁹ ‘**interconnection**’ means a specific type of access implemented between public network operators by means of the physical and logical linking of public electronic communications networks used by the same or a different undertaking in order to allow the users of one undertaking to communicate with users of the same or another undertaking, or to access services provided by another undertaking where such services are provided by the parties involved or other parties who have access to the network; (Article 2(28) EECC).

¹⁰ The Questions and Answers document published by the European Commission on 24 September 2019 (https://circabc.europa.eu/ui/group/7da1d333-3dda-4a40-9d7c-0013e0c51c98/library/341e23b7-3e3c-4797-9ed5-ec048442ad98?p=1&n=10&sort=modified_DESC) addresses this point in its Question and Reply relating to Art. 12(13) EECC.

Provision of information to the Danish Business Authority (Art. 73 draft Law)

DIGITALEUROPE notes the potentially very broad powers conferred on the Danish Business Authority (DBA) under Art. 73 of the draft Law (which does not appear to have amended Art. 73 LECS) to request and collect from ECS providers – and potentially also NI-ICS providers - ‘*all information and all material, as deemed relevant by the DBA*’. DIGITALEUROPE recommends that the draft proposal is amended so as to reflect the balance struck in Article 20 EECC. In particular, DIGITALEUROPE recommends that the principles of proportionality and confidentiality of information provided, recognised in Article 20 EECC, should be explicitly incorporated into Art. 73 of the draft Law.

DIGITALEUROPE is mindful that as part of BEREC’s contribution to the harmonized transposition of the EECC, BEREC has consulted by way of separate questionnaires on the metrics and information that national regulatory authorities (NRAs) may reasonably collect under Article 20 EECC.

As BEREC has itself recognised in its Questionnaire on Internet-Based Interpersonal Communication Services (Questionnaire), OTT ICS do not depend on the ICS provider’s own physical network and therefore differ from traditional network-based services in ways that directly determine the type of information available to the service provider. Given these underlying differences, attempts to collect the same information required of network-based operators would be in most cases inappropriate, ineffective, and likely to impose undue burden on OTT ICS providers. Such attempt would also fail to recognise the broader position under the EECC, that OTT ICS, especially NI-ICS, are subject to different regulatory rights and obligations from traditional network-based services.

DIGITALEUROPE understands from its members that given the nature of OTT services i.e., provided on a global basis, typically with no monetary exchange, OTT providers do not typically collect many of the types of metrics or information collected by traditional telecoms providers. As such, and in addition to the above comments, DIGITALEUROPE urges the Danish authorities to ensure that the Danish authorities’ information-gathering powers in the draft Law reflect the fact that requests to OTT providers, especially NI-ICS providers, should be necessary, realistic and proportionate.

Access to emergency services (Art. 61 draft Law)

DIGITALEUROPE observes that Art. 61 of the draft Law (which does not appear to have amended Art. 61 LECS) indicates that providers of public ECN or public ECS, as well as owners of ECN, must provide access to alarm communications.

DIGITALEUROPE understands that the obligation to provide access to emergency services set out in Art. 61 of the draft Law is elaborated further in national secondary legislation, such as the Executive Order on the provision of ECNs and ECS (in

particular, sections 3-5 and section 7, which apply to providers of voice telephony services and providers or owners of ECN used for voice telephony services).

As neither of these provisions (as expressed in the LECS) appear to have been amended in the draft Law, and as the term voice telephony services no longer exists under the EECC, it is unclear what the proper scope of these provisions is, and which ICS would be required to provide access to emergency services. If the intention is to apply this requirement to services which have numbers assigned to them for end-to-end connectivity and providing two-way PTSN integration (i.e., currently defined voice telephony services), DIGITALEUROPE recommends to amend the scope of these provisions to refer clearly to “*voice communication services*” which is the updated definition in the EECC (Article 2(32) EECC)¹¹. This would be in line with what the Dutch government has proposed as a reflection of the fact that technical barriers exist, both on the side of the PSAP and in particular, on network-independent providers, such that this prevents the authorities from seeking a broader scope for this requirement.

This is also reflected in recital (286) EECC: “*For such network-independent providers, namely providers which are not integrated with a provider of public electronic communications networks, providing caller location information may not always be technically feasible*”. We would therefore welcome a clear scope limited to providers of voice communications (as defined in the EECC). If a broader scope is maintained that would include any NB-ICS that enables the end-user to originate calls to numbers it will in any case be essential to include language to provide an exemption in the event of technical infeasibility. For network-independent NB-ICS providers it may not always be technically feasible to localize the user accurately and provide location data and/or to route the call to the appropriate PSAP.

The criticality of technical feasibility is also recognized by Annex VIII, B II. 1) of the EECC which explicitly foresees that providers of publicly available NB-ICS allowing end-users to originate calls to a number in a national or international numbering plan shall provide information on any constraints on access to emergency services or caller location information due to a lack of technical feasibility.

The above amendments would also make it unambiguously clear that, in line with the EECC (see for example, Article 109(2) EECC), NI-ICS providers are not required to provide access to emergency services. Likewise, DIGITALEUROPE observes that there is no requirement in Article 110(1) EECC on NI-ICS providers to provide access to public warning systems (so-called ‘reverse 112’ services).

DIGITALEUROPE therefore respectfully requests that Art. 61 of the draft Law and associated secondary legislation, such as the above referenced Executive Order referenced, are amended to update the scope / definition of voice telephony services in line with the new voice communication services; and that if a broader scope is envisaged, that there are clear exemptions for technical infeasibility for network-

---

¹¹ ‘**voice communications service**’ means a publicly available electronic communications service for originating and receiving, directly or indirectly, national or national and international calls through a number or numbers in a national or international numbering plan; (Article 2(32) EECC).

independent NB-ICS and no mandatory requirements to provide access to emergency services and/or public warning systems for NB-ICS.

Security of Networks and Services

DIGITALEUROPE observes that the security of networks and services (as defined in Article 2(21) and further elaborated in Article 40 EECC¹²) does not appear to be addressed in the draft Law, but rather through existing national legislation which has yet to be updated. DIGITALEUROPE welcomes the future opportunity to provide comments on proposed amendments to the relevant national legislation concerning security of networks and services, as part of Denmark's EECC transposition process.

In the meantime, and by way of assistance, DIGITALEUROPE offers some high-level observations in the Annex to this submission, concerning any potentially necessary updating of existing national primary or secondary legislation, so as to faithfully transpose Article 40 EECC and related recitals (in particular recital (97) EECC). DIGITALEUROPE would welcome an opportunity to engage further with the Danish authorities on this topic, where helpful.

Interoperability (Art. 33 draft Law)

DIGITALEUROPE notes that Art. 33 of the draft Law purportedly transposes the provisions in Article 61(2)(c) EECC regarding national regulatory authorities' ability to seek to extend – in the future – interoperability requirements to NI-ICS in order to ensure end-to-end connectivity. DIGITALEUROPE notes that such requirements can only be imposed by a national regulatory authority where the conditions and processes in Article 61 EECC have been followed. In particular, Article 61(2), second subparagraph, point (ii) EECC makes clear that interoperability requirements can only be imposed only “*where the Commission (after consulting BEREC and taking utmost account of its opinion) has found an appreciable threat to end-to-end connectivity between end-users throughout the Union or in at least three Member States, and has adopted implementing measures specifying the nature and scope of any obligations that may be imposed*” (emphasis added).

DIGITALEUROPE respectfully urges the Danish authorities to ensure that Art. 33 of the draft Law is amended and fully reflects the conditions and processes in Article 61(2)(c) EECC.

End-user rights protections

DIGITALEUROPE observes that the types of detailed end-user protections set out in Title III EECC do not appear to be addressed in the draft Law, but rather through

---

¹² ‘**security of networks and services**’ means the ability of electronic communications networks and services to resist, at a given level of confidence, any action that compromises the availability, authenticity, integrity or confidentiality of those networks and services, of stored or transmitted or processed data, or of the related services offered by, or accessible via, those electronic communications networks or services; (Article 2(21) EECC).

existing national legislation (such as the Executive Order on the provision of ECNs and ECS) which has yet to be updated.

Considering Title III of the EECC on end-user rights now fully harmonises these provisions, DIGITALEUROPE believes it would be appropriate to set these out in the draft Law itself. This would provide industry with a necessary level of transparency and legal certainty, in particular, when operating and offering services on a pan-European basis.

DIGITALEUROPE would, in any case, welcome the opportunity to provide comments on future proposed amendments to the relevant national secondary legislation, as part of the EECC transposition process in Denmark.

In the meantime, DIGITALEUROPE offers some high-level observations concerning those aspects of the above referenced Executive Order which may need to be amended, so as to transpose the positions in the EECC's Title III and related recitals.

To the extent that the end-user rights protections in Title III EECC are also addressed in other national legislation, the below comments apply equally to any necessary updates to that legislation.

As a general comment, DIGITALEUROPE considers it necessary to ensure that the end-user rights protections in Danish law, such as the Executive Order, fully align with the corresponding provisions in Title III EECC, on which they are based. DIGITALEUROPE wishes to underline the importance of establishing harmonisation with the aim of realising the digital single market.

Consistent with the position in the Title III EECC, it is important that:

- ▶▶ The Danish authorities respect the level of harmonisation set down in Article 101 EECC, and do not adopt more stringent provisions than those provided for in Title III. Any existing stricter national law provisions should be removed and/or aligned with the corresponding provisions in Title III.
- ▶▶ An appropriate and proportionate approach should be taken towards NI-ICS, which should reflect the nature of the services provided and the different regulatory treatment of NI-ICS under the EECC so as to recognise the fundamental differences between NI-ICS versus NB-ICS. Typically, NI-ICS services are provided on a global basis, without contractual lock-in and for no monetary exchange. Obligations therefore to protect consumers from contractual lock-in, billing issues, etc. are not relevant to NI-ICS providers. NI-ICS providers should be expressly excluded from having to comply with ill-fitting and/or disproportionate obligations.

Where appropriate, the Danish authorities should also consider similar exclusions for network-independent NB-ICS providers. One such area would be regarding quality of service obligations, which do not make sense where network-independent NB-ICS do not control the underlying

network over which their services are provided. Such exclusions would align, for instance, with Article 104(1) EEC, which only obligates public ICS providers to publish information related to quality of service “*to the extent that they control at least some elements of the network either directly or by virtue of a service level agreement to that effect.*”

- ▶ NI-ICS providers should also be specifically excluded from any provisions/obligations relating to the following inapt obligations:
  - Requirement to publish billing and/or consumption related information, as acknowledged in, e.g., Article 102(5) EEC.
  - Requirement to provide a minimum quality of service (QoS) level and/or provide information or updates in relation to the same, as acknowledged in Article 104 EEC. As indicated above, providers of NI-ICS and network-independent NB-ICS typically do not control the network over which their services are provided.
  - Mandatory participation in any national comparison tool regarding the prices and minimum QoS levels. While publicly available NI-ICS providers might voluntarily choose to offer such a tool, it is clear from Article 103(2) EEC that this requirement only applies to IAS and publicly available NB-ICS. Publicly available NI-ICS providers should not be mandated to participate.
  - Requirement to distribute public interest information. Article 103(4) EEC specifically recognises that such requirements relate only to IAS and publicly available NB-ICS.
  - Restrictions on the maximum duration for fixed term contracts and minimum notice requirements and formalities for notifying any proposed modifications to contract conditions. Article 105(1) EEC expressly recognises that such provisions are not applicable for providers of publicly available NI-ICS. In this regard, DIGITALEUROPE observes that certain of the provisions in the Executive Order such as sections 11 and 12 regarding notification of proposed contract changes and restrictions on the maximum duration for fixed terms contracts do not appear to align with the corresponding provisions in Article 105 EEC. For example, section 11 of the Executive Order should be amended to better reflect the particular circumstances in Article 105(4) EEC where one-month notice is required from the provider. The maximum 6-month fixed term contract period in section 12 of the Executive Order should be amended to align with the 24-month period in Article 105(1) EEC.

- Provisions relating to provider switching and number-portability which do not have any practical application for NI-ICS providers (Article 106 EECC).
  - Mandatory requirements to provide access to emergency services and/or reverse 112 (as discussed above in the section on ‘Access to emergency services’).
  - Any national complaints handling and/or dispute resolution processes (such as those in section 14 of the Executive Order) relating to billing disputes and/or other types of obligations that do not apply to NI-ICS providers as a matter of practice.
  - Any interconnection requirements or information requirements – whether in the form of end-user rights protections or otherwise – such as the obligation in section 10 of the Executive Order to inform any person regarding the extent to which it is possible to communicate via the provider’s network or services with end-users who are customers of other providers of ECN or ECS, as well as the prices and terms therefor.
- ▶▶ Contractual information requirements (for example as set out in Annex I and Annex II of the Executive Order) should be limited to the provisions in Article 102 EECC and Annexes VIII and IX to the EECC. NI-ICS providers should only be required to make this information available to consumers, and microenterprises/SMEs/not-for-profit organisations (NFPOs) unless such entities have expressly agreed to waive those requirements.
  - ▶▶ Any national requirements concerning the Contract Summary to be made available to consumers, should be strictly limited to the template published by the European Commission¹³. DIGITALEUROPE respectfully urges the Danish authorities to include specific reference to the Commission’s template in the relevant national Danish legislation.
  - ▶▶ Any obligations related to blocking or withholding income in the case of fraud or abuse, as referred to in section 4a of the Executive Order, must be limited to the appropriate categories of service provider as stated in the EECC. For instance, the obligation to withhold interconnection and service revenues under Article 97 EECC only applies to publicly available ECS and ECN that are subject to interconnection; and the end-user protections described in Annex VI, Part A(e) of the EECC, when applied

---

¹³ Commission Implementing Regulation (EU) 2019/2243 of 17 December 2019 establishing a template for the contract summary to be used by providers of publicly available electronic communications services pursuant to Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council.

under Article 115 EEECC, only extend to internet access services and public NB ICS.

- ▶▶ Several provisions of the Executive Order go beyond the scope of the EEECC and extend specific end-user protections to non-public services, such as section 4 (obligating providers of non-public voice telephony services to terminate calls to 112 in a public electronic communications network) and section 9 (obligating providers of non-public electronic communications networks and services to include specific information in their customer contracts). The Danish authorities should ensure that such non-public services are excluded from requirements that specifically apply only to the types of public ECS and ECN specified under the EEECC.
- ▶▶ Fully transpose the limitation in Title III EEECC such that the majority of provisions in this Title should only apply to consumer contracts (which we recognise may include microenterprises, small enterprises or not-for-profit organisation, if appropriate). The EEECC provides this clarification considering the ambiguity of the term publicly available and considering the asymmetric relationship that may warrant these protection does not exist in a B2B relationship. NB-ICS and NI-ICS that engage only in business-to-business transactions should therefore not be required to adopt consumer facing protections that do not reflect the nature of their business. Business-to-business services work with sophisticated business customers to negotiate contractual terms that protect each parties' interests. Moreover, many business-to-business services do not have a direct relationship with the consumer and are unable to affect consumer experience. The draft Law, as well as subsequent amendments that may be made to relevant any Executive Orders, should therefore make clear that any provisions implementing the obligations in Article 102; 105(1) and (5); and 107 EEECC only apply to consumer contracts.

FOR MORE INFORMATION, PLEASE
CONTACT:

Alberto Di Felice

Director for Infrastructure, Privacy and Security

alberto.difelice@digitaleurope.org / +32 471 99 34 25

ANNEX: OBSERVATIONS REGARDING SECURITY OF NETWORKS AND SERVICES

As noted in the above submission (section on ‘*Security of Networks and Services*’), and by way of assistance, DIGITALEUROPE offers some high-level observations concerning any potentially necessary updating of existing national primary or secondary legislation, so as to faithfully transpose Article 40 EEC and related recitals (in particular recital (97) EEC).

DIGITALEUROPE respectfully observes that by way of consistency with the position in the EEC on security of networks and services, it is important that:

- The technical and organisational measures required of NI-ICS and network-independent NB-ICS providers to manage risks posed to the security of their services are appropriate and proportionate; having regard to the state of the art and level of security appropriate to the risk presented. There should not be any automatic, mandatory requirements to submit security concepts or plans to national competent authorities for approval.

As recognised in recital (95) EEC, providers of NI-ICS and network-independent NB-ICS normally do not exercise actual control over the transmission of signals over networks, and the degree of risk for such services can be considered in some respects to be lower than for traditional ECS. Furthermore, as these services are often provided on a pan-European or even worldwide scale, these services are likely to span numerous countries and regions - unlike traditional telecom networks and services. For example, with regard to the notification of outages, this implies that service outages affecting global “OTT” communications apps and services will normally not be localized (in contrast to traditional ECS/ECN where an outage might occur due to the failure of a particular network component affecting a specific area). The national law provisions in this area should therefore recognise (where justified on the basis of the actual assessment of the security risks involved) the specific nature of the services offered by providers of NI-ICS and network-independent NB-ICS.

- The preference in the EEC for E2E encryption should not be undermined. Use of E2E encryption should be promoted and, where necessary, encryption should be mandatory in accordance with the principles of security and privacy by default and by design. In this regard, DIGITALEUROPE draws the Danish authorities to the clear preference for E2E encryption in both Article 40(1) and recital (97) EEC.

Article 40(1) EEC: “*Member States shall ensure that providers of public electronic communications networks or of publicly available electronic communications services take appropriate and proportionate technical and organisational measures to appropriately manage the risks posed to the security of networks and services. Having regard to the state of the art, those*

measures shall ensure a level of security appropriate to the risk presented. In particular, measures, including encryption where appropriate, shall be taken to prevent and minimise the impact of security incidents on users and on other networks and services.” (emphasis added)

Recital (97) EECC: “*In order to safeguard security of networks and services, and without prejudice to the Member States’ powers to ensure the protection of their essential security interests and public security, and to permit the investigation, detection and prosecution of criminal offences, the use of encryption for example, end-to-end where appropriate, should be promoted and, where necessary, encryption should be mandatory in accordance with the principles of security and privacy by default and by design.*” (emphasis added)

DIGITALEUROPE urges the Danish authorities to reflect the above directions in any obligations pertaining to the security of networks and services. These principles should also be reflected when it comes to any potential application to NI-ICS or network-independent NB-ICS providers of existing technical law enforcement requirements that have been imposed in the past on traditional network-based telecoms operators. DIGITALEUROPE cautions that the automatic extension of technical law enforcement requirements may be ill-fit for NI-ICS operators and network-independent NB-ICS providers who do not control the network over which their services are provided and typically have an international footprint. DIGITALEUROPE therefore wishes to encourage the Danish authorities to reflect on this before any proposed automatic extension of existing law enforcement requirements to NI-ICS and network-independent NB-ICS. DIGITALEUROPE respectfully suggests that rather than an automatic extension, any requirements in this area should be set instead through consultation and dialogue with our members. Prescriptive technical requirements could disproportionately restrict the freedom to provide services from another Member State as envisaged by the EECC, and may not be the most effective way to achieve Danish law enforcement requirements, given the features of our members’ products, as well as our members’ obligations under both the EECC and other Member State laws, to which they are subject.

- Notification obligations to the competent national authority should only apply for a security incident (as defined in Article 2(42) EECC¹⁴) that has actually had a significant impact on the operation of the services, i.e., ICS providers should not be required to submit notifications of ‘*potential*’ security incidents. ICS providers also should not be required, simply as a matter of default, to notify the public of a security incident that may not be significant.
- The level of detail required from NI-ICS providers when reporting relevant incidents should be appropriate and proportionate, taking into account the

---

¹⁴ ‘**security incident**’ means an event having an actual adverse effect on the security of electronic communications networks or services. (Article 2(42) EECC).

fact that NI-ICS providers have limited insight (if any) to network related information. The same applies for network-independent NB-ICS providers who do not control the network over which their services are provided.

- The timeframes within which ICS providers should be required to notify relevant security incidents should be realistic and proportionate. Imposing unduly strict timeframes that do not allow for a more proper assessment of the incident and associated risks by the ICS provider may be counterproductive.
- In cases of a particular and significant threat of security incident, ICS providers may be required to notify users potentially affected by such a threat of any possible protective measures or remedies which users can take. The national competent authority may also require ICS providers to inform users of the threat itself, but this should only be '*where appropriate*' and not a mandatory requirement imposed simply as a matter of default.
- In determining the significance of the impact of the security incident, the relevant national legislation should reflect the parameters set out in Article 40(2) EEC.

About DIGITALEUROPE

DIGITALEUROPE represents the digital technology industry in Europe. Our members include some of the world's largest IT, telecoms and consumer electronics companies and national associations from every part of Europe. DIGITALEUROPE wants European businesses and citizens to benefit fully from digital technologies and for Europe to grow, attract and sustain the world's best digital technology companies. DIGITALEUROPE ensures industry participation in the development and implementation of EU policies.

DIGITALEUROPE Membership

Corporate Members

Accenture, Airbus, Amazon, AMD, Apple, Arçelik, Bayer, Bosch, Bose, Bristol-Myers Squibb, Brother, Canon, Cisco, DATEV, Dell, Dropbox, Eli Lilly, Epson, Ericsson, Facebook, Fujitsu, Google, Graphcore, Hewlett Packard Enterprise, Hitachi, HP Inc., HSBC, Huawei, Intel, Johnson & Johnson, JVC Kenwood Group, Konica Minolta, Kyocera, Lenovo, Lexmark, LG Electronics, Mastercard, METRO, Microsoft, Mitsubishi Electric Europe, Motorola Solutions, MSD Europe Inc., NEC, Nokia, Nvidia Ltd., Océ, Oki, Oracle, Palo Alto Networks, Panasonic Europe, Philips, Qualcomm, Red Hat, Roche, Rockwell Automation, Samsung, SAP, SAS, Schneider Electric, Sharp Electronics, Siemens, Siemens Healthineers, Sony, Swatch Group, Tata Consultancy Services, Technicolor, Texas Instruments, Toshiba, TP Vision, UnitedHealth Group, Visa, VMware, Xerox.

National Trade Associations

Austria: IOÖ

Belarus: INFOPARK

Belgium: AGORIA

Croatia: Croatian

Chamber of Economy

Cyprus: CITEA

Denmark: DI Digital, IT

BRANCHEN, Dansk Erhverv

Estonia: ITL

Finland: TIF

France: AFNUM, Syntec

Numérique, Tech in France

Germany: BITKOM, ZVEI

Greece: SEPE

Hungary: IVSZ

Ireland: Technology Ireland

Italy: Anitec-Assinform

Lithuania: INFOBALT

Luxembourg: APSI

Netherlands: NLdigital, FIAR

Norway: Abelia

Poland: KIGEIT, PIIT, ZIPSEE

Portugal: AGEFE

Romania: ANIS, APDETIC

Slovakia: ITAS

Slovenia: GZS

Spain: AMETIC

Sweden: Teknikföretagen,

IT&Telekomföretagen

Switzerland: SWICO

Turkey: Digital Turkey Platform,

ECID

Ukraine: IT UKRAINE

United Kingdom: techUK

Energistyrelsen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V
Att.: Anders Lønvig og Christian Rosenskjold

DR | DISTRIBUTION

Emil Holms kanal 20
DK-0999 København
T. +45 3520 3040
M. +45 2854 3152
www.dr.dk

15. juni 2020

DR's hørings svar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Energistyrelsen har den 28. maj 2020 sendt udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love i høring. DR takker for muligheden for at afgive hørings svar.

DR har umiddelbart kun bemærkninger til udkast til forslag om *lov om Radiofrekvenser og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v.*, som fremgår af de følgende afsnit.

§ 2, Lov om Radiofrekvenser

Det fremgår af forslaget side 17-18, pkt. 4 § 1, stk. 3:

" 4) Uacceptable forstyrrelser: Forstyrrelser, der udgør en fare for radionavigationstjenesters eller andre sikkerhedstjenesters funktion, eller som på anden måde i alvorlig grad forringer, hindrer eller gentagne gange afbryder radiokommunikationstjenester, der fungerer i overensstemmelse med regler fastsat på baggrund af det internationale frekvenssamarbejde eller samarbejdet i EU eller i dansk lovgivning i øvrigt."

DR noterer, at forslaget uddyber definitionen af uacceptable forstyrrelser. DR mener dog fortsat, at der er en vis uklarhed, idet det ikke fremgår, hvornår der er tale om en "alvorlig grad" af forringelser, hindringer eller afbrydelser af en radiokommunikationstjeneste. DR er af den opfattelse, at enhver forstyrrelse af en lovlig frekvensanvendelse, forårsaget af en ulovlig frekvensanvendelse eller af manglende overholdelse af en frekvenstilladelses vilkår, er en uacceptabel forstyrrelse.

DR benytter ofte midlertidige og sporadiske frekvensanvendelser rundt om i hele landet, hvor vi til tider oplever forstyrrelser. Først når DR forsøger at anvende sine frekvenser, detekteres denne forstyrrelse, og her er det ofte for sent at gøre noget ved problemet, da DR's anvendelse ofte er tidskritisk (f.eks. ved et direkte indslag i radio eller tv).

Lovgivningen bør derfor arbejde ud fra et princip om ulovlig frekvensanvendelse og ikke blot uacceptable forstyrrelser, som følge af nærværende lovtækt forudsætter, at en part bliver forstyrret. Lovgivning skal give mulighed for proaktivt at stoppe frekvensanvendelse, som potentielt kan forstyrre anden anvendelse båret af en tilladelse.

Det fremgår af forslaget side 18, pkt. 5 i § 2 indsættes som stk. 5:

”»Stk. 5. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan beslutte at afsætte radiofrekvenser til statens eget brug af hensyn til beskyttelsen af den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og til forsvaret. Energistyrelsen indarbejder ministerens beslutning i en frekvensplan som nævnt i § 4.«”

DR har forståelse for behovet for radiofrekvenser til beskyttelse af den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og forsvaret. DR vil dog understrege, at afsætning af sådanne frekvenser ikke bør ske på bekostning af andre samfundsvæsentlige anvendelser, såsom produktion og distribution af radio- og tv-indhold. Lovgivningen bør derfor tage højde for, at disse frekvenser ikke kan afsættes til statens eget brug, da dette kan knægte ytringsfriheden og muligheden for mediernes frie adgang til befolkningen.

Det fremgår endvidere af forslaget side 18, pkt. 6. i § 7, stk. 6, indsættes som 2. pkt.:

”»Frekvensknaphed foreligger tillige, når Energistyrelsen vurderer, at efterspørgslen efter radiofrekvenser i et givent geografisk område ikke kan forventes at ville kunne imødekommes inden for et kortere tidsrum, herunder ved at angive muligheder for at anvende radiofrekvenser, som efter Energistyrelsens vurdering er substituerbare i forhold til de ansøgte radiofrekvenser.«”

DR er af den opfattelse, at tilstedeværelsen af frekvensknaphed ikke giver mulighed for at flytte eksisterende tilladelseshavere i båndet og ønsker, at Energistyrelsen bekræfter dette, som følge af denne høring.

Det er DR's holdning, at man ikke skal kunne bruge princippet til at flytte eksisterende tilladelseshavere; særligt ikke hvis det er forbundet med store omkostninger for tilladelseshaver og slutbrugere af frekvenserne.

§ 4, Lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v.

Det fremgår af forslaget side 24, pkt. 3. i § 1 indsættes som nr. 4:

”»4) Pligt for producenter og importører af køretøjer i klasse M til at sikre, at bilradio-modtagere, der er indbygget i nye køretøjer i klasse M, består af en modtager, som kan modtage og gengive radiotjenester udsendt via digital jordbaseret radiotransmission.«”

DR støtter dette forslag og mener, at det vil være til gavn for radiolyttere og forbrugere samt understøtte den igangværende overgang til digital radio – både så vidt angår DAB og internetradio.

Med venlig hilsen
Jesper Ringgaard Kjeldsen
Distributionschef i DR

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Isabella Leandri-Hansen <isle@dsb.dk>
Sendt: 25. juni 2020 11:50
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold; DSBPOST [DSB]
Emne: SV: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (høringsfrist: 26. juni 2020) - journalnummer 2020 – 6701

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Til rette vedkommende,

Tak for hørings muligheden.

DSB har følgende bemærkning, der vedrører sig nedenstående afsnit om jernbanearealer på side 388 i Udkast af 28.05.2020 til lovforslag om implementering af teledirektivet m.v.:

Den foreslåede bestemmelse medfører bl.a., at man f.eks. ved adgang til fysisk infrastruktur tilhørende Banedanmark skal følge de af Banedanmark fastsatte sikkerhedsforskrifter og retningslinjer for adgang til jernbaneinfrastruktur samt regler for adgang til og færdsel på de pågældende arealer.

Mere passende burde der ikke alene henvises til Banedanmarks arealer, idet der rettelig fremgår følgende af [Jernbaneloven](#), hvor det er tydeliggjort, at jernbanearealer ikke nødvendigvis tilhører jernbaneinfrastrukturforvalteren, men også kan tilhøre en jernbanevirksomhed, som DSB:

§ 41. Infrastrukturforvalterens og jernbanevirksomhedens område omfatter stationsområder, banelinjer med tilhørende skråninger, banketter og grøfter, broer, tunneler, højbaner, arbejdspladser og andre anlæg, tog og andre køretøjer og forpladser og adgangsveje til stationer og jernbanefærgesteder, hvor disse ejes af jernbanevirksomheden eller ejes eller forvaltes af infrastrukturforvalteren.

§ 42. Enhver, der søger adgang til eller opholder sig på de områder, der er nævnt i § 41, og som er åbne for offentligheden, skal rette sig efter de forskrifter til opretholdelse af orden og sikkerhed, der meddeles af virksomhedens personale, eller som ved opslag eller på anden hensigtsmæssig måde er bekendtgjort af virksomheden.

Stk. 2. Politiet skal efter anmodning bistå jernbanevirksomheden eller infrastrukturforvalteren med håndhævelsen af de ordens- og sikkerhedsbestemmelser, der gælder på områder nævnt i § 41.

§ 43. Uden den pågældende jernbanevirksomheds eller infrastrukturforvalters tilladelse må ingen tage ophold i erhvervsøjemed, optage film eller fotografere i erhvervsøjemed eller til undervisningsbrug, foretage indsamlinger, omdele tryksager el.lign. på de områder, der er nævnt i § 41.

§ 44. Reklamer og andre indretninger må ikke være anbragt således, at de er til ulempe for opfattelsen af signaler på banearealet.

Derudover skal det bemærkes, at det i høring sendte materiale har et omfang og en kompleksitet, der ikke umiddelbart har gjort det muligt fuldt ud at vurdere de samlede konsekvenser for DSB og DSB's beredskab.

På forhånd tak.

Med venlig hilsen,

Isabella Leandri-Hansen
Direktionsassistent

Koncernsekretariatet, Telegade 2 B 2, 1, 2630 Taastrup,
Tlf. 24689692, E-mail isle@dsb.dk

Fra: ENS - Center for Telekommunikation <tele@ens.dk>

Sendt: 28. maj 2020 12:08

Til: ENS - Center for Telekommunikation <tele@ens.dk>

Cc: Anders Lønvig <anl@ens.dk>; Christian Rosenskjold <CHRO@ens.dk>

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (høringsfrist: 26. juni 2020)

Til høringsparterne

Hermed sendes udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser, lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. samt lov om planlægning (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.) i høring.

Udkast til lovforslag og høringsbrev m.v. er offentliggjort her: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/64026>

Høringsfristen er den 26. juni 2020, og eventuelle høringssvar bedes sendt til tele@ens.dk med kopi til anl@ens.dk og chro@ens.dk med angivelse af journalnummer 2020 – 6701.

Til Energistyrelsen

Modtager: tele@ens.dk

CC: anl@ens.dk; chro@ens.dk

Journalnummer 2020 - 6701.

d. 31. juli 2020

Høringssvar fra EHS-Foreningen vedr.: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Handicap- og patientforeningen, EHS-Foreningen for elektromagnetisk hypersensitive i Danmark indgiver hermed høringssvar. Formålet med høringssvaret er først og fremmest at sikre at rettighederne for denne gruppe af borgere, indgår i udkastet til forslag til lov.

I nedenstående vil der først gennemgås en række påstande, efterfulgt af anbringender, for til slut at opsummere en konklusion.

Påstande

1. EHS er en funktionsnedsættelse og dermed at betragte som et handicap. Der nedlægges påstand om borgere med EHS, såfremt loven vedtages, får krænket deres menneskerettigheder jf. Handicapkonventionens præambel afsnit c, e, g, h og n samt artikel 1.
2. Borgere med EHS er beskyttet af Europarådets resolution 1815 Artikel 8.1.4.. Der nedlægges påstand om at beskyttelse af denne patientgruppes særlige behov ikke varetages i lovforslaget.
3. Forsigtighedsprincippet er tilsidesat jf. Europarådets resolution 1815 artikel 5 og 8.4.3. Forsigtighedsprincippet bør indarbejdes i lovforslaget.
4. Børn og unge bliver ikke beskyttet, jf. Europarådets resolution 1815 8.1.1., hvorfor der nedlægges påstand om at lovforslaget i væsentlig grad afviger herfra, hvorfor det bør indarbejdes i lovforslaget.
5. Effekttætheden bliver ikke reduceret, jf. Europarådets resolution 1815 8.1.1., hvorfor der nedlægges påstand om at lovforslaget i væsentlig grad afviger herfra, hvorfor det bør indarbejdes i lovforslaget.
6. Den elektromagnetiske stråling medfører skader på mennesker og strider derfor i væsentlig grad mod menneskerettighedernes artikel 1 og artikel 8., hvorfor det bør indarbejdes i lovforslaget.

Anbringender

1. Elektromagnetiske felter kan medføre helbredseffekter

- a. WHO's vurdering af elektromagnetiske felter ift. risiko for kræftfremkaldelse:
Det Internationale Agentur for Kræftforskning (IARC), et specialiseretagentur tilknyttet WHO, har klassificeret ekstremt lavfrekvente magnetfelter (ELF MF) som mulig kræftfremkaldende for mennesker, gruppe 2B, i 2002 (IARC 2002) og senere radiofrekvent stråling (IARC 2013)
- b. DNA-skader
Et metastudie af flere end 100 videnskabelige artikler om reactive oxygen species (ROS) / oxidative effekter af non-termisk og non-ioniserende radiofrekvent stråling, blev udført af Yakimenko m.fl. i 2015. Intensiteten af den elektromagnetiske stråling i studierne, var generelt langt under grænseværdierne sat af den International Commissions on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP).

Der konkluderes følgende, Yakymenko et al 2015 s.196, oversat

"...et bredt biologisk potentiale af ROS og andre frie radikaler, inklusiv både deres mutagene effekter og deres signalregulerende potentiale, gør RFR til en potential hazarderende faktor for det menneskelige helbred. Vi foreslår at minimere intensiteten og tiden for RFR eksponeringer, og tager en forsigtig tilgang til trådløse teknologier i det menneskelige hverdagsliv."

For yderligere referencer henvises til bilag 1, 5G responsum s. 9-10, der opsummerer delkonklusionen om DNA-skader således:

"Der foreligger klar videnskabelig dokumentation for, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling, også under de i Danmark anvendte grænseværdier, jf. pkt. 2.1 nedenfor, forårsager DNA-skader på både mennesker og dyr.

Panagopolous (2019) dokumenterer, at det ikke alene er strålestyrken, der har betydning for den forventelige skadevirkning. Derudover dokumenteres, at fundene pga. teknologifællesskabet mellem generationerne også vil være gældende for 5G. "

- c. Kræftstudier, andre effekter og børn.

I bilag 1, 5G responsum s. 24, konkluderes det endvidere:

"Det fremgår klart og videnskabeligt veldokumenteret, at eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling (også under de p.t. i Danmark anvendte grænseværdier, jf. pkt. 2.1 nedenfor) kan være kræftfremkaldende, og i så henseende udgør en helbredsfare for mennesker, der kan udvikle sig livstruende.

Dertil kommer den af Pall 2018 opsummerede videnskabelige dokumentation for en række andre skader, inkl. nedsat fertilitet, spontane aborter, neurologiske/neuro-psykiatriske effekter, m.v.

Endvidere må det lægges til grund, at børn er særligt sårbare, og adskillige undersøgelser peger på en mulig forbindelse mellem eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling og adfærdsvanskeligheder, autisme, forståelsesevner, m.v."

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at:

- **Det er evident at DNA-skader opstår ved selv lave intensiteter.**
  - **Elektromagnetisk stråling kan være kræftfremkaldende.**
  - **De nuværende grænseværdier beskytter ikke borgerne i væsentlig grad mod biologiske effekter.**
  - **Børn kan være særligt i risikogruppen for ugunstige effekter af den elektromagnetiske stråling.**
2. Elektromagnetisk hypersensitivitet (EHS) er et belastningssyndrom, der giver børn, unge og voksne en række forskellige fysiske symptomer ved anvendelse og ophold i nærheden af elektriske apparater og udstyr, der afgiver elektromagnetisk stråling. Der er således tale om en funktionsnedsættelse, hvor omgivelserne kan begrænse muligheden for at deltage i samfundet, på lige vilkår med den øvrige befolkning (Johansson 2006 og Johansson 2015).

Derfor bør lovforslaget forholde sig til EHS som et handicap.

3. EHS kan kendetegnes ved en række uspecifikke multiple og komplekse symptomer fra flere organsystemer. Symptomerne opstår på grund af de helbredsskadelige virkninger, der er en følge af eksponering fra non-ioniserende elektromagnetiske felter i non-termiske intensiteter fra en lang række strålskilder, såvel højfrekvente som lavfrekvente.

De hyppigst forekomne symptomer ved EHS er hovedpine, koncentrationsbesvær, søvnbesvær, depression, energiforladthed, træthed, og influenza-lignende symptomer. Generelt er centralnervesystemet mest påvirket heraf. (Belyaev 2016 s. 364 og Hagström et al 2013 s. 120)

Undersøgelser af borgere med EHS viser at 70%-74% angiver at deres symptomer primært skyldes eksponering med elektromagnetiske felter fra mobilmaster, (Belyaev 2016, s. 371 og Kato 2012, s. 97), hvilket klart kvalificerer mobilmaster, som den største årsag til patientgruppens symptomer. At mobilmaster er den vægtigste årsag til de oplevede symptomer fra patientgruppen, medfører også at denne strålskilde er den vigtigste at minimere, for at beskytte patientgruppen.

Den selvfølgelige forklaring til mobilmasters indflydelse på symptomerne, skyldes at mange andre strålskilder som mobiltelefoner, WiFi router, mikrobølgeovne er nemmere at afskærme eller slukke for den enkelte borger. Eksempelvis kan mobiltelefonen afskærmes og frakobles datanetværket, mikrobølgeovnen kan slukkes, routeren kan kables med LAN kabler eller strålniveauet kan reduceres. Det samme gør sig ikke gældende for en mobilmast.

Borgere med EHS kan ligeledes signifikant differentieres fra en kontrolgruppe ved biologiske markører.

Irigaray påpeger at: "Slutteligt kan det konkluderes at uanset årsagen, så kan EHS biologisk karakteriseres som en patologisk lidelse og må derfor blive diagnosticeret i en medicinsk praksis på basis af kliniske symptomer", (Irigaray et al 2018 s. 1896, oversat). Den selvsamme konklusion opnås i en lignende videnskabelig artikel " (Belpomme et al 2015 s. 265).

I et kontrolleret studie fra 1991 kommer William Rea til følgende konklusion (Rea 1991, s. 254, oversat):

"Det er klart at EMF sensitivitet er et reelt fænomen hos nogle miljø-sensitive patienter, fordi nogle havde ensartede reaktioner, hvilket ingen i kontrolgruppen havde."

Og der konkluderes efterfølgende:

"... det er evident at EMF tests er i et rudimentært stadie; men tydeligvist eksisterer EMF sensitivitet og det kan fremkaldes i et kontrolleret miljø"

Derfor bør lovforslaget forholde sig til EHS som en kronisk sygdom der bliver forværret som følge af stigning i effekttætheden og ved en øget mængde master og infrastruktur, der udleder radiofrekvente elektromagnetiske felter. Samtidig er lindring af symptomerne primært muligt som følge af afstand til infrastruktur der udleder radiofrekvente elektromagnetiske felter.

4. Samfundsøkonomiske omkostninger

I 2019 har EHS-Foreningen udgivet en medlemsundersøgelse. Heri blev de samfundsøkonomiske omkostninger relateret til erhvervsevnen hos borgere med EHS vurderet. Rapporten opsummerer det således i relation til erhvervsevnen:

"Et konservativt skøn på den akkumulerede samfundsomkostning de næste 10 år vil være ca. 1 mia. DKK." (EHSF 2019 s. 5). På samme tid er medlemstilgangen eksponentielt stigende og her skal også nævnes udgifter til læge, sygehuse mv., som skal tillægges ovenstående. Endvidere kan der være yderligere samfundsøkonomiske omkostninger til borgere, afledt af effekterne i afsnit 1, i anbringende vedr. de helbredsmæssige effekter.

Derfor bør lovforslaget forholde sig til de samfundsøkonomiske omkostninger, der opstår ved udrulningen af infrastruktur, der udleder radiofrekvente elektromagnetiske felter.

5. FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap angiver følgende: De i denne konvention deltagende stater, som:

Præamble afsnit c: bekræfter på ny, at alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder er universelle, udelelige, indbyrdes afhængige og indbyrdes forbundne, samt at der er behov for at sikre, at personer med handicap fuldt ud kan nyde disse uden diskrimination,

Præamble afsnit e: anerkender, at handicap er et begreb under udvikling, og at handicap er et resultat af samspillet mellem personer med funktionsnedsættelse og holdningsbestemte og omgivelsesmæssige barrierer, som hindrer dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre

Præamble afsnit g: understreger vigtigheden af at inddrage handicaprelaterede emner som en integrerende del af relevante strategier for en bæredygtig udvikling,

Præamble afsnit h: også anerkender, at diskrimination af en person på grund af handicap er en krænkelse af det enkelte menneskes naturlige værdighed,

Præamble afsnit n: anerkender vigtigheden af, at personer med handicap har ret til personlig autonomi og uafhængighed, herunder frihed til at træffe egne valg,

Artikel 1 Formål

Formålet med denne konvention er at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed. Personer med handicap omfatter personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

Artikel 4 Generelle forpligtelser

Deltagerstaterne forpligter sig til at sikre og fremme den fuldstændige virkeliggørelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder for alle personer med handicap uden nogen form for diskrimination på grund af handicap. Med henblik herpå forpligter deltagerstaterne sig til: sikre og fremme den fuldstændige virkeliggørelse af alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder for alle personer med handicap uden nogen form for diskrimination på grund af handicap. Med henblik herpå forpligter deltagerstaterne sig til:

at vedtage alle passende lovgivningsmæssige, administrative og andre foranstaltninger til gennemførelse af de rettigheder, der anerkendes i denne konvention,

at træffe alle passende foranstaltninger, herunder lovgivning, til at ændre eller afskaffe eksisterende love, regler, sædvaner og praksis, som indebærer diskrimination af personer med handicap,

at tage hensyn til beskyttelse og fremme af menneskerettigheder for personer med handicap i alle politikker og ordninger,

at afstå fra at tage del i nogen handling eller praksis, som er uforenelig med denne konvention, og at sikre, at offentlige myndigheder og institutioner handler i overensstemmelse med denne konvention,

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at borgere med EHS har grundlæggende ratificerede menneskerettigheder, jf. FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap, som bliver krænket ved lovforslaget.

6. Resolution 1815 vedtaget af det Europæiske råd i 2011 vedr. de potentielle farer ved elektromagnetiske felter og effekten heraf på omgivelserne.

I Artikel 5 vedtages det at Europarådet kraftigt anbefaler brug af forsigtighedsprincippet og brug af ALARA princippet (As Low As Reasonably Achievable), hvor den elektromagnetiske stråling skal være så lav som muligt. Dette gælder for både termiske, non-termiske og biologiske effekter af de elektromagnetiske felter. Forsigtighedsprincippet angives som værende særligt vigtigt i situationer hvor videnskaben ikke kan påpege risikoen med tilstrækkelig sikkerhed.

Artikel 8.1.1.: Brug alle rimelige midler til at reducere elektromagnetiske felter, specielt højfrekvente fra mobiltelefoner og især eksponeringen af børn og unge, som tilsyneladende er i største risiko for hjernetumorer.

Artikel 8.1.4.: Tag særlig hensyn til elektromagnetisk hypersensitive borgere som lider af et syndrom af intolerance overfor elektromagnetiske felter og introducéer specielle tiltag for at beskytte dem, inklusiv etablering af strålingsfrie omgivelser, hvor der ikke er mulighed for trådløst netværk.

Artikel 8.4.3.: Reduktion af grænseværdien for master i overensstemmelse med ALARA princippet og and installér systemer for dybdegående og vedvarende monitorering af master.

Artikel 8.5.4. Formulér en menneskerets orienteret definition af forsigtighedsprincippet og ALARA princippet;

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at:

- **De elektromagnetiske felter generelt skal være så lave som muligt og forsigtighedsprincippet skal følges.**
- **Børn og unge, samt borgere med EHS, skal særligt beskyttes og sidstnævnte skal ligeledes ydes specielle hensyn.**
- **Grænseværdierne skal reduceres og monitorering af effekttætheden skal prioriteres.**

7. I den modtagne aktindsigt (AKT 1790743), hvor Energistyrelsen skriver til Sundhedsstyrelsen, vedr. materiale vedrørende det forventede eksponeringsniveau i forbindelse med udrulning af 5G, fremgår det af notat fra Tele Industrien (TI) at planmæssig implementering af 5G vil medføre at (AKT 1790743),:

"den samlede gennemsnitlige effekttæthed i 2025 estimeres at stige 10-20% i forhold til 2019."

"Yderligere estimeres det, at teleoperatørerne frem mod 2025 øger antallet af helt nye antennepositioner med 15-25% af det i 2019 eksisterende antal"

I den anden modtagne aktindsigt (AKT 1790756) hvor Sundhedsstyrelsen svarer Energistyrelsen fremkommer det at Sundhedsstyrelsen ikke kan tage ansvaret for den sundhedsmæssige risiko.

"Sundhedsstyrelsen finder umiddelbart ikke, at det fremsendte materiale indeholder tilstrækkelig og helt nødvendig robust information, så vi kan vurdere om der skulle være grund til sundhedsmæssig bekymring i forbindelse med udrulningen og drift af 5G-teknologien." (AKT 1790756)

For at kunne foretage en sundhedsmæssig vurdering ønsker Sundhedsstyrelsen følgende information.

"Det blev nævnt, at 5G vil medføre et væsentligt større antal antenner end i dag, som hver især dog forventes at sende med lavere sendestyrke/rækkevidde og i højere grad være retningsbestemte. På baggrund heraf ønskes et estimat af, hvor mange antenner der forventes på landsplan, samt hvad det nye sendemønster vil betyde for eksponeringen af en bruger. Sidstnævnte bør baseres på beregning af afstande og effekttætheder i konkrete brugsscenarier, der i så høj grad som muligt afspejler worst-case situationer (jf. eksemplet med passagerer i en bus, der streamer data på deres mobil-telefon). Disse forventede/beregnete eksponeringer bør sammenlignes med konkrete målinger. Da der som bekendt forventeligt er tale om komplicerede sendemønstre, kan der her tilføjes, at forholdes imellem maksimale måleværdier ("peak-værdier") og gennemsnitsværdier bør adresseres. Usikkerheden omkring brug af højere frekvenser op til ca. 70 GHz bør ligeledes imødegås med konkrete beregninger og målinger."

Herudover fremgår det at ved direkte spørgsmål til Sundhedsstyrelsen vedr. konsekvenser for sundheden relateret til udrulningen af 5G, vil svaret overordnet være at der er fokus på at kunne besvare sådanne spørgsmål, men at der mangler uddybende beregninger for at kunne vurdere om

der er sundhedsmæssige konsekvenser. Derfor har ingen myndighed taget ansvaret for sundhedseffekterne af denne teknologi.

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at effektætheden stiger markant i Danmark som følge af udrulning af yderligere trådløs teknologi. Dette medfører samtidig at snart alle borgere i Danmark befinder sig i et sundhedsmæssigt eksperiment, hvor der ikke er taget ansvar for sundhedseffekterne. Det bør også nævnes, at det medfører at det bliver svært at forske i konkrete effekter mod en kontrolgruppe, idet ingen efterhånden kan undslippe sig eksperimentet, og dermed kan der ikke udpeges en kontrolgruppe.

8. L 151/70-115 DA Den Europæiske Unions Tidende 7.6.2019

Afsnit 3, s. 70: Dette direktiv definerer personer med handicap i overensstemmelse med De Forenede Nationers konvention om rettigheder for personer med handicap, vedtaget den 13. december 2006 (UNCRPD).

Afsnit 4, s. 70: Andre personer, der oplever funktionelle begrænsninger, f.eks. ældre personer, gravide kvinder eller personer, der rejser med bagage, vil også drage nytte af dette direktiv. Begrebet »personer med funktionelle begrænsninger« som omhandlet i dette direktiv omfatter personer med en fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, aldersrelateret handicap eller andre permanente eller midlertidige legemlige begrænsninger, som i samspil med forskellige barrierer medfører, at deres adgang til produkter og tjenester begrænses, og at sådanne produkter og tjenester skal tilpasses disse personers særlige behov.

Afsnit 10, s. 71: I erklæring nr. 22 om handicappede, der er knyttet som bilag til Amsterdamtraktaten, vedtog man på konferencen mellem repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer, at Unionens institutioner i forbindelse med udarbejdelsen af foranstaltninger i henhold til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF) skal tage hensyn til behovene hos personer med handicap.

Afsnit 13, s.71: I UNCRPD fastsættes det, at dens parter skal træffe passende foranstaltninger for at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til det fysiske miljø, transport, information og kommunikation, herunder informations- og kommunikationsteknologier og -systemer, samt til andre faciliteter og tjenester, der er åbne for eller leveres til offentligheden, både i byområder og i landdistrikter. FN's Komité for Rettigheder for Personer med Handicap har identificeret behovet for at skabe lovgivningsmæssige rammer med konkrete, eksigible og tidsbestemte benchmarks for overvågning af den gradvise indførelse af tilgængelighed.

Afsnit 50, s. 76: Tilgængelighed bør opnås ved systematisk at fjerne og forebygge barrierer, helst gennem et universelt design eller en »design for alle«-tilgang, der bidrager til at sikre adgang for personer med handicap på lige fod med andre. I henhold til UNCRPD indebærer denne tilgang »udformning af produkter, omgivelser, ordninger og tilbud, således at de i videst muligt omfang kan anvendes af alle personer uden behov for tilpasning eller særlig udformning«. Begrebet »universelt design« må i tråd med UNCRPD ikke udelukke kompenserende redskaber til særlige grupper af personer, herunder personer med handicap, når der er behov herfor. Endvidere bør tilgængelighed

ikke udelukke tilpasninger i rimeligt omfang, når det kræves i EU-retten eller national ret. Tilgængelighed og universelt design bør fortolkes i overensstemmelse med generel kommentar nr. 2 (2014) om konventionens artikel 9, som FN's Komité for Rettigheder for Personer med Handicap har udarbejdet.

Afsnit 82, s. 103: Dette direktiv respekterer de grundlæggende rettigheder og overholder de principper, der navnlig er anerkendt i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder («chartret»). Direktivet sigter navnlig mod at sikre fuld overholdelse af retten for mennesker med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres uafhængighed, deres sociale og erhvervs-mæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet samt fremme anvendelsen af artikel 21, 25 og 26 i chartret.

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at:

- **Der skal tages hensyn til behovene hos borgere med handicap**
- **Der skal træffes passende foranstaltninger for at sikre, at personer med handicap på lige fod med andre har adgang til det fysiske miljø.**
- **Der bør sigtes efter et universelt design, der kan tilgodesee alle, således at også handicappede kan sikres adgang på lige fod.**
- **Sikre at handicappede uanset fremtidige teknologier, får lige mulighed for at deltage i samfundet.**
- **Statens positive pligter i forbindelse med helbred- og miljørisici indarbejdes i loven.**

9. Menneskerettighederne

Det fremgår af EMRK artikel 1, at ” De høje kontraherende parter garanterer enhver person under deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, der angives i denne Konventions afsnit 1.”

I forhold til EHS-belastede personer, bør især fremhæves EMRK art. 8, om respekt for privatliv og familieliv. Artiklen omhandler det forhold, at staten kan have en positiv pligt til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre de berørtes ret til respekt for privatliv, familieliv og hjem. Det medfører tillige en positiv pligt til at sikre at private ikke udsættes for unødvendige gener samt risiko for miljø- og helbredsbelastninger.

EMD fastslog i McGinley og Egan (§ 101)¹ dommen, at når en medlemsstat indlader sig på aktiviteter, der indebærer risiko for private, kan der være en positiv pligt til at sikre, at de berørte får adgang til relevante oplysninger og dokumenter. (Kjølbro s. 815)

Alene fordi der ikke er tilvejebragt de nødvendige oplysninger, til dannelse af en risikoprofil i forbindelse med lovforslaget, bør der, inden forslaget behandles i Folketinget, tilvejebringes oplysninger om helbreds- og miljøfaktorer. Oplysningerne bør stilles til rådighed for de

---

¹ 101. In these circumstances, given the applicants' interest in obtaining access to the material in question and the apparent absence of any countervailing public interest in retaining it, the Court considers that a positive obligation under Article 8 arose. Where a Government engages in hazardous activities, such as those in issue in the present case, which might have hidden adverse consequences on the health of those involved in such activities, respect for private and family life under Article 8 requires that an effective and accessible procedure be established which enables such persons to seek all relevant and appropriate information.

høringsberettigede og en ny høringsfrist bør derfor fastsættes med henblik på indhentelse af kommentarer til disse nye oplysninger.

Såfremt der ikke findes andre oplysninger, bør Resolution 1815, vedtaget af det Europæiske råd i 2011, fremsendes til de høringsberettigede, med henblik på udtalelse.

Derfor bør lovforslaget forholde sig til at:

- **Staten har en positiv pligt til at sikre at private ikke udsættes for unødvendige gener samt risiko for miljø- og helbredsbelastninger**

Konklusion

Under henvisning til ovenstående påstande og anbringender, anmoder vi om at følgende ændringer i lovforslaget foretages.

1. Lovforslagets s. 1, pkt. 1: Der mangler indarbejdelse af resolution 1815 vedr. De potentielle farer ved elektromagnetiske felter og effekten heraf på omgivelserne
2. Lovforslagets s. 1 §1 stk. 2: Der mangler en målsætning om:
  - At sikre at elektromagnetiske felter reduceres iht. ALARA princippet. (Jf. afsnit 4)
  - At sikre at forsigtighedsprincippet anvendes.
  - At sikre at elektromagnetisk sensitive borgere skal beskyttes mod elektromagnetiske felter (jf. afsnit 4)
  - At sikre at børn og unge skal beskyttes mod elektromagnetiske felter (jf. afsnit 4)
  - At sikre etableringen af en baseline og monitorering af udviklingen i mastetæthed og effekttæthed.
  - At sikre en grænseværdi for elektromagnetiske felter der ikke væsentligt medfører biologiske effekter i mennesker.
  - At sikre retningslinjer for nedtagning af infrastruktur, der udleder radiofrekvente elektromagnetiske felter, for derved sikre borgernes grundlæggende menneskerettigheder.
3. Lovforslagets s. 14 §60 c: Der mangler følgende punkter
  - Sikre at elektromagnetiske felter skal reduceres iht. ALARA princippet
  - Radiofrekvente elektromagnetiske felter må ikke opsættes i daginstitutioner og børnehaver, af hensynet til børn og unge.
  - Radiofrekvente elektromagnetiske felter må ikke opsættes på hospitaler og lægepraksis.
4. Lovforslagets § 73 a stk. 2: Der mangler følgende punkter
  - Monitorering af om ALARA princippet til en hver tid overholdes
  - Målsætning, initiativer og dokumentation, for reduktionen i radiofrekvente elektromagnetiske felter.
  - Etablering af detaljerede geografiske baselines for radiofrekvente elektromagnetiske felter og udvikling heri over tid. Jf. 8.4.3 i resolution 1815

Samlet set er det vigtigt at opsummere følgende, der bør være en del af grundlaget for lovforslaget:

- **Elektromagnetisk hypersensitivitet er et handicap og syndrom.**
  - i. **Symptomerne reduceres ved afstand til radiofrekvente elektromagnetiske felter**
  - ii. **Borgere med EHS har ratificerede handicaprettigheder**
  - iii. **Borgere med EHS bør beskyttes og de samfundsøkonomiske omkostninger ved EHS kan væsentligt reduceres ved beskyttende tiltag.**

- **Der er videnskabelig konsensus om biologiske effekter af elektromagnetiske felter og de er muligvis kræftfremkaldende. På samme tid er 5G ikke sundhedsvurderet ej heller tager hverken Energistyrelsen eller Sundhedsstyrelsen ansvaret herfor.**
  - i. **Dette medfører at det er særligt vigtigt at forsigtighedsprincippet skal anvendes**
  - ii. **Dette medfører at de elektromagnetiske felter skal være så lave som muligt.**
  - iii. **Dette medfører at statens positive pligter, skal sikre at skaderne reduceres i videst muligt omfang.**

- **Børn og unge er i en særlig risikogruppe og derfor skal de beskyttes.**

Med venlig hilsen

EHS-Foreningen

Digitalt signeret af Heine Bertelsen
DN: cn=Heine Bertelsen, c=DK, o=EHS-Foreningen af el-
overfølsomme // CVR:34572232
Årsag: Jeg godkender dette dokument
Dato: 2020.07.10 15:17:55 +02'00'

Vedlagt:

Bilag 1 - 5G responsum

Bilag 2 - Elektromagnetisk hypersensitivitet i Danmark

Kildeliste

Aktindsigt 1790743 – korrespondance fra Energistyrelsen til Sundhedsstyrelsen

<https://www.helbredssikker-telekommunikation.dk/sites/default/files/Aktindsigt/Akt4.pdf>

Aktindsigt 1790756 – korrespondance fra Sundhedsstyrelsen til Energistyrelsen (svaret på aktindsigt 1790743)

<https://www.helbredssikker-telekommunikation.dk/sites/default/files/Aktindsigt/Akt12.pdf>

Belpomme B, Campagnag C, Irigaray P (2015): "Reliable disease biomarkers characterizing and identifying electrohypersensitivity and multiple chemical sensitivity as two etiopathogenic aspects of a unique pathological disorder" Rev Environ Health 2015; 30(4): 251-271

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26613326/>

Belyaev I, Dean A, Eger H, Hubmann G, Jandrisovits R, Kern M, Kundi M, Moshammer H, Lercher P, Müller K, Oberfeld G, Ohnsorge P, Pelzmann P, Scheingraber C, Thill R. (2016): "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses" Rev Environ Health 2015; 30(4): 337-371

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27454111/>

European Parliamentary Assembly - Resolution 1815

<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17994>

Handicapkonventionen Dansk version

Institut for menneskerettigheder

<https://menneskeret.dk/fns-konvention-rettigheder-personer-handicap-handicapkonventionen>

IARC 2013 Working Group on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans. Non-Ionizing Radiation, Part 2: Radiofrequency Electromagnetic Fields. Lyon (FR): International Agency for Research on Cancer (IARC), 2013:480. IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, Vol 102.

<http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol102/>

IARC 2002 Working Group on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans. Non-Ionizing Radiation, Part 1: Static and Extremely Low-Frequency (ELF) Electric and Magnetic Fields. Lyon (FR): International Agency for Research on Cancer (IARC), 2002:445. IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans, VOL 80.

<http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol80/>

Irigaray P, Caccamo D, Belpomme D (2018): "Oxidative stress in electrohypersensitivityself reporting patients: Results of a prospective in vivo investigation with comprehensive molecular analysis." Int J Mol Med. 2018 Oct;42(4):1885-1898.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30015864/>

Johansson, Olle (2015): "Electrohypersensitivity: a functional impairment due to an inaccessible environment" *Rev Environ Health* 2015; 30(4): 311-321
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26613327/>

Johansson O. (2006): "Electrohypersensitivity: state-of-the art of a functional impairment." *Electromagn Biol Med* 2006;25:245–58.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17178584/>

Kato Y, Johansson O. (2012): "Reported functional impairments of electrohypersensitive Japanese: A questionnaire survey." *Pathophysiology*. 2012 Apr;19(2):95-100.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22458999>

Kjølbros, Jon Fridrik – 2017. Den Europæiske Menneskeretskonvention for praktikere. Jurist- og økonomiforbundets forlag.

L 151/70-115 DA Den Europæiske Unions Tidende 7.6.2019
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0882&from=DA>

Rea WJ, Pan Y, Yenyves EJ, Sujisawa I, Samadi N, Ross RH (1991): "Electromagnetic Field Sensitivity" *Journal of Bioelectricity* 10 (1&2): 241-256

Yakymenko I, Tsybulin O, Sidorik E, Henshel D, Kyrylenko O, et al. "Oxidative Mechanisms of Biological Activity of Low-Intensity Radiofrequency Radiation" *Radiofrequency radiation. Electromagn Biol Med* 2015;19:1–16.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26151230/>

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Dan Banja <es@es-daa.dk>
Sendt: 5. juni 2020 12:12
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Dan Banja; Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester m.m. J.nr. 2020-6701: ES 199-20

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

ES 199-20

Erhvervsflyvningens Sammenslutning (ES) takker for muligheden for at deltage i høringen over udkast til lovforslag om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Emnet ligger imidlertid udenfor ES ressort område.

ES har derfor ikke bemærkninger til udkastet.

Med venlig hilsen / Best Regards

Dan Banja

Oberstløjtnant / Lt. Colonel

Generalsekretær / Secretary-General

Vice chair ECOGAS & Member of GA.COM & CAS.COM

Blålersvej 51

DK-2990 Nivå

Mobil: +45 2480 2256

www.es-daa.dk

 Pas på miljøet - udskriv kun denne e-mail hvis det er nødvendigt.

 Only print this e-mail if necessary.

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: David Luxhøj-Pedersen <dlp@fanet.dk>
Sendt: 9. juni 2020 12:59
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Journalnummer 2020 - 6701 - Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for ele

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Finanssektorens Arbejdsgiverforening takker for muligheden for at afgive høringssvar og har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

David Luxhøj-Pedersen
Stud.jur
dlp@fanet.dk

Telefon: +45 3391 4700
Direkte: +45 3338 1623

Amaliegade 7
1256 København K

FA FINANSSEKTORENS
ARBEJDSGIVERFORENING

Besøg os på www.fanet.dk og abonnér på [vores nyhedsmail](#)

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Carsten Strøjer
Sendt: 29. maj 2020 17:20
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: SV: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, mv. journalnummer 2020 – 6701

Forbrugerombudsmanden takker for den modtagne høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Vi har ikke bemærkninger hertil.

Med venlig hilsen
På Forbrugerombudsmandens vegne

Carsten Strøjer

Specialkonsulent, cand.jur.
Direkte tlf.: 4171 5054
E-mail: cst@kfst.dk

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5151
www.Forbrugerombudsmanden.dk

Fra: ENS - Center for Telekommunikation <tele@ens.dk>
Sendt: 28. maj 2020 12:08
Til: ENS - Center for Telekommunikation <tele@ens.dk>
Cc: Anders Lønvig <anl@ens.dk>; Christian Rosenskjold <CHRO@ens.dk>
Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (høringsfrist: 26. juni 2020)

Til høringsparterne

Hermed sendes udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser, lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. samt lov om planlægning (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.) i høring.

Udkast til lovforslag og høringsbrev m.v. er offentliggjort her: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/64026>

Høringsfristen er den 26. juni 2020, og eventuelle hørings svar bedes sendt til tele@ens.dk med kopi til anl@ens.dk og chro@ens.dk med angivelse af journalnummer 2020 – 6701.

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet

att.
ens@ens.dk
J.nr. 2020 - 6701

26.juni 2020

Høring over udkast af 28. maj 2020 til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love

Forbrugerrådet Tænk har modtaget ovennævnte udkast til forslag til ændringslov og har følgende umiddelbare bemærkninger.

Forbrugerrådet Tænk kan overordnet støtte udkastet til lovforslag, da der på flere områder sættes klarere og stærkere rammer for forbrugernes rettigheder på det fremtidige telemarked, og samtidig søges skabt korrekte incitamenter for konkurrencedrevne investeringer.

Med lovforslagets implementering af Teledirektivet når man imidlertid kun delvist i mål med at løse nogle af de problemer det danske telemarked udviser.

Forbrugertilliden til telemarkedet er således ifølge Forbrugerforholdsindexet 2018 (FFI) stadig blandt de laveste overhovedet. Ud af 40 markeder ligger mobiltelefoni på 38.-pladsen og internet på 36.-pladsen. Tillidskløften skyldes ifølge FFI bl.a. manglende gennemsigtighed. Hertil kommer kompleksiteten af blandt andet pakkeløsninger.

Forbrugerrådet Tænk finder, at det gennem årlige forbrugerundersøgelser på telemarkedet nøje bør følges, om lovforslagets indførelse af et aftaleresumé, der skal udleveres i forbindelse med aftale og opstramningen af reglerne omkring pakkeløsninger, reelt leder til større tillid på et så vigtigt marked. En sådan forbrugerundersøgelse bør også afdække hvilke konkurrenceproblemer, der har ført til, at priserne på mobilmarkedet får et skub opad næsten hvert år, så Danmark ikke længere er i toppen blandt EU-landene.

Vi oplever løbende, at forbrugere i mange år kan have betalt for abonnementer, som de ikke bruger, og som deres teleselskab ikke gør dem opmærksom på er uvirksomme. Den enkle og ligefremme løsning vil være, at Teleselskaberne forpligtes til hvert år at oplyse deres kunder direkte om, hvilket af selskabets abonnementer der passer bedst til kundens forbrug, som det for eksempel ses i Belgien. Det kunne passende ske i dette lovforslag.

Lovforslaget åbner mulighed for at løse to af de forhold, der i dag forhindrer forbrugerne i fuldt ud at få fordel af den teknologiske udvikling og de gennemførte investeringer på bredbåndsmarkedet. Det drejer sig for det første om den monopolistiske adfærd hos flere elselskaber, der efterlader titusindvis af bredbåndskunder uden mulighed for at vælge andre end den dikterede internetudbyder. For det andet savnes, efter mange års forhandlinger, stadig en moderne aftale om skift af bredbåndsudbyder, så det bliver ligeså let af skifte udbyder på bredbånd, som det er at skifte mobiludbyder.

Lovforslaget bør eksplicit prioritere en snarlig løsning på disse to problemer. Som en del heraf bør forhindringerne for et dynamisk bredbåndsmarked fjernes, ved i lovforslaget at forbyde, at det "gamle" selskab snupper kunden tilbage ved ekstraordinære tilbud (winback) inden for de første 28 dage efter et skift.

Til §1

Ad 2.

Vi savner at se "en proaktiv og effektiv håndhævelse" blandt de forhold myndighederne – til gavn for slutbrugere - skal iagttage ved varetagelsen af opgaverne i lovforslaget. De mange gode intentioner bør ikke svækkes ved, at opfølgning og kontrol ikke prioriteres højt.

Ad 6.

Der lægges i lovforslaget op til, at den succesrige normalisering af den maksimale bindingsperiode på 6 md fra 1996 og frem, fastholdes. Den har vores fulde støtte. Den har givet forbrugerne større fleksibilitet og medvirket til et fortsat dynamisk telemarked. Desuden har den medført, at teleselskaberne har kunnet fokusere deres konkurrenceaktiviteter omkring øget dækning, innovative tjenester og bedre service, i stedet for at bruge midlerne på at medfinansiere nye håndsæt.

Vi finder, at det for at understøtte og lette forbrugernes anvendelse af det med lovforslaget indførte aftaleresumé, er vigtigt at gøre den korrekte udførsel og anvendelse af resuméet til en utvetydig betingelse for at en aftale er gyldig. Det bør således overvejes, at gøre et mangelfuldt eller manglende resume, til ophævelsesgrund.

Ad 8.

Forsyningspligtens udstrækning til nu også at gælde tilstrækkelig bredbånd til nødvendige tjenester må hilses velkommen, og lede til en forstærket indsats for at sikre alle forbrugere en sådan adgang. Det bør afspejles i lovteksten, at med danske forbrugeres høje niveau af internet-anvendelse og – afhængighed, vil definition af nødvendige tjenester og kravene til det tilgrundliggende bredbånd, være uhyre dynamisk og under stadig udvidelse.

For så vidt angår forsyningspligt på handicap-tjenester deler Forbrugerrådet Tænk Danske Handicaporganisationers bekymring for, at når forpligtelsen flyttes fra selve loven til en bekendtgørelse, kan forpligtelsen efterfølgende lettere ændres eller fjernes. Det bør derfor genovervejes om forpligtelsen ikke bedre ligger i selve loven.

Ad 21.

Bestemmelsen i §26a, stk.2 bør udvides til også at omfatte almindelige forbrugere. Klima-, energi- og forsyningsministeren bør således sættes i stand til også at kunne fastsætte regler om, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester skal sikre, at slutbrugere trådløst kan medtage abonnentnumre til brug for almindelige og ikke kun machine to machine-kommunikationstjenester ved skift mellem udbydere.

Vi ser ingen årsager til at den teknologiske udvikling ikke også skal komme almindelige forbrugere til gode, når et gælder skift af udbyder. Tværtimod vil indførelsen af et sådant trådløst skift gøre mobilmarkedet mere dynamisk.

Ad 71.

Forbrugerrådet Tænk kan støtte, at praksissen med årlige kortlægninger og hyppige opdateringer af bredbåndsmarkedet fortsættes. Indsatsens omkring videreformidling af viden om bredbåndsmarkedet direkte til forbrugerne, som det f.eks. foregår i dag gennem tjekditnet.dk, bør styrkes.

Ad 73.

Vi finder det passende, at der sker opstramninger på nummerporteringsområdet, herunder forbedringer i sanktionsmuligheder over for selskaber, der bryder reglerne om nummerportering, og at kompensationsomfanget til de ramte forbrugere øges.

§2

Ad 6.

Med den direktivfastatte minimumsvarighed for frekvenstilladelser på 20 år, er der skabt stive og ufleksible rammer for et marked, der historisk har været meget teknologisk omskifteligt. Det kan medføre store samfundsmæssige tab, hvis den fælles resurse, som frekvensbåndene udgør, ikke udnyttes optimalt.

Forbrugerrådet Tænk støtter således indførelsen af den foreslåede mulighed for at afholde auktion eller offentligt udbud i tilfælde, hvor Energistyrelsen vurderer, at den samlede efterspørgsel efter radiofrekvenserne i et givet frekvensbånd, ikke vil kunne imødekommes inden for et kortere tidsrum.

§4

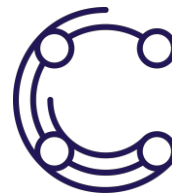
Vi har ikke bemærkninger til den foreslåede udmøntning af kravet om interoperabilitet med DAB+ standarden i biler, der bliver gjort tilgængelige på markedet fra 21 december 2021. Udmøntningen forhindrer således ikke installation i nye køretøjer af bilradioer, der er i stand til at modtage og gengive radiotjenester, der udsendes via analog jordbaseret radiotransmission.

Vi står til rådighed for uddybning af ovenstående.

Med venlig hilsen

Vagn Jelsøe
Vicedirektør

Martin Salamon
Cheføkonom

Email: tele@ens.dk

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Cc.: anl@ens.dk og chro@ens.dk

Høje Taastrup
26. juni 2020

Høringssvar - udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

GlobalConnect A/S ("GC") har haft lejlighed til at gennemgå det fremsendte udkast til lovforslag om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet- og tjenester mv. ("Lovudkastet").

Vores reference

LH

Modtagers reference

2020-6701

Store dele af Lovudkastet vedrører implementering af direktiv 2018/1972/EU af 11. december 2018 om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation ("Kodeks"). Kodeks definerer således i stort omfang indholdet af ændringerne, og GC vil ikke kommentere på de dele af Lovudkastet, der følger direkte heraf.

For GC er det centralt, at implementeringen skaber de bedst mulige rammebetingelser for udbydere af telekommunikationsnet- og tjenester ("Udbydere"). Dette er også vigtigt i forhold til pejlemærket i den telepolitisk aftale fra 2018, hvor det bl.a. er et mål, at "der skal være adgang til bredbåndsforbindelser med høj hastighed for alle virksomheder og boliger i Danmark". I den forbindelse er de nye formålsbestemmelser i telelovens § 1, stk. 2, om "forudsigelighed i reguleringen" og "fremme [af] effektive investeringer og innovation i ny og forbedret infrastruktur" af væsentlig betydning for GC, der hvert år investerer meget store beløb i udrulning af fiber til såvel transmission som access.

GC har på den baggrund fundet anledning til at kommentere følgende punkter:

- 1) De nye regler i §§ 4 og 4a om slutbrugerrettigheder for mikrovirksomheder, små virksomheder og almennyttige organisationer*
- 2) Hastigheden i myndighedernes behandling af anmodninger efter de nye regler*

GlobalConnect A/S

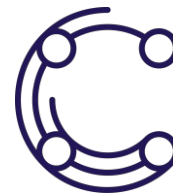
Hørskæften 3
DK-2630 Taastrup

+45 7730 3000
info@globalconnect.dk

CVR. 26759722
globalconnect.dk

GlobalConnect

- 3) *Håndtering af eksisterende regulatoriske forpligtelser under de kommende markedsafgørelser i lyset af de nye regulatoriske regler*
- 4) *Den nye regel i § 60 f om kommuners etablering og tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur*

Ad 1)

I Lovudkastets punkt 3.1.2.2 er der henvist til, at "Kommissionen har i henstilling af 6. maj 2003 om definitionen af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder defineret en mikrovirksomhed som en virksomhed, der beskæftiger under 10 personer og har en årlig omsætning eller årlig balance under 2 mio. euro, mens små virksomheder er defineret som virksomheder, der beskæftiger under 50 personer og har en årlig omsætning eller årlig balance på under 10 mio. euro.

Nonprofitorganisationer er retlige enheder, som ikke indtjener overskud til deres ejere eller medlemmer. Nonprofitorganisationer er typisk velgørende organisationer eller andre slags offentlige interesseorganisationer."

I forhold til bindingsperiode opererer Kodeks som udgangspunkt med en bindingsperiode på 24 måneder, men det er i Lovudkastet (punkt 3.1.2.2) anført, at "Den nuværende maksimale bindingsperiode i Danmark på seks måneder forventes som udgangspunkt opretholdt, idet den ses at bidrage til en velfungerende konkurrence på teleområdet".

For mikrovirksomheder, små virksomheder og nonprofitorganisationer er det angivet, at der kan ske fravigelse i forhold til slutbrugerrettighederne, hvis de "udtrykkeligt har indvilliget i at give afkald på alle eller dele af disse bestemmelser".

En betydelig del af de accesser, som GC etablerer er baseret på, at GC afholder store initialomkostninger til etablering mod at kunderne binder sig til at aftage ydelser i en nærmere aftalt årrække. Kunden ønsker typisk ikke at betale et stort beløb "upfront", for at få etableret en fiberforbindelse.

Hvis ikke der skabes meget klare regler på dette punkt, vil aktører som GC, stå i en usikker situation i forhold til investeringer i fiberudrulning til visse typer af erhvervskunder. Særligt begrebet "nonprofitorganisationer" fremstår uklart, og det bør afdækkes om denne kategori også omfatter boligforeninger, antenneforeninger, offentlige virksomheder, almennyttige fonde mv.

Det kan få uheldige konsekvenser, hvis lovgivningen ikke er klar. GC (og andre Udbydere) kan være nødsaget til at afstå fra at gennemføre investeringer i fiberudrulning, der ellers kunne have været gennemført, hvis kunden påtog sig længerevarende forpligtelser. Det bemærkes i den forbindelse, at en stor del af erhvervskundesegmentet i Danmark netop består af mikrovirksomheder og små virksomheder. Ministeriet opfordres derfor til om muligt at begrænse anvendelsesområdet for disse regler af hensyn til at undgå sådanne negative konsekvenser.

Der er samtidig også behov for at sikre, at de nye regler ikke gør indgreb i bestående kontrakter. Sammenfattende vil GC anbefale, at der i lovbemærkninger tages stilling til/præciserer

- at reglernes anvendelsesområde begrænses mest muligt under hensyntagen til segmenteringen af virksomheder/organisationer i det danske marked

- at "nonprofitorganisationer" defineres smalt, og forholdsvis eksplicit til boligforeninger, antenneforeninger, offentlige virksomheder, almennyttige fonde mv.,
- at reglerne ikke gælder for allerede indgåede kontrakter;
- hvad der skal til for at slutbrugerrettighederne anses for fraveget;
- at der uanset aftalte slutbrugerrettigheder kan aftales vilkår om at kunden ved ophør af aftalen inden et nærmere aftalt åremål skal betales et vederlag, der kompenserer for den ikke afskrevne del af den konkrete investering.

Ad 2)

Den ny bestemmelse i § 35a åbner op for muligheden for, at der kan gives netadgang til ledningsnet i den yderste del af nettet (tættest på slutbrugeren) hos Udbydere, der ikke har SMP status. Tilsvarende er adgangen til anlægsinfrastruktur udvidet i § 41a.

Ligeledes åbnes der op for, at regulering kan afløses af tilsagn, jf. § 47a.

I forhold til disse nye initiativer, som alle har til hensigt at skabe mere operationelle løsninger i branchen, er tidsperspektivet afgørende. Hvis en Udbyder skal deltage i et offentligt eller privat udbud, er det centralt for Udbyderen at vide, om en bestemt infrastruktur er til rådighed for Løsningen. Det er derfor væsentligt at tænke konkrete tidsrammer og frister ind i bestemmelserne. Der er eksempelvis ikke anført nærmere om hastigheden af behandling af anmodninger efter § 35a, og det kan i sig selv medføre, at bestemmelsen (lige som den eksisterende § 59) får et "stille liv".

Tilsvarende gælder for forpligtelser fastsat over for SMP-operatører, hvor der i endnu højere grad bør være fokus på tidsfrister og hastighed (eksempelvis i forhold til § 41a). Dette vil også skulle sikres i de tilfælde, hvor SMP-operatørerne afløfter regulatoriske forpligtelser via tilsagn, og det ville være hensigtsmæssigt at få indskrevet dette hensyn i § 47a.

Ad 3)

Parallelt med ændring af lovgivningen foregår der i øjeblikket forberedelse af markedsafgørelser på markederne 3H og 3L til afløsning af de eksisterende markedsafgørelser. Samtidig åbnes der op for mulig deregulering af rene wholeselskaber.

Det er vanskeligt at få overblik over, om disse tiltag til sammen ændrer på de regulatoriske forpligtelser, som TDC-koncernen har været underlagt, og som de øvrige Udbydere har handlet i tillid til. Dette kan eksempelvis dreje sig om housingforpligtelser, hvor eksempelvis GC får adgang til samhusning i forhold til egne fiberforbindelser, og hvor det er usikkert, om forpligtelser på markedet for 3L kan samle op i forhold til en mulig deregulering af TDC på 3H markedet. I den forbindelse vil det være hensigtsmæssigt, hvis det i bemærkningerne til § 47b anføres, at Erhvervsstyrelsen skal tage hensyn til samspillet mellem den eksisterende regulering i forhold til TDC's mulige opsplitning i et rent engrosselskab og en service provider, således at der sikres forudsigelighed for øvrige Udbydere. Indtil en sådan eventuel opsplitning har fundet sted, må TDC-koncernen i regulatorisk henseende behandles som hidtil (som en vertkalt integreret aktør).

Ad 4)

Som det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen i § 60 f, er der tale om en ny hjemmel for kommuner til at "*stille passiv infrastruktur til brug for elektroniske kommunikationsnet til rådighed for udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og fastsætter, hvilke forudsætninger der gælder herfor.*"

Erhvervsfremmeloven har i et vist omfang givet mulighed for at kommuner har kunnet medvirke til udrulning af fiberbredbånd og Erhvervsministeriets vejledning fra 2014 indeholder bl.a. nærmere retningslinjer om etablering af passiv infrastruktur.

Uanset at bestemmelsen i § 60 f indeholder krav om at den passive infrastruktur bliver stillet til rådighed på en sådan måde, at den er bredt tilgængelig for alle interesserede udbydere, og at dette skal ske til markedspris, er GC bekymret for, at bestemmelsen kan have negative konsekvenser for Udbydere.

Kommunerne kunne finde anledning til i højere grad selv at ville etablere passiv infrastruktur og dermed mindre tilbøjelige til at sikre, at der gives Udbydere adgang til at etablere egen infrastruktur.

Udbydernes egen infrastruktur kan etableres ved samgravning med andre eller ved at anvende nye teknologier så som "micro-trenching", hvor rør (og fibre) placeres i en smal fuge skåret i asfalten.

Det foreslås derfor, at det i lovteksten præciseres, at kommunernes etablering af egen passiv infrastruktur ikke må ske på bekostning af Udbydernes etablering af egen infrastruktur og at kommunerne ikke må inddrage dette hensyn ved udstedelse af gravetilladelser.

Det fremgik mere eksplicit af vejledningen fra 2014 om erhvervsfremmeloven, hvor det var anført, at kommunens etablering og tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur "*Ikke [må] fortrænge kommercielle investeringer ved at sikre at der ikke eksisterer eller planlægges udrulning af højhastighedsinfrastruktur i området.*", hvilket er gengivet i bemærkningerne, men ikke i selve lovteksten. Kriteriet i loven om at etableringen ikke må være "konkurrenceforvridende" er således for upræcist og tager ikke i tilstrækkeligt omfang højde for beskyttelse af kommercielle investeringer.

Vedrørende prisfastsættelsen indebærer kravet om salg til markedspris, at Udbydere kommer til at betale en højere pris end ved etablering af egen infrastruktur. Ved samgravning mellem medlemmer i Telekommunikationsindustrien deles omkostningerne efter de principper, der er fastlagt i brancheaftalen, hvilket for de involverede parter - alt andet lige - vil være væsentlig billigere end at skulle betale markedspris for allerede etableret passiv infrastruktur.

Hvis kommunerne således fortrænger kommercielle investeringer, vil de statsstøttehensyn, der gør, at kommunerne skal opkræve markedspris, kunne resultere i, at anvendelse af kommunernes passive infrastruktur bliver dyrere end hvis Udbydere selv skulle etablere den, hvilket modvirker hensyn til fremme af effektive investeringer og udrulningen af fiber.

Også i forhold til dette område er hastighed i sagsbehandlingen afgørende. Kommunens undersøgelser må ikke forsinke eller afskære private investeringer, og dette bør eksplicit fremgå af lovbestemmelsen eller lovbemærkningerne (at "Kommuners undersøgelse om etablering af om passiv infrastruktur skal etableres, må ikke medvirke til at fortrænge kommercielle investeringer").

Med venlig hilsen

GlobalConnect A/S

Louise Hahn

Head of B2B

Fra: Göran Bergström <goran42@icloud.com>
Sendt: 7. juni 2020 14:38
Til: ENS - Center for Telekommunikation; Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Høringssvar

Opfølgingsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Høringssvar vedrørende **Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)**

Journalnummer 2020 - 6701

Ebeltoft den 07.06.2020

Det er kommet mig for øre at et forslag til lovændring vedrørende telefirmaers ret til at sætte antenner op, hvor det passer dem er i støbeskeen og at høringsperioden er frem til den 26 juni.

Jeg har lige læst de indledende høringsdetaljer fra høringsportalen og føler det stødende at man på en sådan manipulatorisk måde lader som om der ikke eksisterer et uafklaret problem vedrørende de helbredsmæssige aspekter som berører hele det trådløse etablerment generelt, imens der hele vejen igennem dokumentet tales om konkurrence, stimulering af investeringsincitament, øget regulatorisk forudsigelighed for industrien etc.

Jeg synes virkelig at det er beskæmmende at folkesundheden her ingen rolle spiller, men at igen industrien skal tilgodeses fremfor hensynet til sundheden. 5G er ikke sikkerhedstestet. Det er almen viden. Virkningen af elektromagnetisk stråling generelt på celler i levende væsener er også almen viden.

Lovens hidtidige begrænsninger af industrien har jo haft et formål som man må forstå som et forsøg på at beskytte befolkningen mod vilkårsløs udnyttelse og som nu bliver fjernet.

Jeg modsætter mig på det kraftigste denne lovændring som jeg betragter som dybt uetisk!

Min begrundelse for at kalde denne fjernelse af forhindringer, som skal gøre det lettere for industrien uetisk, kommer af at jeg har undersøgt den eksisterende forskning på området omkring elektromagnetisk stråling, og fundet at denne har konstateret at ikke-ioniserende elektromagnetisk stråling forårsager ændringer på celle-nivå hos levende organismer. Dette er ikke længere noget man kan benægte. Til og med ICNIRP er klare over dette om end de mener at det (nok) ikke er farligt for mennesker. (Eric van Rongen, ICNIRPs tidligere formand medgiver at etableringen af 5G kan ses som et eksperiment og at tiden vil vise hvor farligt det er).

Fra videnskabelige undersøgelser ser vi kræft og brud på blod-hjerne-barrieren hos de forsøgsdyr, som vi plejer at sammenligne os med videnskabeligt. Se links forneden.

At sende et utestet produkt på markedet kaldes for "postmarket surveillance" altså overvågning efter markedsføringen.

Man venter og ser altså hvordan det går og gør dermed brugerne af produktet til testpersoner uden deres viden. Og i tilfældet med 5G kan du ikke en gang vælge produktet fra.

Det er ikke fordi myndighederne gennem tiderne ikke har vidst om skadeligheden af alle de ting som har fået lov til at passere, som f. eks. luft-, vand-, jord-forurening, men trods dette har man gang på gang når der har været usikkerhed omkring sundhedseffekten prioriteret økonomien og industrien fremfor menneskers helbred og planetens fremtid.

Det kan være rigtig svært at bevise at en eller anden sygdom kommer af et bestemt miljøproblem. I sær i dag hvor vi har pesticider i maden, forurenede grundvand, tungmetaller i fisk og skaldyr, forurenede luft, radioaktiv stråling med mange flere ting. Derfor kan det lade sig gøre for industrien at de kan etablere ting som 5G uden at det er nogen fare for at de bliver stillet til ansvar, fordi man har jo ikke den nødvendige "evidens" til at påstå man netop er blevet syg på grund af 5G når der så mange andre muligheder i sving.

Man kunne tænke at industri, myndigheder og politikere tænker i samme baner omkring risk-benefit vurderingen, nemlig at risikoen er ikke hvorvidt folk bliver syge af det, men mere om man kan blive stillet til ansvar og blive nød til at betale skadeerstatning og denne risiko er jo ikke så stor når man ikke kan pege entydigt på 5G som skadevolderen.

Nu er det sådan at alle de forurenende ting der er nævnt for oven kan man undgå. Det er besværlig, men man kan undgå det.

Du kan flytte ud af byen for undgå forurenede luft. Du kan spise økologisk, for at undgå pesticider. Du kan flytte dig når når folk ryger. Du kan købe økologisk fisk uden tungmetaller. Du kan købe kildevand på flaske for at undgå det forurenede vand. Indtil nu var det også nogenlunde mulig at undgå elektromagnetisk stråling, ved at flytte på landet langt fra nærmeste mast og ved at undgå wifi, mobilsnak, bluetooth m.m.

Men efter at 5G bliver etableret og med denne lovændring som er i støbeskeen, kan jeg og alle andre ikke forhindre at et teleselskab sætter en antenne op lige udenfor vores gadedøre og vi bliver nød til at opholde os i et elektromagnetisk felt 24/7. **Det er dermed frataget os vor ret at selv bestemme hvad der er sund og rigtig for os.**

(Hvilket jo strider mod en række menneskeretskonventioner såsom det er formuleret i den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 2 og 8, samt traktaten om den europæiske union art. 3 stk. 3 samt EU chartret art. 2, 3, 7, 35 og 37)

Dette vil jeg simpelthen ikke finde mig i!

Vi kan ikke give en hård evidens omkring hvorvidt emf er skadeligt for mennesker, men alt tyder på at det er sådan.

Derfor bør et forsigtighedsprincip gælde fremfor alle øvrige hensyn.

Min holdning er at hvis folketinget accepterer denne lovændring **begår de overgreb overfor befolkningen og alle og enhver der sidder i folketinget og har stemt ja er skyldige!**

Det er altid os småfolk, der kommer til korte overfor den magtfulde industri. **Det må der laves om på!**

Jeg vil blive ved med at holde på min ret til ikke i mit eget hjem at blive udsat for en påvirkning, som jeg af gode grunde anser som skadelig!

Göran Bergström
Kystvejen 165
Egsmark Strand
8400 Ebeltoft
tlf 86177469
goran42@icloud.com

https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/htdocs/lt_rpts/tr596_508.pdf?utm_source=direct&utm_medium=prod&utm_campaign=ntpgolinks&utm_term=tr596

https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/htdocs/lt_rpts/tr595_508.pdf?utm_source=direct&utm_medium=prod&utm_campaign=ntpgolinks&utm_term=tr595

<https://tabttraad.home.blog/vi-anbefaler/>

<https://bioinitiative.org/>

<https://tabttraad.home.blog/2020/04/28/baggrund-paa-disse-punkter-er-mobilforskerne-temmelig-enige/>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12076339/>

Göran Bergström
Kystvejen 165
Egsmark Strand
8400 Ebeltoft
tlf 86177469
mobil 50511017
goran42@icloud.com
www.mewe.com/i/goranbergstrom
inu.dk/blog

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Henrik Holm <7hholm@gmail.com>
Sendt: 24. juni 2020 11:22
Til: ENS - Center for Telekommunikation; Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Høringssvar på G5 lovpakken

Jeg er meget bekymret over at man vil øge baggrundsstrålingen ved at indføre 5G i Danmark.

Der findes ingen undersøgelser, som til bunds kan forsikre os om, at dette ikke er til skade for folkesundheden.

Jeg har en ven som bor i Scotland mellem Glasgow og Aberdeen, hun er ledende sygeplejerske på et hospital, hun siger at der forekommer nye og ukendte fænomener i Aberdeen som har lagt 5G ud, mens det ikke forekommer i Glasgow, som ikke har lagt 5G ud.

Jeg har også en ven i Give, som lider af EHS, når jeg ser hvordan stråling direkte ødelægger hendes liv, så frygter jeg for mit folks sundhed og livskvalitet.

Jeg synes, vi skal have undersøgt 5G til bunds før befolkningen bliver brugt som prøvekaniner.

Med venlig hilsen
Henrik Holm
22885025
7hholm@gmail.com

Virusfri. www.avast.com

Høringssvar til Energistyrelsens høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester – HI3G

Sendt til: tele@ens.dk med kopi til anl@ens.dk og chro@ens.dk
Journalnummer: 2020-6701

HI3G sender hermed høringssvar til Energistyrelsen på tre emner. Emnerne relaterer sig til bestemmelserne § 4, stk. 1, nr. 3, § 4a, stk. 1, nr. 3 og § 31, stk. 3 i forslag til ændring af teleloven.

HI3G er medlem af brancheforeningen Teleindustrien og HI3G vil derfor via dette medlemskab også indsende høringssvar til resten af høringmaterialet. Nærværende høringssvar omhandler imidlertid emner, som ikke afspejles i høringssvaret fra Teleindustrien og afspejler HI3Gs bemærkninger.

Bindingsperiode, lovforslagets pkt. 6 (ny § 4, stk. 1, nr. 3)

Det fremgår nederst side på 119, at Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (KEFM) forventer at fastholde den maksimale bindingsperiode på seks måneder i Danmark. HI3G bemærker hertil, at den gældende regel om maksimal bindingsperiode på seks måneder kun gælder i forhold til forbrugere. Grundet totalharmoniseringen, jf. teledirektivets artikel 101, har KEFM kun mulighed for at fastholde den danske særregel om seks måneders binding i forhold til forbrugere.

HI3G mener, at en bindingsperiode for forbrugere på maksimalt seks måneder er passende. HI3G støtter således KEFM forventning om at fastholde bindingsperioden, som den er i dag.

Definition af begrebet bredbånd, lovforslagets pkt. 7 (vedrørende ny §4a, stk. 1, nr. 3)

I forslaget til indsættelse af en ny § 4a, stk. 1, nr. 3 får Energistyrelsen hjemmel til at fastsætte nærmere regler for at sikre en række grundlæggende slutbrugerrettigheder herunder 'skift af bredbåndsudbydere'.

Den foreslåede bestemmelse bemyndiger Energistyrelsen til at implementere teledirektivets artikel 106, stk. 1, som omhandler udbyderskift og nummerportabilitet. Artikel 106, stk. 1 omhandler imidlertid formuleringen '*skift mellem udbydere af internetadgangstjenester*' og ikke '*skift af bredbåndsudbydere*' som i § 4a, stk. 1, nr. 3.

I Forordningen om adgang til det åbne internet¹ artikel 2, nr. 2) defineres internetadgangstjenester som:

2) »internetadgangstjeneste«: en offentligt tilgængelig elektronisk kommunikationstjeneste, som leverer adgang til internettet og dermed konnektivitet til praktisk taget alle endepunkter på internettet, uanset den anvendte netteknologi og det anvendte terminaludstyr.

Begrebet internetadgangstjeneste dækker således over adgang til internettet uanset netteknologi og omfatter således teknologier som: xDSL, coaxnet, fibernet, mobilnet og FWA. Det må betyde, at operatører der tilbyder internetadgangstjenester baseret på mobilnet, er omfattet af begrebet 'udbyder af internetadgangstjenester'.

Det anføres i høringsmaterialet på side 135, at Energistyrelsen med bestemmelsen får mulighed for at fastsætte regler om, at skift af bredbåndsudbydere skal være; "lige så enkelt for slutbrugeren, som det i dag er at skifte udbydere af nummerbaseret interpersonel kommunikationstjeneste grundet reglerne om nummerportering". Med denne formulering bemærker Energistyrelsen, at den forslåede § 4a, stk. 1, nr. 3 således adskiller sig fra skift af udbydere efter reglerne om nummerportering, hvilket må betyde, at internetadgangstjenester via mobilnet ikke er omfattet af bestemmelsen, da disse kræver et SIM-kort som ved udbyderskift håndteres via reglerne om nummerportering.

Energistyrelsen differentierer således mellem mobilt bredbånd og fastnet bredbånd, og det er derfor uklart for HI3G om betegnelsen internetadgangstjenester fra art. 106, stk. 1 videreføres i § 4a, stk. 1, nr. 3 eller om den nye bestemmelse kun omfatter fastnet bredbånd.

I forbindelse med branchedrøftelserne om 'lettere skift af bredbåndudbydere' mellem telebranchen, Energistyrelsen og Klima-, Energi-, og Forsyningsministeriets departement, var det ligeledes skift af bredbåndsudbydere på fastnet, der var i fokus og ikke skift mellem mobilt bredbånd eller skift fra fastnet til mobilt bredbånd. Disse branchedrøftelser var baseret på Teleforligets² punkt 15, hvor der står:

15. *Lettere for forbrugerne at skifte bredbåndsselskab*
"På mobilmarkedet tilbyder udbydere at ordne alle praktiske forhold, når forbrugerne skifter selskab. Det samme gør sig ikke gældende på fastnetmarkedet, hvor der er væsentligt flere barrierer ved at skifte udbydere. Det betyder, at forbrugerne ikke i samme grad som på mobilmarkedet skifter leverandør, selvom andre udbydere har bedre eller billigere produkter".

¹ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2015/2120 af 25. november 2015, om foranstaltninger vedrørende adgang til det åbne internet og om ændring af direktiv 2002/22/EF om forsyningspligt og brugerrettigheder i forbindelse med elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og forordning (EU) nr. 531/2012 om roaming på offentlige mobilkommunikationsnet i Unionen.

² <https://kefm.dk/media/11775/teleudspil2018.pdf>

HI3G ønsker på den baggrund en afklaring af hvilke teknologier, der er omfattet af § 4a, stk. 1, nr. 3, altså om internet via mobilt bredbånd ligeledes er omfattet af § 4a, stk. 1, nr. 3.

Nummeroplysningsdata, lovforslagets pkt. 24 (ændring af § 31, stk. 3)

Ændringen medfører at Energistyrelsen fastsætter yderligere regler for afgrænsning af kredsen af berettigede til at modtage data.

I den gældende telelov (128 af 7/2/2014 med senere ændringer) § 31, stk. 1 står:

§ 31. Udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, der videretildeler abonnentnumre til slutbrugere, skal afgive nummeroplysningsdata til alle, der ønsker det. Betaling for afgivelse af nummeroplysningsdata må ikke overstige marginalomkostningerne ved afgivelsen.

HI3G forstår ændringen således, at Energistyrelsen afgrænser kredsen af berettigede, som udbydere af elektroniske kommunikationstjenester skal tilbyder nummeroplysninger til, hvor betaling for afgivelse ikke overstiger marginalomkostningerne ved afgivelsen.

HI3G forstår videre, at hvis udbydere af elektroniske kommunikationstjenester ønsker at afgive nummeroplysningsdata til andre personer, virksomheder, organisationer etc. som ikke er omfattet af Energistyrelsens afgrænsning, sker afgivelsen og betalingen på kommercielle vilkår.

Med venlig hilsen,

Christian Poulsen
Regulatory Expert
Legal & Regulatory
Christian.Poulsen@3.dk
(+45) 31 200 105

Energistyrelsen
Carsten Nieburhs Gade 43
1577 København
Danmark

Sendt til: tele@ens.dk og kopi til anl@ens.dk og chro@ens.dk
Reference nummer: 2020 - 6701

26. juni 2020

HØRINGSSVAR PÅ OFFENTLIG HØRING VEDRØRENDE UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF LOV OM ELEKTRONISKE KOMMUNIKATIONSNET OG -TJENESTER, LOV OM RADIOFREKVENSER OG FORSKELLIGE ANDRE LOVE

Den 28. maj 2020 opfordrede Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (**Ministeriet**) høringspartnere til at indsende høringssvar til offentlig høring om lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (**Teleloven**) om radiofrekvenser og forskellige andre love ved implementeringen af direktiv 2018/1978/EU, the European Electronic Communication Code (**EECC**) og indførelse af anden EU-regulering (**Lovudkastet**)

Huawei fremsætter hermed sine bemærkninger til Lovudkastet.

Huawei er leverandør til danske udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (**Udbydere**) af elektronisk kommunikationsudstyr og -tjenester. Huawei er ikke selv en Udbyder men vil som leverandør til Udbydere levere tjenester og udstyr, underlagt dansk telelovgivning for Udbydere. Huawei er derved påvirket af de foreslåede lovændringer, som følger af Lovudkastet.

Huawei anerkender, at Ministeriet har gjort sig betydelige bestræbelser for at implementere og harmonisere den danske telelovgivning med EECC via Lovudkastet.

Huawei anser det for positivt, at Lovudkastet fokuserer på at fremme konnektivitet, markedsbaserede udrulninger og fremme adgangen til digitale tjenester. Disse fokuspunkter understøtter netop formålene om at fremme effektiv konkurrence og sikre forudsigelighed i reguleringen.

De detaljerede forarbejder har givet Huawei et godt indblik i lovgivers overvejelser. Dette skaber et godt grundlag for at fremkomme med brugbart input til det videre lovgivningsarbejde.

Huawei bemærker, at Ministeriet har besluttet at implementere bestemmelser vedrørende netværkssikkerhed og slutbrugerregulering helt eller delvist i særskilt lovgivning. De pågældende emner udgør nogle af de væsentligste drivkræfter for investering i nye kommunikationstjenester.

Huawei håber, at det samme høje kvalitetsniveau vil være at finde i forarbejderne til implementeringen af EECC's artikel 40 og 41 samt artikel 102, 103, 104, 105, 107 og 111. Huawei håber også, at der vil være en rimelig tidsfrist for indgivelse af høringssvar.

For at være proaktiv har Huawei allerede i dette høringssvar fremsat kommentarer til den kommende lovgivning om netværkssikkerhed og slutbrugerregulering.

Huawei har struktureret sit høringssvar på følgende vis:

1. Fremme af effektiv konkurrence og forudsigelig regulering
2. Netværkssikkerhedsregulering
3. Slutbrugerregulering
4. Den nuværende ramme for- samt administration af netværkssikkerhedsregulering

1. FREMME AF EFFEKTIV KONKURRENCE OG FORUDSIGELIG REGULERING

Dansk telelovgivning har siden indgåelse af ”Aftale om bredbånd og mobil i digital topklasse - Fremtidens telepolitik for hele Danmark” (**Teleforliget**) i 2018 haft særlig fokus på to hovedhensyn: i) markedsbaserede udrulninger ii), og teknologineutralitet.

Disse hovedhensyn er i Lovforslaget blandt andet understøttet af målene om i) udbredelse af og adgang til moderne digital infrastruktur for hele Danmark ii), at øge investeringsincitamenterne ved at udbrede transparent lovgivning indenfor området iii) samt gennemsigtige procedurer, der giver mulighed for langsigtede investeringsbeslutninger.

Lovudkastet indeholder følgende uddybende forklaring i forarbejderne til Lovudkastet på side 30:

”Lovforslaget har med afsæt i teledirektivet et overordnet sigte om stimulering af investeringsincitamenten for virksomheder i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og større forudsigelighed i reguleringen, så moderne kommunikationsnet og -tjenester kan udbredes i hele Danmark.”

Lovforslaget indeholder et forslag til kodificering af principperne om stimulering af investeringsincitamenten og øget konkurrence ved at tilføje principperne som formål til Telelovens § 1, stk. 2:

I § 1, stk. 2, nr. 4 foreslås det, at:

”Fremme effektive investeringer og innovation i ny og forbedret infrastruktur”.

I afsnit 1, stk. 2, nr. 6 foreslås det, at:

”Fremme konkurrencen inden for udbud af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, herunder reel infrastrukturbaseret konkurrence.”

Endelig suppleres dette af målet om øget forudsigelighed i reguleringen, som beskrevet i Lovudkastet på side 30:

”Hovedsageligt gennemføres en kodificering af gældende principper med henblik på en sikring af øget forudsigelighed i reguleringen.”

Huawei anser det for positivt, at Ministeriet har valgt at fokusere på principperne fra Teleforliget i Lovudkastet, og mener at en kodificering af målsætningerne om at fremme effektiv konkurrence samt investeringer og innovation vil gavne teleindustrien. Huawei bemærker i den forbindelse, at navnlig forudsigeligheden i telereguleringen er en væsentlig forudsætning for at sikre langsigtede investeringer, som kan modernisere den danske digitale infrastruktur.

På den baggrund støtter Huawei, at implementeringen af EECC i dansk ret tager afsæt i forudsigelig lovgivning for at nå målene om at fremme investeringsincitamenten og effektiv

konkurrence. Dette vil i sidste ende give alle danskere adgang til en moderne digital infrastruktur.

Huawei opfordrer Ministeriet til at sikre sig, at principperne fra Teleforliget samt de supplerende formål i Lovforslaget tages i betragtning i implementeringen af de resterende dele af EECC.

Af den årsag mener Huawei, at implementeringen af netværkssikkerhed og slutbrugerregulering i lige så høj grad bør fokusere på forudsigelighed i lovgivningen. Dette vil være afgørende for målene om at øge investeringsincitamenterne og give adgang til digitale tjenester.

2. REGULERING AF NETVÆRKSSIKKERHED

Medlemsstaternes myndigheder får ifølge EECC's artikel 40 og 41 beføjelsen til at udstede bindende instrukser for Udbydere og kan kræve udlevering af specifikke oplysninger ligesom de kan gennemføre revisioner, undersøge sager om manglende overholdelse af regler og pålægge et generelt krav om anmeldelse af sikkerhedshændelser.

Det fremgår af lovudkastet, at EECC's artikel 40 og 41 implementeres gennem særskilt lovgivning.

Huawei bemærker i den forbindelse, at regulering af netværkssikkerhed har en betydelig indflydelse på Udbydere i alle dele af teleindustriens forsyningskæde. Det betyder, at der er et væsentligt og bredt funderet behov for forudsigelighed i reguleringen af netværkssikkerhed.

Huawei hæfter sig ved, at krav til netværkssikkerhed er en omkostningstung post for de fleste operatører i branchen og at kravene derfor indirekte påvirker målet om at stimulere investeringer. Huawei opfordrer til, at disse forhold tages i betragtning ved implementeringen af EECC's artikel 40 og 41.

Netværkssikkerhed har generelt været et område uden meget harmonisering i EU.

I anerkendelse af, at de nuværende regler vedrørende netværkssikkerhed kan være hæmmende for investeringer, er der, med indførelsen af artikel 40 og 41, skabt en mere investeringsvenlig ramme for operatører.

Huawei har med stor interesse fulgt implementeringen af EECC i andre medlemslande. Netværkssikkerhed har været et fokuspunkt i de høringssvar, der er afgivet af teleindustrien. Dette fokus understreger, at emnet udgør et helt centralt element i implementeringen af EECC. Af disse grunde håber Huawei, at Ministeriet påtager sig den samme grundighed ved implementeringen af EECC's artikel 40 og 41.

På grund af det relativt brede mandat, der er givet til myndighederne med henblik på at sikre, at forpligtelserne i EECC's artikel 40 og 41 overholdes, er det væsentligt, ikke kun for Huawei, men for hele teleindustrien, at forarbejderne har den samme detaljeringsgrad som i Lovudkastet og at man som led i høringsprocessen inddrager teleindustrien.

Huawei håber derfor, at teleindustrien får adgang til udkast til lovgivning, herunder forarbejder i en sådan offentlig høring samt en rimelig tidsfrist for at indgive høringssvar.

Huawei ønsker, allerede på dette tidspunkt, at opfordre Ministeriet til at involvere teleindustrien i lovgivningsprocessen for at skabe en lovgivningsmæssig ramme, som flugter med målsætningen om forudsigelighed og fremme af effektiv konkurrence.

3. SLUTBRUGERREGULERING

Artikel 102, 103, 104, 105, 107, 109 og 111 indeholder forpligtelser over for Udbydere som sikrer slutbrugerbeskyttelse. Huawei bemærker, at en række af disse forpligtelser potentielt kan medføre, at Udbyderne skal implementere ny funktionalitet, når forpligtelserne træder i kraft. Udbydere såvel som slutbrugere vil derfor have nytte af en gennemsigtig og forudsigelig slutbrugerregulering, der gør det muligt for Udbydere at imødekomme alle nødvendige ændringer på den bedst mulige og mest pragmatiske måde.

Huawei kan konstatere, at Implementeringen af artikel 102, 103, 104, 105, 107 og 111 delvist vil søges indført igennem særskilt lovgivning.

Huawei bemærker, at slutbrugerreguleringen pålægger Udbyderne en række forpligtelser, som er omkostningstunge – ikke blot for Udbydere, men også for leverandører af udstyr til telemarkedet i Danmark. Slutbrugerreguleringen er derfor et væsentligt parameter for stimuleringen af investeringsincitamentet både for udbydere og leverandører i teleindustrien.

På den baggrund forventer Huawei, at udbyderne gives den nødvendige information og en realistisk tidshorisont til at gennemføre foranstaltninger, der er relevante for at opfylde de forpligtelser, som måtte følge af slutbrugerreguleringen.

Medlemsstaterne har et relativt bredt mandat til at gennemføre slutbrugerforordningen efter EECC, dette ses i artikel 102, stk. 7:

"Det står medlemsstaterne frit for at opretholde eller indføre bestemmelser i deres nationale ret vedrørende aspekter, der ikke er omfattet af denne artikel, navnlig med henblik på at løse spørgsmål."

I betragtning af at implementeringen af slutbrugerreguleringen kunne stille leverandørerne overfor nye uforudsete krav, opfordrer Huawei Ministeriet til at involvere teleindustrien i høringsprocessen for at sikre forudsigelighed i rammelovgivningen for slutbrugerrettigheder.

Den samme detaljeringsgrad og adgang til relevant information som i den aktuelle høringsproces vil skabe grobund for en slutbrugerregulering som tager højde for de forskellige interesser. En sådan regulering vil kunne finde den rette balance mellem hensynet til forbrugere og til udbydere.

4. DEN NUVÆRENDE RAMME FOR- SAMT ADMINISTRATION AF NETVÆRKSSIKKERHED

Netværkssikkerhed er i øjeblikket reguleret i henhold til Lov nr. 1567 af 15. december 2015 om Net- og Informationssikkerhed med dertilhørende Bekendtgørelse nr. 567 af 1. juni 2016 om Informationssikkerhed og Beredskab i net og tjenester samt bekendtgørelse nr. 1256 af 27. november 2019 om Oplysnings- og Underretningspligter vedrørende net- og informationssikkerhed.

Huawei finder det i dette høringssvar relevant at gentage nogle af de kommentarer, der blev afgivet i høringen af udkastet til lov nr. 1567 af 15. december 2015 om Netværks- og Informationssikkerhed.

Navnlig høringssvaret fra Teleindustrien, IT-Branchen og DI ITEK, var meget kritisk overfor reguleringen af netværkssikkerheden og argumenterede for, at reglerne:

- Havde en skadelig effekt på innovation og handel
- Var uigennemsigtige og tildelte CFCS et for bredt skøn

- Var uforholdsmæssige og undergravede retssikkerheden
- Gik videre end hvad, der kræves af EU-lovgivningen, og lagde flere byrder på danske operatører sammenlignet med andre medlemsstaters lovgivning
- Gik imod den danske regerings initiativer for at minimere byrderne på handel og modvirke overdreven gennemførelse af EU-lovgivningen

Huawei deler brancheorganisationernes holdninger i høringssvaret, og ser det som et udtryk for teleindustriens utilfredshed med den nuværende regulering af netværkssikkerhed. Huawei bemærker, at det mandat, der er givet til CFCS, stadig er vagt reguleret men bredt administreret, hvilket gør de lovgivningsmæssige rammer for netværkssikkerhed uforudsigeligt for de fleste udbydere og leverandører i branchen.

Huawei opfordrer derfor til, at bekymringerne omkring CFCS' brede mandat og den manglende gennemsigtighed i reguleringen af netværkssikkerhed behandles i den kommende implementering af EECC's bestemmelser om netværkssikkerhed i særskilt lovgivning.

I forhold til det nuværende regelsæt for netværkssikkerhed, ville Huawei samtidig kraftigt opfordre til, at gennemsigtighed og klarhed tages i betragtning ved implementeringen af artikel 40 og 41 i EECC, herunder navnlig med hensyn til branchens oprindelige kritik af den nuværende regulering. Sikring af gennemsigtighed, samt klare og generelle høje krav til netværkssikkerhed på markedet vil uden tvivl bidrage til målene om at tiltrække investeringer og fremme effektiv konkurrence inden for branchen.

--00000--

Huawei vil med glæde svare på spørgsmål eller kommentarer til ovenstående.

Energistyrelsen

Carsten Niebuhrsgade 43
1577 København V

Høringssvar er sendt til: tele@ens.dk med kopi til: anl@ens.dk samt chro@ens.dk

Sags-ID:

Sagsbehandler: MRC

Deres ref.: 2020-6701

Dato: 15-06-2020

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser, lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. samt lov om planlægning

ITD kvitterer for fremsendte hastehøring og muligheden for at afgive bemærkninger hertil.

ITD hilser lovforslaget velkomment og kan tilslutte sig de anførte formål bag, herunder i særdeleshed de dele af forslaget, der har til formål at fremme incitamenterne til investeringer i digital infrastruktur samt fremme udrulningen heraf.

Transportsektoren står i de kommende år over for en omfattende digital omstilling, hvorfor det er helt afgørende, at den nødvendige digitale infrastruktur er på plads. Dette gælder såvel spørgsmålet om at sikre en effektiv teleinfrastruktur med dækning i hele Danmark samt ikke mindst indfasning af 5G-netværk, der også på transportområdet vil komme til at spille en meget vigtig rolle i fremtiden.

Ikke mindst på grund af digitaliseringens store betydning for transportsektoren skal ITD opfordre myndighederne at tage sektorspecifikke hensyn og behov i betragtning i forbindelse med udbud og tildeling af eksempelvis 5G frekvenser.

ITD har ingen bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser, men står naturligvis til rådighed for yderligere uddybning.

Med venlig hilsen

Mads R. Christensen
Chefkonsulent

Lyren 1
DK-6330 Padborg
Danmark

T: +45 7467 1233
F: +45 7467 4317

itd@itd.dk
itd.dk

CVR: 40990917

Til Klima, Energi- og Forsyningsministeriet

Hørings svar vedrørende lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet mv. **journalnr. 2020-6701 Sendt til tele @ ens . dk, anl @ ens . dk og chro @ ens . dk**

Kommentarer i et folkesundhedsperspektiv dels mht helbredsgener på kort og længere sigt fra trådløs kommunikation dels i et miljø perspektiv.

Vedr. helbredsgener.

Margrethe Vestager udtalte i DR-programmet Digitalt, da hun var EU's konkurrencekomisær, og i øvrigt blev beskrevet som en af de mest indflydelsesrige mennesker i teknologiverdenen: - at vi jo ikke kunne tænke os at give vores spædbørn en sutteflaske som ikke var testet for farlige kemikalier. Margrethe Vestager sagde endvidere citat:” i øjeblikket giver vi vores spædbørn digitale produkter som overhovedet ikke er testet, men hvor der er en stigende mistanke om at det påvirker hjernens udvikling, på motorik, påvirker ting som er helt fundamentale for menneskelig udvikling.”

Dvs. at øget brug af trådløs kommunikation, uden relevante forebyggende tiltag, åbner mulighed for ganske enkelt *uoverskuelige konsekvenser for fundamentale forhold for menneskelig udvikling* – ifølge Margrethe Vestager .

I det 596 sider lange lovudkast er ordet folkesundhed – så vidt jeg kan se – kun nævnt få gange. Fx side 250 i forbindelse med ” hensynene i telelovens paragraf 59, stk. 2, dvs hensyn til miljø, folkesundhed, den offentlige sikkerhed...” og i Bilag I side 565 under pkt B Særlige vilkår, som kan knyttes til en generel tilladelse til udbud af elektroniske kommunikationsnet, pkt. 3. Foranstaltninger i overensstemmelse med EU-retten til beskyttelse af folkesundheden mod elektromagnetisk stråling fra elektroniske kommunikationsnet, ...

Vedr. hensyn til miljøet (påvirkning af vandet, jorden og luften omkring os) - er miljøhensyn kun nævnt i sidebemærkninger ganske få steder fx side 308, bæredygtig konkurrence, side 534 under artikel 77 om funktionel adskillelse pkt. 2 ” b) en begrundet vurdering, hvori det konkluderes, at der ingen eller ringe udsigt er til effektiv og bæredygtig infrastrukturbaseret konkurrence inden for en rimelig tidshorisont” og eks. side 250, nævnt overfor.

Mht helbredsskader fra trådløs kommunikation og egentlige miljøhensyn forholder lovforslaget sig ikke til disse 2 vitale forhold så vidt jeg kan se. Og heller ikke til helbredsskadeforebyggende tiltag i forhold til trådløs kommunikation. Mange lande i Verden har vedtaget og indført helbredsskadeforebyggende tiltag fx Kina, Sovjetunionen og USA det samme gælder mange lande i Europa, fx Frankrig (se den detaljerede omtale af /citat fra lovforslag herom i ref. 2 (Mørkelægning ...side 58 – 60).

Vil derfor foreslå at folkesundhedsaspektet (helbredsgener på kort og længere sigt) og ligeledes miljøbelastningen vurderes og indgår i en 2. høringsrunde.

Konsekvenserne kan i modsat fald blive som beskrevet i professor ved Københavns Universitet Kathrine Richardsons seneste bog ”Hvordan skaber vi en bæredygtig udvikling for alle” hvor Katharine Richardson osse gør opmærksom på at vi er blevet dårligere til at se tingene i sammenhæng med hinanden og giver et par lærerige eksempler. Opfindelsen af mekaniserede køleskabe blev oprindeligt set som et fremskridt. Men siden viste det sig, at kemikalierne i kølesystemerne nedbrød ozonlaget. Et andet eksempel er DDT, som var et gennembrud i bekæmpelsen af malaria, men som siden viste sig at være svært nedbrydelig miljøgift med ophobning i fedtvæv med påvirkning af fertilitet mmm.

Ref. Det trådløse samfund af Bente-Ingrid Bruun og Mørkelægning af mobilstrålingens konsekvenser af Eva Theilgaard Jacobsen

Rønne, 26. juni 2020 Jens Kruse, børnelæge

Energistyrelsen
journalnummer 2020 – 6701
tele@ens.dk
cc. anl@ens.dk, chro@ens.dk

KLs høringssvar over ændring af telelov m.v

Energistyrelsen har den 28.maj sendt høring over udkast til ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser, lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. samt lov om planlægning (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.).

KL finder, at det alene er ændringer i telelovens §60a-f, mastelovens §1 og 15 og lov om planlægning § 15 og 36 der har relevans i kommunal sammenhæng, og dette høringssvar adresserer alene de elementer.

Ændringer i telelovens §60a vedr. prisfastlæggelse af udlejning af arealer mv til udbygning af kommunikationsnet

Det fremgår af materialet, at ministeren får hjemmel til at fastlægge regler og metoder til beregning af markedsvilkår for udlejning af arealer mv. Dette vil ministeren tage i anvendelse, hvis ministeren vurderer, at myndighederne ikke fastlægger priser i henhold til den vejledning om prisfastlæggelse, der laves i samarbejde med kommuner og telebranchen. Hjemlen kan først anvendes efter der er etableret et nyt ejendomsvurderingssystem i forventeligt 2024.

Det omtalte vejledningmateriale er ikke færdigt. Derfor er det ikke muligt at vurdere denne del af lovforslaget. Når materialet er færdigt, er det KL's forventning, at konsekvenserne ved denne hjemmel bliver genstand for fornyet høring over rammerne for arbejdet og høring ift. de økonomiske og administrative konsekvenser.

I arbejdet med vejledning for udlejning af arealer opfordres til, at alle forhold som regulerer den kommunale vurdering af prisfastlæggelse indarbejdes, herunder bl.a. regler fra kommunalfuldmagt mv. Det forudsættes endvidere, at der ikke udarbejdes særlige regler for vurdering af markedsløse arealer til f.eks. master og trådløse adgangspunkter, således at disse flugter vurderinger i andre sammenhænge.

Ændringer til telelovens §60B og c vedr. adgang til trådløst net

KL kan støtte forenklingen af reglerne vedr. offentlige myndigheders muligheder for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed, samt udvidelsen af mulighederne for at stille en trådløs adgang til rådighed via et radiobaseret lokalnet eller ved at lade det indgå i fælles net.

Dato: 12. juni 2020

Sags ID: SAG-2020-02905
Dok. ID: 2936226

E-mail: AKF@kl.dk
Direkte: 3370 3797

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 3

Ændringer i telelovens §60d om muligheder for kommunal støtte til infrastruktur

Med §60d får ministeren bemyndigelse til at fastlægge nye regler om gennemførelse og administration af tilskudsordninger for kommunal støtte til infrastruktur. Det er ikke muligt at vurdere konsekvensen af dette, hvorfor KL forventer fornyet høring over evt. nye regler, når disse er udarbejdet.

KL vil dog gerne påpege at udrulning af infrastruktur forsat skal foregå på markedsvilkår, og at det primært er statens ansvar at sikre, at alle borgere og virksomheder kan få dækning med hurtigt bredbånd. Dette ansvar skal ikke overdrages til kommunerne, selvom kommunerne understøtter det i et vist omfang.

Ændringer i mastelovens §14 vedr. trådløse adgangspunkter

KL finder ændringerne i lov om etablering af fælles udnyttelse af master til radiokommunikation mv. hensigtsmæssige fsva. udvidelse af mastelovens anvendelsesområde til at inkludere lave trådløse adgangspunkter til fx 5G. KL er ligeledes enig i intentionen om en smidig administrativ proces for anmodninger om opsætning af udstyr herunder på kommunernes fysiske infrastruktur og gadeinventar.

Udformning og størrelse af trådløse adgangspunkter til 5G er dog forsat uklart idet EU-direktivet, der regulerer udformningen af smart cells, først offentliggøres 30.juni. Med lav rækkevidde i trådløse adgangspunkter må det forventes, at der skal opsættes et større antal trådløse adgangspunkter på sigt, men det er forsat uklart i hvilket omfang og med hvilken tidshorisont telebranchen ønsker at opsætte disse. Derudover ser vi forsat uklarhed omkring samspillet med løbende vedligehold og udskiftning af small cells og kommunal infrastruktur, afklaring af tekniske krav og specifikationer for small cells ift. nødvendig kabelføring mv. samt principperne for prissætning jf. telelovens §60a. Dermed er det for nuværende svært at vurdere omfanget af de administrative opgaver og omkostninger i kommunerne som følge af anmodninger omkring opsætning af udstyr.

Vi vil derfor opfordre til, at der etableres et samarbejde mellem myndighed, kommuner og telebranchen omkring sagsgange for opsætning af trådløse adgangspunkter, herunder rammer for anmodninger og rammer for adgang på markedsvilkår. Et forslag hertil kunne fx være gruppeanmodninger i et konkret område og på samme vis leje af areal for et samlet område/bygning eller at kommunerne på forhånd udpeger områder uden nogen planmæssige forhindringer i at opsætte udstyr. Enkelthenvendelser og enkeltvise lejekontrakter for opsætning af adgangspunkter kan potentielt resultere i et stort administrativt arbejde for både kommuner og telebranche, hvis der skal opsættes et stort antal adgangspunkter tæt på hinanden.

Endvidere vil vi opfordre telebranchen til at fortsætte det gode interne samarbejde i branchen via teleindustriens rejsehold omkring mastepositioner til også at omfatte koordinering af opsætning af trådløse adgangspunkter, så det bliver de rette positioner, som flere forhåbentlig kan få gavn af og så der ikke opsættes unødigt mange adgangspunkter.

Dato: 12. juni 2020

Sags ID: SAG-2020-02905
Dok. ID: 2936226

E-mail: AKF@kl.dk
Direkte: 3370 3797

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 3

Ligeledes vil vi opfordre telebranchen til inden anmodningerne om opsætning af udstyr at vurdere hensyn til evt. ødelæggende effekter på eksisterende infrastruktur ved opsættelse af udstyret. Eksempelvis ved påspænding af anden metal, som kan gøre skade ved lygtepæles galvanisering eller om en lygtepæl kan bære et trådløst adgangspunkt. Vurderes disse hensyn inden anmodninger kan sagsbehandlingen af anmodningerne lettes.

Lovforslaget indeholder konkrete krav til bl.a. sagsbehandlingstider i kommunerne. Da regler og omfang af sagsbehandling - og hensigtsmæssig arbejdsgange – i forbindelse med trådløse adgangspunkter endnu ikke er kendt jf. tidligere bemærkninger anbefaler KL, at dette udgår af lovforslaget for nuværende.

Ændringer i planlovens § 15 og 36 (vedr. adgang til opsætning af antenner til 5G)

KL bemærker, at der bør fastsættes definitioner for maksimal størrelse og fysisk udformning af de trådløse adgangspunkter og tilhørende udstyr, der omfattes af bestemmelserne.

Endvidere bemærkes, at det i forbindelse med lovforslagets afgrænsning af tilfælde, hvor der sagsbehandlingen tages højde for lokalplaner og regler for landzonetilladelser, bør præciseres, hvorvidt ”naturmæssig værdi, i henhold til national ret” omfatter bevaringsværdige landskaber og andre natur- og landskabsudpegninger i kommuneplanen.

Ved ansøgning om opsætning af trådløse adgangspunkter, bør gives mulighed for at kommunen kan gå i dialog med opstiller om alternative placeringer, såfremt der kan sikres en tilsvarende dækning med mindre visuel påvirkning af området.

Afslutningsvist bemærkes, at kommunerne får en del henvendelser fra borgere og borgergrupper, der er bekymret for sundheds- og miljømæssige risici ved udbredelsen af 5G. KL skal derfor opfordre til, at der fremadrettet sikres informationer om dette.

Med venlig hilsen

Pia Færch, Kontorchef, Digitalisering og teknologi, KL

HØRINGSSVAR

til

Energistyrelsens udkast af 28. maj 2020 til lovforslag

om ændring af planloven, lov om elektroniske kommunikationsnet- og tjenester, lov om radiofrekvenser, m.fl.

Komiteén "Nej til 5G i Danmark - ja til livet" fremsender hermed høringssvar til ovennævnte udkast til lovforslag.

Energistyrelsens lovforslag har til formål at lette implementeringen af 5G-netværket i Danmark, uanset de påviste helbreds- og miljømæssige konsekvenser den pågældende forurening i form af stråling ifølge uafhængig videnskabelig forskning vil få på mennesker og dyr samt dyrenes levesteder.

Børn antages at være en særligt sårbar gruppe i forhold til radiofrekvent elektromagnetisk stråling.

Energistyrelsen har offentliggjort lovforslaget, som er på 596 sider inkl. bilag, d. 28. maj 2020 uden at give meddelelse til EHS-foreningen, Rådet for Helbredssikker Telekommunikation eller Oplysningsforbundet May Day, hvis tre høringssvar komitéen hermed også henviser til.

Der har været fastsat frist til d. 1. august 2020 til at indlevere nærværende høringssvar. Afslag på udsættelse af fristen til d. 11. august 2020 blev meddelt d. 26. juli 2020.

Indholdsfortegnelse

<u>Pkt.</u>		<u>S.</u>
1.	Indledende bemærkninger.	3
2.	Den danske stat har et selvstændigt ansvar i henhold til EMRK, også når den implementerer EU-retten.	4
3.	Dokumentation for, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling er helbredsfarligt og -skadeligt, dels ved eksponering for strålingsniveauer under de af den danske stat anvendte grænseværdier, dels på andre måder end anerkendt af den danske stat.	6
3.1.	Delkonklusion: Aktivering af 5G-systemet i Danmark vil i sin nuværende form, og som udkastet tilsigter at bidrage til, være i strid med den danske stats menneskeretlige og EU-retlige forpligtelser.	8
4.	Inhabilitet.	9
4.1.	ICNIRP – den danske stats anvendelse heraf, på den danske stats ansvar.	9
4.2.	Den sundhedsfaglige rådgiver for Sundhedsstyrelsen er og har været inhabil.	12
4.3.	Manglende faglig troværdighed hos den danske stats udvalgte kilder og rådgivere.	13
5.	Ifølge EU-retten skal hensynet til folkesundheden og miljøet indgå i udformningen og anvendelsen af EU-retlig lovgivning.	15
6.	Retspraksis fra Italien (arbejdsskadesager og oplysningspligt i henhold til EMRK art. 8).	18
7.	Visse private selskabers økonomisk motiverede stillingtagen til 5G-netværket og radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening.	30
7.1.	Forsikringsselskaber.	30
7.2.	Kommunikationsselskaber.	30
7.2.1.	Verizon.	30
7.2.2.	Swisscom (51 % ejet af den schweiziske stat).	31
8.	Det EU-retlige forsigtighedsprincip – og den danske stats pligt til at bringe det i anvendelse, hvis man vil påstå, at der ikke foreligger tilstrækkelig videnskabelig sikkerhed for skader og farer på folkesundheden og miljøet, hvis ICNIRPs nuværende anbefalinger anvendes.	33
8.1.	Den danske stats pligt til at anvende forsigtighedsprincippet.	38
9.	Århus-konventionen og retten til høring og offentlig deltagelse.	44
10.	Radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening, herunder dets anvendelse i 5G-systemet, har ikke undergået de sædvanlige undersøgelser som for andre miljøtoksiner.	45
10.1.	Hollands toprådgiver på området.	45
11.	Der er ikke det af selskaberne angivne behov for nærtliggende celler og basestationer.	46
12.	Supplerende emærkninger til specifikke bestemmelser i udkastet.	47
13.	Konklusion.	52

1. Indledende bemærkninger.

Det fremgår af de indledende bemærkninger til udkastet til lovforslaget, at det – udover at tjene teleindustriens økonomiske interesser "og en grøn omstilling" med markant øget strømforbrug som umiddelbart konstaterbar miljømæssig forværring udover den markant øgede stråleforurening – skal give en stærkere forbrugerbeskyttelse, der sikrer gennemsigtighed og understøtter forbrugernes valgfrihed.

Denne forbrugerbeskyttelse er i relation til hensynet til folkesundheden imidlertid fuldstændigt fraværende fra det udkast, der er sendt i høring.

Der er ingen omtale af det høje antal videnskabelige undersøgelser, som især er offentliggjort de sidste 20 år, og som i vidt omfang dokumenterer helbredsmæssige og miljømæssige skadevirkninger (af alvorlig karakter), der ikke tages hånd om med de i praksis anvendte såkaldte "grænseværdier" og metoder til at udfinde disse værdier.

Udkastet er således i sin nuværende form væsentligt mangelfuldt, og kan ikke anses for at varetage forbrugerbeskyttelseshensyn i form af beskyttelse af folkesundheden, således som den danske stat har forpligtet sig til, særligt ved ratificering og inkorporering af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention direkte i dansk ret ved lov nr. 285 af 1992.

De foreslåede regler varetager heller ikke de grundlæggende naturbeskyttelseshensyn, som Danmark er forpligtet til at varetage i medfør af bl.a. EU-retten.

Grundlæggende for både hensynet til folkesundheden og miljøet er iagttagelse af det især EU-retlige forsigtighedsprincip, som er retligt bindende for medlemsstaterne.

Komiteéen hilser intentionerne om i højere grad at regulere for at undgå regionale eller lokale monopoler velkommen.

2. Den danske stat har et selvstændigt ansvar i henhold til EMRK, også når den implementerer EU-retten.

Dette høringsvar omhandler bl.a. de retlige forpligtelser, den danske stat har påtaget sig for at blive medlemsstat i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Derfor, og på baggrund af mundtlige oplysninger forelagt undertegnede om, at Energistyrelsen angiveligt på forhånd vil afvise at efterkomme oplysninger og bemærkninger, som fører til, at et EU-direktiv ikke implementeres, er det relevant indledningsvist at henvise til følgende:

Det fritager ikke den danske stat fra at efterkomme de retlige forpligtelser, den har påtaget sig ved at være part i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), at et brud på disse forpligtelser sker med henblik at implementere EU-lovgivning.

Dette fremgår klart af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, jf. bl.a. storkammerdom af 30. juni 2005 i sagen *Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Sirketi mod Irland*, præmis 154, som bl.a. lyder:

*"...establishing the extent to which a State's action can be justified by its compliance with obligations flowing from its membership of an international organisation to which it has transferred part of its sovereignty, the Court has recognised that absolving Contracting States completely from their Convention responsibility in the areas covered by such a transfer would be incompatible with the purpose and object of the Convention; the guarantees of the Convention could be limited or excluded at will, thereby depriving it of its peremptory character and undermining the practical and effective nature of its safeguards (see *M. & Co.*, p. 145, and *Waite and Kennedy*, § 67, both cited above). The State is considered to retain Convention liability in respect of treaty commitments subsequent to the entry into force of the Convention (see *mutatis mutandis*, *Matthews*, cited above, §§ 29 and 32-34, and *Prince Hans-Adam II of Liechtenstein v. Germany [GC]*, no. 42527/98, § 47, ECHR 2001-VIII)"* (understreget her)

Afgørelsen er særligt fremhævet i Domstolens praksisnotat af februar 2020 om EU-rettens forhold til EMRK, s. 3.

Også i andre sager har Domstolen statueret, at det ikke fritager medlemsstaterne fra ansvar i henhold til EMRK, at de implementerer EU-retlige regler. Der kan f.eks. henvises til dom af 15. november 1996 i sagen *Cantoni mod Frankrig*, præmis 30, som lyder:

"The fact, pointed to by the Government, that Article L. 511 of the Public Health Code is based almost word for word on Community Directive 65/65 (see paragraph 12 above) does not remove it from the ambit of Article 7 of the Convention (art. 7)."

Og i storkammerdom af 18. februar 1999 i sagen *Matthews mod Storbritannien*, præmis 32:

"The Court observes that acts of the EC as such cannot be challenged before the Court because the EC is not a Contracting Party. The Convention does not exclude the transfer of competences to international organisations provided that Convention rights continue to be "secured". Member States' responsibility therefore continues even after such a transfer."

Tilsvarende fremgår af Domstolens FAQ af 1. juni 2010 om EU's pligtige tiltræden direkte til EMRK, s. 4, at:

*"Since the EU is not a Party to the ECHR, applications cannot be brought directly against it. The European Court of Human Rights may, however, hold member States responsible for the effects of EU law in their domestic legal orders.⁹ In the Grand Chamber judgment *Bosphorus Airways v. Ireland* of 30 June 2005, the Court held that States parties remain responsible under the ECHR even if they merely execute or implement EC legislation. In some cases, however, EU protection of fundamental rights will be presumed equivalent."*

Den danske stat har således pligt til at forholde sig til, om en evt. vedtagelse af det i høring fremsendte udkast til lovforslag vil kunne indebære, at Danmark forbryder sig imod sine retlige forpligtelser i henhold til EMRK. Hvis svaret vurderes at være "Ja", skal udkastet enten ændres, således at det overholder Danmarks retlige forpligtelser, eller tilbagekaldes helt.

Det bemærkes tillige, at konventionen er implementeret direkte i dansk ret ved lov nr. 285 af 1992, og derfor finder umiddelbart og direkte anvendelse.

3. Dokumentation for, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling er helbredsfarligt og -skadeligt, dels ved eksponering for strålingsniveauer under de af den danske stat anvendte grænseværdier, dels på andre måder end anerkendt af den danske stat.

Nærværende afsnit baserer sig på og henviser til naturvidenskabelig forskning, som (så vidt vi ved) er uafhængig af industriinteresser.

Denne forskning udføres verden over, og har mange gange enten påvist eller sandsynliggjort farer og skadevirkninger ved eksponering for stråleforurening, som ligger under eller udenfor de i Danmark anvendte grænseværdier.

Den uafhængige forskning påviser disse skadevirkninger ved den pågældende stråleforurening på både mennesker og det omgivende miljø, inklusive dyr og levesteder, som ødelægges.

Denne forskning går bl.a. kommunikationsindustrien imod, da den påviser helbredsskader, som er forbundet med denne industris meget betydelige økonomiske egeninteresser i at markedsføre og sælge nye kommunikationssystemer til så mange brugere som muligt, offentlige institutioner såvel som private personer, arbejdspladser såvel som hjem og offentlige steder.

Forskningen går også el-industrien imod, fordi det er sandsynligt, at der vil blive et betydeligt merforbrug af strøm, hvis 5G-netværket etableres i overensstemmelse med kommunikationsindustriens økonomisk motiverede ønsker.

De påviste helbredsskader kan i visse tilfælde (f.eks. kræft) føre til døden.

Skaderne kan også på andre måder være meget indgribende for mennesker, der kan blive permanent syge og miste deres arbejdsevne, således som de italienske domstole har konstateret i flere appelsager om arbejdsskader.

Pr. 30. april 2020 har 253 specialiserede forskere indenfor EMF-området underskrevet The International EMF Scientist Appeal, som dermed alle har erklæret sig enig i, at de nuværende retningslinjer er utilstrækkelige til at beskytte imod skadevirkningerne fra dette miljøtoksin.

Om forskningen henvises til vedlagte responsum af 4. maj 2019, med titlen *"RESPONSUM om hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark"*.

Der er i pkt. 1.2 foretaget en omfattende gennemgang af den foreliggende forskning, som så vidt vi ved er uafhængig af industriinteresser, og som peger på skadevirkninger for såvel mennesker som miljøet (fauna og muligt også flora).

Som det fremgår af de i responsummet citerede og refererede videnskabelige undersøgelser (offentliggjort som peer reviewed studier i anerkendte videnskabelige tidsskrifter), kan disse virkninger dokumenteres dels under de grænseværdier den private, tyske interesseorganisation ICNIRP udgiver vejledninger om, dels ved andre skadevirkninger end det utilstrækkelige "opvarmningsdogme", som denne private organisation forfægter som den angiveligt eneste videnskabeligt dokumenterede skadevirkning. Der er i responsummet henvist til en betydelig mængde forskningsartikler, som redegør for studier, der påviser effekter i form af f.eks. oxidativt stress, som kan medføre kræft og dermed være dødelig eller stærkt invaliderende, nedsat fertilitet, andre vævsskader, neurologiske/neorupsykiatriske effekter, apoptose/celledød, hormonelle effekter, forøget niveau af calciumioner intracellulært, hvilket forårsager en række sygdomme, m.v.

Siden responsummets færdiggørelse er der offentligt en mængde ny forskning på området. Heraf kan bl.a. henvises til følgende artikler, der vedlægges dette høringssvar som bilag:

- Koppel, Ahonen, m.fl.: "Radiofrequency radiation from nearby mobile phone base stations - a case comparison of one low and one high exposure apartment" (maj 2019)
- Hardell og Nyberg: "Appeals that matter or not on a moratorium on the deployment of the fifth generation, 5G, for microwave radiation" (september 2019).
- Kostoff, Heroux, m.fl.: "Adverse health effects of 5G mobile networking technology under real-life conditions" (januar 2020).
- Kostoff: "THE LARGEST UNETHICAL MEDICAL EXPERIMENT IN HUMAN HISTORY" (februar 2020).
- EU-parlamentets forskningservices baggrundsnotat til parlamentsmedlemmerne, med titlen "Effects of 5G wireless communication on human health" (februar 2020).

Endvidere vedlægges artikel af marts 2018 ang. radiofrekvent elektromagnetisk strålings påvirkning af pacemakere o.lign., med titlen "Electromagnetic interference in cardiac electronic implants caused by novel electrical appliances emitting electromagnetic fields in the intermediate frequency range: a systematic review" af Driessen, m.fl. Det hedder heri bl.a. (abstract, 6. linje):

"...Our analysis revealed that cardiac implants are susceptible to malfunction induced by EMF in the IF range. Electromagnetic interference may in particular be provoked by security systems and induction hobs. The results of the studies evaluated in this systematic review further indicate that the likelihood for EMI is dependent on exposure-related parameters (field strength, frequency, and modulation) and on implant as well as on lead-related parameters (model, type of implant, implant sensitivity setting, lead configuration, and implantation site). The review shows that the factors influencing EMI are not sufficiently characterized and EMF limit values for CIED patients cannot be derived yet. ..." (understreget her)

Der foreligger endvidere monografi fra IARC (det internationale agentur for kræftforskning) med anbefaling fra organets rådgivergruppe, som tillægger det høj prioritet på ny at vurdere de kræftfremkaldende egenskaber ved radiofrekvent elektromagnetisk stråling. Lancet-artikel samt uddrag fra den tilhørende rapport vedlægges.

Der henvises endvidere til Rådet for Helbredssikker Telekommunikations temaside om kritik af ICNIRPs grænseværdier.¹

Når det anføres på udkastets s. 82, 5. afsnit, at "I forhold til helbredsmæssige forhold i forbindelse med anvendelse af radiofrekvenser i trådløse kommunikationsnet er det myndighedernes sundhedsfaglige vurdering, at der ikke er grund til at antage, at der skulle være en sundhedsrisiko, herunder ved fremkomsten af de nye 5G-mobilnet.", så har dette ikke et sundhedsfagligt og videnskabeligt belæg. Der er tale om et fejlagtigt postulat, som varetager økonomiske interesser og stiller dem over folkesundheden og miljøet. For så vidt angår baggrunden for "myndighedernes sundhedsfaglige vurdering" henvises til de følgende afsnit om inhabilitet som følge af industriinteresser og industrifinansierede udtalelser. Af samme grund er udkastets henvisning s. 82, 6. afsnit, til "...de samme fælleseuropæiske grænseværdier..."² åbenlyst utilstrækkeligt til at sikre menneskers sundhed og miljøet, og skal ændres. Det bemærkes, at de omtalte grænseværdier ene og alene fastsættes af den danske stat, og på den danske stats ansvar. De pågældende grænseværdier inddrager ikke hensynet til miljøet, og opstiller ikke grænseværdier for stråleforurening af dyr, levesteder, o.lign.

¹ <https://helbredssikker-telekommunikation.dk/links-til-kritik-af-gr%C3%A6nsev%C3%A6rdierne>

² Den private, tyske interesseorganisation ICNIRPs anbefalinger, jf. Sundhedsstyrelsens hjemmeside: <https://www.sst.dk/da/Viden/Straaling/Straaling-i-hverdagen/Mobiltelefoni-og-traadloes-teknologi/Graensevaerdier>

3.1. Delkonklusion: Aktivering af 5G-systemet i Danmark vil i sin nuværende form, og som udkastet tilsigter at bidrage til, være i strid med den danske stats menneskeretlige og EU-retlige forpligtelser.

Etablering og aktivering af et 5G-netværk i Danmark, således som denne lovgivning tilsigter at muliggøre og smidiggøre, vil være i strid med gældende menneskeretlige og miljøretlige regler i EMRK, FN's børnekonvention, EU-regler og Bern- og Bonn-konventionerne. Der henvises herom til vedlagte responsum af 4. maj 2019.

Årsagen hertil er den meget betydelige, videnskabelige dokumentation, der foreligger for, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling er helbredsskadelig og farlig for mennesker (og særligt for børn), dyr og planter.

Dette gælder også, når strålingen holder sig inden for de retningslinjer, som anbefales af ICNIRP, og som anvendes af Danmark og bredt i EU.

De nøjagtige helbredsmæssige skadevirkninger af 5G-systemet er ikke kendte, idet der ikke er tale om et eksakt defineret system, men det er på baggrund af den foreliggende forskning i radiofrekvent elektromagnetisk strålings påvirkninger af f.eks. menneskers og dyrs krop, herunder ved fremkaldelsen af DNA-skader og oxidativt stress, stærkt usandsynligt, at det ikke skulle medføre tilsvarende skadevirkninger som de hidtidige systemer, særligt al den stund det er baseret på samme grundlæggende stråling.

4. Inhabilitet.

4.1. ICNIRP – den danske stats anvendelse heraf, på den danske stats ansvar.

Det har i årtier været den danske sundhedsstyrelses opfattelse, at de af den private, tyske organisation ICNIRP anbefalede grænseværdier, oprindeligt fra 1998, var anvendelige som basis for netop fastlæggelse af grænseværdier nationalt. Det samme gør sig gældende for så vidt angår, på hvilken måde de skadelige effekter ved denne form for forurening indtræffer, hvor ICNIRP siden 1998 har fastholdt, at dette udelukkende sker ved termisk opvarmning. (Som det fremgår af ovennævnte respons p. 1.2 er der imidlertid en lang række videnskabelige undersøgelser, som dokumenterer skadevirkninger ved andre former for påvirkning end blot opvarmning.)

Den danske stat er ikke retligt bundet af den private, tyske interesseorganisations anbefalinger. Det er den danske stat, der selv har valgt at anvende dem. Dette sker på den danske stats ansvar. (Som anført ovenfor ville det ikke fritage Danmark for ansvar i forhold til EMRK, hvis ICNIRPs anbefalinger var bindende som følge af f.eks. EU-regulering.)

Det er veldokumenteret, at ICNIRP-komitéens tidligere og nuværende medlemmer for den helt væsentlige del lider og har lidt af interessekonflikter, når det drejer sig om radiofrekvent elektromagnetisk stråling farer og skadevirkninger. Disse interessekonflikter andrager finansielle bånd til den kommunikationsindustri, som står til at tjene milliarder på at etablere 5G-systemet, ligesom den har gjort på de hidtidige kommunikationssystemer, der også har skadevirkninger under de af ICNIRP anbefalede (og af den danske stat på eget ansvar anvendte) grænseværdier.

Organisationen ICNIRPs udtalelser om dette emne har derfor ingen saglig værdi, og er ikke lovlig at anvende for den danske forvaltning som basis for beslutninger om fastlæggelse af administrativ praksis om grænseværdier og målemetoder for så vidt angår radiofrekvent elektromagnetisk stråling.

Om denne dokumentation vedlægges følgende bilag til nærværende hørings svar, idet det bemærkes, at stort alt materiale, som de pågældende bilag refererer til som dokumentation enten er umiddelbart offentligt tilgængeligt på internettet eller middelbart kan fremskaffes på en måde, som klart står mål med vigtigheden af emnet (folkesundheden og miljøet, den danske stats internationale forpligtelser):

- Hardell og Carlberg: *"Health risks from radiofrequency radiation, including 5G, should be assessed by experts with no conflicts of interest"*, offentliggjort i det videnskabelige tidsskrift *Oncology Letters*.

Uddrag af artiklen (fra s. 4, h.sp.): *"...The IARC classification contradicts the scientific basis for the ICNIRP guidelines, making novel guidelines necessary and providing a basis to halt the rollout of 5G technology. Therefore, the ICNIRP provides scientifically inaccurate reviews for various governments. One issue is that only thermal (heating) effects from RF radiation are considered, and all non-thermal effects are dismissed. An analysis from the UK demonstrates these inaccuracies (4), also discussed in another article (5). All members of the ICNIRP commission are responsible for these biased statements that are not based on solid scientific evidence. ICNIRP release of novel guidelines for RF radiation. On March 11, 2020, ICNIRP published their novel guidelines for exposure to EMFs in the range of 100 kHz to 300 GHz, thus including 5G (8). The experimental studies demonstrating a variety of non-thermal biological/health effects (9,10) are not considered, as in their previous guidelines (6,7). Additionally, the ICNIRP increased the reference levels for the general public averaged over 6 min for RF frequencies >2-6 GHz (those that will be used for 5G in this frequency range), from 10 W/m² (Tables 5 and 7 in ref. no. 6) to 40 W/m² (Table 6 in ref. no. 8), which paves the way for even higher exposure levels to 5G than the already extremely high ones.*

...

The only mechanism considered by ICNIRP is temperature rise, which may also occur with 5G exposure, apart from the established non-thermal biological/health effects (42,43). It is well known among experts in the EMF-bioeffects field that the recorded cellular effects, such as DNA damage, protein damage, chromosome damage and reproductive declines, and the vast majority of biological/health effects are not accompanied by any significant temperature rise in tissues (44-47). The ion forced-oscillation mechanism (48) should be referred to as a plausible non-thermal mechanism of irregular gating of electrosensitive ion channels on cell membranes, resulting in disruption of the cell electrochemical balance and initiating free radical release and oxidative stress in the cells, which in turn causes genetic damage (15,49). ..."

- Buchner og Rivasi: *"The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest , corporate capture and the push for 5G"*, frit tilgængelig fra EU-parlamentsmedlem Klaus Buchners hjemmeside.

Af monografiens s. 50 – 95 fremgår henvisninger og dokumentation for en stor andel af ICNIRPs medlemmers modtagelse af midler fra teleselskaber o.lign.

Den omfattende monografi konkluderer bl.a. (s. 47-49), at:

"The composition of ICNIRP is very one sided. With only one medically qualified person (but not an expert in wireless radiation) out of a total of 14 scientists in the ICNIRP Commission and also a small minority of members with medical qualifications in the Scientific Expert Group, we can safely say that ICNIRP has been, and is still, dominated by physical scientists. This may not be the wisest composition when your remit is to offer advice on human health and safety to governments around the world."

"It is clear from ICES minutes that ICNIRP worked very closely with IEEE/ICES on the creation of the new RF safety guidelines that were published in March 2020. And this implies that large telecom-companies such as Motorola and others, as well as US military, had a direct influence on the ICNIRP guidelines, which are still the basis for EU-policies in this domain."

"National governments, as well as the European Commission, which is, after all, the 'Guardian of the Treaty', have a duty of care and protection of their citizens, and therefore should also take the legally binding 'precautionary principle' into account."

"...for really independent scientific advice we cannot rely on ICNIRP. The European Commission and national governments, from countries like Germany, should stop funding ICNIRP. It is high time that the European Commission creates a new, public and fully independent advisory council on non-ionizing radiation. The funds currently allocated to ICNIRP could be used to set up this new organisation. And given the overall rise in R&D funding via Horizon Europe, with a foreseen budget (for 2021-2027) of between 75 and 100 billion euros, funding should in no way constitute an insurmountable hurdle to setting up this new, truly independent, body."

Uddrag af monografien (s. 3, 3. afsnit): *"The findings of this report ('The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest and the push for 5G') give us an uncomfortable déjà-vu: many facts and processes that lead to the actual situation whereby European authorities – from the European Commission to most of the member states – simply close their eyes for real scientific facts and early warnings. We have seen exactly the same scenario in the debate on Tobacco, asbestos, climate change and pesticides."*

Industrifinansierede rådgivere lever ikke op til gængse standarder for habilitet, herunder ikke Sundhedsstyrelsens habilitetspolitik, hvoraf fremgår pkt. 7:

"Helt lejlighedsvis undervisning eller helt enkeltstående foredrag på kurser eller arrangementer, som er helt eller delvist sponseret af lægemiddel- eller medicoindustri, kan ud fra en konkret vurdering være foreneligt med rådgivning af Sundhedsstyrelsen på det pågældende område. Men i det omfang, der er tale om omfattende og tilbagevendende engagement, er det uforeneligt med rådgivning af Sundhedsstyrelsen."

Da dette er Sundhedsstyrelsens opfattelse, kan denne styrelse – og ej heller Energistyrelsen – forlade sig på ICNIRPs inhabile anbefalinger. Dette burde være så meget desto mere klart, når emnets usædvanligt alvorlige og indgribende karakter (folkesundheden og miljøet) holdes i erindring.

Det samme resultat ang. inhabilitet nåede italienske domstole i en arbejdsskadesag for Appelretten i Torino d. 3. december 2019 (vedlægges – dommen omtales i øvrigt nedenfor i det særskilte afsnit om italienske domstoles afgørelser).

Det følger af dommens præmisser³ særligt angående ICNIRPs inhabilitet, jf. dommen s. 33, 2. afsnit:

"In fact, a large part of the scientific literature which excludes the carcinogenicity of radio frequency exposure, or which at least claims that the researches which have reached opposite conclusions cannot be considered conclusive, as also highlighted by the Office Consultants commenting on the defense's observations. 'appeal (reported on pages 84-97 of the report), is in a position of conflict of interest, which is not always declared: see in particular, on p. 94 of the report, the observation of the defense of the appeal (in any way disputed by the counterpart) according to which the authors of the studies indicated by INAIL, nominally listed, are members of ICNIRP and / or SCENIHR, who received, directly or indirectly, financing from industry." (understreget her)

Appelretten i Torino fandt altså, at medlemmer af ICNIRP (og EU-kommissionens rådgivende komité SCENIHR) ikke var uafhængige, da de for industrimidler "forskede" i og udarbejdede grænseværdier for eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling, som har været anvendt i stort set hele EU.

S. 33, 3. afsnit, til s. 35, 1. afsnit, anføres videre, også om det såkaldte "Interphone-studie":

"The Office Consultants observed in this regard: 'Furthermore, also in light of the extensive documentation on the conflicts of interest of various researchers involved in the INTERPHONE study, also produced by the appellant's consultants, it is believed that less weight should be given to the studies published by authors who have not declared the existence of conflicts of interest that existed and that greater weight should be given to the results of studies conducted by researchers exempt from these conflicts, such as the studies carried out by Hardell and collaborators.

In the case in question, situations of conflict of interest with respect to the evaluation of the effect on the health of RF can materialize, for example, those cases in which the author of the study carried out consultancy for the telephone industry or received funding for the realization of studies from the telephone industry or (as also established by the Karolinska Institutet of Stockholm, in relation to the complaint filed against Prof. Ahlbom, later dismissed from the presidency of the IARC working group on RF precisely because of his membership in ICNIRP) in the event that the author himself is a member of the ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation). In fact, ICNIRP is a private

3 Citater i det følgende er Google Translate-oversættelser fra italiensk til engelsk (hvorved hovedsagligt opnås oversættelser af højerekvalitet, end hvis der blev oversat til dansk).

organization, whose RF guidelines have great economic and strategic importance for the telecommunications industry, with which, moreover, several ICNIRP members have links through consultancy relationships ... Apart from possible links with industry, it is clear that ICNIRP members should refrain from assessing the health effect of RF levels that ICNIRP itself has already declared safe and therefore not harmful to health (Hardell, 2017)' (v. page 107 report).

The approach of the Office Consultants is fully acceptable, since it is clear that the investigation, and the conclusions, of independent authors give greater guarantees of reliability than those commissioned, managed or financed at least in part, by subjects interested in the outcome of studies." (understreget her)

Det anførte i sidst citerede afsnit er dels i fuld overensstemmelse med almindelige retsprincipper for habilitet (både efter almindelig dansk forvaltningsret, EU-retten og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis), dels med EU-domstolens praksis på området for anvendelse af forsigtighedsprincippet, jf. nedenfor.

Lige så klart er det, at den italienske appelrets præmisser på punkterne om uafhængighed er udtryk for generelle principper om, hvad lødlig forskning skal være, og hvorledes forskningsresultater kan bruges eller ikke bruges, alt afhængig af, om de lever op til de krav og principper bl.a. denne appelret opstiller.

Det konkluderes herefter videre, jf. s. 35, 2. og 3. afsnit:

"The extensive scientific literature cited and applied by the Office Consultants, completely independent, must therefore be considered reliable, as well as the conclusions, at the epidemiological level, to which it has reached.

Moreover, precisely in a controversy against INAIL relating to occupational disease (intracranial cancer) due to exposure to radio frequencies from a mobile phone, the S.C. considered that 'The further importance of the greater reliability of these studies, given their position of independence, that is, for not having been co-financed, unlike others, also by the cell phone companies themselves, constitutes a further and not illogical foundation of the accepted conclusions' (see Cass. 12.10.2012 n. 17438)." (understreget her)

Referencen til "S.C." og "Cass. 12.10.2012 n. 17438" er en henvisning til nedennævnte italienske højeste administrative appelrets dom af 12. oktober 2012.

Der henvises endvidere til Rådet for Helbredssikker Telekommunikations temaside om ICNIRPs interessekonflikter.⁴

4.2. Den sundhedsfaglige rådgiver for Sundhedsstyrelsen er og har været inhabil.

Sundhedsstyrelsens hidtidige sundhedsfaglige rådgiver indenfor området, Christoffer Johansen, har samme form for interessekonflikter ang. emnet radiofrekvent elektromagnetisk stråling som findes i ICNIRP-organisationen.

Der vedlægges herom dokumentet "bilag 5", som var et bilag til en skriftlig henvendelse til Sundhedsstyrelsen, og "bilag 2", som er Christoffer Johansens egen habilitetserklæring fra 2010, hvor tilsvarende oplysninger som i "bilag 5" (frem til 2010) fremgår.

Endvidere vedlægges Christoffer Johansens habilitetserklæring af 30. august 2017, hvoraf bl.a. fremgår af punktet "Oplysninger om personlige interesser m.m.":

⁴ <https://helbredssikker-telekommunikation.dk/icnirps-interessekonflikter>

"Jeg har gennem de sidste 20 år (1999, 2006 og 2010) udført en gennemgang og vurdering af videnskabelig litteratur, der belyser sammenhængen mellem eksponering for elektromagnetiske (EMF) felter og helbreds effekter, for det rådgivende ingeniørfirma COWI. Disse rapporter har jeg udført, når COWI har rådgivet de firmaer, der står for etablering af udvidelser eller vedligehold af de netværk der distribuerer elektricitet i Danmark gennem nye højspændingsledninger, transformer stationer og lignende."

Ibid. fremgår, at Christoffer Johansen igen i 2017 har indgået kontrakt med COWI om en opdatering af hans tidligere rapport.

Sundhedsstyrelsens sundhedsfaglige vurderinger er – i det omfang de har været baseret på Christoffer Johansens udtalelser – uden saglig værdi, og Energistyrelsen kan derfor ikke tillægge dem vægt, hverken i forbindelse med arbejdet med nærværende udkast til lovforslag og ej heller i andre sammenhænge, der berører emnet radiofrekvent elektromagnetisk stråling.

Emnets alvor og meget betydelige indflydelse på en ukendt andel af den danske befolkning betyder, at standarden for saglighed og habilitet skal sættes højt. Industrifinansierede rådgivere lever ikke op til gængse standarder, herunder ikke Sundhedsstyrelsens habilitetspolitik, hvoraf fremgår pkt. 7:

"Helt lejlighedsvis undervisning eller helt enkeltstående foredrag på kurser eller arrangementer, som er helt eller delvist sponseret af lægemiddel- eller medicoindustri, kan ud fra en konkret vurdering være foreneligt med rådgivning af Sundhedsstyrelsen på det pågældende område. Men i det omfang, der er tale om omfattende og tilbagevendende engagement, er det uforeneligt med rådgivning af Sundhedsstyrelsen."

4.3. Manglende faglig troværdighed hos den danske stats udvalgte kilder og rådgivere.

Den danske stat har i sin bistand med implementering af også tidligere generationer af landsdækkende kommunikationssystemer benyttet sig af ovenstående kilder, uanset der foreligger og har foreligget en meget betydelig mængde uafhængig, peer-reviewed forskning på området for radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening, som påviser skader og farer for folkesundheden og miljøet, både ved andre metoder og ved bestråling under de niveauer, ICNIRP anbefaler som grænseværdier.

I vedlagte resposum er f.eks. s. 5 (pkt. 1.2.2.1., om DNA-skader) refereret til studiet Yakymenko et al 2015⁵, med titlen *"Oxidative mechanisms of biological activity of low-intensity radiofrequency radiation"*. Det konstateredes i dette metastudie bl.a., at 93 ud af 100 undersøgelser viste, at strålingen medførte dannelsen af reaktive oxidative forbindelser og oxidativt stress i alle undersøgte levende organismer fra celler, planter, insekter, forsøgsdyr til mennesker (sædceller), jf. ibid. p. 186.

I december 2018 offentliggjordes i det højt estimerede videnskabelige tidsskrift The Lancet et indlæg af prof. David Carpenter og dr. Priyanka Bandara, hvori redegøres for og henvises til en undersøgelse af 2.266 peer reviewed studier om radiofrekvent elektromagnetisk stråling. Det fremgår, at 68,2 % af studierne viste skadevirkninger under de niveauer, ICNIRP har anbefalet.

"At the Oceania Radiofrequency Scientific Advisory Association, an independent scientific organisation, volunteering scientists have constructed the world's largest categorised online database of peer-reviewed studies on radiofrequency electromagnetic radiation and other man-made electromagnetic fields of lower frequencies. A recent evaluation of 2266 studies (including in-vitro and in-vivo studies in human, animal, and plant experimental systems and population studies) found that most studies (n=1546, 68.2%) have demonstrated significant biological or health effects associated with exposure to anthropogenic electromagnetic fields."

5

We have published our preliminary data on radiofrequency electromagnetic radiation, which shows that 89% (216 of 242) of experimental studies that investigated oxidative stress endpoints showed significant effects. This weight of scientific evidence refutes the prominent claim that the deployment of wireless technologies poses no health risks at the currently permitted non-thermal radiofrequency exposure levels. Instead, the evidence supports the International EMF Scientist Appeal by 244 scientists from 41 countries who have published on the subject in peer-reviewed literature and collectively petitioned the WHO and the UN for immediate measures to reduce public exposure to artificial electromagnetic fields and radiation.

Evidence also exists of the effects of radiofrequency electromagnetic radiation on flora and fauna. For example, the reported global reduction in bees and other insects is plausibly linked to the increased radiofrequency electromagnetic radiation in the environment. Honeybees are among the species that use magnetoreception, which is sensitive to anthropogenic electromagnetic fields, for navigation."

Tilsvarende konstateredes i et studie i 2010 (Khurana et al: *"Epidemiological Evidence for a Health Risk from Mobile Phone Base Stations"*⁶), at 8 ud af 10 epidemiologiske studier havde fundet en markant tilstedeværelse af kræft og skadelige neurologiske symptomer, ved eksponering af den lokale befolkning for stråling under de af ICNIRP anbefalede (og af den danske stat valgte) grænseværdier. Det hedder i resuméet bl.a.:

"By searching PubMed, we identified a total of 10 epidemiological studies that assessed for putative health effects of mobile phone base stations. Seven of these studies explored the association between base station proximity and neurobehavioral effects and three investigated cancer. We found that eight of the 10 studies reported increased prevalence of adverse neurobehavioral symptoms or cancer in populations living at distances < 500 meters from base stations. None of the studies reported exposure above accepted international guidelines, suggesting that current guidelines may be inadequate in protecting the health of human populations."

Hvis 5G-systemet aktiveres således som kommunikationsselskaberne ønsker det, bliver tilstedeværelsen af basestationer i byområder, især i større byer, på meget mindre end 500 meter, med tilsvarende påregneligt forøgede skadevirkninger til følge.

Der er som nævnt ovenfor gennemgået en stor mængde yderligere forskning i resposummet, hvortil der henvises, ligesom der henvises til pkt. 3 ovenfor i nærværende høringsvar.

---

⁶ Offentliggjort i International Journal of Occupational and Environmental Health. Link til artikel: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1179/107735210799160192>

5. Ifølge EU-retten skal hensynet til folkesundheden og miljøet indgå i udformningen og anvendelsen af EU-retlig lovgivning.

Det følger af generelle EU-retlige regler, at hensynet til folkesundheden og miljøet skal indgå i enhver form for lovgivning, der kan berøre disse vitale områder.

Dette krav har Energistyrelsen ikke opfyldt ved det fremsendte udkast, dels fordi denne del udelukkende baserer sig på inhabilt funderede og i øvrigt utilstrækkelige anbefalinger fra en privat organisation, dels fordi den konkrete udformning af de foreslåede bestemmelser helt udelader disse hensyn.

F.eks. fremgår det af direktiv 2018/1972 (som nærværende udkast til lovforslag tilsigter at implementere), præambel 5:

”Dette direktiv skaber en retlig ramme for at sikre frit udbud af elektroniske kommunikationsnet og - tjenester, således at disse kun er underlagt de vilkår, der er fastsat i dette direktiv, og begrænsningerne i overensstemmelse med artikel 52, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), navnlig foranstaltninger vedrørende den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed, og i overensstemmelse med artikel 52, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (»chartret«).” (understreget her)

Artikel 52, stk. 1, i EU-charteret fastlægger:

”Enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved dette charter, skal være fastlagt i lovgivningen og skal respektere disse rettigheders og friheders væsentligste indhold. Under iagttagelse af proportionalitetsprincippet kan der kun indføres begrænsninger, såfremt disse er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.”

Art. 2 i charteret (retten til livet) fastlægger som minimum⁷ det samme beskyttelsesniveau som EMRK art. 2 (omtalt ovenfor, jf. responsum af 4. maj 2019 pkt. 2.2.1.1.). Dette følger af de forklarende bemærkninger til charterets art. 2, pkt. 3⁸.

Art. 3, stk. 1, i charteret beskytter menneskets fysiske og mentale integritet. Der begås indgreb overfor denne integritet, hvis alene de kvalitativt og kvantitativt utilstrækkelige ”fælleseuropæiske grænseværdier” (ICNIRPs anbefalinger) lægges til grund for det folkesundhedsmæssige og miljømæssige værn imod stråleforurening, også i relation til 5G.

Charterets art. 7 fastlægger som minimum det samme beskyttelsesniveau som EMRK art. 8 (omtalt ovenfor, jf. responsum af 4. maj 2019 pkt. 2.2.1.2.). Dette følger af de forklarende bemærkninger til charterets art. 7.

Art. 35 i charteret har overskriften ”Sundhedsbeskyttelse” og lyder i sin helhed:

”Enhver har ret til at få adgang til forebyggende sundhedsydelse og til at modtage lægehjælp på de betingelser, der er fastsat ved national lovgivning og praksis. Der skal sikres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau ved fastlæggelsen og gennemførelsen af alle Unionens politikker og aktiviteter.” (understreget her)

Forklaringerne til denne artikel oplyser, at principperne i den er hentet fra art. 168 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde, som også skal sikre et højt sundhedsbeskyttelsesniveau.

Endvidere oplyses det i forklaringerne, at artikel 35 er baseret på bl.a. art. 11 i Den Europæiske Socialpagt.

⁷ Jf. charterets art. 52, stk. 3.

⁸ 2007/C 303/02

Art. 11 i socialpagten lyder som følger:

"Retten til sundhedsmæssig beskyttelse.

For at sikre en effektiv udøvelse af retten til sundhedsmæssig beskyttelse forpligter de kontraherende parter sig til, enten umiddelbart eller i samarbejde med offentlige eller private organisationer, at træffe egnede foranstaltninger, der bl.a. tager sigte på:

1. *så vidt muligt at fjerne årsagerne til dårligt helbred;*
2. *at tilvejebringe rådgivnings- og uddannelsesforanstaltninger til fremme af sundhedstilstanden og anspore den enkelte til at erkende sit ansvar i sundhedsanliggender;*
3. *så vidt muligt at forebygge epidemiske, endemiske og andre sygdomme."*
(understreget her)

For god ordens skyld bemærkes, at art. 11, nr. 2, ikke er begrænset til alene at omfatte fysiske personer.

Den danske stat har i forbindelse med tiltrædelse og ratificering af socialpagten erklæret at ville anse sig for bundet af art. 11 (hvilket fremgår af pagtens sidste afdeling, umiddelbart efter tillægget til pagtens afsnit V), så bestemmelserne finder anvendelse som en international forpligtelse, Danmark har påtaget sig, udover at den indgår i fortolkningen af retlige forpligtelser efter EU- charterets art. 35, og dermed også i fortolkningen af det direktiv, Energistyrelsens udkast til lovforslag søger at implementere.

EU-charterets art. 37, med overskriften "Miljøbeskyttelse", lyder:

"Et høj miljøbeskyttelsesniveau og forbedring af miljøkvaliteten skal integreres i Unionens politikker og sikres i overensstemmelse med princippet om en bæredygtig udvikling."

Forklaringerne til bestemmelsen angiver bl.a.:

"Princippet i denne artikel er baseret på artikel 2, 6 og 174 i EF-traktaten, der nu er erstattet af artikel 3, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Union og artikel 11 og 191 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Det er ligeledes inspireret af bestemmelserne i visse nationale forfatninger."

Art. 3, stk. 3, i Traktaten om Den Europæiske Union (herefter også "TEU") lyder:

"Unionen opretter et indre marked. Den arbejder for en bæredygtig udvikling i Europa baseret på en afbalanceret økonomisk vækst og prisstabilitet, en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt, og et højt niveau for beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten. Den fremmer videnskabelige og teknologiske fremskridt.

..." (understreget her)

Det fremgår af bestemmelsen, som er bindende, at der med begrebet "bæredygtig udvikling" også sigtes til miljøbeskyttelse.

Art. 191 i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (herefter også "TEUF") er indledningen til denne traktats bestemmelser om miljøbeskyttelse, og går ud på:

" 1. Unionens politik på miljøområdet skal bidrage til forfølgelse af nedennævnte mål:
— *bevarelse, beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten*

- beskyttelse af menneskers sundhed
- en forsigtig og rationel udnyttelse af naturressourcerne
- fremme på internationalt plan af foranstaltninger til løsning af de regionale og globale miljøproblemer, og navnlig bekæmpelse af klimaændringer.

2. Unionens politik på miljøområdet tager sigte på et højt beskyttelsesniveau under hensyntagen til de forskelligartede forhold, der gør sig gældende i de forskellige områder i Unionen. Den bygger på forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats, princippet om indgreb over for miljøskader fortrinsvis ved kilden og princippet om, at forureneren betaler. I den forbindelse omfatter de harmoniseringsforanstaltninger, der skal iværksættes for at opfylde miljøbeskyttelseskravene, i relevante tilfælde en beskyttelsesklausul, der giver medlemsstaterne bemyndigelse til af ikke-økonomiske miljøhensyn at træffe foreløbige foranstaltninger, der underkastes en EU-kontrolprocedure.

3. Ved udarbejdelsen af Unionens politik på miljøområdet tages der hensyn til:— eksisterende videnskabelige og tekniske data— de miljømæssige forhold i de forskellige områder i Unionen— fordele og ulemper ved foranstaltningens gennemførelse eller undladelse af at gennemføre den— den økonomiske og sociale udvikling i Unionen som helhed og den afbalancerede udvikling i dens områder.

...” (understreget her)

Det fastslås i EU-charterets art. 37, via forklaringernes henvisning til TEUF art. 191, at forsigtighedsprincippet er en bestanddel af regelsættet. Om forsigtighedsprincippets pligtige anvendelse i øvrigt henvises til punktet herom nedenfor.

6. Retspraksis fra Italien (arbejdsskadesager og oplysningspligt i henhold til EMRK art. 8).

Dette EU-land har afsagt domme inden for to centrale områder, hvor grundlaget i det væsentlige har været det samme:

Radiofrekvent elektromagnetisk stråling er helbredsfarligt, og i flere tilfælde påvist helbredsskadeligt.

Et andet lands domstoles afgørelser er ikke i denne henseende bindende for danske myndigheder, men det er tænkeligt, at andre landes dømmende myndigheder vil nå frem til tilsvarende præmisser og konklusioner. Dertil kommer, at den italienske retspraksis, der går tilbage til 2012, klart og entydigt underbygger det ovenfor anførte om både skadevirkninger og risici samt ICNIRPs inhabilitet, og dermed organisationens anbefalingers utroværdighed og irrelevans.

De to centrale områder er arbejdsskadesager, som omtales nærmere i det følgende afsnit.

For det andet er det en dom fra november 2018, hvorved italienske myndigheder blev pålagt at oplyse om farerne ved radiofrekvent, elektromagnetisk stråling.

Italiens arbejdsskadesager.

D. 12. oktober 2012 afsagde den italienske "Corte di Cassazione" (højeste administrative appelret i landet) i sagsnr. 17438 en ledende dom, hvorefter den italienske arbejdsskademyndighed (INAIL) skulle anerkende, at en arbejdstager havde lidt en varig arbejdsskade p.g.a. hans eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling fra mobiltelefoner.⁹

Den underliggende ret ("la Corte territoriale" eller "the Territorial Court") havde bl.a. lagt til grund, at studier havde vist i hvert fald radiofrekvent elektromagnetisk stråling fra brug af mobiltelefoner som en medvirkende årsag til den pådragne arbejdsskade, og la Corte territoriale lagde i sin vurdering bl.a. vægt på visse af undersøgelsernes uafhængighed, og fandt bl.a. et IARC-studie ikke var uafhængigt, da det var medfinansieret af mobilsekskaber:

" - therefore, according to the CTU, it was necessary to recognize at least a concausal role of radio frequencies in the genesis of the neoplasm suffered by the insured, configuring qualified probability:

- the complaint of the thumbnail relating to the studies used by the CTU did not hit the mark, since the 2000 study WHO, which had ruled out negative health effects, had relied on even older data, not taking therefore account of the more recent, much more massive and widespread use of these appliances and of the fact that they are slow-onset tumors, therefore the studies carried out in 2009 were more reliable; moreover, as observed by the CT of part M., the 2009 studies had not been conducted on a low number of cases, but, on the contrary, on the total number of cases (679) that had occurred in a year in Italy; in addition, a unlike the IARC study, co-funded by cell phone companies, the studies cited by CTUs were independent;" (understreget her)

C.T.U. er i italiensk civilproces en teknisk sagkyndig, udvalgt af retten og som skal være neutral og upartisk. I denne sag havde vedkommende udarbejdet en erklæring, der konstaterer årsagsforbindelse mellem brugen af mobiltelefon efter den konkrete sags oplysninger og de pådragne kræftskader.

Den italienske C.T.U. fremkom endvidere med følgende illustration af risikofaktoren for kræftsygdom ved eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling ved brug af mobiltelefoner:

---

⁹ Citaterne er uredigerede oversættelser foretaget med Google Translate fra italiensk til engelsk.

" - again, as observed by the CT of part M., comparing the calculated individual risk data CTU (2,9) with that recognized for the universally recognized risk factor of exposure to ionizing radiation, had to be considered as for the survivors of the Japanese atomic explosions of Hiroshima and Nagasaki had established a relative cancer risk of 1.39 for "all cancers" with a minimum of 1.22 for "uterus and cervix" tumors and a maximum of 4.92 for "leukemia", which was meaning that the average oncogenic risk of ionizing radiation was less than what it was for exposure to radio frequencies with reference to intracranial neurinomas, which made it even more evident the real extent of what CTU claims;" (understreget her)

Med reference til den beregnede, individuelle risikofaktor, som C.T.U. nåede frem til i sin sagkyndige erklæring til den underliggende ret (2,9 hvor 1,0 vil være neutral risiko, alt over 1,0 vil være en øget risiko og alt under 1,0 vil være en formindsket risiko), kunne denne sagkyndige enhed altså også konstatere, at risikoen for at pådrage sig en kræftsygdom p.g.a. radiofrekvent elektromagnetisk stråling fra mobiltelefoner var betydeligt større, end risikoen for at pådrage sig de fleste former for kræft som overlevende efter bombningen af Hiroshima og Nagasaki med atomvåben d. 6. og 9. august 1945.

Denne udtalelse blev ligeledes tillagt vægt af de italienske domstole i den pågældende sag.

Om den bevisbyrde, skadelidte skulle løfte for arbejdsskader, der ikke er opført på en liste over "standard-sygdomme og lidelser i arbejdsmæssig henseende" (mit udtryk), anførte den underliggende ret:

" - therefore, the existence of the high probability requirement that complements the causal link requested must be considered by legislation."

Der blev altså stillet krav om en høj grad af sandsynlighed af den påberåbte årsagsforbindelse mellem påvirkning og skade.

I den konkrete sag havde underretten dømt den italienske arbejdsskademyndighed ("INAIL") til at anerkende, at skadelidte havde været udsat for en reduktion i sin arbejdsevne med 80 %.

INAIL gjorde bl.a. gældende som grundlag for at appellere afgørelsen, at den sagkyndige C.T.U. alene havde anvendt Hardells undersøgelser, og at dette var fejlagtigt.

Den administrative højesteret anførte heroverfor, at den underliggende ret (der bl.a. havde refereret til C.T.U.s anvendelse af Hardells undersøgelser) ikke havde begået fejl i den forbindelse, jf. dommens pkt. 1.2:

"According to jurisprudence of this Court, in the case of unlisted occupational disease, as also in that of multifactorial etiology disease, the proof of the cause of work, which weighs on the worker, must be evaluated in terms of reasonable certainty, in the sense that, excluding the relevance of the mere possibility of professional origin, this can instead be recognized in the presence of a significant degree of probability;

in this regard, the judge must not only allow the insured to test the admissible evidence and ritually deduced, but must also evaluate the probabilistic conclusions of the technical consultant on the subject of causal link, making use of every ex officio initiative aimed at acquiring further elements in relation the extent and exposure of the worker to risk factors and also considering that the professional nature of disease can be inferred with a high degree of probability from the type of work performed, dahlia the nature of the machinery in the workplace, the duration of the work and absence of other extralworking factors, alternative or concurrent, which may be the cause of the disease (see, ex plurimis, Cass., nn. 6434/1994; 5352/2002; 11128/2004, 15080/2009).

The contested judgment applied these principles, recognizing, on the basis of the considerations widely exposed in the dispute history, the existence of the requirement of high probability which complements the causal link.

Therefore, the alleged defect of violation of the law, which is based on one, cannot be discerned erroneous claim assessment (by the CTU and the territorial court) of the reliability of the data taken into consideration in order to support this requirement and, therefore, substantially on a defect of motivation (actually inferred with the second ground of appeal). The plea under consideration must therefore be rejected.” (understreget her)

Som det fremgår statuerede den administrative højesteret, at der kunne føres bevis for, at der var tale om en arbejdsskade ved at godtgøre, at der forelå ”en høj grad af sandsynlighed” for, at der var en årsagssammenhæng mellem eksponering (in casu: for radiofrekvent elektromagnetisk stråling) og skaden.

Den fandt endvidere, at den underliggende ret havde gjort det rigtige ved at lægge vægt på de ”afslørede hensyn” i sagen, hvorved der bl.a. menes den konstaterede inhabilitet af nogle af undersøgelserne.

Endelig tilsidesattes den underliggende retsinstans’ afgørelse ikke, ej heller som følge af noget af det af C.T.U. anførte.

Det blev anerkendt, at underretten havde tillagt andre studier end ICNIRPs større vægt, fordi de andre studier havde taget andre elementer i betragtning (såsom varigheden af eksponeringen, om skaderne opstod på samme side af en kropsdel og over hvor lang en årrække eksponeringen havde fundet sted):

“Nor is it pointed out the alleged and denounced defect of lack of logical consequentiality and of motivation regarding the conclusions of the qualified probability of an at least concausal role of radio frequencies in the genesis of the neoplasm for which it is the cause, given that this judgment, like widely exposed in the litigation history, it does not derive from the mere indication of the conclusions (evidently different) to which the aforementioned review of The International had been received Commission on Non-Ionizing Radiation Protection, but, rather, from the findings of other studies a epidemiological nature carried out in this regard.

Furthermore, and significantly, the contested judgment, following the observations of the CTU, held of having to consider particularly important those studies that had taken others into consideration elements, such as the age of exposure, hipsilaterality and exposure time, given that, in the especially, the existence of the causal link in relation to a factual situation of the very particular, characterized by exposure to radio frequencies for a period of time very long continuous (about 12 years), for a daily average of 5 - 6 hours and concentrated mainly on the insured's left ear (which, as is plainly evident, concretizes one) situation quite different from normal non-professional use of the mobile phone).”

Den administrative højesteret lagde ligesom underretten også i et følgende afsnit, i dommens pkt. 2, vægt på visse studiers afhængighed ved finansiering af mobiltelefonselskaber:

“The further importance of the greater reliability of these studies, given their position as independence, that is, for not having been co-financed, unlike others, even by the companies themselves manufacturers of mobile phones, constitutes a further and not illogical foundation of the accepted conclusions inferred - let alone proven - that epidemiological investigations If whose conclusions have been taken into particular consideration come from working groups without seriousness and authority and, as such, substantially unrelated to the scientific community.”

Den administrative højesteret afviste endvidere INAILs anmodning om, at C.T.U. afgav en supplerende erklæring:

"Having also the territorial court found in the considerations already carried out by CTU and part CT M. elements deemed sufficient to refute the observations criticism of the Institute, there was no need to further invest the CTU of a request to clarifications."

Underrettens dom, hvorefter det blev anerkendt, at arbejdstager havde lidt en arbejdsskade, der reducerede hans arbejdsevne med 80 %, p.g.a. eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling ved brug af mobiltelefon i en lang årrække, blev herefter stadfæstet.

D. 30. januar 2019 afsagde retten i Monza dom¹⁰ om, at den italienske arbejdsskademyndighed ("INAIL") skulle anerkende, at en arbejdstager havde lidt en arbejdsskade med reduktion på 38 % i arbejdsevne, som følge af vedkommendes eksponering i en periode på 16 år for radiofrekvent elektromagnetisk stråling ved arbejde i en lufthavn, tæt på en lang række udstrålende udstyr, jf. dommens pkt. 1, s. 1 (Citater også i det følgende er uredigerede Google Translate-oversættelser fra italiensk til engelsk (hvorved hovedsagligt opnås oversættelser af højere kvalitet, end hvis der blev oversat til dansk):

"... Highlighted the aforementioned that during the performance of his duties he was exposed to other frequencies emitted by numerous antennas and high radio communication devices frequency, repeaters for altimetric radio signals, weather radar, antennas always constantly active, as well as at frequencies deriving from equipment installed in the aircraft apron; that when he was not employed in loading operations he often worked in the office with coordination duties and was surrounded by about 10 active GSM mobile phones connected to the network electric, 5 PDAs in charge, 2 PCs constantly on and 2 signal repeaters (DECT e GSM); ..."

Det fremgår af dommens s. 3, pkt. 2, 3. afsnit, in fine, at ikke-ioniserede elektromagnetiske felter frem til 2008 var omfattet af en liste over midler, som kunne gøre skade på menneskets krop:

"...until 2008 non-ionizing electromagnetic fields were considered agents capable of inducing neoplastic manifestations which, just as in the case in question in which the exhibition had started in the previous period, in 2008 with the Ministerial Decree 9/4/08 took place the deletion of these agents from the INAIL tables. ..."

Retten lagde på baggrund af praksis fra den administrative højesteret i Italien til grund, at anvendelsen af én liste med arbejdsskadefremmende midler frem for en anden skulle vurderes ud fra den, der var gældende på tidspunktet for arbejdets udførelse, og ikke på tidspunktet for INAILs afgørelse, jf. *ibid.*, 4. afsnit:

"The Court of Cassation, based on general principles regarding the succession of laws over time, with a consolidated orientation it has clarified that for the purposes of the indemnifiability of profesional disease, to ascertain whether it is a disease tabel lata and, therefore, whether the insured can benefit from the relative presumption of etiology profesional, it is necessary to refer not to the table in force at the time of the decision, but to that in force at the time of exposure to risk (Cass. 3991/2015; 9868/2014, 41007/1999 and others)." (understreget her)

---

¹⁰Sagsnr. 1628/2016.

Da vedkommende havde udført arbejdet fra 1994 til 2010, var det INAIL, der skulle godtgøre, at der ikke var tale om en arbejdsrelateret skade (i modsætning til f.eks. ovennævnte dom fra den administrative højesteret), jf. dommens s. 4, 1. afsnit:

"In the event that it is ascertained that processing and disease are included those listed there is the presumption of professional etiology of the pathology reported, resulting in Inail's burden of proving the different etiology of the disease itself (Cass. 8002/06, 27752/09, 13024/17, 8416/18). In the case that concerns us, Inail has contested only the disease from which she suffers the instant was foreseen by the current provisions until 5/8/08 as a table, with the Consequently, the burden of proving a different etiology is borne by the resistant Institute by that professional, especially in relation to the period prior to joining force of Ministerial Decree of 21/7/08."

Den italienske C.T.U. (sagkyndige udpeget i sagen) vurderede, at der som minimum bestod en medvirkende årsag til arbejdsskaden fra den eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling, den ansatte havde været udsat for, jf. dommens pkt. 3:

"...

The CTU, after recalling the text of the INAIL circular dated 16/2/06, which has as object "Criteria to be followed for ascertaining the professional origin of diseases reported", reported akune clinical considerations about the pathology under consideration e its risk factors, as well as after noting that on the basis of the documents of the case n ••• there seems no doubt that the applicant has been exposed continuously for over 10 years to electromagnetic radiofrequency radiation both from the use of mobile phones and from devices mobile radios in particular in the correspondence zone of onset of nerve neurinoma Acoustic. It seems evident that the most prolonged exposure has been with devices of "older generation", and went on to determine whether the aforementioned exhibition took on a role causal or concausal in the genesis of the pathology.

The consultant pointed out that 'The source of radio frequency exposure and obviously The antenna of the appliance itself and the exposure levels depend on several factors including the type of appliance in use. Over the years, starting from / the appearance of these technologies, different technologies and communication standards have been used; the first appar,: years 70-80, emitted radio frequency waves of 800-900 Mhz therefore at greater live / lo energy; then we went from digital devices! based on GSM standards, GPRS, UM TS / EDGE and VSF Speard OFDM (third and fourth generation of 3G and 4G9 bones which they use higher radio frequencies (up to 2200 Mhz) with lower energy. So on / the basis of how much reported and reported it seems undoubted as the applicant, s1a been exposed continuously for o / three 10 years to electromagnetic radiation to radiofre (/ uenza both from use of cel / ulari that of mobile radio apparatus in particular in the neurinoma onset correspondence zone of the acoustical nerve. It seems evident that prolonged p1u exposure has been with old generation appliances "... the World Health Organization (WHO} / Agency International for Research on Cancer {IARC) classifies e / electromagnetic fields a radio frequency as potentially carcinogenic! for man (group 2B). Finally the studies that take into account the changes in the incidence rates over time, the prevalence of use mobile phone and latency period do not provide any support for associations causah: From the analysis of the risk factors for the occurrence of acoustic neuroma, more above, it seems clear that they cannot be rawed against the applicant other possible predominant etiopathogenetic agents ... For when exposed and undoubted as vi is a sign, difficult dif culty regarding the recognition of cause / s correlation between exposure RF and onset of tumor pathologies. However, retracing the above criteria about the causal assessment, it results that the applicant has been exposed for a prolonged period of time (over 10 anmJ) and for a considerable number of hours per day to exposure to RF and as in particular there was since 1994 in addition to the use of TACS or GSM telephone equipment The use of n. 2 alpha frequency (VHF) radio transmitters, or a so-called Walkie-talkies as well as a Motorola transeiver and a Siemens DECT cordless phone with long range (about 2 km}, a period therefore that, both in intensity and in time, can to be considered

relevant, net concrete case, as a factor at least concausal net determinism of subsequent left acoustic neurinoma, given that it was old generation devices and therefore potentially "more dangerous 0 ... so last analysis of exposure times, the type of equipment in use (as you learn from the appeal)}, the type of pathology presented and the review of the literature allow us to conclude that, although not since there is clear and conclusive scientific evidence, a role can be recognized in this case at least concausal between the onset of left acoustic neuroma and the activity carried out by the applicant'." (understreget her)

Med henvisning til en sammenlignelig dom (sagsnr. 361/08, fra 10. december 2009) lagde Retten til grund, at der – i hvert fald henset til arbejdstagerens eksponering i en periode på over 10 år – var påvist en årsagsforbindelse mellem den radiofrekvente elektromagnetiske stråling og reduktionen i arbejdsevne med 38 %.

"In an analogous judgment, the CTU, summarizing some studies from 2005 to 2009, found that in three of them showed a significant increase in the risk of neuroma, while according to another study, epidemiological findings regarding exposure time they came at a low but present individual risk (Corte Appello Trib.Brescia, sent. 361/08 of 10/12/09). In the aforementioned judgment, the Court highlighted 'the analysis of the / Literature does not bring an exhaustive judgment, but with all the limitations inherent in the type of stud (an additional risk for cerebral tumors (and in particular for J / neurinoma, and documented after exposure for years (> 10) to radio frequencies emitted by portable, / and mobile phones.'

Therefore, at least the causal link of the work performed has been ascertained by the applicant for over 10 years and the pathology reported by him, CTU has determined a reduction of psycho-physical integrity - considering the left anacusis, the left facial paresis and eye disorders - equal to 38% overall, with effective date from the administrative request (7/4/14)." (understreget her)

I dommens pkt. 4, s. 5, sidste afsnit, lægges endvidere til grund fra Rettens side, at det ikke kunne udelukkes som i hvert fald medvirkende årsag:

"... Only if a factor can be identified with certainty unrelated to the working activity, which assumes the character of an exclusive efficient cause, must exclude the existence of the aetiological link. In the causal determinism of the event morbigeno. indeed. connection with the service is sufficient. so that I can being recognized is a professional nature of the disease (Cass. 6105/2015, 23990/2014, 13954/2014, 13361/2011, 14770/2008, 21021/2007, 15107/2005 and other)."

Appelretten i Torino har d. 3. december 2019 afsagt dom¹¹ i endnu en arbejdsskadesag.

S. 2, afsnittet "Sagens faktum" ("Fatti di Causa"), anføres at sagen handler om en afgørelse fra den italienske arbejdsskademyndighed ("INAIL"), hvor myndigheden først havde afvist at udbetale en erstatning for tabt arbejdsevne på mindst 37 % som følge af skadelidtes "abnorme" (for ofte) brug af mobiltelefoner i perioden 1995 til 2010, og derefter blev dømt i en underliggende instans (retten i Ivrea) til at udbetale for tabt arbejdsevne på 23 %.

For appelretten i Torino var det således INAIL, der var appellant, og den skadelidte, der var indstævnt under ankesagen.¹²

"Mr. Roberto Romeo called INAIL before the Court of Ivrea, deducing the professional nature of the right acoustic neuroma of which he is affected, as a pathology contracted for the abnormal use of cell phones in the period 1995-2010, in which he worked employed by

¹¹ Sagsnr. 721/2017. Dommen er også omtalt ovenfor i afsnittet om ICNIRP.

¹² Citater også i det følgende er uredigerede Google Translate-oversættelser fra italiensk til engelsk.

Telecom spa, and therefore requesting the conviction of the defendant Institute to pay him the benefit due by law, commensurate with the percentage of disability, indicated at least 37%.

INAIL contested the plaintiff's request and asked for its rejection. Once the cause has been investigated through the enforcement of some witnesses and with two c.t.u. medico-legal (one on the causal link and the other on the quantification of permanent sequelae), with sentence no. 96/2017 published on 21.4.2017, the Court, in granting the appeal, ordered INAIL to pay the applicant the benefit due with reference to the invalidity percentage of 23%, with the order to reimburse the applicant for the litigation costs and to pay the ctu expenses.

INAIL appeals; the appellant resists." (understreget her)

Fra s. 3 til s. 36 ses dommens præmisser, hvoraf med relevans for nærværende høringsvars emne følger:

Om de forskere, der unuanceret fornægter, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling kan gøre skade på mennesker, anfører appelretten s. 4, 3. afsnit:

"... the only scholars who firmly exclude any causal link between the use of cell phones and brain tumors are the profs. Ahlbom and Repacholi, but these authors find themselves in a position of conflict of interest, being the first consultant for cellular telephone operators and the second for electrical industries;" (understreget her)

Det statueres således, at forskere, der er konsulenter for teleindustrien eller elektricitetsindustrien har en interessekonflikt i dette spørgsmål. Det konkluderes derpå, jf. s. 4, sidste afsnit, til s. 5, midt for:

" - the results obtained by the studies financed by the cell phone companies cannot be attributed particular reliability in consideration of the authors' conflict of interest position, as deemed by S.C. in sentence no. 17438/2012 in a case related to another brain tumor (Gasser ganglion neuroma);

- the c.t.u. ascertained the existence of the causal link;

- therefore, and considering the peculiarities of the specific case (association between rare tumor and rare exposure for duration and intensity; period of latency congruous with the values relating to non-epithelial tumors; the fact that the pathology arose in the right part of the applicant's head , right-handed subject; lack of other plausible explanation of the disease), there must be considered a causal, or at least concausal, link between technopathy and exposure, based on the rule of "more likely than not";" (understreget her)

C.T.U. havde også i denne sag udarbejdet en erklæring til sagen, der konstaterer årsagsforbindelse mellem brugen af mobiltelefon efter den konkrete sags oplysninger og de pådragne kræftskader.

Appelretten tilsluttede sig C.T.U.s vurdering, idet den fandt det mest sandsynligt ("more likely than not"), at der var en sådan årsagsforbindelse.

Det fremgår s. 5, 4. afsnit, at den af C.T.U. konstaterede reduktion i arbejdsevne på 23 % blev accepteret af begge parter (altså både INAIL og den skadelidte):

" -permanent aftermath must be recognized to the extent of 23%, as per the conclusions of the c.t.u., not contested by any of the parties."

S. 6, sidste afsnit, lægger appelretten til grund, at skadelidte – bestridt af INAIL – i perioden 1995 – 2010 var udsat for "bemærkelsesværdig eksponering" med radiofrekvent elektromagnetisk stråling fra sin mobiltelefon:

"The testimonial investigation has in fact confirmed the remarkable exposure of Mr. Romeo on radio frequencies for the use of the mobile phone in the period 1995-2010."

C.T.U. vurderede endvidere i sin rapport til appelretten bl.a., jf. dommens s. 17, 2. afsnit, med henvisning til bl.a. Ramazzini-studiet og IARC's klassifikation, at der kunne konstateres en "høj logisk sandsynlighed" for, at der var en forbindelse imellem den forlængede og fremtrædende eksponering for radiofrekvent elektromagnetisk stråling udsendt af mobiltelefonerne og den sygdom, som helbreds-fagkyndige oprindeligt havde indrapporteret til INAIL i denne konkrete sag:

"...

Therefore, also in light of the results of the most recent animal studies conducted by NTP and the Ramazzini Institute (which show excesses of tumors of the same histological type as the NA, even if elsewhere) and by the recent indications of the IARC Advisory Group on the need for a priority re-evaluation by IARC of the carcinogenicity of radio frequencies, considering the results of the available epidemiological studies which, although not entirely concordant, still frequently show an excess of cases of NA in the presence of prolonged exposure or intense exposure, it is believed that, in the specific case under examination, with a criterion of high logical probability, an etiological link can be admitted between the prolonged and conspicuous work exposure to radio frequencies emitted by mobile phone and the disease reported by the expert to INAIL (neurinoma of the eighth right cranial nerve) (see preliminary conclusions on pages 77-78, reiterated on pages 123-124 in the conclusions and answers to the questions)." (understreget her)

Appelretten nåede endvidere som angivet i C.T.U.'s rapport frem til, at der ikke var tale om, at forskning havde "overrapporteret" antallet af syge i forhold til eksponering for radiofrekvent, elektromagnetisk stråling. Tværtimod statuerede appelretten, at der var indikationer på, at der havde foreligget "underrapportering", jf. dommens s. 20, 2. afsnit:

"However, the results of the available studies (the study of Vrijheid et al., 2009, the study of Aydin et al., 2011, and the study of Petterson et al., 2015) indicate that studies on exposure to CT and risk of NA have been affected by a differential misclassification of exposure to RF from CT, such as to determine an overestimation of the exposure between cases compared to controls and, therefore, a consequent overestimation of the risk of NA associated with exposure to RF from TC; on the contrary, both the results of these studies and those of other studies that assessed, in healthy subjects, the validity of exposure to "self-reported" CT (ie reported by the same subjects included in the study and detected by means of a questionnaire or interview administered to them), indicate the presence of a strong non-differential exposure misclassification (Samkange-Zeeb et al., 2004; Toledano et al., 2014; Vanden Abeele et al., 2013), with consequent underestimation of the strength of the association between exposure to CT and risk of NA, compared to real risk, so that the risk estimates (OR) obtained in the various studies would be strongly underestimated and the real risk of developing NA would be much higher than that observed in the studies themselves (see pages 99-103 ctu);" (understreget her)

Der henvises endvidere til forskning udført af bl.a. Lennart Hardell (omtalt som "Hardell et al. 2013"), som viser, at der er en risiko for sygdom forbundet med brug af mobiltelefoner, jf. dommens s. 21, pkt. c):

"...unlike what is claimed by the INAIL consultants, a dose-response effect, i.e. a significant increase in the risk of developing tumor disease (NA) with an increase in the cumulative dose of exposure to RF by CT, is present in the results of the pooled analysis by Hardell et al. (2013), as per the table on page 104 of the report, which shows a risk of NA associated

with the use of wireless telephones progressively increasing as the cumulative dose of CT exposure increases (calculated based on the hours of use of TC): v. pp. 103-105 c.t.u .;”

Ibid., pkt. d), kritiseres Interphone-studiet for at anvende for korte eksponeringstider (en halv time per dag i 10 år):

“...a possible reason for the lack of a dose-response effect in the Interphone study (2011) and in other studies is that the cumulative exposure categories used were too low: for example, in the Interphone study the lower limit for the cumulative exposure category highest was only 1,640 hours of TC use, corresponding to less than half an hour a day for 10 years. As noted in the expert report, an exposure dose below this limit may not be sufficient to determine the development of NA (see p. 105 c.t.u.).” (understreget her)

Som tilbagevisning af ICNIRPs kritik af NTP-studiet lægger appelretten s. 27, 3. afsnit, eksplicit vægt på en videnskabelig artikel (omtalt som “Melnick 2019”), hvoraf fremgår, at NTP-studiet blev foretaget ved brug af såkaldte “blinde” analyser:

“ - unlike what was argued by the INAIL consultants, the analyzes were conducted “blind” (see Melnick’s article in 2019, in response to the criticisms of the INCIRP regarding the study of the NTP);”

For så vidt angår IARC’s kommende re-evaluering i 2020 – 2024 af radiofrekvent elektromagnetisk strålings kræftfremkaldende egenskaber fandt appelretten, at denne re-evaluering var fremkaldt af bl.a. den øgede mængde af videnskabelige data, og at re-evalueringen – i modsætning til INAIL’s anførsler under sagen – var foranlediget af en høj prioritering og fremskyndelse af processen, jf. dommens. s. 27, pkt. 4:

“...Regarding the reason why the IARC Advisory Group has included radio frequencies among the agents for which a carcinogenicity re-evaluation by the IARC in the period 2020-2024 is considered a priority (according to INAIL Consultants not for particular reasons alarm, but as revaluation falling within the normal periodic updating procedures of the carcinogenic evidence assessments promoted by the Agency), the table is transcribed in the expert report reported in the article, which shows that non-ionizing radiation (radio frequencies) are among the agents for which an urgent (high priority) revaluation of carcinogenicity for humans is recommended, indication, specified in the table itself, motivated from the fact that the new evidence deriving from biological and mechanistic tests “requires a re-evaluation of the classification”. In the Advisory Group article it is also specified that the priority for the re-evaluation was assigned on the basis of evidence on human exposure and on the basis of the degree of evidence available to evaluate carcinogenicity...”

INAIL tabte appelsagen, med det resultat, at den skadelidte fik anerkendt, at hans reduktion i arbejdsevne med 23 % “mere sandsynligt end ikke” var forårsaget af et meget ofte brug af mobiltelefoner i perioden 1995 – 2010.

Italiensk dom om pligt til at oplyse om farerne ved radiofrekvent elektromagnetisk stråling.

D. 13. november 2018 afsagde den regionale administrative ret i Lazio dom, hvorefter en række nationale myndigheder havde pligt til at iværksætte en landsdækkende informationskampagne ang. den “korrekte brug” af mobiltelefoner.

Twisten er beskrevet som følger på dommens s. 1:¹³

“ for the assessment and declaration of illegitimacy

---

13 Følgende tekster er også oversat via Google Translate fra italiensk til engelsk, og uredigeret herefter.

the inertia maintained by the intimate Authorities in relation to the act of formal notice of 28 June 2017, formulated by the applicant and aimed at promoting the adoption of all the measures aimed at the widespread information of the population, including the group of the subjects most at risk (children, adolescents) on the short and long term health risks due to the use of mobile phones (cellular and cordless phones) and on the necessary precautionary measures to be adopted during their use;

for the consequent assessment of the obligation to provide the intimate Authorities in relation to to the same act of warning, through the adoption of any suitable express measure, aimed at ensuring the population adequate information on the health risks of citizens, in the short and long term, as described in the most recent scientific acquisitions, due to the use of mobile telephones (mobile phones and cordless phones) and on the indispensable and to be adopted during their use, with particular reference to the group of subjects most at risk (children, adolescents);

as well as for the assessment

of the obligation of the Ministry of Health, and / or the Ministry of the Environment, and / or the Ministry of Economic Development (formerly the Ministry of Industry) and / or the Ministry of Education, University and Research, taking into account of the multiculturalism present in Italy, to issue without delay the decree pursuant to art. 12 of the law of 22 February 2001, no. 36 "Framework law on the protection from exposures to electric, magnetic and electromagnetic fields", also in order to indicate to the public "the information that manufacturers of appliances and devices, in particular for domestic, individual or work use, generating electric, magnetic and electromagnetic, they are required to provide users, workers and workers, through special labels or information sheets ";" (understreget her)

Påstandene under sagen, der således var anlagt af en interesseorganisation imod den italienske stat, går ud på, at myndighederne skal anerkende følgende forpligtelser:

1. At have handlepligt i forhold til interesseorganisationens henvendelse om offentlig informering om farerne på kort og lang sigt ved brug af mobiltelefoner og trådløse telefoner, herunder omfattende de grupper som er mest udsatte (børn og teenagere), og om de fornødne sikkerhedsforanstaltninger ved sådanne telefoners brug.
2. At påbegynde en hurtig ("express measure") iværksættelse af en sådan oplysning af almenheden, baseret på de seneste, foreliggende videnskabelige data.
3. At udstede en forordning i henhold til en allerede vedtaget, national lov, "også med henblik på at indikere overfor offentligheden, at producenter af visse produkter har pligt til at informere v.h.a. særlige mærkater eller informationsark".

S. 2, 2. store afsnit, fremgår, at der til støtte for påstandene påberåbes for det første en række nationale regler, for det andet EU-direktiv 1999/5 (nu afløst af direktiv 2014/53):

"... As a legal basis for the obligation to provide, the applicant refers to the following regulatory sources: . 32 of the Constitution; the law of 13 March 1958 n. 296; the articles 1, 4, 10 and 12 of the l. February 22, 2001 n. 36 (quadrosulla law on protection from exposure to electric, magnetic and electromagnetic fields), Directive 1999/5 / EC..." (understreget her)

S. 4, 3. afsnit, finder domstolen dels, at en påstand om, at en national myndighed skal udstede nærmere bestemte regler ikke kunne pådømmes ved landets domstole, dels at der ikke kunne ske afvisning for så vidt angik søgsmålets materie: Pligten til at iværksætte en oplysningskampagne rettet mod hele befolkningen:

"...pursuant to art. 12 of the l. n. 36/2001, it is inadmissible for an absolute default of jurisdiction, noting the failure to exercise regulatory powers. However, the merits of the application formulated by the applicant remain with reference to the failure by the

competent Ministries to start ratione materiae of an information campaign addressed to the entire population, concerning the indication of the methods of use and the risks for health and the environment connected with the use of mobile telephones (cellular and cordless telephones)." (understreget her)

Ibid., 5. afsnit, lægger domstolen vægt på de videnskabelige studier, som interesseorganisationen havde fremlagt, og som ikke indholdsmæssigt var bestridt af de sagsøgte, udøvende myndigheder, der alene havde fremsat formalitetsindsigelser (som domstolen ikke tog til følge):

"In the course of the trial, the applicant Association produced some documents taken from the scientific literature, from which it emerges that the inadequate use of cellular or cordless phones, involving the exposure of sensitive parts of the human body to electromagnetic fields, can have effects harmful to human health, especially with regard to younger and, therefore, more vulnerable subjects, since they could adversely affect their psycho-physical development. However, the health risks feared by the applicant association have not been effectively contested by the resistant administrations, which have limited themselves to invoking the inadmissibility of this second request. ..." (understreget her)

S. 5, 1. til 3. afsnit, lægger retten herefter vægt på de italienske myndigheders egne tidligere svar til den sagsøgende forening, samt det faktum at der til trods herfor ikke var igangsat den pågældende oplysningskampagne:

" From the documents filed in court it appears that already, with note prot. n. 0001080 -P of 16 January 2012, the Ministry of Health, in response to a previous request from one of the prosecutors of the applicant association, highlighted: "... the topic of possible health risks resulting from the use of the mobile phone is constantly attention of the Minister of Health, in particular following the classification established by the International Agency for Research on Cancer in 2011, of a possibly carcinogenic agent for humans (category 2B) for radio frequency electromagnetic fields ". In the same note, the Ministry of Health , highlighted that the Superior Council of Health, in the opinion of 15 November 2011, taking into account the position formally assumed by the Higher Institute of Health, "... found that at the state of scientific knowledge no causal link has been demonstrated between exposure to radio frequencies and tumor pathologies, noting however as the hypothesis of an r causal contribution cannot be entirely excluded in relation to a very intense use of the mobile phone ... "and that the Health Council itself" ... therefore recommended to keep alive the interest of research and surveillance on the subject, in expected that new knowledge will solve current areas of uncertainty, while suggesting the launch of an information campaign to the public in order to promote and encourage responsible use of the telephone, especially in relation to children who tend to be approached to use the telephone mobile phone at an increasingly early age ", finally specifying:" The information campaign is being prepared and will be based on the framework of knowledge that can be gathered from the most authoritative national and international sources and bodies ". Despite the considerable period of time that has passed, the announced campaign information has not yet been implemented." (understreget her)

S. 5, 4. og 5. afsnit, konkluderer retten herefter:

"Consequently, the obligation of the Ministry of the Environment, the Ministry of Health and the Ministry of Education, University and Research must be declared, each for its own area of competence, to provide, in implementation of the provisions of art. 10 of the l. n. 36/2001, to adopt an information campaign, aimed at the entire population, concerning the identification of the correct methods of use for mobile telephony devices (cellular and cordless telephones) and information on risks to health and the environment connected to an improper use of these devices. The aforementioned information and environmental education campaign must be implemented within six months from the notification or, if earlier, from the administrative communication of this judgment, using the most suitable

means of communication to ensure dissemination due to the partial acceptance of the questions formulated by the applicant Association, evidence is used to provide fair compensation for court fees." (understreget her)

Dommens konklusion, s. 5 og 6, var i overensstemmelse med ovenstående:

"The Regional Administrative Court for Lazio (Section Third Quater), definitively pronouncing on the appeal, as in the proposed epigraph, states:

- *declares inadmissible, for absolute defect of jurisdiction, the request for cancellation of the silence - non-fulfillment on the applicant's request relating to the issuance of the ministerial decree, pursuant to art. 12 of the l.n. 36/2001;*
- *accepts the request for cancellation of silence*
- *non-fulfillment of the request submitted by the applicant, based on art. 10 of the l. n. 36/2001, and, as a result, declares the obligation of the Ministry of the Environment, the Ministry of Health and the Ministry of Education, University and Research, each for its own area of competence, to provide (in the terms and with the methods indicated in the motivation) to adopt an information campaign, aimed at the entire population, concerning the identification of the correct methods of use for mobile phones (cellular and cordless phones) and information on health risks and for the environment connected to an improper use of these appliances.*

Compensated expenses Order that this judgment is carried out by the administrative authority

So decided in Rome in the council chamber on November 13, 2018 with the intervention of the magistrates:" (understreget her)

Retten lagde således til grund, at der bestod en pligt til at iværksætte en informationskampagne rettet imod hele Italiens befolkning, om farerne som følge af mulig stråling fra mobiltelefoner og trådløse telefoner.

Endvidere lagde retten til grund, at børn og teenagere ville være særligt sårbare grupper.

7. Visse private selskabers økonomisk motiverede stillingtagen til 5G-netværket og radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening.

7.1. Forsikringselskaber.

Et af verdens største forsikringselskaber, Lloyd's of London, har i vilkårene (vedlagt) for forsikring for arkitekter og ingeniører hos underwriter CFC Underwriting Limited, undtaget dækning for skader forårsaget af elektromagnetiske felter.

Dette følger af vilkårenes sektion om generelle undtagelser, pkt. 32, hvis anvendelsesområde er sålydende:

"32. Electromagnetic fields directly or indirectly arising out of, resulting from or contributed to by electromagnetic fields, electromagnetic radiation, electromagnetism, radio waves or noise."

Genforsikringselskabet Swiss Re har sin rapport fra maj 2019 (vedlagt), *"New emerging risk insights"*, konkluderet s. 29:

"To allow for a functional network coverage and increased capacity overall, more antennas will be needed, including acceptance of higher levels of electromagnetic radiation. In some jurisdictions, the rise of threshold values will require legal adaptation. Existing concerns regarding potential negative health effects from electromagnetic fields (EMF) are only likely to increase. An uptick in liability claims could be a potential long-term consequence."

og, ibid., afsnittet "Potential Impacts", 2. prik:

"Growing concerns of the health implications of 5G may lead to political friction and delay of implementation, and to liability claims. The introductions of 3G and 4G faced similar challenges."

samt, ibid., afsnittet "Potential Impacts", 5. prik:

"As the biological effects of EMF in general and 5G in particular are still being debated, potential claims for health impairments may come with a long latency."

7.2. Kommunikationselskaber.

7.2.1. Verizon.

Det amerikanske kommunikationselskab Verizon Communications Inc. har i sin årsrapport for finansåret 2019¹⁴ (vedlagt) anført følgende vurdering af deres økonomiske risici i relation til søgsmål imod dem, og med direkte relevans for dette høringssvars emne:

"We are subject to a significant amount of litigation, which could require us to pay significant damages or settlements."

We are subject to a substantial amount of litigation, including, from time to time, shareholder derivative suits, patent infringement lawsuits, antitrust class actions, wage and hour class actions, personal injury claims, property claims, and lawsuits relating to our advertising, sales, billing and collection practices. In addition, our wireless business also faces personal injury and wrongful death lawsuits relating to alleged health effects of wireless phones or radio frequency transmitters. We may incur significant expenses in defending these lawsuits. In addition, we may be required to pay significant awards or settlements." (understreget her)

---

14 S. 17.

Den understregede udtalelse går direkte på selskabets vurdering af risikoen for at ifalde ansvar for helbredsskader p.g.a. trådløs telefoni og radiofrekvente sendere.

Udtalelsen viser, at også dette selskab er klar over, at der består i hvert fald en risiko for, at en national, amerikansk domstol vil finde det godtgjort, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling har helbredsmæssige skadevirkninger, som bl.a. kan være dødelige. Her tænkes formentlig på kræftsygdomme.

7.2.2. Swisscom (51 % ejet af den schweiziske stat¹⁵).

D. 24. februar 2003 indleverede det schweiziske telekommunikationselskab Swisscom patentansøgning PCT/CH2003/000138 til WIPO (World Intellectual Property Organization), med titlen "REDUCTION OF ELECTROSMOG IN WIRELESS LOCAL NETWORKS".

I ansøgningen (vedlagt) lægger det schweiziske selskab bl.a. følgende til grund s. 1, linje 10, til s. 2, linje 29:

"The influence of electrosmog on the human body is a known problem. The health risk from mobile radio transmitters, handys and DECT telephones has been an explosive subject among the general public at least since the enormous breakthrough in mobile radio technology in the 1990s. To meet the concerns of science from the legislative side, the permissible limit values have thus been lowered several times, and technology has been increasingly focused on this problem. The risk of damage to health through electrosmog has also become better understood as a result of more recent and improved studies. When, for example, human blood cells are irradiated with electromagnetic fields, clear damage to hereditary material has been demonstrated and there have been indications of an increased cancer risk (Mashevich M., Folkman D., Kesar A., Barbul A., Korenstein R., Jerby E., Avivi L., Department of Human Genetics and Molecular Medicine, Tel-Aviv University, Tel-Aviv, Israel, "Exposure of human peripheral blood lymphocytes to electromagnetic fields associated with cellular phones leads to chromosomal instability, Bioelectromagnetics, 2003 Feb., 24(2): 82-90). In this study, for example, human peripheral lymphocytes were exposed to continuous electromagnetic fields of 830 MHz in order to examine whether this leads to losses or gains in chromosomes (aneuploidy). Bigger changes lead to instability of the genome (= the totality of all genes of a germinal cell) and thereby to cancer. The human peripheral blood lymphocytes (PBL) were irradiated at different average specific absorption rates (SAR) of 1.6 to 8.8 W/kg over a time period of 72 hours in an exposure system based on a parallel plate resonator in a temperature range of 34.5 to 37.5 °C. The average absorption rate (SAR) and its distribution in the exposed tissue culture flask were determined by combining the measurement results with a numerical analysis based on a finite element simulation code. A linear increase in the chromosome No. 17 -- an aneuploidy (=numerical chromosome aberration) -- was observed as a function of the SAR, demonstrating that this radiation has a genotoxic effect. The SAR- dependent aneuploidy was accompanied by an abnormal mode of replication of the chromosome 17 region engaged in segregation (repetitive DNA arrays associated with the centromere), suggesting that epigenetic alterations are involved in the SAR dependent genetic toxicity. Control experiments (i.e. without any radio frequency radiation) carried out in the temperature range of 34.5 to 38.5 °C showed that elevated temperature is not associated with either the genetic or epigenetic alterations observed following RF radiation, these alterations being the increased levels of aneuploidy and the modification in replication of the centromeric DNA arrays. These findings indicate that the genotoxic effect of electromagnetic radiation is elicited via a non-thermal pathway. Moreover aneuploidy is to be considered as a known phenomenon in the increase of cancer risk.

Thus it has been possible to show that mobile radio radiation can cause damage to genetic

---

15 Jf. <https://www.swisscom.ch/en/about/company/portrait/profil.html>

material, in particular in human white blood cells, whereby both the DNA itself is damaged and the number of chromosomes changed. This mutation can consequently lead to increased cancer risk. In particular, it could also be shown that this destruction is not dependent upon temperature increases, i.e. is non-thermal. Based on the scientific studies in the field, and owing to increasing pressure from the public, especially in the industrialized countries, epidemiological studies have been systematized by the World Health Organization (WHO) in the last few years, such as e.g. the currently running WHO Interphone Project, in order to be able to assess more precisely the health risks from electrosmog and work out corresponding guidelines.” (understreget her)

Selskabet lægger altså til grund, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling kan forårsage DNA- skader, og at dette ikke alene kan ske som følge af opvarmning af menneskeligt væv (hvilket ICNIRPs grænseværdier ellers er baseret på).

Den schweiziske stats teleselskab har derfor allerede i 2004 tilkendegivet den opfattelse (uden at dette gøres eksplicit), at ICNIRPs grænseværdier er utilstrækkelige, fordi de anvender en ufyldstgørende metode.

8. Det EU-retlige forsigtighedsprincip – og den danske stats pligt til at bringe det i anvendelse, hvis man vil påstå, at der ikke foreligger tilstrækkelig videnskabelig sikkerhed for skader og farer på folkesundheden og miljøet, hvis ICNIRPs nuværende anbefalinger anvendes.

Referencen til forsigtighedsprincippet som en del af EU-retten indenfor miljøområdet findes i art. 191, stk. 2, og er omtalt pkt. 5 ovenfor.

Der er tale om et generelt EU-retligt princip, jf. f.eks. EU-domstolens dom af 17. maj 2018 i sagsnr. T-429/13 og T-451/13, Bayer Cropscience AG m.fl. mod Europa-Kommissionen, præmis 109:

“Forsigtighedsprincippet udgør et generelt EU-retligt princip, der pålægger de kompetente myndigheder inden for de specifikke rammer for udøvelsen af de beføjelser, de er tillagt ved den relevante lovgivning, at træffe passende foranstaltninger med henblik på at komme visse potentielle risici for den offentlige sundhed, sikkerheden og miljøet i forkøbet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser (jf. dom af 21.10.2003, Solvay Pharmaceuticals mod Rådet, T-392/02, EU:T:2003:277, præmis 121 og den deri nævnte retspraksis, og af 12.4.2013, Du Pont de Nemours (France) m.fl. mod Kommissionen, T-31/07, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:167, præmis 134 og den deri nævnte retspraksis; jf. desuden i denne retning dom af 26.11.2002, Artegodan m.fl. mod Kommissionen, T-74/00, T-76/00, T-83/00 – T-85/00, T-132/00, T-137/00 og T-141/00, EU:T:2002:283, præmis 183 og 184).” (understreget her)

For så vidt angår folkesundhed og helbred, fremgår det af TEUF art. 191, stk. 1, jf. stk. 2, at indenfor miljøområdet hviler unionens politik på forsigtighedsprincippet.

Det EU-retlige forsigtighedsprincip skal anvendes, “... ”...hvor de videnskabelige data er utilstrækkelige, foreløbige eller usikre, og den indledende objektive videnskabelige undersøgelse tyder på, at der er rimelig grund til bekymring for, at mulige farlige følger for miljø samt menneskers, dyrs og planters sundhed ikke stemmer overens med det valgte beskyttelsesniveau.”, jf. Europa-Kommissionens meddelelse af 20. februar 2000 om forsigtighedsprincippet, s. 9 – 10.

Yderligere om selve tidspunktet for, hvornår forsigtighedsprincippet skal anvendes, hedder det i den retningssskabende dom af 11. september 2002 fra EU-domstolen (“Pfizer-dommen”), præmis 139 – 144:

“139 Det bemærkes - hvilket allerede er fastslået af Domstolen og af Retten - at når der er usikkerhed med hensyn til, om og i givet fald i hvilket omfang der er risiko for menneskers sundhed, kan institutionerne i medfør af forsigtighedsprincippet træffe beskyttelsesforanstaltninger uden at skulle afvente, at det fuldt ud påvises, at der er en risiko, og hvilket omfang denne har (BSE-dommen, nævnt i præmis 114 ovenfor, præmis 99, NFU-dommen, nævnt i præmis 114 ovenfor, præmis 63, og dommen i sagen Bergaderm og Goupil mod Kommissionen, nævnt i præmis 115 ovenfor, præmis 66).

140 Det følger heraf for det første, at i medfør af forsigtighedsprincippet som foreskrevet i traktatens artikel 130 R, stk. 2, kunne fællesskabsinstitutionerne træffe en præventiv foranstaltning vedrørende brugen af virginiamycin som tilsætningsstof til foderstoffer, selv om det på grund af den herskende videnskabelige usikkerhed endnu ikke fuldt ud var påvist, at denne brug indebar sundhedsrisici for mennesker, og hvilket omfang disse risici havde.

141 Det følger endvidere - og så meget mere - heraf, at fællesskabsinstitutionerne med henblik på iværksættelse af præventive foranstaltninger ikke var forpligtet til at afvente, at de skadelige virkninger af brugen af dette produkt som vækstfremmestof havde vist sig (jf. for så vidt angår fortolkningen af Rådets direktiv 79/409/EØF af 2.4.1979 om beskyttelse af vilde fugle (EFT L 103, s. 1) Domstolens dom af 2.8.1993, sag C-355/90, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 4221, præmis 15).

142 I forbindelse med anvendelsen af forsigtighedsprincippet, hvis baggrund typisk er en situation med videnskabelig usikkerhed, kan der derfor ikke stilles det krav til en risikoevaluering, at den nødvendigvis skal give fællesskabsinstitutionerne definitive videnskabelige beviser for, at der er en risiko, og hvilket omfang de potentielle skadevirkninger har, såfremt denne risiko udløses (jf. i denne forbindelse Mondiet-dommen, nævnt i præmis 115 ovenfor, præmis 29-31, og dommen i sagen Spanien mod Rådet, nævnt i præmis 115 ovenfor, præmis 31).

143 Det fremgår imidlertid også af den retspraksis, der er nævnt i præmis 139 ovenfor, at en præventiv foranstaltning ikke gyldigt kan begrundes med en rent hypotetisk risikobetragtning, der bygger på rene formodninger, som endnu ikke er videnskabeligt bevist (jf. i denne retning ligeledes dommen i sagen EFTA-Tilsynsmyndigheden mod Norge, nævnt i præmis 115 ovenfor, navnlig præmis 36-38).

144 Det følger tværtimod af forsigtighedsprincippet, således som det er fortolket af Fællesskabets retsinstanser, at en præventiv foranstaltning kun må træffes, såfremt risikoen, uden at dens reelle karakter og omfang er blevet fuldt ud påvist ved hjælp af videnskabelige bevisdata, dog forekommer tilstrækkeligt dokumenteret på grundlag af de videnskabelige data, der er til rådighed på det tidspunkt, hvor denne foranstaltning træffes." (understreget her)

Opsummerende kan det således udledes, at:

1. Forsigtighedsprincippet skal¹⁶ anvendes, hvor der foreligger videnskabelige data, som i tilstrækkeligt omfang dokumenterer en skadevirkning eller risiko for skade, uden at der foreligger et definitivt videnskabeligt bevis.
2. Det er ikke et krav for anvendelse af princippet, at omfanget af de potentielle skadevirkninger er kendt.
3. Det er ikke et krav for anvendelse af princippet, at skader allerede er indtruffet.

EU-domstolen understregede (med virkning for anvendelse af EU-retslige regler, såsom f.eks. EU-charteret), at forsigtighedsprincippet "især" finder anvendelse, hvor der er tale om risiko for menneskers sundhed, jf. "Pfizer-dommen", præmis 146:

"Forsigtighedsprincippet kan følgelig kun finde anvendelse i risikosituationer, især risiko for menneskers sundhed, hvor risikoen, uden at den bygger på rene hypoteser, der ikke er videnskabeligt efterprøvet, endnu ikke har kunnet påvises fuldt ud."

Om selve fremgangsmåden ved anvendelse af forsigtighedsprincippet anførte EU-domstolen i "Pfizer-dommen", præmis 151 – 163:

"151 Det tilkommer i denne forbindelse fællesskabsinstitutionerne at fastsætte det beskyttelsesniveau, som de anser for passende for samfundet. Under hensyn hertil skal de følgelig i forbindelse med dette første led i risikoevalueringen fastlægge det risikoniveau - dvs. den kritiske sandsynlighedstærskel for skadevirkningerne for menneskers sundhed og for omfanget af disse potentielle virkninger - som de ikke længere anser for acceptabelt for dette samfund, og som, hvis det overskrides, af hensyn til beskyttelsen af menneskers sundhed gør det nødvendigt at gribe til præventive foranstaltninger uanset den herskende videnskabelige usikkerhed (jf. i denne retning Domstolens dom af 11.7.2000, sag C-473/98, Toolex, Sml. I, s. 5681, præmis 45). Fastlæggelsen af det risikoniveau, der anses for uacceptabelt, indebærer således, at fællesskabsinstitutionerne fastlægger de politiske mål, der forfølges inden for rammerne af de beføjelser, som de er tillagt ved traktaten.

¹⁶ Princippet's pligtige anvendelse er fastslået i senere domme, som omtales nedenfor.

152 Selv om fællesskabsinstitutionerne ikke må anlægge en rent hypotetisk risikobetragtning og i deres beslutninger sigte mod et »nul-risikoniveau« (jf. præmis 145 ovenfor), skal de dog tage hensyn til deres forpligtelse efter traktatens artikel 129, stk. 1, første afsnit, til at sikre, at menneskers sundhed beskyttes på et højt niveau, der for at være foreneligt med denne bestemmelse ikke nødvendigvis skal være det teknisk højest mulige (Domstolens dom af 14.7.1998, sag C-284/95, Safety Hi-Tech, Sml. I, s. 4301, præmis 49).

153 Fastlæggelsen af det risikoniveau, der anses for uacceptabelt, afhænger af den bedømmelse, som den kompetente offentlige myndighed anlægger af de konkrete omstændigheder i den enkelte sag. Myndigheden kan herved bl.a. tage hensyn til, hvor alvorlige virkninger den pågældende risiko vil have for menneskers sundhed, hvis den indtræder, herunder også omfanget af de potentielle skadevirkninger, hvor længe den varer, hvor uigenkaldelig den er, og om disse skader eventuelt vil få senere virkninger, ligesom den kan tage hensyn til risikoens mere eller mindre konkrete karakter på grundlag af de eksisterende videnskabelige oplysninger.

154 Hvad angår det andet led i risikoevalueringen har Domstolen allerede fastslået, at fællesskabsinstitutionerne inden for området for tilsætningsstoffer til foderstoffer skal foretage komplicerede vurderinger af teknisk og videnskabelig art (jf. allerede Domstolens dom af 5.12.1978, sag 14/78, Denkavit mod Kommissionen, Sml. s. 2497, præmis 20). Rådet har selv som led i sin argumentation understreget, at beslutningen om at tilbagekalde godkendelsen af virginiamycin hvilede på yderst komplicerede vurderinger af videnskabelig og teknisk art, hvor der gør sig store meningsforskelle gældende mellem de videnskabelige eksperter (jf. nærmere nedenfor i punkt 4).

155 Under disse omstændigheder er gennemførelsen af en videnskabelig risikovurdering en forudsætning for enhver præventiv foranstaltning.

156 Almindeligvis defineres en videnskabelig risikovurdering såvel på internationalt plan (jf. den foreløbige meddelelse fra Codex Alimentarius-kommissionen, der er nævnt ovenfor i præmis 147) som på fællesskabsplan (jf. meddelelsen om forsigtighedsprincippet, meddelelsen om forbrugersundhed og levnedsmiddelsikkerhed samt grønbogen, der er nævnt ovenfor i præmis 118 og 124), som en videnskabelig proces, der består i at påvise og beskrive en fare, vurdere, hvorledes den viser sig, og karakterisere risikoen.

157 I denne forbindelse bemærkes for det første, at eftersom der er tale om en videnskabelig proces, skal den videnskabelige risikovurdering, under skyldigt hensyn til de gældende bestemmelser, af den kompetente offentlige myndighed overlades til videnskabelige eksperter, der som afslutning på denne videnskabelige proces forelægger myndigheden videnskabelige udtalelser.

158 Som det er understreget af Kommissionen i meddelelsen om forbrugersundhed og levnedsmiddelsikkerhed (præmis 124 ovenfor), er den videnskabelige rådgivning »af den største betydning i enhver fase i arbejdet med at udforme ny lovgivning og gennemførelse og håndhævelse af eksisterende lovgivning« (meddelelsen, s. 10). Endvidere har Kommissionen i meddelelsen udtalt, at den »vil benytte denne rådgivning til gavn for forbrugerne for at sikre et højt sundhedsbeskyttelsesniveau« (a.st.). Fællesskabsinstitutionernes forpligtelse til at

1

4

virkeliggøre et højt sundhedsbeskyttelsesniveau, som er fastslået i traktatens artikel 129, stk. 1, første afsnit, indebærer da også, at de skal indestå for, at deres beslutninger træffes under fuld hensyntagen til de bedste videnskabelige data, der foreligger, og at beslutningerne bygger på de nyeste resultater i den internationale forskning, hvilket Kommissionen selv har understreget i sin meddelelse om forbrugersundhed og levnedsmiddelsikkerhed.

- 159 Følgelig skal den videnskabelige rådgivning i spørgsmål vedrørende forbrugersundhed i forbrugernes og industriens interesse være baseret på principperne om kompetence, uafhængighed og åbenhed, således som det er blevet understreget såvel i betragtningerne til afgørelse 97/579 som i Kommissionens førnævnte meddelelser om forsigtighedsprincippet og om forbrugersundhed og levnedsmiddelsikkerhed.
- 160 Der er for det andet enighed mellem parterne om, at det i forbindelse med anvendelsen af forsigtighedsprincippet kan vise sig umuligt at gennemføre en fuldstændig videnskabelig risikovurdering, således som defineret i præmis 156 ovenfor, fordi de foreliggende videnskabelige oplysninger er utilstrækkelige. Gennemførelsen af en sådan fuldstændig videnskabelig evaluering kan således nødvendiggøre, at der iværksættes en meget dybtgående og langvarig videnskabelig forskning. Som det imidlertid fremgår af den i præmis 139 ovenfor citerede retspraksis, og af hensyn til ikke at fratage forsigtighedsprincippet enhver praktisk betydning, må en manglende mulighed for at gennemføre en fuldstændig videnskabelig risikoevaluering ikke være til hinder for, at den kompetente offentlige myndighed træffer beskyttelsesforanstaltninger, om fornødent med meget kort varsel, når sådanne foranstaltninger findes uomgængeligt nødvendige under hensyn til det risikoniveau for menneskers sundhed, som denne myndighed har fastlagt som værende uacceptabelt for samfundet.
- 161 I en sådan situation påhviler det derfor den kompetente offentlige myndighed at foretage en afvejning af de forpligtelser, den har, og enten beslutte at afvente, at der fremkommer resultater af en mere dybtgående videnskabelig forskning, eller at handle på grundlag af de eksisterende videnskabelige oplysninger. Når der er tale om foranstaltninger til beskyttelse af menneskers sundhed, afhænger denne afvejning, hvorved der skal tages hensyn til de særlige omstændigheder i det enkelte tilfælde, af det risikoniveau, som denne myndighed har anset for uacceptabelt for samfundet.
- 162 På denne baggrund skal den videnskabelige risikovurdering, der foretages af videnskabelige eksperter, give den kompetente offentlige myndighed tilstrækkeligt pålidelige og sikre oplysninger for at sætte den i stand til at bedømme den fulde rækkevidde af det rejste videnskabelige spørgsmål og fastlægge sin politik på grundlag af en indsigt i sagsområdet. Den offentlige myndighed skal følgelig, for ikke at risikere at træffe vilkårlige foranstaltninger, der ikke under nogen omstændigheder kan støttes på forsigtighedsprincippet, påse, at de foranstaltninger, som den træffer, også hvor der er tale om præventive foranstaltninger, har grundlag i en videnskabelig risikoevaluering, der er så udtømmende som muligt under hensyn til den konkrete sags særlige omstændigheder. Uanset den videnskabelige usikkerhed, der stadig findes, skal denne videnskabelige evaluering forsyne den kompetente offentlige myndighed med de bedste videnskabelige data, der er til rådighed, og med de nyeste resultater fra den internationale forskning som grundlag for at tage stilling til, om det risikoniveau, som den anser for acceptabelt for samfundet (jf. præmis 150-153 ovenfor), er overskredet. Det er på dette grundlag, at myndigheden skal beslutte, om det er nødvendigt at træffe beskyttelsesforanstaltninger.
- 163 I øvrigt skal denne videnskabelige risikoevaluering også sætte den kompetente myndighed i stand til i forbindelse med styringen af risiciene at fastslå, hvilke foranstaltninger den finder hensigtsmæssige og nødvendige for at undgå, at risikoen bliver til virkelighed.” (understreget her)

Af ovennævnte præmisser fremgår således, at:

- 151: Det primært tilkommer myndigheden at fastlægge, hvor niveauet for den acceptable risiko ligger.
- 152: Beskyttelsesniveauet må ikke være baseret på rene hypoteser, og må ikke decideret kræve en "nul-risiko"-situation, men der skal tages hensyn til et højt beskyttelsesniveau af folkesundheden.

- 153: Der er tale om en konkret vurdering i den enkelte sag (eller enkelte tilfælde).
- 154: Fastlæggelse af niveauet kan betyde, at myndigheden skal foretage en vurdering af videnskabelig og teknisk kompliceret art, indenfor et område hvor der foreligger betydelig videnskabelig uenighed.
- 155: I sådanne situationer er myndigheden forpligtet til at foretage en videnskabelig risikovurdering.
- 156: Den videnskabelige risikovurdering er en videnskabelig proces, der består i at påvise og beskrive en fare, samt vurdere, hvorledes den viser sig, og karakterisere risikoen.
- 157: Den videnskabelige risikovurdering skal overlades til videnskabelige eksperter, der som afslutningen på en videnskabelig proces forelægger myndigheden sine videnskabelige udtalelser.
- 158: Myndigheden er pligtig at inddrage de nyeste og bedste videnskabelige data til beskyttelse af folkesundheden.
- 159: De videnskabelige undersøgelser skal være baseret på principperne om kompetence, uafhængighed og åbenhed.
- 160: Selvom en myndighed ikke kan gennemføre en fuldstændig videnskabelig undersøgelse uden at der går meget lang tid, kan myndigheden – hvis det er *”uomgængeligt nødvendigt”*: med meget kort varsel – træffe foranstaltninger til sikring af et højt sundhedsbeskyttelsesniveau.
- 161: Myndigheden skal foretage en afvejning af, om den afventer yderligere videnskabelige undersøgelser eller handler på baggrund af den forhåndenværende viden, ud fra det niveau myndigheden har fastlagt for, hvad der er uacceptabelt (jf. præmis 151 ovenfor).
- 162: Myndigheden skal påse, at de foranstaltninger den træffer, har basis i en videnskabelig undersøgelse, der er så udtømmende som muligt.
- 163: Den videnskabelige risikovurdering skal sætte myndigheden i stand til at fastslå, hvilke foranstaltninger den finder hensigtsmæssige og nødvendige for at undgå, at en risiko bliver til virkelighed.

Som det fremgår af ovenstående om præmis 159, sammenholdt med afsnittet ovenfor om ICNIRPs inhabilitet, vil denne private organisations anbefalinger ikke kunne anvendes. Dertil kommer, at denne organisations 14 forfatterede bag seneste udgave af anbefalingerne ikke synes at have den fornødne faglige specialisering og ballast¹⁷, slet ikke set i forhold til de 253 forskere, der p.t. har underskrevet EMF Scientist Appeal, og som angiveligt alle er specialiserede forskere indenfor området radiofrekvent elektromagnetisk stråling og forureningens skadevirkninger.

Præmis 393 omtaler virkningen af, at der foreligger en situation med betydelig videnskabelig usikkerhed:

”Det tilkommer ikke Retten at bedømme rigtigheden af det ene eller det andet videnskabelige standpunkt, der er forsvaret for Retten, og at sætte sin vurdering i stedet for institutionernes, som traktaten har pålagt denne opgave alene. På grundlag af det ovenfor

¹⁷ Jf. Buchner og Rivasi - *”The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest , corporate capture and the push for 5G ”*, s. 47, 2. afsnit.

anførte finder Retten imidlertid, at parternes argumenter, som på begge sider støttes på udtalelser fra fremtrædende videnskabelige eksperter, viser, at på tidspunktet for vedtagelsen af den anfægtede forordning var stor usikkerhed med hensyn til forbindelsen mellem anvendelsen af virginiamycin som tilsætningsstof til foderstoffer og udviklingen af streptograminresistens hos mennesker. For så vidt som fællesskabsinstitutionerne med rette kunne antage, at de havde tilstrækkeligt videnskabeligt belæg for, at der var denne forbindelse, kan det forhold, at der findes videnskabelige data i modsat retning, ikke bevise, at fællesskabsinstitutionerne overskred grænserne for deres skøn, da de fandt, at der bestod en risiko for menneskers sundhed." (understreget her)

I de understregede præmisser gøres den observation, at det forhold, at der på tidspunktet for vedtagelse af den konkrete anvendelse af forsigtighedsprincippet eksisterede "stor usikkerhed" og "videnskabelige data i modsat retning", ikke førte til, at det var uberettiget at anvende forsigtighedsprincippet.

I "Pfizer-dommen"s præmis 456 statuerer EU-domstolen meget klart, at beskyttelsen af den offentlige sundhed skal tillægges større vægt end økonomiske hensyn, og at denne beskyttelse kan begrunde væsentlige negative økonomiske følger:

"Retten minder om, at det mål, der forfølges med den anfægtede forordning, nemlig beskyttelsen af menneskers sundhed, på grund af sin betydning kan begrunde selv væsentlige negative økonomiske følger for visse erhvervsdrivende (Domstolens dom af 17.7.1997, sag C- 183/95, Affish, Sml. I, s. 4315, præmis 42, og dommen i sagen Fedesa m.fl., nævnt i præmis 115 ovenfor, præmis 17). I denne forbindelse må beskyttelsen af den offentlige sundhed, som den anfægtede forordning skal sikre, tillægges større vægt end økonomiske overvejelser (Affish-dommen, præmis 43)." (understreget her)

8.1. Den danske stats pligt til at anvende forsigtighedsprincippet.

Fra T-70/99 kan konstateres i dommens præmis 135:

"Ifølge EF-traktatens artikel 130 R, stk. 2 (efter ændring nu artikel 174, stk. 2, EF), udgør forsigtighedsprincippet et af de principper, som Fællesskabets politik på miljøområdet bygger på. Alpharma bestrider ikke, at dette princip også finder anvendelse, når fællesskabsinstitutionerne inden for den fælles landbrugspolitik træffer foranstaltninger til beskyttelse af menneskers sundhed (jf. i denne retning Domstolens domme af 5.5.1998, sag C-180/96, Det Forenede Kongerige mod Kommissionen, Sml. I, s. 2265, præmis 100, herefter »BSE-dommen«, og sag C-157/96, National Farmers' Union m.fl., Sml. I, s. 2211, præmis 64, herefter »NFU-dommen«). Det fremgår således af traktatens artikel 130 R, stk. 1 og 2, at beskyttelsen af menneskers sundhed indgår blandt målene for Fællesskabets politik på miljøområdet, at denne politik, der tager sigte på et højt beskyttelsesniveau, bl.a. hviler på forsigtighedsprincippet, og at kravene, der følger af denne politik, skal integreres i udformningen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker på andre områder. Endvidere bemærkes, at som det bestemmes i EF-traktatens artikel 129, stk. 1, tredje afsnit (efter ændring nu artikel 152 EF), og er fastslået i fast retspraksis (jf. i denne retning Domstolens dom af 15.9.1994, sag C-146/91, KYDEP mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 4199, præmis 61), skal kravene med hensyn til miljøbeskyttelse integreres i udformningen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker på andre områder og skal følgelig tages i betragtning ved fællesskabsinstitutionernes gennemførelse af den fælles landbrugspolitik." (understreget her)

I ovenstående understregning fremgår det, at de krav, der følger af Fællesskabets (EUs) politik på miljøområdet "skal integreres" i udformningen og gennemførelsen af EUs politik på andre områder. Blandt disse politikker nævnes forsigtighedsprincippet udtrykkeligt, og det fremstilles således i præmis 135 som en pligtig anvendelse.

En fuldstændigt tilsvarende konklusion findes i "Pfizer-dommens" præmis 114.

Senere afgørelser fra EU-domstolen konstaterer mere udtrykkeligt, at det er pligtigt at anvende forsigtighedsprincippet under visse nærmere omstændigheder, jf. f.eks. EU-domstolens dom af 17. maj 2018 i sagsnr. T-429/13 og T-451/13, Bayer Cropscience AG m.fl. mod Europa-Kommissionen, præmis 109 (også nævnt ovenfor):

"Forsigtighedsprincippet udgør et generelt EU-retligt princip, der pålægger de kompetente myndigheder inden for de specifikke rammer for udøvelsen af de beføjelser, de er tillagt ved den relevante lovgivning, at træffe passende foranstaltninger med henblik på at komme visse potentielle risici for den offentlige sundhed, sikkerheden og miljøet i forkøbet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser..." (understreget her)

En enslydende præmis blev formuleret i dom af samme dato i sagen T-584/13, BASF Agro BV m.fl. mod Europa-Kommissionen, præmis 58:

"Forsigtighedsprincippet udgør et generelt EU-retligt princip, der pålægger de kompetente myndigheder inden for de specifikke rammer for udøvelsen af de beføjelser, de er tillagt ved den relevante lovgivning, at træffe passende foranstaltninger med henblik på at komme visse potentielle risici for den offentlige sundhed, sikkerheden og miljøet i forkøbet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser..."

Der kan tillige henvises til den tidligere dom af 21. oktober 2003 i sagsnr. T-392/02, Solvay Pharmaceuticals BV mod Rådet for Den Europæiske Union, præmis 121:

"Forsigtighedsprincippet udgør nemlig et generelt fællesskabsretligt princip, der pålægger de kompetente myndigheder inden for rammerne af den konkrete udøvelse af de beføjelser, der er tildelt dem ved den relevante lovgivning, at træffe passende foranstaltninger med henblik på at forebygge visse potentielle risici for folkesundheden, sikkerheden og miljøet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser. For så vidt som fællesskabsinstitutionerne er ansvarlige inden for samtlige deres aktionsområder for beskyttelsen af folkesundheden, sikkerheden og miljøet, kan forsigtighedsprincippet betragtes som et selvstændigt princip, der følger af traktatens bestemmelser, navnlig artikel 3, litra p), EF, artikel 6 EF, artikel 152, stk. 1, EF, artikel 153, stk. 1 og 2, EF og artikel 174, stk. 1 og 2, EF ..." (understreget her)

I de sammenlagte sager Artegoda GmbH m.fl. mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (sagsnr. T-74/00, T-76/00, T-83/00, T-84/00, T-85/00, T-132/00, T-137/00 og T-141/00) fastslog EU-domstolen i dom af 26. november 2002 i præmis 182 – 184 følgende om forsigtighedsprincippets pligtige anvendelse:

"182 Forsigtighedsprincippet er udtrykkeligt angivet inden for miljøområdet i artikel 174, stk. 2, EF, der giver dette princip en bindende karakter. Artikel 174, stk. 1, optager desuden beskyttelsen af menneskers sundhed blandt målene for Fællesskabets politik på dette område.

- 183 *Selv om det udelukkende er nævnt i traktaten i forbindelse med miljøpolitikken, har forsigtighedsprincippet således et mere vidtstrakt anvendelsesområde. Det kan finde anvendelse med henblik på at sikre et højt sundheds-, forbruger- og miljøbeskyttelsesniveau inden for samtlige Fællesskabets aktivitetsområder. Særligt artikel 3, litra p), EF fastsætter et »bidrag til opnåelse af et højt sundhedsbeskyttelsesniveau« blandt Fællesskabets politikker og aktioner. På tilsvarende vis omhandler artikel 153 EF et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, og artikel 174, stk. 2, EF foreskriver et højt beskyttelsesniveau inden for Fællesskabets politik på miljøområdet. Desuden er kravene vedrørende dette høje miljø- og sundhedsbeskyttelsesniveau udtrykkeligt integreret i fastlæggelsen og gennemførelsen af samtlige Fællesskabets politikker og aktioner i medfør af henholdsvis artikel 6 EF og artikel*

152, stk. 1, EF.

184 *Det følger heraf, at forsigtighedsprincippet kan defineres som et generelt fællesskabsretligt princip, der pålægger de kompetente myndigheder at træffe passende foranstaltninger med henblik på at komme visse potentielle risici for den offentlige sundhed, sikkerhed og miljøet i forkøbet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser. For så vidt som fællesskabsinstitutionerne er ansvarlige inden for samtlige deres aktionsområder for beskyttelsen af den offentlige sundhed, sikkerhed og miljøet, kan forsigtighedsprincippet nemlig betragtes som et selvstændigt princip, der følger af de ovennævnte traktatbestemmelser.*" (understreget her)

Tilsvarende i dom af 9. september 2011 i sagsnr. T-257/07, Den Franske Republik mod Europa- Kommissionen, præmis 66:

"Forsigtighedsprincippet udgør et generelt fællesskabsretligt princip, der følger af artikel 3, litra p), EF, artikel 6 EF, artikel 152, stk. 1, EF, artikel 153, stk. 1 og 2, EF samt artikel 174, stk. 1 og 2, EF, og som pålægger de kompetente myndigheder inden for rammerne af den konkrete udøvelse af de beføjelser, der er tildelt dem ved den relevante lovgivning, at træffe passende foranstaltninger med henblik på at forebygge visse potentielle risici for folkesundheden, sikkerheden og miljøet ved at give de krav, der er forbundet med beskyttelsen af disse interesser, forrang for økonomiske interesser..."

Det fremstår således klart, således som EU-domstolen har formuleret sig og konsekvent gentaget og fastholdt i afgørelser fra 26. november 2002 og frem til i dag, at der er en egentlig retlig forpligtelse til at anvende det EU-retlige forsigtighedsprincip i tilfælde, hvor der kan påvises en risiko for f.eks. miljøet eller menneskers liv og sundhed.

Når først det er konstateret, at der er en retlig forpligtelse til at anvende forsigtighedsprincippet (i en konkret sag), så må beskyttelsesniveauet ("den acceptable risiko") ikke lægges så lavt, at princippet mister sin betydning helt eller i hvert fald i det væsentlige.

Der skal med henvisning til resposum af 4. maj 2019, pkt. 1.2 med gennemgang af forskningen pr. dette tidspunkt, gøres opmærksom på, at såfremt det ikke måtte blive lagt til grund, at der er sikkerhed for skadevirkning og fareforvoldelse, da er det usædvanligt oplagt på baggrund af den tilgængelige forskning, at "de indledende objektive videnskabelige undersøgelser tyder på, at der er rimelig grund til bekymring" for, at det nuværende beskyttelsesniveau (primært som foreslået af ICNIRP i deres 1998-retningslinjer som gentaget i 2009 og til dels opdateret i 2020) ikke er tilstrækkelig beskyttelse.

Dette gælder både virkningerne ved den termiske opvarmning, som ICNIRP anvender som model, og ikke-termiske påvirkninger, som ligeledes er påvist i uafhængig forskning.

Det samme gælder ICNIRPs nye, reviderede retningslinjer af 11. marts 2020, som er omtalt nedenfor.

Der kan herom supplerende henvises til bl.a. Den Europæiske Parlamentariske Forskningstjenestes rapport af 11. februar 2020, med titlen "*Effects of 5G wireless communication on human health*". Forskningstjenestens formål er at formidle uafhængig, objektiv og autoritativ analyse af og forskning i politiske emner med relevans for EU, med henblik på at bistå parlamentsmedlemmer og parlamentskomitéer med viden.

I rapporten beskrives en del af forskellene imellem de tidligere kommunikationssystemer (2G, 3G og 4G) således s. 3, 1. og sidste afsnit, til s. 4, 1. afsnit:

"Questions remain unanswered as to what 5G actually is, what it is for, whether it has

impacts on human health and environment, whether it is secure, whether it offers good value for money or whether anyone will be prepared to pay for it. As an alternative, according to some experts, fibre optics would be more secure, safe and offer higher speed than 5G. However, fibre optics are not wireless.

...

For the first time, 5G will use millimetre waves in addition to the microwaves that have been used to date in 2G, 3G and 4G technology. Due to the limited coverage, to implement 5G, cell antennas will have to be installed very close to one another, which will result in constant exposure of the population to millimetre wave radiation. Use of 5G will also require new technologies to be employed, such as active antennas capable of beam-forming, massive inputs and outputs. With higher frequencies and shortened ranges, base stations will be more closely packed into an area, to provide complete coverage and avoid 'not-spots'. This could mean possible ranges of 20-150 metres with smaller coverage areas per 'small cell. A cell radius of 20 metres would imply about 800 base stations per square kilometre (or 'small area wireless access points' (SAWAPs), the term used in the EECC). This contrasts with 3G and 4G technologies, which use large or 'macro' cells, offering ranges of 2-15 kilometres or more, and therefore covering a larger area but allowing fewer simultaneous users since they have fewer individual channels.

Furthermore, 5G will employ higher frequencies than previous 'G' networks and greater bandwidth which will enable users to transfer wireless data faster." (understreget her)

I afsnittet om forskning henviser forskningstjenesten bl.a. til IARCs klassifikation 2B (muligt kræftfremkaldende), 5G-appellen, Europa-rådets resolution 1815 samt en mængde peer-reviewed forskning (NTP-studiet, Falcioni-studiet, meta-studier, m.v.)

Forskningstjenesten henviste også til en undersøgelse, der var betalt af Deutsche Telekom, og henviser udtrykkeligt til dette forhold.¹⁸

S. 6, næstsidste og sidste afsnit, i rapporten henvises om forskningen bl.a. til:

"...some scientists consider it necessary to establish new exposure limits that take account of the new characteristics of exposure. Such limits should be based on the biological effects of EMF radiation, rather than on the energy-based specific absorption rate.

Non-ionising radiation, which includes radiation from mobile phones and 5G, is perceived as harmless in general, due to its lack of potency. However, some of the above-mentioned scientists point out that, in the particular case of 5G, the issue is not the potency, but the pulse, the frequency to which the whole population will be exposed due to the dense network of antennas and the estimated billions of simultaneous connections. ..." (understreget her)

Forskningstjenestens rapport udtaler ikke udtrykkeligt, at forsigtighedsprincippet bør eller skal bringes i anvendelse, men ud fra formuleringerne herom i konklusionen (s. 9) er dette særdeles nærliggende:

"...Other concerns relate to the creation of sufficient demand for 5G, security and health, safety and environmental issues. These need wider public awareness and consent, however this is doubly salient regarding the possible negative health impacts due to the inescapability of constant exposure of citizens in a 5G environment. The recent academic literature illustrates that continuous wireless radiation seems to have biological effects especially considering the particular characteristics of 5G: the combination of millimetre waves, a higher frequency, the quantity of transmitters and the quantity of connections. Various studies suggest that 5G would affect the health of humans, plants, animals,

---

¹⁸<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6765906/> Det fremgår af afsnittet "Funding".

insects, and microbes – and as 5G is an untested technology, a cautious approach would be prudent. The UN Universal Declaration of Human Rights, the Helsinki Accords and other international treaties recognise that informed consent prior to interventions that might affect human health is an essential, fundamental human right, which becomes even more controversial when considering children's and young people's exposure.

A certain divergence exists among scientists on the potential negative effects of EMF exposure and 5G. Experts rarely possess complementary backgrounds in both physics or engineering and medicine, therefore more complete scientific expertise could be achieved by combining research teams experienced in all relevant disciplines. Optical fibre technology has been suggested by some experts as a secure alternative to 5G, because the signal is confined within the fibre. Its potential is much higher than that of 5G and there is no comparison between optical fibre and wireless. Investment in optical fibre can be upgraded to superior speeds in the future, whereas it is necessary to change the whole system for wireless technologies.

...

The European Commission has not yet conducted studies on the potential health risks of the 5G technology.” (understreget her)

Det Europæiske Miljøagentur er et EU-agentur, som ifølge sin hjemmeside “... har til opgave at formidle pålidelige og uafhængige oplysninger om miljøet.”¹⁹

Derudover har agenturet til opgave at “... støtte en bæredygtig udvikling og bidrage til en markant og målbar forbedring af miljøet i Europa ved at formidle aktuelle, målrettede, relevante og pålidelige oplysninger til de politiske beslutningstagere og offentligheden.”²⁰

D. 17. september 2007 offentliggjorde agenturet en meddelelse med titlen “Radiation risk from everyday devices assessed”, hvori det s. 1 er anført bl.a.:

“Although the EEA does not have specific expertise in EMF, the case studies of public hazards analysed in the 'Late lessons' publication show that harmful exposures can be widespread before there is both 'convincing' evidence of harm from long-term exposures, and biological understanding of how that harm is caused.

'There are many examples of the failure to use the precautionary principle in the past, which have resulted in serious and often irreversible damage to health and environments. Appropriate, precautionary and proportionate actions taken now to avoid plausible and potentially serious threats to health from EMF are likely to be seen as prudent and wise from future perspectives. We must remember that precaution is one of the principles of EU environmental policy,' says Professor Jacqueline McGlade, Executive Director of the EEA.”

Meddelelsen, som er givet på baggrund af EEAs bidrag til BioInitiatives meget omfattende rapport “A Rationale for Biologically-based Public Exposure Standards for Electromagnetic Fields (ELF and RF)”, oprindeligt offentliggjort i 2012²¹, giver udtryk for, at dette agentur finder, at betingelserne for at bringe forsigtighedsprincippet i anvendelse er opfyldt.

Agenturets meddelelse er senest opdateret d. 10. december 2019.

Den Europæiske Parlamentariske Forskningstjenestes rapport af 11. februar 2020 henviser til miljøagenturets meddelelse s. 4, sidste afsnit, herunder også anbefalingen om at bringe forsigtighedsprincippet i anvendelse:

---

¹⁹<https://www.eea.europa.eu/da/about-us>

²⁰ Ibid.

²¹ <https://bioinitiative.org>

"The European Environment Agency (EEA) has long advocated precaution concerning EMF exposure, pointing out that there were cases of failure to use the precautionary principle in the past, which have resulted in often irreversible damage to human health and environments. Appropriate, precautionary and proportionate actions taken now to avoid plausible and potentially serious threats to health from EMF are likely to be seen as prudent and wise from future perspectives. The EEA requests that EU Member States do more to inform citizens about the risks of EMF exposure, especially to children." (understreget her)

Tilsvarende konkluderer ph.d. Ronald N. Kostoff (tilknyttet forsker, Georgia University of Technology) s. 64, pkt. 2G, i sin over 1.000 sider lange monografi om emnet:

"Wireless radiation offers the promise of improved 1) remote sensing, 2) communications and data transfer, and 3) connectivity. Unfortunately, there is a large body of data from laboratory and epidemiological studies showing that previous generations of wireless networking technology have significant adverse health impacts. Much of this data was obtained under conditions not reflective of the real-world. When real-world considerations are added, such as

1) including the information content of signals along with the carrier frequencies, and 2) including other toxic stimuli in combination with the wireless radiation, the adverse effects are increased substantially. Superimposing 5G mobile networking technology on an imbedded toxic wireless radiation environment (4G, 3G, etc) will exacerbate the myriad adverse health effects already shown to exist. Far more research and testing of potential 5G health effects is required before further rollout can be justified. ..."

Dette ligger i forlængelse af hans konklusioner s. 59, pkt. 2E, om "potentielle negative helbredspåvirkninger forventet fra 5G mobilnetværksteknologi":

"...

The common 'wisdom' being presented in the literature and the broader media is that, if there are adverse impacts resulting from millimeter-wave 5G, the main impacts will be focused on near-surface phenomena, such as skin cancer, cataracts, and other skin conditions, because of shallow RF penetration depths. However, there is evidence that biological responses to millimeter-wave irradiation can be initiated within the skin, and the subsequent systemic signaling in the skin can result in physiological effects on the nervous system, heart, and immune system [Russell, 2018]. There is additional evidence that adverse effects from millimeter-wave radiation can occur in organs and tissue well below the skin surface (e.g., consider the example shown in section 2D4d2 in the box titled SYSTEMIC ADVERSE EFFECTS FROM MILLIMETER-WAVE RADIATION, or the example shown in section 2D4d3 in the box titled BIOLOGICAL EFFECTS FROM MILLIMETER-WAVE RADIATION) This should not be surprising, since there are myriad signaling conduits connecting the skin to deeper structures in the body."

9. Århus-konventionen og retten til høring og offentlig deltagelse.

Udover inhabilitet ved det angiveligt faglige grundlag for at anvende "de fælleseuropæiske grænseværdier" kan Energistyrelsen i henhold til Århus-konventionens art. 8 ikke anse spørgsmålet om 5G-netværkets helbredsfarlige og helbredsskadelige konsekvenser som afklaret ved indhentelse af Sundhedsstyrelsens (utilstrækkelige og inhabilt funderede) vurdering.

I henhold til Århus-konventionens art. 8 skal Energistyrelsen i videst muligt omfang tage resultatet af den pligtige offentlige deltagelse i betragtning.

Århus-konventionens art. 8 lyder:

"Hver part stræber efter at fremme effektiv offentlig deltagelse på et passende tidspunkt - mens mulighederne stadig er åbne - under offentlige myndigheders udarbejdelse af ministerielle bestemmelser og andre generelt anvendelige juridisk bindende regler, der kan have en væsentlig indvirkning på miljøet. I dette øjemed bør der tages følgende skridt:

- a) tidsfrister, der er tilstrækkelige til effektiv offentlig deltagelse, bør fastsættes*
- b) udkast til regler bør offentliggøres eller på anden måde gøres offentligt tilgængelige*
- c) offentligheden bør gives mulighed for at fremkomme med kommentarer, enten direkte eller igennem repræsentative høringsorganer.*

Resultatet af den offentlige deltagelse skal tages i betragtning i videst mulige omfang."
(understreget her)

10. Radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening, herunder dets anvendelse i 5G-systemet, har ikke undergået de sædvanlige undersøgelser som for andre miljøtoksiner.

Der henvises herom til det vedlagte materiale specifikt om dette emne.

Det foreslås, at dokumentet "*vurdering af videnskaben, risikovurdering og risikohåndtering.pdf*" læses først, med referencematerialet.

Den overordnede pointe er, at denne form for miljøforurening ikke har gennemgået de sædvanlige procedure for undersøgelser, som denne form for miljøtoksin normalt underkastes med henblik på en neutral og lodig afklaring af de forventelige effekter, ikke mindst skadevirkninger.

Dette er i sig selv i strid med den danske stats positive forpligtelser efter EMRK art. 2 og 8 samt de EU-retlige forpligtelser til at anvende forsigtighedsprincippet som et subsidiært middel, hvis det lægges til grund, at det kommende system ikke er tilstrækkeligt undersøgt, men at det dog ikke er dokumenteret på forhånd, at der vil være skadevirkninger ved eksponering under de af det inhabile ICNIRP foreslåede grænseværdier, m.v.

10.1. Hollands toprådgiver på området.

Det fremgår af vedlagte indlæg fra mediet "Tabt Tråd", med henvisning til den hollandsk sprogede avis De Telegraaf, at den nederlandske "toprådgiver" på området, formanden for den hollandske strålingskomité i det nationale sundhedsråd Hans Kromhout, "*...nu landets beslutningstagere mod ukritisk 5G-udrulning. Den nederlandske professor mener, at alle herlighederne ved 5G skal holdes nøje op imod de risici for folkesundheden, som samfundet løber.*"

Videre fremgår, at:

"Hans Kromhout mener ikke, at forsigtigheden med mobilstråling lever op til de standarder, man anvender til at beskytte befolkningen mod andre risici som kemikalier, pesticider og medicin, hvor kravene ifølge Hans Kromhout er strenge. Hans Kromhout kritiserer især, at autoriteterne på strålingsområdet ignorerer klare forskningsresultater som det amerikanske NTP-projekt, der varede i 19 år og som sluttede med en klar konklusion af kræftfund i forsøgsrotter.

"*Den amerikanske NTP-undersøgelse, som leverede klare beviser for sammenhæng mellem kræft og eksponering for EMR (red. elektromagnetisk stråling) – var godt udført og repræsenterede et stort gennembrud. Alligevel forsøger visse grupper at bortforklare", siger han til avisen.*"

11. Der er ikke det af selskaberne angivne behov for nærtliggende celler og basestationer.

Aktører med tæt tilknytning til trådløsindustrien har ofte anført, at fordi brugerens egen mobiltelefon er brugerens stærkeste udleder af elektromagnetisk stråling, så er det en fordel, hvis celler og basestationer skaber det stærkest mulige signal og er tættest på brugeren.

Det begrundes med, at mobiltelefoner øger deres egne udledninger, hvis mobilsignalet er svagt og svag mobilforbindelse viser sig på mobilskærmens indikator.

Det er ikke korrekt, at 5G er en forudsætning for, at et sådant system kan fungere tilfredsstillende.

I en publikation i *Oncology Letters*, november 2019 (Koppel m.fl.: "*Radiofrequency radiation from nearby mobile phone base stations - a case comparison of one low and one high exposure apartment*"), undersøger et svensk forskerhold, om stærk og nær forbindelse er en forudsætning for at få telefonen til at fungere normalt.

Forskerholdet omkring den svenske WHO-rådgiver, Lennart Hardell, fandt, at der var tilstrækkelig forbindelse med en relativt temmelig lav feltstyrke på 0,1 V/m, og der var ikke forskel i telefonens evne til at opnå forbindelse ved en langt højere feltstyrke som 6 V/m.

Nærhed til basestationer kan altså ikke retfærdiggøres med, at det hjælper brugeren til at mindske sin eksponering, og nærhed til celler og basestationer hjælper aldeles ikke personer, som har fravalgt mobiltelefoner.

12. Supplerende bemærkninger til specifikke bestemmelser i udkastet.

Lov om elektroniske kommunikationsnet (udkastets § 1).

Nr. 2:

"Stk. 2. Myndighederne skal ved varetagelsen af opgaver i denne lov blandt andet iagttage følgende til gavn for slutbrugerne:

...

3) Anvende EU-retten på en teknologineutral måde, medmindre dette strider mod øvrige mål efter denne lov.

..."

Det vil ikke være *"til gavn for slutbrugerne"*, hvis begrebet *"teknologineutral"* bruges som middel til ikke at fastsætte relevante grænser og restriktioner for 5G-netværket, eller stråling i det hele taget. Bestemmelsen og begrebet skal, *"uanset"* dets EU-retlige ophav, uddybes for at afspejle den undersøgelses- og reguleringsforpligtelse, der følger af de menneskeretlige og EU-retlige regler (inkl. EU-charteret).

Nr. 6:

§ 4:

"Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler med henblik på at forpligte udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester og udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester til at sikre en række grundlæggende slutbrugerrettigheder i forbindelse med aftaler om levering af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, herunder om:

1) Oplysningskrav.

2) Almennyttige oplysninger.

...

6) Tilgængelighedskrav og kompenserende tjenester for personer med handicap samt oplysningskrav i forbindelse med disse tjenester.

7) Tilgængelighedskrav i forbindelse med alarmkommunikation for personer med handicap.

..."

Oplysningskrav, jf. nr. 1 og 2, skal også gælde stråleskader, hvilket bør fremgå af bestemmelsens ordlyd under skyldig hensyntagen til den centrale betydning heraf.

Det bemærkes, at lidelser såsom EHS er *"handicap"* i FNs handicapkonventions forstand, jf. nr. 6 og 7. Det bør fremgå tydeligt af reguleringen, at dette er tilfældet.

Nr. 8

§ 14, stk. 2:

"Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om adgang til følgende forsyningspligtigheder:

...

3) Særlige forsyningspligtigheder til nærmere afgrænsede grupper af personer med handicap."

Samme som bemærkningerne om handicap til nr. 6 ovenfor.

Nr. 28

§ 35 a:

”§ 35 a. Erhvervsstyrelsen kan på baggrund af en rimelig og velbegrundet anmodning fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester pålægge enhver udbyder eller ejer af elektroniske kommunikationsnet en forpligtelse til at give netadgang til ledningsnet, kabler og tilhørende faciliteter inde i bygninger eller frem til det første koncentrations- eller fordelingspunkt, såfremt dette befinder sig uden for en bygning.”

I vurderingen af, om der foreligger en ”rimelig og velbegrundet anmodning”, skal det indgå, om det samlede strålingsniveau i et område kan, eller må forventes, at overstige det helbreds- og miljømæssigt forsvarlige. Hvorvidt det er forsvarligt skal afgøres ud fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

I den forbindelse er den danske stat pligtig at træffe passende foranstaltninger for undgå forringelse af evt. naturtyper og levesteder i området, jf. habitatdirektivets art. 6, stk. 2:

”Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger for at undgå forringelse af naturtyperne og levestederne for arterne i de særlige bevaringsområder samt forstyrrelser af de arter, for hvilke områderne er udpeget, for så vidt disse forstyrrelser har betydelige konsekvenser for dette direktivs målsætninger.”

Nr. 62

§ 60, litra d:

”Stk. 2. Energistyrelsen fastsætter regler om gennemførelse og administration af tilskudsordninger som nævnt i stk. 1, herunder de tilskudsberettigede foranstaltninger og aktiviteter, tilskudsmottagere og tilbagebetaling af tilskud samt om vilkår og betingelser for tilskud, herunder åben engrosadgang.”

Det bør indgå i vilkårene og betingelserne for at etablere og bevare en sådan kommunal tilskudsordning, at de til enhver tid værende elektroniske kommunikationsnet ikke kan, eller må forventes, at overstige det helbreds- og miljømæssigt forsvarlige. Hvorvidt det er tilfældet skal afgøres ud fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

Nr. 63

”§ 60 f. Kommuner kan stille passiv infrastruktur til brug for elektroniske kommunikationsnet til

rådighed for udbydere af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, når:

- 1) det har et erhvervsfremmende formål,*
- 2) det sker på markedsvilkår,*
- 3) infrastrukturen er bredt tilgængelig for alle udbydere, og*
- 4) det ikke virker konkurrenceforvridende i forhold til andre udbydere af tilsvarende passiv infrastruktur.”*

Det skal tilføjes som et femte kriterie, at den passive infrastruktur alene må stilles til rådighed, såfremt de således muliggjorte elektroniske kommunikationsnet ikke kan, eller må forventes, at overstige det helbreds- og miljømæssigt forsvarlige. Hvorvidt det er tilfældet skal afgøres ud

fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

Nr. 71

§ 73 a, stk. 2:

"Energistyrelsens kortlægning af eksisterende infrastruktur efter stk. 1 skal være tilstrækkeligt detaljeret til, at den kan bruges til følgende:

- 1) Markedsundersøgelser og analyser efter afsnit IV.*
- 2) Identifikation af støtteberettigede adresser i henhold til EU-regler om statsstøtte.*
- 3) Forbrugerinformation.*
- 4) Gennemførelse af analyser i forhold til forsyningspligt efter kapitel 4.*
- 5) Frekvensadministration efter lov om radiofrekvenser.*
- 6) Politikunderstøttelse med henblik på sikring af dækning."*

Som et kriterie nr. 7 bør det indgå i Energistyrelsens kortlægning, at den kan bruges til løbende at vurdere og påse, at strålingsniveauer hvor som helst i landet ikke kan, eller må forventes, at overstige det helbreds- og miljømæssigt forsvarlige. Hvorvidt det er tilfældet skal afgøres ud fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

Radiofrekvensloven (udkastets § 2).

Nr. 22

Efter den foreslåede § 22 a, stk. 1 og 2, kan en indehaver af en tilladelse til at bruge et frekvensområde pålægges at stille sin eksisterende passive og aktive infrastruktur m.v. til rådighed for en anden, der fremsætter en rimelig anmodning om at udnytte dette.

Der foreslås af Energistyrelsen i den forbindelse følgende kriterier, når styrelsen skal træffe beslutning om at meddele evt. pålæg:

"Stk. 4. Energistyrelsens skal ved afgørelsen af, om tilladelsesindehaveren skal pålægges forpligtelser i medfør af stk. 1 og 2, tage hensyn til

- 1) behovet for at maksimere konnektiviteten, herunder langs større transportveje og i bestemte områder, og muligheden for betydeligt at øge udbuddet og kvaliteten af tjenester for slutbrugerne,*
- 2) effektiv anvendelse af radiofrekvenser,*
- 3) de tekniske muligheder for deling og tilknyttede betingelser,*
- 4) situationen med hensyn til infrastrukturbaseret og tjenestebaseret konkurrence,*
- 5) teknologisk innovation og*
- 6) det overordnede behov for at fremme tilladelsesindehaverens incitament til at udrulle infrastrukturen."*

Det fremgår intet steds af den foreslåede bestemmelse, at hensynet til folkesundheden og miljøet skal indgå, selvom førstnævnte er et kriterie, når frekvenstilladelse meddeles efter frekvenslovens § 14, stk. 1, jf. dennes nr. 2.

Både hensynet til folkesundheden og miljøet skal fremgå af såvel den foreslåede § 22 a, stk. 4, som § 14, stk. 1, der således også bør foreslås ændret, så Danmark overholder sine forpligtelser som anført ovenfor i afsnit 3.

Masteloven (udkastets § 3)

Nr. 5

Som nye nr. 4 og 5 i § 1, stk. 2, har Energistyrelsen foreslået indsat:

"4) Adgang til at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på fysisk infrastruktur og gadeinventar, der kontrolleres af en offentlig myndighed. Den fysiske infrastruktur og gadeinventaret skal være teknisk egnet til at være vært for sådanne trådløse adgangspunkter eller være nødvendig for at forbinde sådanne trådløse adgangspunkter med et transportnet.

5) Adgang til at opsætte trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på gadeinventar, der kontrolleres af andre. Gadeinventaret skal være teknisk egnet til at være vært for sådanne trådløse adgangspunkter eller være nødvendigt for at forbinde sådanne trådløse adgangspunkter med et transportnet."

Begge bestemmelser bør, når de fastlægger kriterier om teknisk egnethed, også indeholde kriterier om forsvarligt ud fra folkesundheden og miljøet, alternativt skal disse kriterier fremgå andet steds, evt. i særskilt stk. eller paragraf.

Nr. 7

Tilsvarende bemærkninger som til nr. 5, ang. definitionerne for fysisk infrastruktur og gadeinventar.

Nr. 12

"§ 14 a. Offentlige myndigheder, der kontrollerer fysisk infrastruktur eller gadeinventar, skal imødekomme enhver rimelig anmodning om adgang til fysisk infrastruktur og adgang til gadeinventar fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester med henblik på opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Andre, der kontrollerer gadeinventar, skal imødekomme enhver rimelig anmodning om adgang til gadeinventar fra en udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester med henblik på opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. En anmodning skal indgives skriftligt og angive den fysiske infrastruktur eller det gadeinventar, der anmodes om adgang til.

...

Stk. 3. Afslag på en anmodning om adgang, jf. stk. 1, skal skriftligt meddeles den udbyder af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, der anmoder om adgang, senest to måneder efter datoen for modtagelsen af anmodningen. Afslag kan gives, hvis den fysiske infrastruktur eller gadeinventaret ikke er teknisk egnet til at være vært for trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, eller hvis den fysiske infrastruktur eller gadeinventaret ikke er nødvendig for at forbinde sådanne trådløse adgangspunkter med et transportnet."

Det skal fremgå af § 14 a, stk. 3, 2. pkt., eller et selvstændigt pkt., at afslag skal gives, såfremt anmodningen kan eller må forventes at udgøre en fare for folkesundheden eller miljøet. Hvorvidt det er tilfældet skal afgøres ud fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

Nr. 13

I udkastet § 23 a, stk. 4, skal henvisningen in fine tilsyneladende være til "§ 23 a, stk. 3", og ikke som skrevet: "§ 23, stk. 3".

Planloven (udkastets § 6)

Nr. 1

Angår § 15:

”Stk. 13. Bestemmelser i lokalplaner, som hindrer opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og udstyr hertil, på fysisk infrastruktur eller på arealer, er uden virkning i forhold til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og udstyr hertil, medmindre den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi eller af hensyn til den offentlige sikkerhed. Det samme gælder bestemmelser med tilsvarende indhold i planer, som er opretholdt efter § 68, stk. 2, eller bestemmelser med tilsvarende indhold i servitutter, hvor kommunalbestyrelsen er eneste påtaleberettigede. Trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og fysisk infrastruktur forstås i overensstemmelse med definitionerne i § 1, stk. 4, nr. 2 og nr. 3, i lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål og udnyttelse af infrastruktur til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde m.v.”

I delsætningen ”medmindre...” i 1. pkt. skal det indføres, at hensynet til folkesundheden og miljøet (udover den rent naturmæssige værdi) ligeledes skal føre til, at de bestemmelser i lokalplaner (og dermed servitutter, hvor kommunen er eneste påtaleberettigede) som hindrer den omtalte opsætning, forbliver i kraft.

Dette skal særligt være tilfældet, hvor det samlede strålingsniveau kan, eller må forventes, at overstige det helbreds- og miljømæssigt forsvarlige. Hvorvidt det er forsvarligt skal afgøres ud fra den bedste, tilgængelige videnskabelige viden, som er tilvejebragt og analyseret af uafhængige forskere.

Nr. 2

Angår § 36, stk. 1:

»21) trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og udstyr hertil, der opsættes på fysisk infrastruktur eller på arealer, medmindre den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi, i henhold til national ret, eller af hensyn til den offentlige sikkerhed. Trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og fysisk infrastruktur forstås i overensstemmelse med definitionerne i § 1, stk. 4, nr. 2 og nr. 3, i lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål og udnyttelse af infrastruktur til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde m.v.«

De tilsvarende krav til Danmarks overholdelse af sine menneskeretlige og EU-retlige forpligtelser gør sig gældende her som i bemærkningerne til udkastet forslag til ændring af planlovens § 15.

Forslag til ny bestemmelse

Under skyldig hensyntagen til Danmarks overholdelse af sine menneskeretlige og EU-retlige forpligtelser er det påkrævet, at der lovgivningsmæssigt etableres krav om, at enhver opsættelse eller modificering af telemaster eller master indeholdende kommunikationsudstyr, der kan anvendes til radiofrekvent elektromagnetisk stråling skal underkastes en uafhængig videnskabeligt baseret undersøgelse af, om opsætning af den pågældende mast kan tillades ud fra en konkret vurdering af strålingsfaren for mennesker og natur det pågældende sted.

Det skal være pligtigt i den forbindelse at fastsætte krav til, hvor meget og hvilken form for frekvensudnyttelse, der må finde sted, og der skal indføres bestemmelser om tilsynspligt fra administrativ side.

Det foreslås, at resultaterne af sådanne tilsyn fremlægges offentligt.

13. Konklusion.

Der er med indgivelsen af nærværende hørings svar vedlagt eller henvist til en meget betydelig mængde videnskabelige, peer-reviewed undersøgelser, som beviser, at udsættelse af mennesker og miljø for radiofrekvent elektromagnetisk stråleforurening vil være skadeligt, også under de niveauer, den danske stat hidtil har valgt at anvende på eget ansvar.

Børn antages som nævnt at være en særligt sårbar gruppe i forhold til radiofrekvent elektromagnetisk stråling.

Forskningen taler et meget klart sprog, men det gør kommunikations selskabernes markedsføring overfor staten og borgerne også.

Det er stærkt beskæmmende at være vidne til, hvorledes meget betydelige økonomiske og politiske interesser kan bevirke, at den danske stat viger fra at varetage sin funktion som beskytter og håndhæver af folkesundheden og vitale miljøforhold.

Retsreglerne i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og EU-retten omkring disse forhold er klare, og frembyder ikke nogen rimelig juridisk tvivl om, at den danske stat ikke kan gennemføre en lovgivning som foreslået med det foreliggende høringsudkast uden at forbryde sig imod disse grundlæggende forpligtelser.

Holte, d. 1. august 2020

Christian F. Jensen
advokat (L)

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Lucy Bergstrom <lucybergstrom@gmail.com>
Sendt: 26. juni 2020 23:19
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: anj@ens.dk; Christian Rosenskjold
Emne: Høringssvar journalnr. 2020-6701

Jeg skriver for at opfordre myndigheder til at nægte øget beføjelser til teleselskaber for at sætte 5G-sendere op i det offentlige rum. Der er mange studier om alvorlig helbredsskader fra disse kraftige og mere målrettede stråler. Mange er allerede syge af stråling fra 4G; jeg kender en mand, Niels Hvid, som fik symptomer der lignede sklerose. Han kunne ikke gå. Han fik konstateret EHS, elektrohypersensitiv. Da han flyttede langt ud på landet og fik al wifi-teknologi på lang afstand, fik han det gradvist bedre og nu er fuldstændig rask. Jeg synes, vores helbred er vigtigere end hvor hurtigt, vi kan uploade film og zappe rundt på internettet. Forsigtighedsprincippet skal selvfølgelig følges, da I vil sikkert ikke spille hasard med folks helbred.

Med venlig hilsen,
Lucy Bergström
Over Kærbyvej 112
5300 Kerteminde

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Emilie Munch Ohlsen <emoh@danskmetal.dk>
Sendt: 22. juni 2020 11:17
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold; Janni Wester-Andersen- CO-Søfart
Emne: Orientering om høring over udkast til lovforslag om ændring af bl.a. planlovens § 15 og § 36

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Til Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet,

Vi har ingen bemærkninger til de fremsendte udkast til lovforslag, journalnummer 2020-6701.

Rigtig god dag.

Med venlig hilsen
Emilie Munch Ohlsen
Juridisk Konsulent

Metal Maritime/CO-Søfart

Mose Allé 13
2610 Rødovre

Tlf.: 36365585
Dir.: 36365592

Returadresse: Nuuday, Teglholmsgade 1, 0900 København C,

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendt pr. mail til tele@ens.dk,
anl@ens.dk & chro@ens.dk

9. juli 2020

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

Nuuday A/S (Nuuday) sender hermed svar på Energistyrelsens høring over udkast til ændring af teleloven som følge af implementeringen af det nye tele-direktiv (direktiv 2018/1972). Nuuday er et selskab i TDC-koncernen, som udbyder abonnementer til hele Danmark under flere brands, herunder You-See, Telmore, TDC Erhverv og Relatel.

Nuuday er enige i, at telekommunikation, digital infrastruktur og digitale tjenester er en af de vigtigste hjørneste for et digitalt og intelligent samfund. Det har COVID-19-krisen efter alt at dømme bevist med al tydelighed. Telekommunikation er tillige et væsentligt element i den grønne omstilling, og den danske telebranche har da også sat ambitiøse målsætninger, der rækker ud over Danmarks ambitiøse målsætninger om 70 pct. reduktion af Danmarks udledning af CO2 og andre drivhusgasser i 2030. TDC Group, herunder Nuuday, har en målsætning om at være fuldt CO2-neutral i 2030.

Sigtet med direktivet er at stimulere investeringsincitament for virksomheder i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og større forudsigelighed i reguleringen, så moderne kommunikationsnet og -tjenester kan udbredes i hele Danmark. Det hilser Nuuday naturligvis velkommen.

Nuuday takker desuden for høringen og tilslutter sig fuldt ud høringssvaret fra Teleindustrien (TI). Ud over bemærkninger fra TI, har Nuuday følgende bemærkninger til lovudkastet:

A. Minimumsregulering og totalharmonisering

Nuuday mener, at Danmark bør minimumsregulere, og at der generelt ikke bør indføres dansk særregulering i slutbrugerreguleringen. Nuuday har derfor med tilfredshed noteret, at reglerne i teledirektivet afsnit 3 om "Slutbrugerne rettigheder" er udtryk for totalharmonisering, jf. teledirektivet artikel 101, og at Danmark derfor ikke medmindre andet fremgår af direktivet kan "oprettholde eller indføre bestemmelser om beskyttelse af slutbrugere, som afviger fra artikel 102-115, herunder strengere eller lempeligere bestemmelser for at sikre et anderledes beskyttelsesniveau".

Nuuday A/S
Teglholmsgade 1
2450 København SV
Tlf. 70 11 03 30

B. Udbyderskift og nummerportabilitet – rækkevidden og implementeringen af reglerne i teledirektivet artikel 106

Nuuday forstår artikel 106, de tilhørende præambelbetragtninger samt lovudkastets forslag til implementering af artikel 106 således, at 'skift mellem udbydere af internetadgangstjenester' (herefter SBBU) alene reguleres i artikel 106, stk. 1, og at artikel 106, stk. 2-9 således kun gælder for udbyderskift med nummerportering (herefter NP).

Reglerne om SBBU er således lidt mere enkle end reglerne om NP. Ved sammenligning af reglen i teledirektivet artikel 106, stk. 1 om skift af internetadgangsudbyder (SBBU) med reglerne om i artikel 106, stk. 5 om udbyderskift med nummerportering (NP) kan det dog konstateres, at disse to regler på de fleste punkter er næsten ens.

Nuuday er derfor uforstående overfor, at de to regelsæt foreslås implementeret i dansk ret på vidt forskellig måde:

Reglerne om nummerportering i teledirektivets artikel 106, stk. 2-9, er/bliver implementeret i dansk ret med direkte lovhjemmel i telelovens kapitel 7 (telelovens §§ 26-29).

Reglen om SBBU i teledirektivets artikel 106, stk. 1, foreslås derimod implementeret med en bemyndigelsesbestemmelse i § 4 a, stk. 1, nr. 3, der bemyndiger Energistyrelsen til at fastsætter regler om "skift mellem udbydere af internetadgangstjenester".

I lighed med reglerne om NP finder Nuuday, at de tilsvarende nye regler om SBBU også bør fastsættes med direkte lovhjemmel. For at skabe overblik, enkelthed og gennemsigtighed i reglerne, og idet reglerne i teledirektivet artikel 106, stk. 1 og 5, er næsten helt ens for NP henholdsvis SBBU, foreslår Nuuday, at teledirektivet artikel 106, stk. 1, om SBBU implementeres tekstnært med en ny paragraf i telelovens kapitel 7, så de næsten ens regler om NP og SBBU præsenteres samlet i teleloven.

C. Skift af internetadgangsudbyder (SBBU) – terminologi

Direktivets artikel 106, stk. 1 omhandler 'skift mellem udbydere af internetadgangstjenester'. I lovudkastet bruges derimod begrebet 'skift af bredbåndsudbyder' i den foreslåede nye § 4 a, stk. 1, nr. 3, og bemærkningerne hertil. Nuuday bemærker, at begrebet 'skift af bredbåndsudbyder' – i daglig tale SBBU – benyttes i den danske telebranche kun om skift af internetadgangstjenester med fast installationsadresse.

D. Regler om SBBU (den foreslåede nye § 4a, stk. 1, nr. 3)

Som nævnt ovenfor pkt. A, mener Nuuday, at de nye regler om SBBU i lighed med reglerne om NP bør fastsættes med direkte lovhjemmel i telelovens kapitel 7.

Nuuday kvitterer for kommentaren til den foreslåede nye § 4 a, stk. 1, nr. 3, i lovudkastet på side 135 om, at hvis der sker selvregulering i form af en brancheaftale om SBBU-processer, forventes der ikke at være behov for udmønte bemyndigelsen til, at Energistyrelsen fastlægger regler herom. Nuuday er dog uforstående for kommentaren på side 134 i lovudkastet om, at SBBU på kobbernettet har været "forsøgt" løst med brancheaftalen herom. Nuuday kan oplyse, at den eksisterende brancheaftale om SBBU på kobbernettet fungerer tilfredsstillende. Det bemærkes desuden, at TI's kundetilfredshedsmåling fra maj 2020¹ viser (side 33), at kundetilfredsheden i forbindelse med skift af udbyder generelt er høj.

¹ <http://www.teleindu.dk/wp-content/uploads/2020/06/2020-06-17-Teleindustrien-Rapport-For%C3%A5r-2020-EPSI-Rating-Finalweighted.pdf>

Teledirektivets artikel 106, stk. 1, nævner blandt andet behovet for at sikre, at slutbrugere skal modtage "tilstrækkelige oplysninger". Nuuday foreslår, at det nævnes i lovforslagsbemærkningerne til reglen, som skal implementere artikel 106, stk. 1, i dansk ret, at nyttig information til kunden i forbindelse med et skift af internetadgangsudbydere blandt andet vil være oplysning om, at slutbrugers eventuelle abonnementer på andre produkter (fx tv, telefoni eller tillægsydelser), som forudsætter et internetadgangsabonnement hos den afgivende udbydere, vil ophøre i forbindelse med skiftet. Desuden er det væsentligt, at slutbrugeren oplyses om risikoen for en periode med dobbeltbetaling, hvis slutkunden ønsker, at skiftet gennemføres på en dato, som ligger før udløbet af opsigelses- eller bindingsperioden hos den afgivende udbydere. Sidstnævnte information fremgår også som en oplysningsforpligtelse i lovforslagsbemærkningerne til den gældende § 27, stk. 2, om nummerportering inden udløb af en eventuel bindingsperiode eller opsigelsesvarsel.

Win-back, markedsføring og skuffetilbud

Nuuday bemærker, at følgende afsnit (side 135) i bemærkningerne til den foreslåede nye § 4 a, stk. 1, nr. 3, synes at udgøre en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. teledirektivets artikel 101. Artikel 106 forholder sig således hverken til win-back eller til den afgivende udbyders markedsføring eller til muligheden for at afgive tilbud, som ikke markedsføres:

"Reglerne vil endvidere kunne omfatte helt eller delvist forbud mod winback i forbindelse med skifte af udbydere af internetadgangstjenester. Ved winback forstås, at den afgivende udbydere kontakter kunden, efter, at kunden har opsagt abonnementet, for at undgå at kunden skifter udbydere. Et delvist forbud kunne f.eks. bestå i, at henvendelser fra afgivende udbydere til abonnenten kun må ske med udtrykkeligt samtykke, eller at der udelukkende må ske winback-henvendelser med tilbud om abonnementer, som er genstand for markedsføring på det tidspunkt, hvor abonnentens opsigelse kommer den afgivende udbydere til kendskab."

For at undgå en traktatstridig overimplementering af totalharmoniserede regler, opfordrer Nuuday til, at afsnittet på side 135 slettes. Det samme gælder tilsvarende afsnit i lovudkastet på side 161 og 305 i lovforslagsbemærkningerne til de nye regler om nummerportering, jf. nærmere herom nedenfor pkt. F og G.

Nuuday henviser i øvrigt til TDC's mail den 2. marts 2020 til mødedeltagerne, i forlængelse af mødet hos Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet om lettere skift af bredbåndsudbydere, hvor TDC anførte følgende:

"TDC ønsker med denne mail at understrege TDC's ønske om et branchesamarbejde om skift-af-bredbåndsudbydere (SBBU). TDC har sidste år fremlagt et forslag til ny SBBU-brancheaftale, som hermed deles til orientering med alle, som deltog i mødet hos ministeriet den 20. februar 2020. Forslaget har fokus på at skabe enkle og kundevenlige SBBU-processer og opfylder umiddelbart de fleste krav i Kodeks art. 106. Det er TDC's håb, at forslaget kan danne udgangspunkt for de videre drøftelser i branchen – men vi er naturligvis også åbne for alle andre forslag."

Derudover ønsker TDC med denne mail, at gøre opmærksom på følgende:

- Hvis telemyndighederne overvejer at indføre regulering om forbud mod winback, forudsætter TDC, at ministeriet forinden undersøger hos konkurrencemyndighederne, om en sådan konkurrencebegrænsende regulering er mulig.
- Med mindre der indføres regulering om forbud mod winback, kan TDC ikke tilslutte sig, at der indgår et forbud mod winback i SBBU- og NP-brancheaftalerne, da dette efter TDC's opfattelse vil udgøre en konkurrencebegrænsende aftale i strid med konkurrencereglerne.
- TDC tager ikke som sådan stilling til adgang til winback – men TDC kan blot ikke tilslutte sig et aftalebaseret forbud.
- TDC er i øvrigt enig med Forbrugerombudsmanden i, at eventuelle winback-aktiviteter kun kan ske i overensstemmelse med markedsføringslovens regler (permission mv).
- Det er TDC's klare opfattelse, at winback-bestemmelserne i de gældende brancheaftaler om SBBU (og NP), alene kan anses som en forbud mod systemmæssigt at standse et igangværende skifte mellem udbydere, samt et forbud mod at anvende oplysninger om den modtagende udbyder i markedsføring overfor kunden. Winback-bestemmelserne i de gældende aftaler kan derimod ikke anvendes som et generelt forbud mod, at en afgivende udbyder kan markedsføre sine produkter overfor en slutkunde, der er ved at skifte udbyder, idet en sådan udstrækning af aftalen efter TDC's opfattelse vil udgøre en konkurrencebegrænsende aftale i strid med konkurrencelovens § 6 eller EU Traktatens Art. 101."

Nuuday kan fuldt ud tilslutte sig det anførte i TDC's mail.

Nuuday henviser desuden til TI's mailvekslingen mellem Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet den 26. marts 2020 og Teleindustrien den 27. maj 2020, hvor følgende fremgår:

Ministeriets mail den 26. marts 2020:

"Kære alle

Som aftalt på mødet den 20. februar vender KEFM tilbage med en afklaring af, hvordan vi går videre med at få implementeret initiativet om, at det skal være lettere at skifte bredbåndsudbyder. Vi forstår, at spørgsmålet om winback stadig blokerer for en brancheaftale.

Samlet vurderer KEFM, at et egentligt forbud mod winback ikke vil være hensigtsmæssigt. En eventuel regulering af winback på teleområdet vil dog fx kunne omfatte, at henvendelser fra afgivende udbyder til forbrugeren kun må ske med udtrykkeligt samtykke og i øvrigt under iagttagen af anden lovgivning.

Ligeledes kan det være et krav, at der udelukkende må ske winback-henvendelser med tilbud om abonnemeter, som er bragt på markedet på det tidspunkt, hvor forbrugers opsigelse kommer den afgivende udbyder til kendskab. Således vil brugen af "skuffetilbud" kunne modvirkes, og den åbne priskonkurrence fremmes.

Det er håbet, at vi med denne tilkendegivelse ansporer aktørerne på bredbåndsområdet til at indgå en brancheaftale.

Når Kodeks-lovforslaget fremsættes til efteråret, vil det indeholde en bemyndigelse til at fastsætte regler på dette område. Samtidig forbereder vi en bekendtgørelse, der kan udstedes, når loven træder i kraft.

Jeg vil dog endnu engang understrege, at vi håber, det vil være muligt for branchen at indgå en aftale, således at det ikke bliver nødvendigt at udnytte bemyndigelsen.

Venlig hilsen

*Anders Hoffmann
Afdelingschef"*

Teleindustriens svar den 27. maj 2020:

"Kære Anders Hoffmann,

Tak for din e-mail til branchen af 26. marts 2020 vedr. skift af bredbåndsudbydere. Vi anerkender departementets tilkendegivelse af, hvorledes man vil kunne være behjælpelig med at sætte ekstra gang i arbejdet med en brancheaftale.

Vi har haft en drøftelse i branchen, hvor der var enighed om, på baggrund af din tilbagemelding, at arbejde videre med sagen og afsøge, om det er muligt at indgå en aftale i brancheregi.

Spørgsmålet om "skuffetilbud"/winback står imidlertid stadig i vejen for at komme videre i arbejdet.

TDC – og måske flere udbydere – ønsker at arbejde videre med at etablere en brancheløsning og specificere processer m.v. for et koordineret udbyderskifte, der sikrer one-stop shopping og minimerer nedetid – men uden at tage stilling til spørgsmålet om "skuffetilbud"/winback. Disse udbydere er af den opfattelse, at begrænsninger i tilbudsgivning og winback er forhold, der ikke kan drøftes i branchen, jf. konkurrencelovens § 6 om forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler.

Flere udbydere, herunder Telenor, Telia og Fastspeed, ønsker også at arbejde videre med at etablere en brancheløsning, men kun under en udtrykkelig fælles forudsætning om, at departementet sideløbende hermed håndterer spørgsmålet om "skuffetilbud"/winback. Disse parter ønsker, at departementet indkalder til et nyt branchemøde om forholdet snarest muligt.

Der er derfor ikke basis for videre arbejde i brancheregi før dette møde har fundet sted.

Med venlig hilsen

*Jakob Willer
Teleindustrien"*

Nuuday – og TDC-koncernen – mener ikke, at teledirektivets regler om skift af udbydere (artikel 106) indeholder hjemmel til, at telemyndighederne kan fastsætte regler om forbud mod winback og skuffetilbud i en skifteproces – hverken i forhold til skift af internetadgangsudbydere eller i forhold til udbyderskift med nummerportering. Nuuday bemærker i den forbindelse, at der ikke findes støtte i teledirektivet til at antage, at det skal anses for misbrug af en skifteproces, at en afgivende udbyder reagerer på kundens opsigelse med et "godt tilbud", blot fordi kundens opsigelse er modtaget via en opsigelsesfuldmagt fra en anden udbyder. Efter Nuudays opfattelse, bør regler om skifteprocesser heller ikke forhindre slutkunden i hverken at fortryde sin bestilling hos den nye udbyder eller fortryde sin opsigelse hos den hidtidige udbyder – hvis kunden måtte ønske dette.

Nuuday bemærker i øvrigt, at der foregår en intens konkurrence om bredbåndskunderne på det danske marked. Energistyrelsens seneste telestatistik viser, at der i disse år sker en væsentlig forskydning af markedsandele og nye spillere vinder fodfæste på markedet. I et konkurrencepræget marked kan begrænsninger i winback aktiviteter som anført i lovbemærkningerne være skadelig for konkurrencen².

Tilsvarende kan et krav om, at man kun må anvende tilbud, der allerede er markedsført, medføre en konkurrencebegrænsning til skade for forbrugerne, da det alt andet lige medfører, at forbrugerne vil blive afskåret fra at opnå individuelt forhandlede produkter og priser, der afviger fra de tilbud, der kan ses på selskabernes hjemmeside. Mulighed for individuelt forhandlede produkter og priser skærper derudover konkurrencen, da man som udbyder ikke kan nøjes med at indrette sit produktindhold og sine priser umiddelbart op ad konkurrenternes offentliggjorte produkter og listepreiser.

Med henvisning til de ovenfor citerede brevvekslinger og henset til, at spørgsmålet om forbud mod winback og skuffetilbud nu har fundet vej til lovudkastet, opfordrer Nuuday til, at spørgsmålet om muligheden for konkurrencebegrænsende regulering af winback og skuffetilbud forelægges for konkurrencemyndighederne.

Kopi af dette høringssvar er sendt til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

E. NP – genaktivering af nummer hos AU (den foreslåede nye § 27, stk. 3)

Den foreslåede nye § 27, stk. 3, om afgivende udbyders genaktivering i forbindelse med fejl i NP-skifteprocessen implementerer teledirektivets artikel 106, stk. 5.

Den foreslåede nye § 27, stk. 3, bruger terminologien "skifte- og nummerporteringsproces", jf. også teledirektivet artikel 106, stk. 5. For at undgå misforståelser om bestemmelsens rækkevidde, jf. ovenfor pkt. B, foreslår Nuuday, at det nævnes i bemærkningerne til den foreslåede nye § 27, stk. 3, at bestemmelsen (kun) vedrører udbyderskift med nummerportering.

F. NP – skifte- og porteringsproces og automatisk ophør (den foreslåede nye § 28a)

Den foreslåede nye § 28a om processen i forbindelse med udbyderskift med nummerportering, herunder forsinkelse og misbrug, implementerer teledirektivets artikel 106, stk. 6, 1. afsnit.

Den foreslåede nye § 28 a bruger terminologien "skifte- og nummerporteringsproces", jf. også teledirektivet artikel 106, stk. 6. For at undgå misforståelser om bestemmelsens rækkevidde, jf. ovenfor pkt. B, foreslår Nuuday, at det nævnes i bemærkningerne til den foreslåede nye § 28 a, at bestemmelsen (kun) vedrører udbyderskift med nummerportering.

Det bemærkes i øvrigt, at følgende tekster, øverst side 161 i bemærkningerne til den foreslåede nye § 28 a, synes at udgøre en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. teledirektivet artikel 101. Artikel 106 forholder sig således ikke til den afgivende udbyders markedsføring eller databehandling –

² Til illustration af, at KFST finder konkurrenceretlige betænkeligheder i begrænsning af tilbudsgivning mellem brancheaktører og prisgennemsigtighed, henvises til følgende: <https://www.kfst.dk/pressemeddelelser/kfst/2020/20200519-konkurrencemyndigheder-kan-ikke-gribe-ind-over-for-advokatetisk-regel/>
<https://www.kfst.dk/publikationer/kfst/2019/20191015-prissignalering-og-prisgennemsigtighed/>

men kun til forsinkelse og misbrug, herunder misbrug i form af portering uden kundens udtrykkelige samtykke:

"Ved misbrug af skifte- og nummerporteringsprocessen forstås f.eks., at udbydere involveret i en skifte- og nummerporteringsproces bruger data genereret i forbindelse med portering af abonnentnumre fra en udbyder til en anden i markedsføringsøjemed. De involverede udbydere må således kun benytte data, der er genereret i forbindelse med en portering til skifte- og nummerporteringsprocessen."

[...]

"Endvidere vil den foreslåede bestemmelse være med til at sikre, at afgivende udbydere ikke misbruger data genereret i forbindelse med portering af abonnentnumre fra en udbyder til en anden i markedsføringsøjemed."

Nuuday opfordrer til, at afsnittet på side 161 slettes. Se også pkt. D om Nuudays bemærkninger til forbud mod winback, markedsføring og skuffetilbud.

G. NP – sanktioner ved misbrug af skifte- og porteringsproces (den foreslåede nye § 81, stk. 1, nr. 2)

Den foreslåede nye § 81, stk. 1, nr. 2, om bødestraf implementerer teledirektivet artikel 106, stk. 7.

For at undgå misforståelser om bestemmelsens rækkevidde, jf. ovenfor pkt. B, foreslår Nuuday, at det nævnes i bemærkningerne til den foreslåede nye § 81, stk. 1, nr. 2, at bestemmelsen (kun) vedrører udbyderskift med nummerportering.

Det bemærkes desuden, at følgende tekster, midt på side 305 i bemærkningerne til den foreslåede nye § 81, stk. 1, nr. 2, synes at udgøre en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. teledirektivet artikel 101. Artikel 106 forholder sig således ikke til den afgivende udbyders markedsføring eller databehandling – men kun til forsinkelse og misbrug, herunder misbrug i form af portering uden kundens udtrykkelige samtykke:

"Ved misbrug af nummerporteringsprocessen forstås, at udbydere involveret i en nummerporteringsproces f.eks. anvender data genereret i forbindelse med portering af abonnentnumre fra en udbyder til en anden i markedsføringsøjemed. De involverede udbydere må således kun anvende data, der er genereret i forbindelse med en portering, til at gennemføre skifte- og nummerporteringsprocessen."

Nuuday opfordrer til, at afsnittet på side 305 slettes. Se også pkt. D om Nuudays bemærkninger til forbud mod winback, markedsføring og skuffetilbud.

Venlig hilsen

På vegne af Nuuday

Christian Fröhlich
Afdelingsdirektør, advokat

Hydevadvej 12, 6230 Rødekro
www.mayday-info.dk

Til Energistyrelsen
Modtager:tele@ens.dk
CC: anl@ens.dk; chro@ens.dk
Journalnummer 2020 - 6701.

30/7/2020

Høringsvar fra Oplysningsforbundet May Day til Udkast af 28. maj 2020 til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love

1. Generelle bemærkninger

Som det første vil vi godt pointere, at vi er meget forundrede over den slagside, som lovforslaget har til fordel for industrien. Så at sige at regulering tager udgangspunkt i at strømligne, lette og på alle måder facilitere industriens muligheder for iværksættelse af samfundets fortsatte digitale udvikling ud fra den præmis, at det er det, samfundet ønsker og har behov for. Inden for de rammer defineres forbrugerrettigheder dermed udelukkende som retten til at modtage udbydernes tjenester, samt de "rettigheder" man som forbruger har, hvis en udbyder ikke leverer som lovet – og her har forbrugerne mange rettigheder. Til gengæld nævnes ikke noget om, hvordan forbrugerne skal benytte sig af deres fundamentale ret til at frasige sig de pågældende tjenester eller de mulige afledte konsekvenser. Dette er en stor fejl. I alle samfundsindretninger skal der som en grundlæggende menneskeret være udstukket muligheder for ikke at deltage, og der skal være plads til dem, der ikke vil være med, eller som vil leve på anden vis.

Lovforslaget lægger op til en samfundsændring af ganske alvorlig karakter. Som et minimum burde et projekt, der indebærer så væsentlige forandringer, lægges ud til befolkningen, blive grundigt analyseret og gennemdiskuteret med alle tilgængelige oplysninger og burde derpå udløse en folkeafstemning om, hvorvidt vi ønsker at leve i et sådant fuldautomatiseret og gennemdigitaliseret samfund. I det pågældende lovforslag kommer "maskinen" før mennesket i alle henseender. Arbejdsformer, processer og kommunikationsformer vil blive radikalt ændret og vil få en gennemgribende indflydelse på vores samfundsstruktur og levemåde. Den ændring har ingen del af befolkningen udtrykt ønske om, ej heller er noget parti gået til valg på den dagsorden, så i den forstand vil indførelse af loven være et demokratisk overgreb for ikke at tale om det uanstændige og uetiske i, at man udruller den digitale infrastruktur hen over hovedet på folk, som ikke kan undslippe den allestedsnærværende stråling og digitale overvågning.

Måske er det en attraktiv fremtidsvision for industrien, at AI skal styre hele vores tilværelse, men i vores optik er det en rædselsvision, hvor menneskeheden nedgraderes til digitale og konstant overvågede undersåtter.

2. Miljømæssige konsekvenser

I *Bemærkninger til lovforslaget pkt. 8, Klima- og miljømæssige konsekvenser* (s. 82) anføres følgende:

"Der vurderes ikke at være direkte klima- og miljømæssige konsekvenser af lovforslaget. Isoleret set vil lovforslagets overordnede sigte om at fremme udbredelse af telenet have indirekte klima- og miljømæssige konsekvenser ved at medvirke til øget strømforbrug til et udbygget telenet,

adgangspunkter og datalagring. Det øgede strømforbrug vurderes at opvejes af øgede muligheder for fjernarbejde, virtuelle møder og lignende, ligesom den øgede udbredelse og opgradering af elektroniske kommunikationsnet udgør en understøttende forudsætning for klima- og miljøtiltag på en lang række områder, herunder for smart styring og effektivisering af industrien, landbruget, transportsektoren, forsyningsvirksomheder og byer." (Vores fremhævning)

"Det vurderes ikke..." er et tyndt belæg og alt for lemfældige behandling af de mulige miljømæssige konsekvenser ved gennemførelse af lovforslaget, der indebærer udbredt radiofrekvent stråling dag og nat.

På hvilken baggrund er denne vurdering foretaget? Det oplyses ikke, og så vidt vi kan konstatere har der ikke været foretaget nogen form for miljømæssige forundersøgelser eller VVM-undersøgelser. Dette på trods af en meget klar lovgivning på området.

2.1 VVM-undersøgelse

Uddrag fra VVM-bekendtgørelse¹: § 1. Lovens formål [om VVM-undersøgelser] er at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og at bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer og ved tilladelse til projekter med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling, ved at der gennemføres en miljøvurdering af planer, programmer og projekter, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

Stk. 2. Formålet med en miljøvurdering er, at der under inddragelse af offentligheden tages hensyn til planers, programmers og projekters sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder den biologiske mangfoldighed, befolkningen, menneskers sundhed, flora, fauna, jordbund, jordarealer, vand, luft, klimatiske faktorer, materielle goder, landskab, kulturarv, herunder kirker og deres omgivelser og arkitektonisk og arkæologisk arv, større menneske- og naturskabte katastroferisici og ulykker og ressourceeffektivitet og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer.

Kilde: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2018/1225>

Vores vurdering er, at iværksættelse af lovforslaget kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Dette mener vi på baggrund af en del forskning, der allerede foreligger på området. Her nogle eksempler:

2.2 Dyr:

Overordnet kan om dyr henvises til f.eks. Alfonso Balmoris gennemgang af den videnskabelige litteratur i "*Electromagnetic pollution from phone masts. Effects on wildlife*".²

Her konklusionerne der vedrører både fugle, pattedyr og insekter:

"This literature review shows that pulsed telephony microwave radiation can produce effects especially on nervous, cardiovascular, immune and reproductive systems [111]:

- *Damage to the nervous system by altering electroencephalogram, changes in neural response or changes of the blood-brain barrier.*
- *Disruption of circadian rhythms (sleep-wake) by interfering with the pineal gland and hormonal imbalances.*
- *Changes in heart rate and blood pressure.*
- *Impairment of health and immunity towards pathogens, weakness, exhaustion, deterioration of plumage and growth problems.*

---

¹ BEKENDTGØRELSE AF LOV OM MILJØVURDERING AF PLANER OG PROGRAMMER OG AF KONKRETE PROJEKTER (VVM)

Afsnit I, Formål, anvendelsesområde m.v. Kapitel 1, Formål

² Offentligt i det videnskabelige tidsskrift "*Pathophysiology*", 2009, vol. 16.

- Problems in building the nest or impaired fertility, number of eggs, embryonic development, hatching percentage and survival of chickens.
- Genetic and developmental problems: problems of locomotion, partial albinism and melanism or promotion of tumors.

In the light of current knowledge there is enough evidence of serious effects from this technology to wildlife. For this reason precautionary measures should be developed, alongside environmental impact assessments prior to installation, and a ban on installation of phone masts in protected natural areas and in places where endangered species are present. Surveys should take place to objectively assess the severity of effects."

2.2.1 Fugle

Der findes en større mængde videnskabelige undersøgelser, som dokumenterer direkte skadevirkning eller risiko herfor på fugle (og følgelig også deres levesteder, hvis f.eks. en mast er placeret tilstrækkeligt nært). Her omtales et med den hvide stork:

Balmori (2005), "Possible Effects of Electromagnetic Fields from Phone Masts on a Population of White Stork (*Ciconia ciconia*)" ³

"Monitoring of a white stork population in Valladolid (Spain) in the vicinity of Cellular Phone Base Stations was carried out, with the objective of detecting possible effects.

*Birds are especially sensitive to the magnetic fields. The white stork (*Ciconia ciconia*) build their nests on pinnacles and other very high places with high electromagnetic contamination (exposed to the microwaves). Also, they usually live inside the urban environment, where the electromagnetic contamination is higher, and remain in the nest a lot of the time, for this reason the decrease on the brood can be a good biological indicator to detect the effects of these radiations. The results indicate a difference in total productivity but not in partial productivity between the near nests and those far from the antennae. This indicate the existence of nests without chicks, or the death of young in their first stages in the nests near cellsites (40% of nest without young, compared to 3.3% in nests further 300 m). The faithfulness of the white stork to nest sites can increase the effects of the microwaves.*

Den hvide stork er optaget på fuglebeskyttelsesdirektivets "bilag I" og hører således til de arter, for hvilke der skal træffes "særlige beskyttelsesforanstaltninger".

2.2.1.1 Fuglebeskyttelsesdirektivet

EU-direktivet "om beskyttelse af vilde fugle", kodificeret udgave af 30. november 2009, indeholder en række forpligtelser for EU-lande til at "træffe alle nødvendige foranstaltninger" til "beskyttelse" (herunder bevarelse) af fugle, deres æg, reder og levesteder, jf. art. 1.

Art. 1:

"1. Dette direktiv vedrører beskyttelse af alle de fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område i Europa, hvor traktaten finder anvendelse. Det omhandler bevarelse, forvaltning og regulering af de pågældende arter og fastsætter regler for udnyttelse af de nævnte arter.

2. Dette direktiv gælder for fugle samt for deres ag, reder og levesteder."

Dette vil sige, at direktivbeskyttelsen omfatter enhver vild fugleart og deres levesteder.

Art. 2:

"Medlemsstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger til at opretholde eller tilpasse

³ Offentligt i det videnskabelige tidsskrift "Electromagnetic Biology and Medicine", 2005, vol. 24, pp. 109 – 119.

bestanden af samtlige de i artikel 1 omhandlede arter på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav og samtidig tilgodeser økonomiske og rekreative hensyn."

Art. 3, stk. 1:

"Medlemsstaterne træffer ud fra de i artikel 2 omhandlede hensyn alle nødvendige foranstaltninger for at beskytte, opretholde eller genskabe tilstrækkeligt forskelligartede og vidtstrakte levesteder for alle de i artikel 1 omhandlede fuglearter."

Art. 2 giver medlemsstaterne en vis skønsmæssig beføjelse til, hvorledes art. 3 skal varetages, uanset det er klart udtrykt i art. 2, at de økonomiske hensyn ikke må være de mest tungtvejende.

Vi finder det meget bekymrende, at økonomiske hensyn vægtes så højt i det nuværende forslag, og at miljøhensyn fejles af bordet uden nogen form for forudgående undersøgelser.

Ud fra den tilgængelige forskning må vi konkludere, at indførelse af 5G-systemet og/eller en videreudvikling af 4G i områder, hvor fuglene har deres levesteder, vil udgøre en overtrædelse af EU's Fuglebeskyttelsesdirektiv.

2.2.2 Flagermus

Balmori (2009), "Electromagnetic pollution from phone masts. Effects on wildlife." ⁴

Side 4: "Electromagnetic radiation can exert an aversive behavioral response in bats. Bat activity is significantly reduced in habitats exposed to an electromagnetic field strength greater than 2 V/m. During a study in a free-tailed bat colony (*Tadarida teniotis*) the number of bats decreased when several phone masts were placed 80 m from the colony."

2.2.3 Insekter (bestøvere)

Lázaro et al (2016), "Electromagnetic radiation of mobile telecommunication antennas affects the abundance and composition of wild pollinators." ⁵

Konklusion:

"Electromagnetic radiation from telecommunication antennas affected the abundance and composition of wild pollinators in natural habitats... Pollinators and their host plants constitute pollination networks. Although the architecture of these mutualistic networks can increase the capacity of pollinator populations to persist under harsh conditions, once a tipping point in human-induced environmental change is reached, pollinator populations may collapse simultaneously (Lever et al. 2014). Therefore, these changes in the composition of pollinator communities associated with electromagnetic smog may have important ecological and economic impacts on the pollination service that could significantly affect the maintenance of wild plant diversity, crop production and human welfare."

Studiet viser således en sammenhæng mellem stråling fra mobilmaster og antallet af (flyvende) insekter. Sammensætningen af bestøvere må anses for et vigtigt økologisk element og vigtig økonomisk parameter for produktion af afgrøder, menneskets velfærd samt for biodiversiteten generelt. Opsætning af yderligere radiofrekvent strålebaseret udstyr kan vise sig at have fatale konsekvenser for livet på jorden, som vi kender det, og igen må vi opfordre til mange flere undersøgelser, før naturen kastes ud i et så omfattende eksperiment.

⁴ Offentligt i det videnskabelige tidsskrift "Pathopsychology", 2009,

⁵ Offentligt i det videnskabelige tidsskrift "Journal of Insect Conservation", 2016, vol. 20, nr. 2, pp. 315 – 324.

2.2.4 Træer

Waldman et al (2016), "Radiofrequency radiation injures trees around mobile phone base stations."

Side 554 – 555 (resumé):

"... detailed long-term (2006-2015) field monitoring study was performed in the cities of Bamberg and Hallstadt (Germany). During monitoring, observations and photographic recordings of unusual or unexplainable tree damage were taken, alongside the measurement of electromagnetic radiation. In 2015 measurements of RF-EMF (Radiofrequency Electromagnetic Fields) were carried out. A polygon spanning both cities was chosen as the study site, where 144 measurements of the radiofrequency of electromagnetic fields were taken at a height of 1.5 m in streets and parks at different locations."

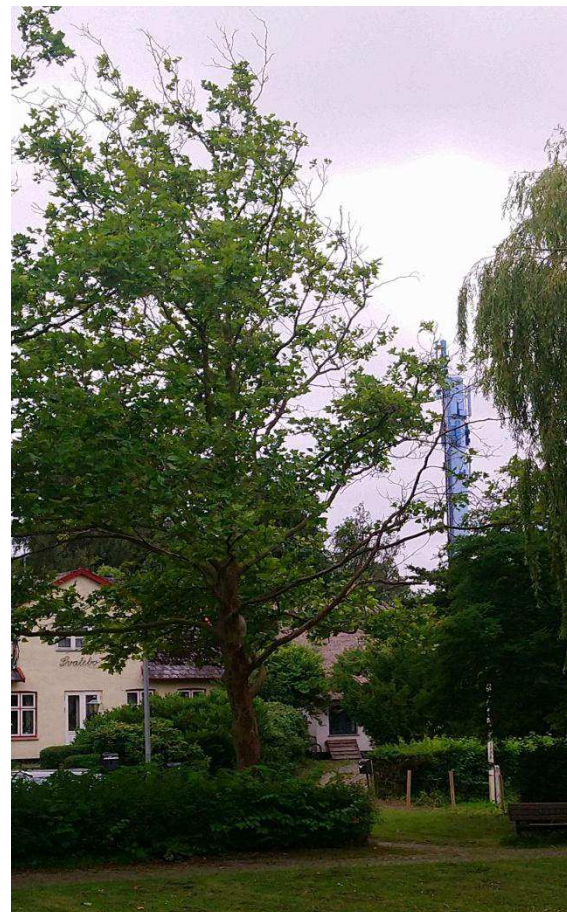
...

"The measurements of all trees revealed significant differences between the damaged side facing a phone mast and the opposite side, as well as differences between the exposed side of damaged trees and all other groups of trees in both sides. Thus, we found that side differences in measured values of power flux density corresponded to side differences in damage. The 30 selected trees in low radiation areas (no visual contact to any phonemast and power flux density under $50\mu\text{W}/\text{m}^2$) showed no damage. Statistical analysis demonstrated that electromagnetic radiation from mobile phone masts is harmful for trees. These results are consistent with the fact that damage afflicted on trees by mobile phone towers usually start on one side, extending to the whole tree over time.

Dette fænomen kan i stadig større grad observeres overalt i landskabet.

Stråleramte træer med de typiske afpillede grene på den side, hvor strålingen rammer.

2.2.5 Planter

Malka Halgamuge (2017), "Review: Weak radiofrequency radiation exposure from mobile phone radiation on plants"⁶

Side 213 (resumé):

"Subject and methods: In this study, we performed an analysis of the data extracted from the 45 peer-reviewed scientific publications (1996–2016) describing 169 experimental observations to detect the physiological and morphological changes in plants due to the nonthermal RF-EMF effects from mobile phone radiation. Twenty-nine different species of plants were considered in this work. Results: Our analysis demonstrates that the data from a substantial amount of the studies on RF-EMFs from mobile phones show physiological and/or morphological effects (89.9%, $p < 0.001$). Additionally, our analysis of the results from these reported studies demonstrates that the maize, roselle, pea, fenugreek, duckweeds, tomato, onions and mungbean plants seem to be very sensitive to RF-EMFs. Our findings also suggest that plants seem to be more responsive to certain frequencies, especially the frequencies between (i) 800 and 1500 MHz ($p < 0.0001$), (ii) 1500 and 2400 MHz ($p < 0.0001$) and (iii) 3500 75 and 8000 MHz ($p = 0.0161$)."

2.3 Århuskonventionen⁷

Århus-konventionen af 25. juni 1998 om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet

Ifølge Århus-konventionen har alle bestemte rettigheder i forhold til miljø.

Parterne, (der har indgået aftalen):

“...*bekræfter* behovet for at beskytte, bevare og forbedre miljøets tilstand og sikre en miljømæssig forsvarlig og bæredygtig udvikling,

... *erkender*, at tilstrækkelig beskyttelse af miljøet er essentielt for at mennesker trives og nyder de grundlæggende menneskerettigheder, herunder retten til selve livet,

... *erkender også*, at enhver person har ret til at leve i et miljø, der er passende for hans eller hendes sundhed og trivsel og pligt til, både enkeltvis og i forening med andre, at beskytte og forbedre miljøet til gavn for nulevende og kommende generationer...”

... *vurderer*, at enhver, for at kunne nyde godt af denne rettighed og kunne leve op til denne forpligtelse, skal have adgang til information, have ret til at deltage i beslutningsprocesser og have adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, og som erkender, at borgere kan have behov for assistance til at bruge deres rettigheder,

Ovenstående principper er med det pågældende lovforslag ikke blevet overholdt. Borgerne har ikke deltaget i nogen form for beslutningsproces, og vi må derfor kræve, at lovforslaget sættes i bero, indtil befolkningen har haft mulighed for efter grundig oplysning og offentlig debat at tage stilling til, om de ønsker denne digitale virkelighed for dem selv og kommende generationer.

2.4. Delkonklusion

Allerede på nuværende tidspunkt kan det ud fra den foreliggende forskning konkluderes, at der er og vil komme adskillige miljømæssige konsekvenser af udrulning af endnu mere radiofrekvent stråling i miljøet. Et lovgrundlag, der har som præmis, at "Der vurderes ikke at være direkte ...

⁶ Offentligt i det videnskabelige tidsskrift "ELECTROMAGNETIC BIOLOGY AND MEDICINE", 2017, vol. 36, nr. 2, pp. 213 – 235.

⁷ Kilde: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/2003/10>

miljømæssige konsekvenser af lovforslaget," er dermed ubrugeligt, og lovforslaget bør trækkes tilbage.

3. Menneskers helbred

I lovforslaget anføres følgende:

"I forhold til helbredsmæssige forhold i forbindelse med anvendelse af radiofrekvenser i trådløse kommunikationsnet er det myndighedernes sundhedsfaglige vurdering, at der ikke er grund til at antage, at der skulle være en sundhedsrisiko, herunder ved fremkomsten af de nye 5G-mobilnet." (side 82)

Hvis man undersøger den tilgængelige forskning, er der i høj grad grund til at antage, at 5G-mobilnettet udgør en sundhedsrisiko. Den sundhedsfaglige vurdering i lovforslaget udgør en falsk tryghed. Her nogle studier, der beskriver temmelig alvorlige helbredsskader:

1) Undersøgelse der viser, at elektromagnetisk stråling fra en bærbar WiFi-router reducerer bevægelsehastighed og øger dødeligheden for menneskers sædceller.

Kilde: https://www.nzherald.co.nz/health/news/article.cfm?c_id=204&objectid=12226105

2) "Biological Effect of Millimeter Waves", et russisk studie af mikrobølger, som blev frigivet af CIA i 2012, konkluderede: Morphological, functional and biochemical studies conducted in humans and animals revealed that millimeter wave caused changes in the body manifested in structural alterations in the skin and internal organs, qualitative and quantitative changes of the blood and bone marrow composition and changes of the conditioned reflex activity, tissue respiration, activity of enzymes participating in the process of tissue respiration and nucleic metabolism" ([Zalyubovskaya, 1977](#)).

Kilde: <https://ehtrust.org/wp-content/uploads/Zalyubovskaya-Declassif-by-CIA-1977-biol-eff-mm-waves-1.pdf>

3) Radiostråling øger risiko for hoved- og hjernesvulster:

Kilde: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23261330

4) Radiostråling skader frugtbarhed og reproduktion:

Kilde: www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6240172/

5) Radiostråling forstyrrer søvnen

Kilde: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8821374/

6) Radiostråling fra mobiltelefon forstyrrer menneskelige stamceller

Kilde: www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20064781

4. Grænseværdier

Fra Lovforslaget: "I lovgivningen om radioudstyr er der fastsat regler om, at radioudstyr skal være konstrueret, så det sikrer menneskers sundhed. Det betyder, at antenner og mobiltelefoner m.v., herunder til 5G-net, skal følge de samme fælleseuropæiske grænseværdier som alt andet udstyr til brug for telekommunikation. Myndighederne er i løbende i dialog med teleselskaberne for at sikre at grænseværdierne overholdes, ligesom myndighederne følger med i relevante forsøg på området, så der kan indhentes yderligere viden og erfaring om strålingsniveauerne." (side 82)

EU og Sundhedsstyrelsen anvender grænseværdier som anbefalet af ICNIRP (The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection, <https://www.icnirp.org/>) Senest opdaterede grænseværdier er fra 2020.

Grænseværdierne er baseret på termisk opvarmning o.l. kortsigtede og umiddelbare effekter, mens en række af de ovenfor nævnte forskningsresultater dokumenterer, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling er skadeligt uden termisk opvarmning.

ICNIRP omtaler "health effects" som opvarmning af kroppen med 1 grad celsius, men tager ikke hensyn til andre biologiske effekter. ICNIRP's konklusion om, at der med de gældende grænseværdier ikke er bevis for helbredsrisiko inkl. cancer stemmer ikke overens med IARC's klassificering af radiofrekvent elektromagnetisk stråling som et 2B carcinogen. ICNIRP tager ikke hensyn til følsomme individer, som fostre eller folk med elektrohypersensitivitet. ICNIRP tager ikke hensyn til forskning, der viser oxidativt stress, der kan føre til adskillige helbredsproblemer.

PhD, prof.emeritus i biokemi og Basic Medical Sciences, Martin L. Pall: ⁸

"Effects occur at approximately 100,000 times below allowable levels and the basic structure of the safety guidelines is shown to be deeply flawed. The safety guidelines ignore demonstrated biological heterogeneity and established biological mechanisms. Even the physics underlying the safety guidelines is shown to be flawed. Pulsed EMFs are in most cases much more biologically active than are non-pulsed EMFs of the same average intensity, but pulsations are ignored in the safety guidelines despite the fact that almost all of our current exposures are highly pulsed."

Vi må på denne baggrund konkludere, at vi ikke kan have tillid til de grænseværdier, der foreslås af ICNIRP, og som bruges af EU's myndigheder. Forskningen modsiger dem. Der ser dermed ud til at være betydelig usikkerhed om, hvad der er sikre strålingsniveauer, og de grænseværdier, der er sat af ICNIRP, er så høje, at det svarer til at sætte fartgrænsen til 1000 km i timen, så ingen trafikant nogensinde vil overtræde loven. Dette er uvidenskabeligt og uacceptabelt. I lyset af denne usikkerhed og med udgangspunkt i Benevento Resolutionen opfordrer vi til, at lovforslaget anvender EU's forsigtighedsprincip til fastsættelse af de strålingsniveauer, vi udsættes for, og kommer med anbefalinger til lavere strålingsniveauer.

5. Benevento Resolution⁹ og forsigtighedsprincippet

Den Internationale Kommission for Elektromagnetisk Sikkerhed (ICEMS) afholdt en international konference med titlen "*The Precautionary EMF Approach: Rationale, Legislation and Implementation*" (*Forsigtighedsprincippet som EMF-tilgang: Begrundelse, lovgivning og gennemførelse*), som blev arrangeret af byen Benevento, Italien, den 22., 23. og 24. februar 2006. Mødet blev dedikeret til W. Ross Adey, MD (1922-2004). Forskerne på konferencen godkendte og udvidede Catania-resolutionen fra 2002 og vedtog, at:

1. More evidence has accumulated suggesting that there are adverse health effects from occupational and public exposures to electric, magnetic and electromagnetic fields, or EMF, at current exposure levels. What is needed, but not yet realized, is a comprehensive, independent and transparent examination of the evidence pointing to this emerging, potential public health issue.
2. Resources for such an assessment are grossly inadequate despite the explosive growth of technologies for wireless communications as well as the huge ongoing investment in power transmission.
3. There is evidence that present sources of funding bias the analysis and interpretation of research findings towards rejection of evidence of possible public health risks.
4. Arguments that weak (low intensity) EMF cannot affect biological systems do not represent the current spectrum of scientific opinion.

⁸ <https://letstalkabouttech.nl/wp-content/uploads/2019/07/Pall-Safety-Guideline-Fraud.pdf>

⁹ http://www.icems.eu/benevento_resolution.htm

5. Based on our review of the science, biological effects can occur from exposures to both extremely low frequency fields (ELF EMF) and radiation frequency fields (RF **EMF**). Epidemiological and *in vivo* as well as *in vitro* experimental evidence demonstrates that exposure to some ELF EMF can increase cancer risk in children and induce other health problems in both children and adults. Further, there is accumulating epidemiological evidence indicating an increased brain tumor risk from long term use of mobile phones, the first RF EMF that has started to be comprehensively studied. Epidemiological and laboratory studies that show increased risks for cancers and other diseases from occupational exposures to EMF cannot be ignored. Laboratory studies on cancers and other diseases have reported that hypersensitivity to EMF may be due in part to a genetic predisposition.
6. We encourage governments to adopt a framework of guidelines for public and occupational EMF exposure that reflect the Precautionary Principle -- as some nations have already done. Precautionary strategies should be based on design and performance standards and may not necessarily define numerical thresholds because such thresholds may erroneously be interpreted as levels below which no adverse effect can occur. These strategies should include:
  - 6.1 Promote alternatives to wireless communication systems, e.g., use of fiber optics and coaxial cables; design cellular phones that meet safer performance specifications, including radiating away from the head; preserve existing land line phone networks; place power lines underground in the vicinity of populated areas, only siting them in residential neighborhoods as a last resort;
  - 6.2 Inform the population of the potential risks of cell phone and cordless phone use. Advise consumers to limit wireless calls and use a land line for long conversations.
  - 6.3 Limit cell phone and cordless phone use by young children and teenagers to the lowest possible level and urgently ban telecom companies from marketing to them.
  - 6.4 Require manufacturers to supply hands-free kits (via speaker phones or ear phones), with each cell phone and cordless phone.
  - 6.5 Protect workers from EMF generating equipment, through access restrictions and EMF shielding of both individuals and physical structures.
  - 6.6 Plan communications antenna and tower locations to minimize human exposure. Register mobile phone base stations with local planning agencies and use computer mapping technology to inform the public on possible exposures. Proposals for city-wide wireless access systems (e.g. Wi-Fi, WIMAX, broadband over cable or power-line or equivalent technologies) should require public review of potential EMF exposure and, if installed, municipalities should ensure this information is available to all and updated on a timely basis.
  - 6.7 Designate wireless-free zones in cities, in public buildings (schools, hospitals, residential areas) and, on public transit, to permit access by persons who are hypersensitive to EMF.

6. Endelig konklusion

Med henvisning til den omtalte forskning, problematikken om manglende miljø- og VVM-undersøgelser og de utroværdige grænseværdier opfordrer vi til, at følgende ændres vedr. lovforslaget:

1. At hele lovkomplekset og udrulning af ny digital infrastruktur stilles i bero, indtil følgende tiltag er gennemført:

- Offentlig investering i og igangsættelse af undersøgelser, der belyser alle sundhedsaspekter for mennesker, dyr og planter, udført af uafhængige forskere og videnskabsfolk, der ikke har nogen interessekonflikter i forhold til nogen institution, myndighed eller industri.
- Indførelse af krav i loven om, at der skal laves VVM-undersøgelser for hvert område, inden der gives tilladelse til opsætning af digital infrastruktur.
- Vedtagelse af biologiske grænseværdier, som beror på biologisk testning og på forskning, der påviser biologiske reaktioner langt under de nuværende anvendte grænseværdier. Værdierne skal indskrives i loven om digital infrastruktur.
- Indførelse af krav i loven om overvågning af beskyttet natur samt dyre- og planteliv med henblik på at observere og klarlægge påvirkningen fra radiofrekvent elektromagnetisk stråling.
- Fastsættelse af bestemmelser om, hvem der skal betale for skader på naturen og på folkesundheden samt skaderne for fødevarereproducenterne for mistet fortjeneste på grund af tab af bestøvende insekter og andre vitale arter i fødekæderne som følge af elektromagnetisk stråling.
- Krav i loven om at bevisbyrden lægges hos industrien. Industrien skal sikre, at anvendelsen af enhver teknologi med elektromagnetisk stråling ikke er skadelig for mennesker, dyr eller planter, og hvis det modsatte er tilfældet, skal den betale erstatning.
- Etablering af genbanker, der vil kunne muliggøre genetablering af planter og dyrearter, der er ved at gå tabt.
- Brug af forsigtighedsprincippet som det bærende element i lovgivning om digital infrastruktur som beskrevet i Benevento Resolutionen.
- Lovbestemmelser, der kan sikre, at borgere har mulighed for at leve og færdes i et strålingsfrit rum, hvis de ønsker det.

Venlig hilsen

Charlotte Ryø (cr@mayday-info.dk)
for
Oplysningsforbundet May Day
www.mayday-info.dk

Kilder:

RESPONSUM om hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark.
Advokat Christian F. Jensen (L)
<https://www.mayday-info.dk/wp-content/uploads/2019/05/Responsum-endelig-udgave-brevhoved-med-bilag-1.pdf>
København Resolution 2019 <https://www.mayday-info.dk/wp-content/uploads/2019/05/5G-K%C3%B8benhavn-Resolution-dansk.pdf>

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: ring@ringadvocacy.com
Sendt: 28. juni 2020 08:57
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Høringssvar
Vedhæftede filer: Høringssvar-Ring Advocacy.docx

Prioritet: Høj

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Vedr: journalnummer 2020 – 6701

Hermed vort korte høringssvar vedhæftet

Mange hilsner

Steffen Ring

Ring Advocacy ApS

CVR/VAT 36534133

www.ringadvocacy.com

ring@ringadvocacy.com

Phone: +45 4025 1881

Member of Digital

Member of AmCham **Denmark**

Partner in EU H2020 project MONICA

Member of the Steeringboard

WIRELESS WORLD
RESEARCH FORUM

Please note that this message may contain confidential information. If you have received this message by mistake, please inform us hereof and delete the message from your system without making, distributing or retaining any copies of it.

Ad side 1

2. I § 1 indsættes som nyt stykke stk. 2

»Stk. 2. Myndighederne skal ved varetagelsen af opgaver i denne lov blandt andet iagttage følgende til gavn for slutbrugerne:

1) Fremme forudsigelighed i reguleringen ved at sikre en ensartet tilsynspraksis i samarbejde med andre medlemsstaters myndigheder, Sammenslutningen af Europæiske Tilsynsmyndigheder inden for Elektronisk Kommunikation (BEREC),

Frekvenspolitikgruppen (ECC) og Europa-Kommissionen (RSC, COCOM mv.);-

2) Sikre at udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller ~~–~~ tjenester (ECS) behandles lige, samt at sikre mulighed for etablering af lokale mobile bredbåndsnet til industri, sygehuse, regionale og kommunale centre mv.;

3) Anvende EU-retten på en teknologineutral måde, medmindre dette strider mod lovens hensigt, øvrige mål ~~efter denne lov.~~

4) Skabe rammerne for Fremme effektive investeringer og innovation i ny og forbedret (sikker) infrastruktur.

5) Skabe rammerne for Fremme teknisk sameksistens med andre net, konnektivitet samt sikre adgang til og ibrugtagning af net med meget høj kapacitet.

Ad side 2

3. I § 2 indsættes efter nr. 5 som ny nr. 6 og nr. 7

»6) *Net med meget høj kapacitet*: et elektronisk kommunikationsnet, der udelukkende består af

optiske fibrelementer, som minimum frem til fordelingspunktet på leveringsstedet, eller et radiobaseret elektronisk kommunikationsnet, som under normale spidsbelastningsvilkår kan tilbyde lignende give en tilsvarende

~~netegenskaber~~ præstation for så vidt angår disponibel båndbredde til downlink og uplink, robusthed, ~~fejlhåndtering~~ relaterede parametre samt latenstid og variation heraf; ~~netpræstationen~~ netegenskaberne kan anses for tilsvarende,

~~uanset om~~ uagtet slutbrugerens oplevelse af en evt varierende kvalitet af tjenesten (QoS) grundet det sidste ledes begrænsede netkvalitet, (ofte WLAN eller BT baseret), heraf varierer på grund af iboende forskellige egenskaber ved de

medier, hvormed nettet i sidste ende etablerer forbindelse med nettermineringspunktet.

7) *Radiobaseret lokalnet*: Et trådløst adgangssystem med begrænset ~~lav~~ effekt og ~~lille~~ rækkevidde (som eksempelvis SRD/IoT/MTC/WLAN), der

anvender harmoniserede (MFCN) radiofrekvenser på et ikke-eksklusivt grundlag, og som

~~der har en lav~~udgør lav risiko for at skabe uacceptable forstyrrelser af andre sådanne systemer etableret i nærheden af øvrige brugere, således som dette er defineret i § 1, stk. 3, nr. 4, i

lov om radiofrekvenser, ~~af andre sådanne systemer etableret i nærheden af andre brugere, og som anvender harmoniserede radiofrekvenser på et ikkeeksklusivt grundlag.»~~

Nr. 6-17 bliver herefter nr. 8-19.

Formateret: Dansk

Til Energistyrelsen
Modtager; tele@ens.dk
CC: anl@ens.dk; cho@ens.dk

Journalnummer 2020-6701.

d. 31. juli 2020

Høringssvar fra Rådet for Helbredssikker Telekommunikation vedr. Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Rådet for Helbredssikker Telekommunikation er en interesseorganisation, som er uafhængig af politiske og økonomiske interesser. Vi arbejder for, at der tages beskyttende forholdsregler mod helbredseffekter relateret til trådløse teknologier, oplyser om sundhedsrisici ved elektromagnetiske felter samt mulighederne for at begrænse bestrålingen af befolkningen, og opfordrer til, at der udvikles trådløse teknologier, der er helbredssikre. Formålet med høringssvaret er at sikre beskyttelse af befolkningen og miljøet mod skadelige elektromagnetiske emissioner.

Konklusion:

- Staten har en positiv forpligtelse til at beskytte befolkningens helbred og liv mod forudsigelige risici fra 'farlige aktiviteter', jf. artikel 2 og/eller artikel 8 i Europæiske Menneskerettigheds Konvention (EMRK). Staten har ikke levet op til denne forpligtelse i forhold til produktionen af elektromagnetiske felter (EMF)] og udrulningen af 5G i særdeleshed. I henhold til EMRK må der derfor indføres et stop for 5G udrulningen, herunder nærværende lovudkast, indtil beskyttelse af befolkningens helbred og liv mod skadelige effekter er tilsikret.
- I henhold til allerede gældende lovgivning bør 5G udrulningen (lovudkastet) sættes i bero indtil der er foretaget miljøvurdering og sundhedsvurdering. Eventuelle interessekonflikter blandt rådgivende forskere bør afdækkes fuldt ud, før en sådan vurdering (Conflict of Interest).
- Der bør formuleres danske grænseværdier, baseret på industriuafhængig forskning ud fra gængse toksikologiske metoder, med fokus på biologiske effekter af langvarig eksponering for elektromagnetiske felter fra telecomudstyr. Disse grænseværdier bør sikre en max. livstidsrisiko på 1 ud af 1.000.000, der får kræft.
- Der bør vedtages særlig lovgivning med henblik på at beskytte offentligheden mod eksponering for elektromagnetiske felter.
- Telelicencer bør gælde i kortere tid end de foreslåede 20 år, idet WHO's kræftklassificering af radiofrekvent stråling forventes at blive opgraderet til højeste

eller næsthøjeste klassificering ved kommende revurdering. Erstatningspligten skal afklares inden udrulning af 5G, både i forhold til eventuelle sundhedsskader og i forhold til tilbagerulning af 5G netværket.

- Andre relevante myndigheder end energi- og klimaministeriet, bør inddrages med deres ekspertise ved udformningen af loven. Nærværende lovudkast bærer tydeligt præg af at være i modstrid med almindelig praksis indenfor både miljø- og sundhedsområdet samt at være drejet til fordel for industrien.

Baggrunden for denne konklusion fremgår af nedenstående juridiske påstande og den refererede videnskabelige evidens, med relateret dokumentation og kommentarer vedr. retspraksis.

Definitioner og forkortelser anvendt i dette høringssvar:

EMF: ElectroMagnetic Field. I denne sammenhæng dækker EMF moduleret stråling i frekvensfeltet 0Hz -300GHz, som udsendes fra alle trådløse kommunikations enheder, såsom Mobilmaster, Mobiltelefoner, WiFi, 5G access-punkter med begrænset rækkevidde, etc.. Elektromagnetisk stråling kan anvendes synonymt, grundet fysikkens dualitetsprincip mellem bølger og partikler.

EMRK: Den Europæiske Menneskeretskonvention.

EMD: Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

RFR: Radio Frequency Radiation.

Indledning

Der forligger omfattende videnskabelig evidens for, at det nuværende baggrundsstrålingsniveau forårsager sundhedsskader samt skader på dyreliv og planteliv. 5G teknologien vil forøge baggrundsstrålingen yderligere. Telebranchen estimerer konservativt selv stigningen i baggrundsstråling til at være på 15-20% frem til 2025 [26].

Dokumentationen herfor er opsummeret i Professor Tom *Butlers (Principal Investigator of Ireland's Governance Risk and Compliance Technology Centre)*[22] gennemgang af den foreliggende evidens "A Review of the Health Risks of Radiofrequency Radiation Employed in 5G Technology and the Implications for UK Policymaking"[21].

Tom Butler kortlægger, at hovedparten af udgivet peer-reviewed videnskabelige studier i biomedicinske databaser, indikerer signifikante sundhedsrisici ved de elektromagnetiske felt (EMF) teknologier, som tillige anvendes i 5G. Langt over 100 fagfællebedømte videnskabelige studier viser, at EMF kan føre til oxidativ stress [23], som derved kan ændre og skade biologiske processer og systemer, og kan føre til en bred vifte af biologiske uhensigtsmæssige ubalancer i levende organismer inkl. cancer[54][46], DNA skader[57], neurogenerative sygdomme[51], reproduktion[55], adfærdsforstyrrelser[50][50a], autisme[68], skader på naturen[56] og planter[52] og EHS[53] mm.

Adskillige hundrede videnskabelige artikler påviser biologiske effekter forårsaget af ikke-ioniserende stråling, og demonstrerer ugunstige biologiske interaktioner og helbredseffekter.

Dette høringssvar er bl.a. baseret på rets dokumenter fra to advokat firmaer; Hackett & Dabbs, Hampshire, UK "*Victoria Angell and Karen Churchill v Public Health England 5G Risks to Human Health UK Lawsuit May 20 2020*"[6] og advokat Christian F. Jensen, Bonner Advokater "*Responsum om hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark*"[15].

Påstand 1: Staten har en positiv forpligtelse til at beskytte befolkningens helbred og liv mod forudsigelige risici fra 'farlige aktiviteter', hvilket inkluderer produktionen af EMF, jf. artikel 2 og/eller artikel 8 i den Europæiske Menneskerettigheds-konventionen (EMRK)[6] [15]. Der nedlægges påstand om, at staten ikke har levet op til denne forpligtelse, og derfor skal der indføres et stop for 5G udrulningen, indtil staten har frembragt pålidelig og uafhængig dokumentation for, at 5G er helbredssikker. Bevisbyrden ligger hos staten.

Retspraksis fra foregående sager ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol(EMD) demonstrer, at staten har en positiv forpligtelse til at beskytte befolkningens helbred og liv mod *forudsigelige risici* fra 'farlige aktiviteter', hvilket inkluderer produktionen af EMF jf. artikel 2 og/eller artikel 8 i Europæiske Menneskerettigheds Konvention (EMRK)[6][15]. Staten skal regulere licenseringen, opsætningen, autorisationen og operationen af farlige aktiviteter af denne karakter, på en måde, som minimerer risici. Disse positive forpligtelser kræver at staten:

- Omhyggeligt evaluerer, undersøger (herunder videnskabeligt) og monitorerer risici, som opstår fra farlige aktiviteter, og inddrager relevant information om disse risici;
- Informerer befolkningen om evidensen for risici og hvordan det er muligt at undgå disse risici; og
- indfører passende sikkerhedsforanstaltninger (f.eks. lovgivning) for at beskytte befolkningen mod risici.

Retspraksis fra afgjorte sager ved den Europæiske Menneskerettighedsdomstol stadfæster, at det er staten, som skal demonstrere, at de fuldt ud har evalueret og taget højde for risici. (*Jugheli & Ors v. Georgia (38342/05), 13 juli 2017; Oneryildiz v. Turkey (2005) 41 EHRR 20; Budayeva v. Russia 15339/02, 20. marts 2008; Kolyandenko v. Russia (17423/05 & Ors) 28. feb. 2012; Brincat v. Malta (60908/11) 24. juli 2014; Giacomelli v. Italy (59909/00) 2. nov. 2006, Tatar v. Romania (67021/01) 27. jan. 2009; and Taskin v. Turkey (46117/99) 10. nov. 2004.*

Disse retssager fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er samstemmende med internationale juridiske instrumenter, så som Rio Deklarationen om miljø og udvikling, princip 10, 15 og 17. [6]

I forhold til 5G har den danske stat fejlet på følgende punkter i forhold til ovennævnte positive forpligtelse, jf. EMRK artikel 2 og 8:

- Staten har fejlet i at evaluere og undersøge risici og autoriserer en stigning i brugen af 5G teknologi uden klarlægning af risici; den har fejlet i at tage højde for den omfattende mængde af evidens for biologiske effekter og mulige helbredsskader, som denne forsætlige brug af 5G teknologi vil føre med sig. Der er ikke taget højde for disse risici, som refereret i dette høringssvar. Staten promoverer og autoriserer udvidet brug af 5G teknologi uden at tage højde for evidensen for risici, herunder sørge for at der udføres en videnskabelig risikovurdering. Den foreliggende evidens for de eksisterende trådløse teknologier viser, at børn absorberer mere stråling end voksne, og helt generelt er børn mere følsomme for miljøfaktorer, og **det er derfor overhængende sandsynliggjort, at 5G udgør en særlig risiko for børn**. Staten har på ingen måde vurderet risikoen eller taget højde for mulige skader på børn ved udbredelsen af 5G teknologien. Dette lovforslag har i særdeleshed ikke taget højde for børns velfærd (hvilket bør være af yderste vigtighed og prioritet, jf. FN Konvention om børns rettigheder).
- Især har staten fejlet i forhold til **ikke** at iværksætte eller tilvejebringe en fuld og uafhængig ekspertvurdering af sundhedsrisici fra 5G.
- Staten har ikke indført sikkerhedsforanstaltninger for at beskytte befolkningen mod risici herunder: lovgivning, procedurer i styrelser, uddannelse af videnskabelige kandidater, *konsistent vedvarende* finansiering til forskning, så et sådan forskningsfelt kan opstå og trives og derved udvikles som et selvstændigt fagområde, etc. Det skal i denne sammenhæng bemærkes, at det Europæiske Miljøagentur har understreget vigtigheden af at bruge forsigtighedsprincippet i forhold til sundhedsskadelige- og miljøskadelige effekter af EMF fra trådløse teknologier, en henstilling som den danske stat har siddet overhørig. Den danske stat har f.eks. ikke vurderet den samlede belastning af børn ved stråling fra trådløse teknologier, end ikke i skoler, hvor staten har det fulde ansvar for børnenes eksponering. Den danske stat har på intet tidspunkt initieret en eneste videnskabelig risikovurdering i forbindelse med udrulning af 5G.

Det er de enkelte EU medlemslandes ansvar at implementere lovgivning som beskytter befolkningen, herunder at fastsætte et passende beskyttelsesniveau[58].

Nedenstående er eksempler, som underbygger, at staten fejler eller har fejlet i at foretage nødvendige foranstaltninger, som de er forpligtet til:

- I 2018 klassificerede EU Kommissionens Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks (SCHEER), 5G som en mulig ny miljøtrussel i en rapport over nye miljøproblematikker. EMF kategoriseres som værende af *højeste* prioritet med hensyn til miljøvurdering, da EMF vil interagere med størstedelen af alle økosystemer og arter, som konsekvens af udbredt bioreaktivitet

og den store og stigende udbredelse af EMF[11]. På trods heraf har den danske stat ikke foranstaltet en eneste miljøvurdering af de eksisterende teknologier, og ej heller foranstaltet én eneste forud for udrulningen af 5G.- Dette er i strid med blandt andet habitatlovgivningen.

- I februar 2020 offentliggjorde Europa-Parlamentets forskningstjeneste, EPRS, et notat, der pointerede, at 5G kan blive et eksperiment med populationens sundhed, som risikerer at krænke menneskerettighederne [17].
- Den 19. juni offentliggjorde to Europa-Parlamentarikere en rapport på cirka 100 sider, der var finansieret af parlamentets grønne parlamentsgruppe. Den kritiserede EU's samarbejdspartner vedr. EMF eksponeringsgrænseværdier, International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP), for at have mange dokumenterede finansielle forbindelser til trådløsimindustrien [16]. Den danske stat støtter sig udelukkende til ICNIRP med hensyn til eksponering af mennesker, og fejler herved i forhold til at sikre økonomisk og politisk uafhængig rådgivning som grundlag for risikohåndtering af potentielle helbredseffekter af EMF. Det skal her bemærkes, at ICNIRP's grænseværdier udelukkende beskytter mod opvarmningseffekter ved eksponering af voksne mennesker. Grænseværdierne beskytter således på ingen måde børn, dyr eller miljø overfor skader hverken som følge af opvarmning eller som følge af langvarig eksponering. Endvidere beskytter grænseværdierne ikke mod eventuelle langtidseffekter, eksempelvis cancer, og en række kroniske lidelser, som er relateret til vedvarende oxidativt stress som følge af EMF-eksponering. Helge Sander, Minister for videnskab, teknologi og udvikling bekræftede i **nov. 2003, at ICNIRP's grænseværdier er baseret på det termiske paradigme.**

*"Sundhedsstyrelsen vurderer, at den samlede aktuelt veldokumenterede viden ikke giver sundhedsfaglig baggrund for at ændre de grænseværdier, som den internationale kommission, ICNIRP, har fastlagt. **Disse grænseværdier er baseret på, at varmepåvirkning skal undgås.**"*

Se attachment "Brev til kommunalbestyrelser fra Helge Sander vedr. antenner.pdf"[59]

- **Når det specifikt gælder EMF, følger Danmark ikke den faglige gængse praksis for vurdering af miljøtoksiner.** Der er ikke foretaget miljøvurderinger og politikere har undladt at lovgive på området, trods advarsler om omfattende alvorlige risici fra internationale organisationer herunder blandt andet Europarådet, EEA og SCHEER. EMF, som miljøpåvirkning, synes derved at have særstatus i Danmark, og hverken miljøet eller befolkningen beskyttes mod skadelige effekter fra EMF-emissioner efter samme praksis som kemiske stoffer.

Her følger en kort sammenligning mellem praksis for EMF og kemiske stoffer: Miljøministeriet beskriver gældende praksis på området for kemikalier i deres toksikologiske vejledning "Metoder til fastsættelse af kvalitetskriterier for kemiske stoffer i jord, luft og drikkevand med henblik på at beskytte sundheden, 2006 (gældende)" [12]:

- 1) "Et stof, som på baggrund af dokumentationen indplaceres i EU's Carc1 eller Carc 2, i IARC's gruppe 1 eller gruppe 2A/2B, og/eller i US EPA's gruppe A eller B1/B2, **vil som udgangspunkt medføre, at stoffet betragtes som kræftfremkaldende**, medmindre der er nyere undersøgelser eller velunderbyggede informationer og fortolkninger af data, der taler imod en sådan vurdering" [12, s.36].
- 2) "Målsætningen ved fastsættelsen af grænseværdier for kemikalier er, at de skal medvirke til at **forebygge forurening og skader på sundheden**. Grænseværdierne ses som et element i lovens overordnede politiske målsætning om at oppebære et højt beskyttelsesniveau for befolkningens sundhed og sikre en bæredygtig udvikling, herunder fremme af renere teknologi. Grænseværdierne angiver et højt beskyttelsesniveau, hvor ingen effekt kan forventes, selv ved udsættelse gennem et helt liv, eller hvis der er tale om et stof uden tærskelværdi, en teoretisk forøget risiko for kræft hos én ud af en million mennesker, som er udsat for stoffer gennem et helt liv på 70 år. Grænseværdierne bruges af myndighederne i forbindelse med vurdering af alvoren af et givet forureningsniveau" [12, s.7].
- 3) "Miljøministeren og et bredt udsnit af Folketingets partier, som bl.a. fastlægger følgende generelle principper for fastsættelsen af forebyggende kriterier" [12, s.5]:
  - a. Hovedparten af befolkningen skal fortsat beskyttes (dvs. hensyntagen til særligt udsatte skal også inddrages).
  - b. Der skal tages specifikt hensyn til børn.
  - c. Det fastholdes, at der højst anvendes en samlet usikkerhedsfaktor på 10.000, når resultater fra dyreforsøg overføres til mennesker.
  - d. Der accepteres fortsat en livstidsrisiko på 10^{-6} .
- 4) **Vedr. Tolerabel Daglig Indtag (TDI):** "Beregning af TDI for kræftfremkaldende stoffer ... Den anden gruppe af kræftfremkaldende stoffer virker gennem kemisk interaktion med cellernes arvemasse, og den kræftfremkaldende effekt vurderes at være en følge af stoffets beskadigelse af cellernes arveanlæg (mutagen/genotoksisk aktivitet). **For disse stoffer anses der ikke at være et nedre eksponeringsniveau uden øget risiko for skadevirkninger**. For sådanne stoffer anvendes ikke usikkerhedsfaktorer ved beregning af TDI. I stedet **beregnes TDI** ved hjælp af en matematisk modelberegning, **hvor man på forhånd definerer et risikoniveau man vil acceptere, og beregner så hvilken udsættelse, som giver denne risiko.**"[12, s.34].

I skærende kontrast til praksis for kemiske stoffer har Danmark ikke taget nogen forholdsregler til at beskytte befolkningen mod EMF, efter at WHO's kræftforskningsagentur, IARC, i 2011 klassificerede radiofrekvent EMF (30 KHz til 300GHz) som et klasse 2B carcinogen ("muligvis kræftfremkaldende") og officielt udgav deres rapport (monograph) i 2013 [13][13a]. *Det skal bemærkes at mere end 40 videnskabelige studier viser genotoksiske effekter af EMF [15, bilag 1], og siden 2011 er publiceret cancerogen effekt af radiofrekvent EMF i to meget store dyreforsøg, fra de mest anerkendte toksikologiske forskningsinstitutioner i verden, det Italienske Ramazzini Institut og det amerikanske National Toxicology Program. Dette indikerer, at der er tale om et højrisiko miljøtoksin, i tråd med SCHEER's klassifikation, og gængs praksis vedr. miljøgifte tilskriver derfor, at der skal foretages en miljøvurdering.*

Staten har en positiv forpligtelse til at fastlægge sikre grænseværdier for EMF, som giver en max. livstidsrisiko på 1 ud af 1.000.000, som får kræft pga. EMF. Det er tydeligt fra den videnskabelige litteratur, at andre egenskaber ved EMF end effekttætheden har betydning for de biologiske skadevirkninger af EMF. Det er således ikke kun en grænseværdi for effekttæthed, som skal fastlægges. Der skal tages højde for parametre, som generelt er relateret til informationsindholdet i EMF-signalet, da de er af biologisk relevans for skadevirkningen. Bevisbyrden og forpligtelsen ligger hos staten.

Det skal her bemærkes, at EU Kommissionen har udgivet en **anbefaling**, Recommendation 1999/519/EC[1], for anbefalede minimums beskyttelsesniveau for EMF, baseret på ICNIRP's tekniske guidelines. EU tager derved ikke *juridisk* ansvar for sundheds- og miljøaspekter for befolkningen mht. EMF, da 1999/519/EC blot er en henstilling til medlemslandene. Det er så op til hvert enkelt medlemsland at fastsætte egne grænseværdier, som beskytter befolkningen og miljøet. Ifølge ICNIRP gælder deres grænseværdier udelukkende for akutte effekter [14], dvs. befolkningen har ingen beskyttelse mod langtidseffekter fra kronisk, langvarig eksponering. Når den danske stat følger ICNIRP's guidelines, fratager det således ikke staten for ansvar for ikke-termiske skadevirkninger på befolkningen og miljøet.

Det er her vigtigt, at EMF klassificeres som et miljøtoksin af SCHEER [11]. Også **Teleindustrien bekræfter, via deres forsikringspapirer, at EMF er en forureningskilde [9].**

På side 2, afsnit "II. EXCLUSIONS", står der:

"F. Loss caused by or resulting from the discharge, dispersal, seepage, migration, release or escape of **Pollutants**".

På side 4, afsnit "IX. DEFINITIONS.", paragraf "M" (højre kolonne):

"M. "**Pollutants**" means: Any solid, liquid, gaseous, or thermal irritant or contaminant including smoke, vapor, soot, fumes, acid, alkalis, chemicals, **artificially produced electric fields, magnetic field, electromagnetic field,**

sound waves, **microwaves**, and **all artificially produced** ionizing or **non-ionizing radiation** and waste. Waste includes materials to be recycled, reconditioned or reclaimed".

- Forsikringselskaberne har allerede taget højde for risici: de vil ikke forsikre teleselskaber eller personer mod skader forvoldt af EMF [10][10a]. Andre forsikringselskaber har taget forbehold, mens staten forsømmer sin pligt til uafhængig risikovurdering og håndtering af de forbundne risici. Det er derfor bydende nødvendigt, at erstatningsansvaret klarlægges både i forhold til personskadeansvar og i forhold til erstatningsansvar ved en eventuel tilbagerulning af 5G netværket. Teleselskaberne bør selv acceptere "unlimited liability for any risks they undertake".

- **Sundhedsstyrelsens position**

I Sundhedsloven kapitel 1 § 1. står: Sundhedsvæsenet har til formål at fremme befolkningens sundhed samt at **forebygge** og behandle sygdom, lidelse og funktionsbegrænsning for den enkelte. [19]

5G udrulles uden en forudgående sundhedsvurdering/risikovurdering og Sundhedsstyrelsen selv udtaler, citat:

"Nogle videnskabelige undersøgelser har vist, at radio- og mikrobølger kan forårsage biologiske effekter på celleniveau, uden at cellerne opvarmes – altså også ved **intensiteter, der ligger langt under de nuværende grænseværdier**. Der findes dog ikke biologiske modeller, der kan forklare hvorvidt og hvordan disse effekter på celleniveau kan påvirke organismen som helhed. Skønt mange velunderbyggede studier er foretaget, er der fortsat ikke videnskabelig enighed om, hvordan de påviste effekter kan medføre skader i organismen. Internationalt vurderes det derfor, at **der fortsat er behov for yderligere cellebiologiske studier** med klare og reproducerbare resultater, før der kan dannes grundlag for eventuelt at ændre de internationale anbefalinger og grænseværdier." [27]

Derved må det være klart for alle, at Sundhedsloven kap. 1 § 1 ikke overholdes, når 5G udrulles uden forudgående videnskabelig afklaring og enighed om de biologiske effekter, som EMF/5G potentielt vil medføre.

Professor Philippe Grandjean udtalte tilbage i 2004 i forbindelse med Teknologirådets høring om mobilmaster, følgende, citat *fra Teknologirådets rapport s. 3* [28]:

"Fra professor Philippe Grandjean, Syddansk Universitet, lød meldingen, at vi har sovet, mens mobiltelefoner blev indført. Vi aner ikke, hvilke effekter de har, og vi har ikke lavet en risikovurdering på forhånd. Trådløs kommunikation udgør

en "suppe" af elektromagnetiske felter, som der er meget lidt overblik over, og forskningen har indtil nu virket tilfældig. Farevurderingen er baseret på biologiske effekter, men den varme, som udvikles ved mobiltelefoners elektromagnetiske felter udgør ikke efter den foreliggende viden en sundhedsrisiko. Der er tilsyneladende en beskeden risiko for leukæmi hos børn ved elektromagnetisk stråling – men hvad med centralnervesystemet og nerveceller? Man ved det ikke. Grandjean udtrykte bekymring for, at vi ikke er så meget klogere om tre år, når de planlagte forsøg er afsluttet. At vente på forskning forlænger blot usikkerheden. Hvordan reagerer vi på noget usikkert, spurgte Grandjean."

Siden ovenstående udtalelse af professor Grandjean i 2004 har situationen ikke ændret sig i den mellemliggende periode, hvor Sundhedsstyrelsen ikke engang har initieret en eneste videnskabelig risikovurdering.

Delkonklusion:

Danmark har ikke videnskabeligt afklaret risici for befolkningen, som de er forpligtet til, ifølge internationale konventioner implementeret direkte i dansk lov. Danmark har en positiv forpligtelse til at lave denne risiciafklaring og er forpligtet til at dokumentere, at en sådan er foretaget. Danmark har for praksis at beskytte befolkningen mod kræftfremkaldende kemiske agenser og har accepteret en risiko på 1 tilfælde ud af en million over en livstid på 70 år, for agenser uden nedre grænseværdi. Danmark har ikke for EMF fastsat daglig eksponeringsværdier, som giver maximum 1 ud af 1.000.000 kræfttilfælde hos befolkningen i løbet af en livstid. Danske politikere har ikke indført lovgivning på EMF-området, da Miljøstyrelsen tilsyneladende efter gældende lov/praksis/vejledninger er begrænset til at vurdere toksikologi for kemiske agenser og ikke for fysiske agenser (som EMF ofte karakteriseres som). Der er stor videnskabelig evidens for, at EMF kan give DNA skader (*mutagen/genotoksisk aktivitet*) ved eksponeringsværdier langt under de gældende ICNIRP grænseværdier. Se f.eks. 5G responsum [15] bilag 1, her findes *inter alia* 41 primære peer-reviewed studier, som påviser DNA skader.

Påstand 2: ICNIRP, som udarbejder forslag til grænseværdier på EMF området for WHO og som den danske stat og EU anvender ukritisk, er en privat NGO med inhabile medlemmer bl.a. pga. tilknytninger til teleindustrien. Derfor bør staten standse 5G planerne og igangsætte udarbejdelsen af industriafhængige danske EMF grænseværdier baseret på industriafhængig forskning med fokus på biologiske effekter af langvarig eksponering og ikke, som nu, hvor der udelukkende er fokus på termiske akut-effekter ved 6 minutters eksponering.

Ifølge domsafsigelse fra appeldomstolen i Torino:

"In fact, ICNIRP is an private organization, whose RF guidelines have a great deal of economic and strategic importance for the telecommunications industry, with which, however, several members of ICNIRP have links through consultancy relationships..."

"Apart from possible links with the industry, it is evident that ICNIRP members should refrain from assessing the effect on the health of RF levels that ICNIRP itself already has declared safe and therefore not harmful to health" (Hardell, 2017) [3] [3a]

Af en rapport udarbejdet af Europaparlamentarikerne Klaus Buchner og Michéle Rivasi "The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest , corporate capture and the push for 5G [30] fremgår følgende: WHO's hovedsæde i Geneve fik i 1996 oprettet fagkontoret "The International EMF Project" med ICNIRP's daværende formand, australske Michael Repacholi som første leder. I 2007 udtalte Michael Repacholi som forhenværende leder af WHO-kontoret, at halvdelen af WHO-projektets penge kom fra industrien. Der har i alle år været tæt samarbejde og personsammenfald mellem ICNIRP-komiteén og rådgivergruppen bag WHO's kontor "The International EMF Project."

Delkonklusion:

ICNIRP er på flere måder inhabil ift. videnskabelig rådgivning af myndighederne med hensyn til beskyttelse mod helbredseffekter af radiofrekvent stråling. For det første i kraft af mulige såvel som dokumenterede forbindelser med industrien[30], det er således ikke sikret, at ICNIRP er politisk og økonomisk habil. For det andet sidder adskillige medlemmer i ICNIRP også i Europa Kommissionens rådgivende organ SCHENIR's ekspertgruppe vedr. EMF. SCHENIR har dermed været inhabil ved vurderingen af grundlaget for ICNIRP's grænseværdier. Der ligger således betydelig inhabilitet bag SCHENIR's indflydelse på EU Kommissionens beslutning om adaption af ICNIRPS grænseværdier.

EU har adapteret ICNIRP's grænseværdier jf. Recommendation 1999/519/EC, men kun som en henstilling om minimums recommendation. Som nævnt påhviler det hvert enkelt medlemsland at fastsætte egne grænseværdier, som beskytter befolkningen og miljøet. **I praksis anvender den danske stat således udelukkende grænseværdier, der er fastsat på et tvivlsomt (inhabilt) grundlag, og har fejlet i forhold til recommendationen om selv at vurdere risici og fastlægge grænseværdier på basis af den foreliggende evidens.**

Påstand 3: Staten har ikke implementeret nogen juridisk bindende lovgivning til at beskytte offentligheden mod eksponering for elektromagnetiske felter.

Politikerne har "glemt" at indføre sådan juridisk bindende foranstaltninger. Lovforslaget bør stilles i bero indtil et sådan retsgrundlag er etableret [2][61].

Her henvises til dokumentationen fremlagt i relation til påstand 1 og påstand 2.

Danmark har rapporteret til EU i 2001:

"Denmark follows the ICNIRP recommendations and has not implemented any legally binding measures to protect the public against exposure to electromagnetic fields. Its Labour Inspectorate follows ICNIRP recommendations when evaluating exposure"

Se "Implementation report on the Council Recommendation limiting the public exposure to electromagnetic fields (0 Hz to 300 GHz)" [61, side 17] i 2001.

Beskyttelseskravene som Danmark følger har været gældende siden 3. april 2000. De blev opdateret i 2014, men kravene fra 3. april 2000 blev uændret videreført i det nye RED-direktiv 2014/53/EU[62].

Danmark har stadig ikke juridisk bindende regler til at beskytte befolkningen.

Det bekræftes, at det stadig er gældende i 2017, hvilket rapporteres i "Comparison of international policies on electromagnetic fields (power frequency and radiofrequency fields)"[2], udarbejdet som en del af et forskningsprojekt bestilt af det Hollandske ministerie for "Infrastructure and Water Management" og ministeriet for "Social Affairs and Employment".

Heri rapporteres det om offentlighedens eksponering for radiofrekvente felter:

"I den anden gruppe af medlemsstater er de nationale grænseværdier, der er baseret på EU-henstillingen (1999/519/EC) eller ICNIRP, ikke-bindende, der er mere lempelige grænseværdier, eller der er ingen regulering. Medlemsstaterne i denne gruppe er Østrig, Danmark, Letland, Holland, Sverige og United Kingdom."

Energiministeriet oplyser, at Teleselskaberne skal følge tekniske guidelines, udmøntet i tekniske standarder og så skal Energiministeriet antage, at befolkningen er beskyttet hvis standarden overholdes[62].

Energiministeriet synes derved at have trådt langt udenfor deres mandat og område og taget opgaven med at sætte sundhedsmæssige kriterier.

(Energiministeriet skal dog stadig overholde henvendelser fra Sundhedsstyrelsen).

Påstand 4: Der nedlægges påstand om, at staten benytter sig af eksterne konsulenter med indbygget inhabilitet, når sundhedseffekter af EMF evalueres. Staten lever derfor ikke op til dens forpligtelser for offentlig forvaltning, ifølge forvaltningslovens kapitel 2, §3 stk. 2. Sundhedslovens §212 og inhabilitetsregler for SST.

Sundhedsstyrelsen har igennem mange år anvendt én konsulent på EMF-området, læge Christoffer Johansen, som bl.a. har foretaget mobilforskning delvist betalt af teleindustrien.

"Så længe Christoffer Johansen modtager honorarer fra industrien, **er han efter min vurdering inhabil** som rådgiver for SST (Sundhedsstyrelsen, red.) og andre offentlige myndigheder inden for opgaver, der har særlig interesse for eksempelvis teleindustrien. Hvis hans arbejde for teleindustrien er ophørt, må man vurdere konkret, om der fortsat er en interessekonflikt," *lyder vurderingen fra forvaltningsretsekspert Oluf Jørgensen forelagt Forskning.dk's oplysninger [20].*

Forvaltningsretsekspert Oluf Jørgensen henviser til netop teleindustrien, da Christoffer Johansen i flere habilitetseklæringer nævner at have modtaget forskningsmidler fra TeleDanmark (TDC) og Sonofon i forbindelse med sikkerhedsvurderinger af mobiltelefoni og ikke-ioniserende stråling.

Sundhedsstyrelsen har ikke ansat eksperter til løbende at vurdere forskning på EMF-området og anvender derfor de svenske strålemyndigheder (SSM) til rådgivning. Det forholder sig således, at 3 medlemmer af SSM (Maria Feychting, Eric Van Rongen, Maria Rosaria Scarfi) tillige er medlem af ICNIRP, som er den NGO, der udarbejder EMF grænseværdierne. Ligeledes er de tre nævnte ICNIRP-medlemmer også aktive i WHO. Dvs. at de danske sundhedsmyndigheder anvender inhabile rådgiver fra SSM. [18, s.408]

I "World Health Organization, radiofrequency radiation and health - a hard nut to crack"[18] står der følgende om lederen af WHO International EMF Project: "Dr van Deventer received a Ph.D. in Electrical Engineering from the University of Michigan, USA. She was adjunct professor of Electrical and Computer Engineering, financed by the telecom industry, at the University of Toronto in Canada from 1992 to 2000. She is the WHO Observer on the Main Commission of ICNIRP, e.g. participating in ICNIRP meetings¹. She is also one of 8 members of the Swedish Radiation Safety Authority (SSM)" [18, s. 409].

---

¹ <http://www.itu.int/en/ITU-T/Workshops-and-Seminars/emf/201307/Pages/vanDEVENTERTaheraEmilie.aspx>

Påstand 5: Der nedlægges påstand om, at sikkerhedsgrundlaget for trådløs telekommunikation hviler på en falsk faglig præmis (Det Termiske Paradigme).

I den seneste udgave af ICNIRP's grænseværdier fra 2020 [43], fremlægges de 3 kriterier ICNIRP bruger til at vurdere evidens.

Disse kriterier er som følger:

"ICNIRP considers that, in general, reported adverse effects of radiofrequency EMFs on health need to be independently verified, be of sufficient scientific quality and consistent with current scientific understanding, in order to be taken as "evidence" "

Om det er intentionen eller ej, så ender disse kriterier med at frasortere størstedelen af den tilgængelige videnskab, særligt præmis'en om at forskningen skal være "consistent with current scientific understanding".

Nedenfor deles kriterierne op i delementer og en kort forklaring på, hvorfor ICNIRP's tre kriterier anses for uvidenskabelige:

"... reported adverse effects of radiofrequency EMFs on health need to be independently verified... ":

Dette kriterie er indirekte et krav om replikation af det enkelte studie. I udgangspunktet er en publiceret peer-reviewed (fagfællebedømt) videnskabelig undersøgelse *evidens*. Der er i videnskaben intet krav om gentagelse af en undersøgelse før den regnes for evidens. Ved fastsættelse af grænseværdier, har epidemiologiske undersøgelser den største vægt i en vurdering og epidemiologi kan i sagens natur kun etablere *sammenhæng* mellem eksponering for en agens og en effekt i den eksponerede befolkning. Det er *ikke* et krav at den bagvedliggende biologiske mekanisme er fuldt afdækket og beskrevet. Tværtimod vil der ved videnskabelig risikovurdering og fastsættelse af grænseværdier oftest være såkaldte "knowledge gaps", som det også tydeligt fremgår af miljøstyrelsens vejledning [12].

Et eksempel på dette indenfor et andet område af strålebeskyttelsen er, at ultraviolet lys anerkendes af Sundhedsstyrelsen som kræftfremkaldende selvom mekanismen endnu ikke er fuldt afdækket. Dette kompliceres yderligere af, at UV-B lys er ikke-ioniserende [44], så den observerbare genotoksiske effekt ikke alene kan tilskrives UV-B strålingens energiniveau. Det bryder med den herskende opfattelse af koblingen mellem stråling og kræft som værende resultat af ionisering alene. Endvidere forbinder Sundhedsstyrelsen også UV-A stråling, med lavere energiniveau, med kræftudvikling i huden [45].

At et studie er reproduceret med samme resultat betyder ikke, at det er god videnskab – tværtimod – hvis et studiedesign er dårligt, vil man være sikker på at få negativt resultat igen og igen. Derimod er det sådan, at hvis flere studier, med forskellige design finder den samme sammenhæng med høj statistisk sikkerhed, så er det samlet MEGET stærk evidens.

Reproduktioner af undersøgelser kan være nyttige for at kontrollere for tilfældige effekter i et specifikt forsøgsdesign, men er som sagt ikke et kvalitetskrav for videnskabelig evidens.

"... be of sufficient scientific quality... ":

Idet ICNIRP ikke beskriver *præcis*, hvilke kvalitetskriterier de forlanger for hver undersøgelse, kan den formulering kun opfattes således; ICNIRP forbeholder sig retten til arbitrært og subjektivt at beslutte, hvilke undersøgelser, der inkluderes i den vurdering, der danner basis for ICNIRP grænseværdier.

"... consistent with current scientific understanding... ":

Denne del frasorterer alle nyopdagelser af effekter i forskningen. En nyopdaget og førhen ukendt biologisk mekanisme kan i sagens natur ikke være konsistent med den nuværende videnskabelige forståelse. Denne formulering i ICNIRP's kriterier kan kun anerkende ICNIRP's eksisterende basis: at opvarmning skulle være den eneste effekt af radiofrekvent elektromagnetisk stråling (EMF). Det er nærmest umuligt at *undgå* at reproducere termiske effekter med EMF, fordi der med tilførsel af tilstrækkelig energi, altid vil ske opvarmning af biologisk væv. Det ved enhver husmor med en mikrobølgeovn. Det er simpel fysik. Derved ignoreres alle potentielle biologiske effekter under den termiske energitærskel.

Det er tydeligt, at ICNIRP har uvidenskabelige og selvvalgte kriterier, der frasorterer størstedelen af den biologiske evidens, der viser ikke-termiske effekter. Det er af yderste vigtighed at belyse den brede vifte af biologiske effekter, som mange års forskning har påvist, forekommer ved eksponeringsniveauer langt under ICNIRP's grænseværdi for EMF:

I 2015 publicerede Yakymenko et al. en videnskabelig gennemgang af 100 undersøgelser ud i effekten oxidativ stress ifm. udsættelse for EMF [23]. Da 93% af de vurderede undersøgelser viste en sammenhæng med oxidativ stress (ROS), blev det konkluderet at:

"A wide pathogenic potential of the induced ROS and their involvement in cell signaling pathways explains a range of biological/health effects of low-intensity RFR, which include both cancer and non-cancer pathologies. In conclusion, our analysis demonstrates that low-intensity RFR is an expressive oxidative agent for living cells with a high pathogenic potential and that the oxidative stress induced by RFR exposure should be recognized as one of the primary mechanisms of the biological activity of this kind of radiation."

(Bemærk: "RFR" i ovenstående citat betyder "Radio Frequency Radiation", dvs. samme som dette dokument's definition af EMF).

Sundhedsstyrelsen henholder sig til gennemgangsrapporter fra det Svenske Strålebeskyttelsesinstitut SSM[27]. I SSM's rapport af 2018 anerkendte SSM *endelig* evidensen for oxidativ stress som en effekt af lav-niveau EMF[67]:

"Some cell and animal studies indicate that EMF exposure may cause oxidative stress even at low exposure levels. It is unclear what relevance this may have when it comes to direct health effects in humans."

Det problematiske i, at ICNIRP medlemmer sidder i SSM's panel og vurderer om ICNIRP's grænser yder tilstrækkelig beskyttelse, ses med tydelighed i ovenstående citat, ved at relevansen for human sundhed tales ned. En anerkendelse af helbredseffekter ville sætte spørgsmål ved ICNIRP's grænseværdi. I den medicinske og cellebiologiske forskningsverden er det anerkendt, at oxidativ stress forbindes medicinsk med kroniske sygdomme og cancer, sådan som Yakymenko et al. [23] beskriver i deres konklusion. ICNIRP's manglende anerkendelse og uvidenskabelige vurdering af betydningen af de biologiske effekter forårsaget af oxidativt stress, kan muligvis skyldes medlemmerne hovedsageligt er fysikere og dermed ikke er kompetente til at vurdere biologiske mekanismer og medicinske effekter[30, s.36]

Når Sundhedsstyrelsen udelukkende baserer deres risikovurdering af EMF på de Svenske Strålemyndigheders (SSM) EMF vurdering, ligger problematikken i, at der er sammenfald med medlemmer af SSM og ICNIRP og deres evalueringsrapporter anvender. Dvs. der er sammenfald mellem gruppe af mennesker som fastsætter grænseværdierne og den gruppe mennesker som skal undersøge om grænseværdierne giver helbredsskader.

Når Sundhedsstyrelsen refererer til de officielle Svenske Strålemyndigheders rapporter om elektromagnetisk stråling, er disse rapporters konklusion efter *samme* evidenskriterier som grænseværdierne, som de skal undersøge tilstrækkeligheden af - dvs. i henhold til ICNIRP's definition af "etablerede effekter". Dette skyldes, at det svenske forskerpanel i SSM domineres af ICNIRP medlemmer, samt forskere med tilknytning til ICNIRP, som således kommer til at vurdere om *egne* grænseværdier bør revideres!

"Vi kan med sikkerhed sige, at ICNIRP har manglet og stadig mangler mennesker med relevant medicinsk baggrund og er overrepræsenteret af fysikere, hvilket måske ikke er den klogeste sammensætning, når deres opgaver er at tilbyde rådgivning om menneskers sundhed og sikkerhed til regeringer over hele verden."[30, s.36]

Tidligere Minister for Videnskab Helge Sander har bekræftet af grænseværdierne er baseret på opvarmning alene:

*"Sundhedsstyrelsen vurderer, at den samlede aktuelt veldokumenterede viden ikke giver sundhedsfaglig baggrund for at ændre de grænseværdier, som den internationale kommission, ICNIRP, har fastlagt. **Disse grænseværdier er baseret på, at varmepåvirkning skal undgås.**"*

Se vedhæftet "Brev til kommunalbestyrelser fra Helge Sander vedr. antenner.pdf" [59]

Ramazzini- og NTP-studierne fjernede definitivt grundlaget for de nuværende grænseværdier fastsat af ICNIRP og deres termiske paradigme.

Der skal udarbejdes nye grænseværdier af uafhængige forskere baseret på biologiske effekter, hvor der også tages højde for negative biologiske ubalancer, reaktioner og forstyrrelser (af bl.a. sensorsystemer).

Påstand 6: Der nedlægges påstand om, at

- **5G ikke er sundhedsgodkendt.**
- **at staten, inkl. alle involverede ministerier og styrelser, på det brede EMF-område (dvs. al trådløs teknologi: mobiltelefoner, wifi, mobilmaster, smartmeter mm.) igennem mange år er blevet oplyst om anerkendte forskeres advarsler om allerede observerede sundhedseffekter på både kort og langt sigt og staten har siddet disse advarsler overhørig. Dette gælder oplyste biologiske effekter af al eksisterende trådløs teknologi.**
- **at staten, inkl. alle involverede ministerier og styrelser, igennem mange år er blevet informeret om allerede etablerede sundhedsskader på den danske befolkning; især med fokus på EHS - Elektromagnetisk Hyper-Sensitive personer via EHS Foreningens utallige henvendelser. Såfremt loven vedtages, vil disse borgere yderligere få krænket deres menneskerettigheder. Dette vurderes ud fra den Europæisk Menneskerettighedskonvention og FN's Børnekonvention. Det nuværende strålingsniveau skader allerede et stigende antal borgere og især børn er sårbare.**

Derfor bør udrulningen af 5G standses straks!

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i sin praksis fortolket bestemmelsen således, at den rummer en række materielle, positive forpligtelser (d.v.s.: handlepligter), bl.a. under visse betingelser at hindre, at mennesker dør som følge af forurening, der har været tilladt eller ikke hindret af staten. [15, s.42]

Staten har været informeret om de forskningsmæssige bekymringer og beviser for, at EMF kan betragtes som en miljøforurening og at EMF er biologisk skadeligt langt under de anvendte og tilladte grænseværdier. Bl.a. afleverede 8 organisationer, foreninger, politiske partier, råd og facebookgrupper 3 internationale "Stop 5G appeller" til 5 ministre d. 24. jan 2020 i forbindelse med "International Stop 5G Day" [36]. Dette repræsenterer en kraftigt voksende global folkebevægelse imod 5G og den generelle elektrosmog forurening, som tillige rummer international Stop 5G advokat netværk samt igangværende og kommende retssager både i Danmark og i andre lande[60][66]. Følgende ministre modtog det omfattende materiale på de nævnte ministres kontorer og med en forudgående skriftlig henvendelse om at få et personligt møde med ministeren den pågældende dag ved appelafleveringerne. Ingen ministre takkede ja til dette[31]. Links til appellerne [32][33][34].

1. **Statsminister** Mette Frederiksen
2. **Erhvervsminister** Simon Kollerup
3. **Miljøminister** Lea Wermelin
4. **Klima- Energi Forsyningsminister** Dan Jørgensen

5. Sundheds- og Ældreminister Magnus Heunicke.

Ligeledes har EHS Foreningen løbende og gentagne gange over en årrække på ca. 11 år informeret Sundhedsstyrelsen, en lang række Sundhedsministre, samt alle medlemmer af folketinget om EHS rantes uacceptable situation, dog endnu uden positive tilbagemeldinger. I journaliserede henvendelser fra EHS Foreningen [35] kan man tydeligvis få indblik i den tid og ressourcer, som EHS Foreningen har lagt i at informere med videnskabelige begrundelser og konkrete eksempler om de sundhedsskader trådløs telekommunikation medfører [35].

EHS ramte har igennem en lang årrække fået krænket deres menneskerettigheder, da de ikke har lige muligheder for at finde bolig, uddannelse, arbejde, samt deltage i det sociale og kulturelle hverdagsliv. For disse mennesker er det ikke muligt at færdes frit i det offentlige rum, hvor det stadigt stigende strålingsniveau er allestedsnærværende. Det er ikke muligt at tage offentlige transportmidler endside blive indlagt på et sygehus, hvor strålingen som oftest er ekstrem høj. Den kommende 5G udrulning vil yderligere krænke EHS-ramtes menneskerettigheder.

Da udbygningen af 5G i fremtiden er planlagt til at være allestedsnærværende, vil en sådan udbygning af næste generation af telenetværket have uoverskuelige konsekvenser for personer, som allerede er påvirket af det nuværende strålingsniveau med 2G, 3G og 4G.

Påstand 7: Der nedlægges påstand om, at implementeringen af 5G systemet, som beskrevet i dette lovudkast, ikke overholder forsigtighedsprincippet samt overtræder Habitatdirektivet, Fuglebeskyttelsesdirektivet, Bonn- og Bernkonventionerne og at 5G ikke er miljøgodkendt. 5G planerne bør stilles i bero indtil 5G teknologien overholder nævnte principper og konventioner, samt er blevet miljøvurderet og godkendt.

Centrale organisationer har understreget vigtigheden af at bruge forsigtighedsprincippet i forhold til udrulning af trådløse teknologier. Den danske stat har valgt ikke at anvende forsigtighedsprincippet ved udrulning af 5G.

Dokumenteret valid forskning påpeger, at EMF generelt, inklusiv 5G, har og vil have biologiske konsekvenser for mennesker, dyr og planter. Bl.a. viser et forskningsstudie af Thielsen et. al. 2018 "Exposure of Insects to Radio-Frequency Electromagnetic Fields from 2 to 120 GHz" at alle 4 typer model-insekter i studiet viste generel øget absorption af RF-energi ved frekvenser ved 6 GHz og over. Simuleringen viste at en 10% stigning i energitætheden ved frekvenser over 6 GHz vil føre til stigning i temperaturen i model-insekterne på mellem 3–370%. Temperaturstigning i insekt-kroppe kan føre til en bred vifte af forskellige negative biologiske reaktioner hos insekterne, som udsættes for frekvenser over 6 GHz [25]. Evidensen for negative, omfattende og alvorlige effekter for både fauna

og flora burde foranledige, at den danske stat i henhold til forsigtighedsprincippet foretager objektive videnskabelige risiko- og miljøvurderinger inden udrulning af 5G.

Ligeledes anskues det i *"Responsum om hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark"* udarbejdet af advokat Christian F. Jensen s. 50 [15]: Citat.

"Miljøretlige regler. Forsigtighedsprincippet i EU-retten. Det EU-retlige forsigtighedsprincip er i dag at finde i Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde (TFEU) art. 191, stk. 2: "Unionens politik på miljøområdet tager sigte på et højt beskyttelsesniveau under hensyntagen til de forskelligartede forhold, der gør sig gældende i de forskellige områder i Unionen. Den bygger på forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats , ...".

I henhold til Europa-Kommissionens meddelelse af 20. februar 2000 om forsigtighedsprincippet, s. 9 – 10, kan det anvendes, *"...hvor de videnskabelige data er utilstrækkelige, foreløbige eller usikre, og den indledende **objektive videnskabelige undersøgelse** tyder på, at der er rimelig grund til bekymring for, at mulige farlige følger for miljø samt menneskers, dyrs og planter sundhed ikke stemmer overens med det valgte beskyttelsesniveau."* For så vidt angår nærværende responsums emneområde, vil princippet klart være relevant at bringe i anvendelse, hvis det måtte lægges til grund, at der ikke foreligger tilstrækkelig videnskabelig sikkerhed for at konkludere, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling indenfor de p.t. anvendte grænseværdier, jf. pkt. 2.1. ovenfor, vil være helbredsskadeligt for (in casu) fugle, dyr og planter omfattet af de i det følgende behandlede miljøretlige direktiver. " citat slut [15].

Dvs. når der er videnskabelige uoverensstemmelser om 5G er sundhedsskadeligt og kan give biologiske u hensigtsmæssige effekter i dyr og planter, bør forsigtighedsprincippet tages i brug.

5G er vurderet juridisk med baggrund i valid objektiv forskning på området til at overtræde **Habitatdirektivet, Fuglebeskyttelsesdirektivet, Bonn- og Bernkonventionerne**, som der fyldestgørende redegøres for i responsum side 50-62 [15]. Ligeledes er radiofrekvent elektromagnetisk stråling, som anvendes i trådløs teknologi, klassificeret som en miljøgift af både Europarådet [41] og Det Europæiske Miljøagentur [42]. Og senest har EU-Kommissionens organ for nye miljøtrusler SCHEER [11] udpeget 5G som en af de vigtigste af 13 nye miljøtrusler. Udrulningen af 5G er således defineret som en miljøtrussel, og udrulningen af 5G har potentielt katastrofale konsekvenser for naturen, dyr og planter. Konsekvenserne bør derfor udredes inden 5G kommunikationsteknologien etableres.

Forskning påviser allerede, at især insekter påvirkes af elektromagnetisk stråling fra 2G, 3G og 4G. Der er solid evidens for, at EMF forårsager sterilitet i insekter[57]. Endvidere er der evidens for at bier og myrer mister f.eks. orienteringsevnen og ikke kan finde vej hjem til boet. Forsvinder insekter, forsvinder fugle tillige. Planter bestøves ikke, og der vil således være **stor risiko for kollaps af vigtige økosystemer** på Jorden, som på længere

sigt kan have uoverskuelige og vidtrækkende konsekvenser – også for menneskehedens overlevelse. Dette er også baggrunden for at SCHEER har tildelt EMF den højeste risikokategorisering [11]. Det er endnu overhovedet ikke undersøgt – **og slet ikke redeligt og uafhængigt af interessekonflikter** – i hvilket omfang 5G påvirker det biologiske liv, som udsættes for 5G. Spørgsmålet er ikke, om 5G har en fysiologisk påvirkning på menneske-, plante- og dyreliv. Det er kun et spørgsmål om omfanget, hvorfor uhindret udrulning af 5G er i strid med habitatlovgivningen.

Eksempel på manglende lovgivning til beskyttelse af naturen, dyr- og planteliv dokumenteres via Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/53/EU af 16. april 2014 om harmonisering af medlemsstaternes love om tilgængeliggørelse af radioudstyr på markedet [38] samt "Lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold" lov nr. 260 af 16/03/2016 §17, stk. 1, [39], at radioudstyr skal være konstrueret således, at det sikrer beskyttelse af sundhed og sikkerhed for personer og husdyr. Det skal bemærkes, at direktiv 2014/53/EU af 16. april 2014 er 19 år gammelt, da seneste opdatering i 2014 blev 1999 direktivet videreført uændret i RED-direktivet 2014/53/EU. Dvs. radioudstyr skal konstrueres ud fra standarder, der ikke indeholder lovkrav om beskyttelse af natur, dyre- og planteliv, men udelukkende personer og husdyr. Med henvisning til studiet om insekters opvarmning beskrevet foroven [25] anskueliggøres det, at bl.a. insekter ikke er beskyttet ved love eller bekendtgørelser imod stråling fra bl.a. 5G.

Manglende miljøvurdering ses tillige i andre europæiske lande, hvor 5G implementeres uden miljøgodkendelser og uden hensyn til europæiske og internationale konventioner ligesom i Danmark. Da lovgivningen i de enkelte EU lande omkring radioudstyr er fælleseuropæisk, kan sammenligning med mangel på lovgivning i andre lande, drages ind i anfægtelsen af manglende miljøvurdering af 5G i Danmark.

I Spanien påpeger en ombudsmand, at 5G ikke er blevet miljøgodkendt. Ombudsmanden Francisco Fernández Marugán har taget stilling til 5G-implementeringsplanen i Spanien efter klage indgivet af AVAATE og konklusionen er klar: Implementeringen af 5G-teknologi i Spanien har *ikke* været genstand for forudgående miljøvurdering af myndighederne.

AVAATE (**A**sociación **v**allisoletana de **a**fectados por **a**ntenas de **T**elecomunicaciones), "sammenslutningen af Vallaoidere berørte af telekommunikationsantennener" i det Nordvestlige Spanien, har indsendt klage til Ombudsmanden over den manglende miljøgodkendelse af den nationale 5G handlingsplan. Ombudsmanden har fastslået, at implementeringen af 5G-teknologi i Spanien skal underlægges myndighedernes miljøvurdering inden implementering. [40]

Påstand 8: Telelicenser bør ikke gælde 20 år som foreslået i lovudkast (Direktiv 2018/1972), da det er overvejende sandsynligt at EMF klassificeres til IARC kategori 1, når EMF reevalueres af IARC i 2022-2024 [49].

DIRECTIVE (EU) 2018/1972 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code, Artikel 49, "Duration of Rights" [48]:

*"Where Member States grant individual rights of use for radio spectrum for which harmonised conditions have been set by technical implementing measures in accordance with Decision No 676/2002/EC in order to enable its use for wireless broadband electronic communications services ('wireless broadband services') for a limited period, they shall **ensure regulatory predictability for the holders of the rights over a period of at least 20 years** regarding conditions for investment in infrastructure which relies on the use of such radio spectrum, taking account of the requirements referred to in paragraph 1 of this Article. This Article is subject, where relevant, to any modification of the conditions attached to those rights of use in accordance with Article 18."*

Flere videnskabelige gennemgange af undersøgelser publiceret efter IARC's 2B klassifikation af EMF i 2011, konkluderer at EMF bør opklassificeres til klasse 1 (kræftfremkaldende i mennesker).

Her omtaler vi to af disse:

1.) 2017 publicerede Dr. Anthony B. Miller, tidl. toprådgiver for WHO's kræftforskningsagentur IARC, og kolleger, inklusive Nobelprismodtager Devra Davis, gennemgangsartiklen: "Cancer epidemiology update, following the 2011 IARC evaluation of radiofrequency electromagnetic fields (Monograph 102)" [46].

Konklusionen nævner bl.a.:

"When considered with recent animal experimental evidence, the recent epidemiological studies strengthen and support the conclusion that RFR should be categorized as carcinogenic to humans (IARC Group 1)."

Dyrestudierne, der henvises til, er to store dyrestudier udført af to af de mest prestigefyldte toksikologiske institutter i verden, hhv. amerikanske National Toxicology Programme (NTP) [63][64] og italienske Ramazzini Institute [65]. Begge undersøgelser konkluderede, at EMF gav signifiant øget kræftforekomst i forsøgsdyr. NTP-resultaterne blev af en uafhængig review-gruppe af patologer vurderet som "clear evidence", dvs. kausal sammenhæng mellem EMF og kræft.

I 2011 var det mangel på dyrestudier, der hindrede en klasse 2A klassificering (sandsynligvis kræftfremkaldende i mennesker).

2.) I 2013 udgav en svensk forskergruppe med kræftforskeren Prof. Lennart Hardell i spidsen, gennemgangsartiklen: "Using the Hill viewpoints from 1965 for evaluating strengths of evidence of the risk for brain tumors associated with use of mobile and

cordless phones" [47]. I denne artikel anvendes Bradford Hill viewpoints, der betragtes som guldstandard inden for videnskab for etablering af kausalitet i epidemiologiske undersøgelser, d.v.s. til at vurdere evidensen for sammenhængen mellem EMF og cancer. I konklusionen står der:

Based on the Hill criteria, glioma and acoustic neuroma should be considered to be caused by RF-EMF emissions from wireless phones and regarded as carcinogenic to humans, classifying it as group 1 according to the IARC classification. Current guidelines for exposure need to be urgently revised.

Den danske stat og danske skatteydere kommer sandsynligvis til at hænge på regningen for udrulning af hele 5G infrastrukturen og akkumulere tabte fortjenester for teleindustrien over 20 år, når telelicenserne skal annulleres pga. helbredseffekter. Staten bør ikke stilles i en uetisk situation, hvor den skal vælge mellem økonomisk incitament til at skade sin egen befolkning eller økonomisk ruin. Derfor bør den Danske stat ikke acceptere lovudkastet og Direktiv 2018/1972.

Økonomiske omkostninger ved udrulning af 5G netværket: Undersøgelse fra Greensill kapital finansiering estimerer, at omkostningerne til at udvikle 5G globalt vil nå mere end \$ 2,7 billioner ved udgangen af 2020.

Proceduren [12] for fastsættelse af grænseværdier for kemikalier med genotoksisk effekt anviser: Der findes ikke nogen nedre exponeringsniveau, hvor "safe level" er garanteret. Dette gælder sandsynligvis også for EMF, da der er omfattende evidens for DNA skader.

Ingen muligheder for forsikring mod økonomisk tab

Swiss Re, verdens 2. største forsikringsselskab, vil ikke forsikre mod skader forårsaget af EMF. De skriver følgende: "**5G rated as a "high impact" emerging risk, May 2019**" i deres SONAR Emerging Risk Report for 2019 [10a], der fokuserer på systematisk observation af begreber forbundet med risici. Swiss Re kalder 5G en "high impact liability risk" på grund af helbredsrisici.

Som følge heraf bør teleselskaberne pålægges selvforsikring uden loft over beløbet, dvs. "unlimited liability for any risks they undertake".

Der bør redegøres for den valgte strategi fra statens side. Der bør laves en økonomisk risikoanalyse, så befolkningen og folketinget kan tage stilling til, om de vil acceptere risikoen.

Påstand 9: EU vil foretage en ny sundhedsvurdering af elektromagnetisk stråling baseret på uafhængig rådgivning. Derfor bør 5G planerne sættes i bero indtil denne sundhedsundersøgelse er udført, så staten har mulighed for at opfylde forsigtighedsprincippet, samt Sundhedsloven kap. 1 §1. EMRK §2 og §8.

Stella Kyriakides² EU kommissær for Sundhed og Fødevarer sikkerhed har meddelt, at der vil blive foretaget en revurdering af de potentielle sundhedsrisici, der kan være forbundet med udsættelse for elektromagnetiske felter. "Dette vil ske i samarbejde med kommissionens uafhængige rådgivende organer. Og det kan føre til en revision af Ministerådets henstilling 1999/519/EC, der er baseret på ICNIRP-retningslinjerne". Det har EU-kommisær Stella Kyriakides forsikret i et svar på et brev d. 28. maj 2020, hvor Cagliari-advokaterne Francesco Scifo og Alberto Appeddu, der repræsenterer United Human Rights Trieste Association Free Territory of Trieste, påpegede og fordømte interessekonflikterne i ICNIRP, hvor medlemmer har direkte forbindelser til telekommunikationsindustrien.

I klagen til Europa-Kommissionen bad advokaterne Kommissionen om at "genoverveje positionen for hver ICNIRP-ekspert for at undgå interessekonflikter" og at erklære et moratorium for 5G, indtil uafhængig forskning, udført af forskere uden forbindelser til industrien, kunne bekræfte sikkerheden ved 5G. Advokaterne konkluderede: "Det er vigtigt, at præsidenten og de andre eksperter, der vurderer de videnskabelige beviser og de sundhedsmæssige risici, der følger af denne type stråling, ikke har interessekonflikter eller fordrejning. At være medlem af ICNIRP og finansieret direkte af industrien eller gennem et erhvervsfinansieret fundament udgør en klar interessekonflikt. Det anbefales endvidere, at fortolkningen af resultaterne af undersøgelser af sundhedseffekterne af radiofrekvensstråling også tager hensyn til sponsorering af telekommunikationsindustrien." [29][29a][29b]

Et helt grundlæggende princip i risikovurdering af miljøtoksiner er adskillelse af risikovurdering og risikohåndtering.

Et grundlæggende princip er endvidere at risikovurderingen skal foretages strengt på videnskabeligt grundlag, uden indflydelse fra politiske eller økonomiske interesser. På EU-niveau er dette baggrunden for oprettelsen af de Europæiske agenturer, herunder EFSA og EEA. Der er strenge krav til de eksterne eksperter, agenturerne anvender for at sikre mod inhabilitet, i form af politiske eller økonomiske interesser. Således indgår f.eks. ingen eksperter med relationer til industri-interessenter.

De nationale myndigheder kan foretage risikovurdering dels på vurderinger fra de Europæiske Agenturer, men kan også tage risikovurderinger foretaget af nationale eksperter i betragtning. De nationale risikovurderinger skal igen foretages af forskere, som ikke har økonomiske eller politiske interesser, og der vil normalt være tale om eksperter på danske universiteter.

---

² https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/kyriakides_en

Ligesom i EU, blev risikovurdering og risikohåndtering adskilt i Danmark ved udgangen af 2006, hvor sektorforskningsinstitutionerne (under ministerierne) blev adskilt fra myndighederne og langt ind under universiteterne. Forskerne har siden ikke været underlagt de myndigheder de rådgiver (med undtagelse af SSI).

Dette tiltag fra EU Kommissionen er positivt, dog er det yderst vigtigt, at en ny vurdering baseres på uafhængig forskning med fokus på biologiske effekter samt en adskillelse af risikovurdering og risikohåndtering, uden direkte eller indirekte indblanding fra industrien eller politisk side.

Med venlig hilsen,

Rådet for Helbredssikker Telekommunikation

Kontaktinfo:

web: www.helbredssikker-telekommunikation.dk

mail: info@helbredssikker-telekommunikation.dk

Referencer:

- [1] 1999/519/EC: Council Recommendation of 12 July 1999 on the limitation of exposure of the general public to electromagnetic fields (0 Hz to 300 GHz)
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9509b04f-1df0-4221-bfa2-c7af77975556/language-en>
- [2] Comparison of international politics om electromagnetic fields (power frequency and radio frequency fields), 2018. National Institute for Public Health and the Environment. Hollandsk myndighedsrapport rapport. <https://www.rivm.nl/sites/default/files/2018-11/Comparison%20of%20international%20policies%20on%20electromagnetic%20fields%202018.pdf>
- [3] Torino retsdokument, Roberto Romeo vs INAIL. Domsafsigelse (Italiensk)
<https://ehtrust.org/wp-content/uploads/sentenza-19835359s.pdf>
- [3a] Engelsk sammendrag af italiensk dom "The Turin Court of appeal confirms: Head Cancer caused by mobile phone" https://www.radiationresearch.org/wp-content/uploads/2020/01/Turin-Verdict-ICNIRP_Judgment-SUMMARY-of-the-Turin-Court-of-Appeal-9042019_EN-min.pdf
- [4]https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc_old_format/Amager%20Vest%20Lokaludvalg/19-01-2010%2018.30.00/Dagsorden/15-01-2010%2009.43.29/5135486.PDF
- [5] Bekendtgørelse om information og samtykke til deltagelse i sundhedsvidenskabelige forskningsprojekter samt om anmeldelse af og tilsyn med sundhedsvidenskabelige forskningsprojekter <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2018/498>
- [6] Victoria-Angell-and-Karen-Churchill-v-Public-Health-England-5G-Risks-to-Human-Health-UK-Lawsuit-May-20-2020.pdf <https://stopsmartmetersbc.com/wp-content/uploads/2020/07/Victoria-Angell-and-Karen-Churchill-v-Public-Health-England-5G-Risks-to-Human-Health-UK-Lawsuit-May-20-2020.pdf>
- [7]: Lezczynski <https://betweenrockandhardplace.wordpress.com/2016/04/08/is-icnirp-reliable-enough-to-dictate-meaning-of-science-to-the-governmental-risk-regulators/>
- [8]: Sundhedsrisici ved mobiltelefoni Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget d. 10 marts 2004, Teknologi Rådet 2004
http://www.tekno.dk/pdf/projekter/p04_mobiltelefoni_rapport.pdf
- [9]: AT&T mobiltelefon slutbruger forsikringsbetingelser <https://ehtrust.org/wp-content/uploads/ASATT-531-MI-Terms-web-04.pdf>
- [10] Swiss Re SONAR Emerging risk insights, 2013 https://www.irseco.com/wp-content/uploads/electromagnetic_radiation_risk_assessment_swiss_re.pdf
- [10a] Swiss Re Classifies 5G as "HIGH" Impact Emerging Risk in White Paper, 2019.
<https://ehtrust.org/swiss-re-classifies-5g-as-high-risk-in-white-paper/>

- [11] Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks SCHEER Statement on emerging health and environmental issues (2018).
https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/scientific_committees/scheer/docs/scheer_s_002.pdf
- [12] Metoder til fastsættelse af kvalitetskriterier for kemiske stoffer i jord, luft og drikkevand med henblik på at beskytte sundheden. Vejledning fra Miljøstyrelsen Nr 5. 2006. Gældende vejledning, i dag anvendes begrebet "grænseværdier" istedet for begrebet "kvalitetskriterier" da det har vist sig at skabe en del forvirring.
<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2006/87-7052-182-4/pdf/87-7052-182-4.pdf>.
- [13] PRESS RELEASE N° 208, 31. maj 2011, "IARC CLASSIFIES RADIOFREQUENCY ELECTROMAGNETIC FIELDS AS POSSIBLY CARCINOGENIC TO HUMANS."
https://www.iarc.fr/wp-content/uploads/2018/07/pr208_E.pdf
- [13a] Non-ionizing Radiation, Part 2: Radiofrequency Electromagnetic Fields IARC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Humans Volume 102. The topic of this Monograph is the evaluation of the carcinogenicity of radiation in the radiofrequency (RF) range (30 kHz to 300 GHz) of the electromagnetic spectrum. This type of radiation is emitted by devices used in wireless telecommunication, including mobile phones
<https://publications.iarc.fr/publications/media/download/3143/6464cac7e8eca3fa20f11d4d134613e4870158c5.pdf>
- [14] CRITICISM OF THE HEALTH ASSESSMENT IN THE ICNIRP GUIDELINES FOR RADIOFREQUENCY AND MICROWAVE RADIATION (100 kHz - 300 GHz)
http://www.neilcherry.nz/documents/90_m4_EMR_ICNIRP_critique_09-02.pdf
- [15] RESPONSUM om hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark ENDELIG UDGAVE https://helbredssikker-telekommunikation.dk/sites/default/files/190504%20Responsum%20med%20bilag%201_0.pdf
- [16] The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest , corporate capture and the push for 5G. Klaus Buchner and Michèle Rivasi
<https://klaus-buchner.eu/wp-content/uploads/2020/06/ICNIRP-report-FINAL-19-JUNE-2020.pdf>
- [17] Effects of 5G wireless communication on human health, European Parliamentary Research Service. Author: Miroslava Karaboytcheva, March 2020
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646172/EPRS_BRI\(2020\)646172_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/646172/EPRS_BRI(2020)646172_EN.pdf)
- [18] "World Health Organization, radiofrequency radiation and health - a hard nut to crack", Lennart Hardell, 2017 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5504984/pdf/ijo-51-02-0405.pdf>

- [19] Sundhedsloven LBK nr. 903 af 26/08/2019
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/903>
- [20] Artikel i Forskning.dk "Forvaltningsekspert: Strålerådgiver i Sundhedsstyrelsen inhabil gennem årrække" <http://forskning.dk/laege-christoffer-johansen-inhabil/>
- [21] Butler T. A Review of the Health Risks of Radiofrequency Radiation Employed in 5G Technology and the Implications for UK Policymaking <https://ehtrust.org/wp-content/uploads/Prof-Tom-Butler-Submission-on-5G-RFR-Final-27-05-2020-1.pdf>
- [22] Information om professor Tom Butler <https://www.cubsucc.com/faculty-directory/prof-thomas-butler/>
- [23] Yakymenko et al (2015) Oxidative mechanisms of biological activity of low-intensity radiofrequency radiation, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26151230/>
- [24] Repacholi: Half of WHO EMF Project Funding Came from Industry, 2007
<https://microwavenews.com/news-center/repacholi-half-who-emf-project-funding-came-industry>
- [25] Thielens et al. 2018 "Exposure of Insects to Radio-Frequency Electromagnetic Fields from 2 to 120 GHz" <https://www.nature.com/articles/s41598-018-22271-3>
- [26] Materiale vedr. forventet eksponeringsniveau ifm udrulning af 5G
<https://helbredssikker-telekommunikation.dk/sites/default/files/Aktindsigt/Akt4.pdf>
- [27] Sundhedsstyrelsens hjemmeside: Mobiltelefoni og trådløs teknologi
<https://www.sst.dk/da/Viden/Straaling/Straaling-i-hverdagen/Mobiltelefoni-og-traadloes-teknologi>
- [28] "Sundhedsrisici ved mobiltelefoner" Teknologi Rådet 2004
http://www.tekno.dk/pdf/projekter/p04_mobiltelefoni_rapport.pdf
- [29] <https://www.blogosocial.com/2020/07/14/5g-la-commissione-ue-pensa-ad-organismi-indipendenti-per-la-valutazione-dei-potenziali-rischi-sulla-salute/>
- [29a] <https://www.pandoratv.it/5g-leuropa-ci-ripensa/>
- [29b] <https://tabttraad.home.blog/2020/07/24/ny-sundhedsundersogelse-om-straaling-er-paa-vej-skriver-eu-kommissionen/>
- [30] Europaparlamentarikerne Klaus Buchner og Michéle Rivasi "The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection: Conflicts of interest, corporate capture and the push for 5G". <https://klaus-buchner.eu/wp-content/uploads/2020/06/ICNIRP-report-FINAL-19-JUNE-2020.pdf>
- [31] <https://www.helbredssikker-telekommunikation.dk/nyheder/tre-appeller-afleveret-til-5-ministre>
- [32] EMF Scientist Appeal <https://www.emfscientist.org/index.php/emf-scientist-appeal>
- [33] Europæiske 5G Appeal <https://www.5gappeal.eu/>

- [34] Internationale 5G Space Appeal <https://www.5gspaceappeal.org/the-appeal>
- [35] Journaliserede henvendelser fra EHS Foreningen til staten
<https://www.ft.dk/da/search?msf=&q=ehs%20foreningen&as=1&pageNr=2>
- [36] Stop 5G International <https://stop5ginternational.org/>
- [37] 5G: Great risk for EU,U.S. and International Health! Compelling Evidence for Eight Distinct Types of Great Harm Caused by Electromagnetic Field (EMF) Exposures and the Mechanism that Causes Them https://www.jrseco.com/wp-content/uploads/Martin_Pall_PhD_5G_Great_risk_for_EU_US_and_International_Health-Compelling_Evidence.pdf
- [38] EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2014/53/EU af 16. april 2014 om harmonisering af medlemsstaternes love om tilgængeliggørelse af radioudstyr på markedet og om ophævelse af direktiv 1999/5/EF <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0053&from=EN>
- [39] LOV nr 260 af 16/03/2016 "Lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold" <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/260>
- [40] "Spansk Ombudsmand afgør at 5G skal miljøgodkendes" <https://helbredssikker-telekommunikation.dk/nyheder/spanish-ombudsman-5g-missing-environmental-assessment>
- [41] Europarådet Resolution 1815 <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17994>
- [42] Europæiske Miljøagentur "Late Lessons from Early Warnings" <https://www.eea.europa.eu/publications/late-lessons-2>
- [43] ICNIRP 2020, RF EMF Guidelines 2020:
<https://www.icnirp.org/cms/upload/publications/ICNIRPrfgdl2020.pdf>
- [44] Definition of Ionizing radiation https://en.wikipedia.org/wiki/Ionizing_radiation
- [45] FAKTAARK ULTRAVIOLET STRÅLING <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Faktaark-solbeskyttelse/Ultraviolet-str%C3%A5lingX.ashx>
- [46] Cancer epidemiology update, following the 2011 IARC evaluation of radiofrequency electromagnetic fields (Monograph 102) <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0013935118303475>
- [47] Using the Hill viewpoints from 1965 for evaluating strengths of evidence of the risk for brain tumors associated with use of mobile and cordless phones
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24192496/>
- [48] DIRECTIVE (EU) 2018/1972 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L1972>

- [49] Advisory Group recommendations on priorities for the IARC Monographs
[https://www.thelancet.com/journals/lanonc/article/PIIS1470-2045\(19\)30246-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanonc/article/PIIS1470-2045(19)30246-3/fulltext)
- [50] Divan et al. 2008, "Prenatal and postnatal exposure to cell phone use and behavioral problems in children" <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18467962/>
- [50a] Divan et al 2012, "Cell phone use and behavioural problems in young children"
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21138897/>
- [51] Prichard C. et al 2019 Are rises in Electro-Magnetic Field in the human environment, interacting with multiple environmental pollutions, the tripping point for increases in neurological deaths in the Western World?
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306987719300040>
- [52] Waldman-Selsam C. et al. 2016 "Radiofrequency radiation injures trees around mobile phone base stations"
https://www.researchgate.net/publication/306435017_Radiofrequency_radiation_injures_trees_around_mobile_phone_base_stations
- [53] Belpomme et al. 2020 "Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It"
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32168876/>
- [54] NTP Studiet NTP 2018. "Technical Report on the Toxicology and Carcinogenesis Studies in Sprague Dawley (Hsd:Sprague Dawley® SD®) Rats Exposed to Whole-body Radio Frequency Radiation at a Frequency (900 Mhz) and Modulations (GSM and CDMA) Used by Cell Phones https://ntp.niehs.nih.gov/ntp/htdocs/lt_rpts/tr595_508.pdf
- [55] Kumar et al. 2014 Effect of electromagnetic irradiation produced by 3G mobile phone on male rat reproductive system in simulated scenario
[http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/29335/1/IJEB%2052\(9\)%20890-897.pdf](http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/29335/1/IJEB%2052(9)%20890-897.pdf)
- [56] Cucurachi S. et al. 2013 "A review of the ecological effects of radiofrequency electromagnetic fields (RF-EMF)" <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412012002334>
- [57] Panagoupoulus 2019 "Comparing DNA damage induced by mobile telephony and other types of man-made electromagnetic fields"
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300991>
- [58] Late lessons from early warnings II 2013, European Environmental Agency
<https://www.eea.europa.eu/publications/late-lessons-2/late-lessons-2-full-report>
- [59] Notat udsendt til samtlige kommunalbestyrelser af Helge Sander, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. ICNIRPs guidelines er baseret på termisk beskyttelse. Dok-id 237470. Dokument oprettet, 7 Nov 2003. (Vedhæftet som billag).
- [60] <https://www.landsindsamlingenmod5g.org/>

[61] Implementation report on the Council Recommendation limiting the public exposure to electromagnetic fields (0 Hz to 300 GHz).

https://ec.europa.eu/health/ph_determinants/environment/EMF/implement_rep_en.pdf

[62] Ifølge slides af Henry Galle Stech fra Energistyrelsen og foredrag af Energiministeriet præsenteret på møde i på IDA Konference på Børsen d. 30. sep. 2019.

[63] National Toxicology Program: "NTP TECHNICAL REPORT ON THE TOXICOLOGY AND CARCINOGENESIS STUDIES IN Hsd:SPRAGUE DAWLEY SD **RATS** EXPOSED TO WHOLE-BODY RADIO FREQUENCY RADIATION AT A FREQUENCY (900 MHz) AND MODULATIONS (GSM AND CDMA) USED BY CELL PHONES"

https://www.niehs.nih.gov/ntp-temp/tr595_508.pdf

[64] National Toxicology Program: "NTP TECHNICAL REPORT ON THE TOXICOLOGY AND CARCINOGENESIS STUDIES IN B6C3F1/N **MICE** EXPOSED TO WHOLE-BODY RADIO FREQUENCY RADIATION AT A FREQUENCY (1,900 MHz) AND MODULATIONS (GSM AND CDMA) USED BY CELL PHONES"

https://www.niehs.nih.gov/ntp-temp/tr596_508.pdf

[65] Ramazzini Institute studiet: "Report of final results regarding brain and heart tumors in Sprague-Dawley rats exposed from prenatal life until natural death to mobile phone radiofrequency field representative of a 1.8 GHz GSM base station environmental emission"

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0013935118300367>

[66] 29. juli 2020. FCC Legal brief against the FCC to REQUIRE them to consider non thermal effects from nonionizing radiation in the "safety" standards. EHT Environmental Health Trust,

Consumers for Safe Cell Phones and Children's Health Defense

vs

FCC (Respondents Federal Communications Commission United States of America)

<https://ehtrust.org/wp-content/uploads/20-1025-Petitioners-Joint-Opening-Brief-1.pdf>

[67] Research Report number: 2018:09 Recent Research on EMF and Health Risk Twelfth report from SSM's Scientific Council on Electromagnetic Fields, 2017 ISSN: 2000-0456

<https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/contentassets/f34de8333acd4ac2b22a9b072d9b33f9/201809-recent-research-on-emf-and-health-risk>

[68] Kapitel 20 fra BioInitiative rapport 2012: "Findings in Autism (ASD) Consistent with Electromagnetic Fields (EMF) and Radiofrequency Radiation (RFR)"

https://bioinitiative.org/wp-content/uploads/pdfs/sec20_2012_Findings_in_Autism.pdf

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Steen Andersen <san@c.dk>
Sendt: 30. juli 2020 23:55
Til: ENS - Center for Telekommunikation; Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Høringssvar fra Steen Andersen
Vedhæftede filer: Helsingør Dagblad 29. juli 2020. 5G - Toppen af ansvarsløshed.pdf; Helsingør Dagblad 23., juli 2020.pdf

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Til Energistyrelsen

Høringssvar fra Steen Andersen, Skodsborg Strandvej 119, 2942 Skodsborg til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love.

Med baggrund i nedennævnte 2 punkter bør blandt andet borgerne i Helsingør Kommune, der er udpeget som forsøgspersoner i testprojektet vedr. 5G, have medindflydelse på projektet og det anbefales derfor, at **lovkomplekset og udrulning af ny digital infrastruktur stilles i bero, indtil der på demokratisk vis har fundet en af Folketinget besluttet borgerhøring sted:**

1. 2 læserbreve af henholdsvis 23. juli 2020 og 29. juli 2020 i Helsingør Dagblad (vedhæftet som filer).
2. Konklusionen på det 63 siders **juridiske responsum om, hvorvidt det vil være i strid med menneske- og miljøretlige regler at etablere 5G-systemet i Danmark**, der 4. maj 2019 af advokat Christian F. Jensen blev præsenteret i Landstingssalen på Christiansborg:
"Det konkluderes i nærværende responsum, at etablering og aktivering af et 5G-netværk, således som det p.t. foreligger beskrevet, vil være i strid med gældende menneskeretlige og miljøretlige regler i den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK), FNs børnekonvention, EU-regler og Bern- og Bonn-konventionerne. Årsagen hertil er den meget betydelige, videnskabelige dokumentation, der foreligger for, at radiofrekvent elektromagnetisk stråling er helbredsskadeligt og -farligt for mennesker (og særligt for børn), dyr og planter. Dette gælder også, når strålingen holder sig indenfor de retningslinjer, som anbefales af ICNIRP og som anvendes af Danmark og bredt i EU.
De nøjagtige helbredsmæssige skadevirkninger af 5G-systemet er ikke kendte, idet der ikke er tale om et eksakt defineret system, men det er på baggrund af den foreliggende forskning i radiofrekvent elektromagnetisk strålings påvirkninger af f.eks. menneskers og dyrs kroppe, herunder ved fremkaldelsen af DNA-skader og oxidativt stress, stærkt usandsynligt, at det ikke skulle medføre tilsvarende

skadevirkninger som de hidtidige systemer, særligt al den stund det er baseret på samme grundlæggende stråling.

Den danske stat tjener betydelige beløb på at tillade oprettelse og drift af kommunikationssystemerne, bl.a. ved beskatning af overskud og auktioner over de frekvensbånd, som teleselskaber benytter til at opbygge den kommunikationsinfrastruktur, der kan indbringe selskaberne selv milliarder i overskud.

Alfonso Balmori er én blandt mange forskere, der har udtalt sig på følgende måde om deniboende interessekonflikt i dette strukturelle problem, jf. Balmori 2005 p. 116: "Controversy is frequent when the scientists recognize serious effects on health and on the environment that cause high economic losses."

<https://www.mayday-info.dk/wp-content/uploads/2019/05/Responsum-endelig-udgave-brevhoved-med-bilag-1.pdf>

Venligste hilsner

Steen Andersen

Skodsborg Strandvej 119, 2942 Skodsborg

san@c.dk

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendt pr. mail til tele@ens.dk,
anl@ens.dk & chro@ens.dk

9. juli 2020

TDC NET
Teglholmsgade 1
DK-900 Copenhagen C

+45 7070 4040
tdcnet.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

TDC NET A/S (TDC NET) sender hermed svar på Energistyrelsens høring over udkast til ændring af teleloven som følge af implementeringen af det nye teledirektiv (direktiv 2018/1972). TDC NET er et selskab i TDC-koncernen, som driver og udbygger Danmarks digitale infrastruktur og udbyder åbne engrosadgang til selskabets fiber, coax og kobbernet.

TDC NET er enige i, at telekommunikation, digital infrastruktur og digitale tjenester er en af de vigtigste hjørnesteen for et digitalt og intelligent samfund. Det har COVID-19-krisen efter alt at dømme bevist med al tydelighed. Telekommunikation er tillige et væsentligt element i den grønne omstilling, og den danske telebranche har da også sat ambitiøse målsætninger, der rækker ud over Danmarks ambitiøse målsætninger om 70 pct. reduktion af Danmarks udledning af CO₂ og andre drivhusgasser i 2030. TDC Group, herunder TDC NET, har en målsætning om at være fuldt CO₂-neutral i 2030.

Sigtet med direktivet er at stimulere investeringsincitamenter for virksomheder i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og større forudsigelighed i reguleringen, så moderne kommunikationsnet og -tjenester kan udbredes i hele Danmark. Det hilser TDC NET naturligvis velkommen.

TDC NET takker desuden for høringen og tilslutter sig fuldt ud høringssvaret fra Teleindustrien (TI). Ud over bemærkninger fra TI, har TDC NET følgende bemærkninger til lovudkastet:

A. Symmetrisk regulering, ny § 35a i teleloven

Udkast til den nye bestemmelse var i prehøring i marts 2020 hvor TDC Group afgav høringssvar. TDC NET har tilfredshed noteret, at Energistyrelsen i det væsentlige har medtaget og

præciseret bestemmelsen i overensstemmelse med de bemærkninger, som TDC afgav i forbindelse med høringen.

B. SMP-regulering og forhold til telelovens § 47a (saminvestering) og § 47d (tilsagn).

§ 47 a vedr. saminvestering

Vedr. forholdet til konkurrenceretten

Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at:

”Der tilsigtes med den foreslåede bestemmelse ikke nogen ændring af forholdet mellem den sektorspecifikke regulering og de almindelige konkurrenceregler. Den sektorspecifikke regulering, herunder den foreslåede regel om tilsagn ved saminvestering, indeholder ikke regler om forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler. De almindelige konkurrenceregler om forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler vil derfor gælde, uanset om et tilsagn om saminvestering er afgivet eller gjort bindende i medfør af den foreslåede bestemmelse om saminvestering.

Aftaler mellem udbydere vil efter omstændighederne kunne betragtes som konkurrencebegrænsende, da en aftale om saminvestering og dens afledte effekt imellem virksomheder, som kan være faktiske eller potentielle konkurrenter, kan medføre risiko for konkurrencemæssige problemer på det eller de relevante markeder. Derfor bør de udbydere med en stærk markedsposition, som ønsker at indgå en saminvesteringssaftale, inddrage konkurrencemyndighederne om saminvesteringstilbuddets forenelighed med konkurrencereglerne.”

Det er til trods for ovenstående fortsat uklart for TDC NET i hvilket omfang de almindelige konkurrenceregler finder anvendelse på et tilbud/aftale om saminvestering, som er reguleret i et bindende tilsagn givet over for Erhvervsstyrelsen. Dette gælder også selvom telelovens regler ikke i sig selv indeholder regler om konkurrencebegrænsende aftaler.

TDC NET skal på den baggrund henlede opmærksomheden på, at det følger af konkurrencelovens § 2, stk. 2, at:

”Reglerne i [konkurrencelovens] kapitel 2 og 3 gælder ikke, hvis en konkurrencebegrænsning er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering.”

De regler i kapitel 2 og 3, der henvises til, er reglerne om netop konkurrencebegrænsende aftaler (kapitel 2) og misbrug af dominerende stilling (kapitel 3).

Det er klart, at decideret lovgivning eller en markedsafgørelse truffet af Erhvervsstyrelsen vil udgøre ”offentlig regulering”, hvilket giver disse retsakter forrang i forhold til konkurrenceloven¹.

---

¹ Dette indebærer fx, at konkurrencemyndighederne ikke kan håndhæve forbuddet mod at foretage predatory pricing for en dominerende udbyder, såfremt pågældende udbyder opkræver de højeste priser tilladt efter en markedsafgørelse truffet i medfør af SMP-regimet.

TDC NET savner derimod en stillingtagen fra Erhvervsstyrelsens side i forhold til, om et tilbud om saminvestering, som er gjort bindende over for Erhvervsstyrelsen – og som styrelsen vil kunne håndhæve såfremt tilsagnet ikke overholdes – udgør ”offentlig regulering” i konkurrencelovens § 2, stk. 2’s forstand.

I så fald vil konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler efter TDC NET’s opfattelse ikke finde anvendelse på et tilbud om saminvestering, såfremt det pågældende forhold, som ellers kunne give anledning til en bedømmelse efter konkurrencelovens § 6, er en ”direkte eller nødvendig følge” af det tilsagn, som er gjort bindende over for Erhvervsstyrelsen.

Det er samtidigt et væsentligt forhold at få afklaret, da det antageligt vil have stor betydning for den praktiske relevans af bestemmelsen om saminvestering – og tilsagnsinstituttet i det hele taget – hvorvidt man som udbyder kan fæste lid til de indgåede tilsagn uden behov for at indgå i parallelprocesser med flere myndigheder².

Det forekommer således at være en uholdbar situation, hvis en udbyder på den ene side er bundet til at efterleve et tilsagn over for Erhvervsstyrelsen, men samtidigt risikerer at få åbnet en håndhævelsessag efter konkurrenceloven, såfremt tilsagnet efterleves.

I forhold til saminvestering forekommer risikoen herfor i høj grad at være tilstede, idet selve modellen forudsætter forskellige former for samarbejder blandt konkurrenter. I udkastet til BEREC-guidelines om saminvestering³ nævnes bl.a. en joint-venture-model som et type-eksempel på en saminvesteringsmodel, der kan danne grundlag for et tilsagn⁴. Imidlertid er der righoldig praksis, som fastslår, at netop joint-ventures mellem konkurrenter (efter omstændighederne) kan være ulovlige efter konkurrencereglerne. Det vil ofte afhænge af en vurdering af, om parterne i stedet ville have konkurreret, hvis det ikke havde været for joint-venturet.

Endvidere nævnes også en ”gensidig adgangsmode” (”reciprocal access model”), som går ud på, at hver saminvestor udruller eget netværk i en ”eksklusiv region”, hvortil alle andre saminvestorer opnår adgang.⁵ Det lyder umiddelbart som en konstruktion, der efter konkurrencereglerne i udgangspunktet vil blive opfattet som markedsdeling, hvilket betragtes som en ”hardcore” overtrædelse af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler.

Det er på den baggrund TDC NET’s opfattelse, at man i forhold til saminvesteringsbestemmelsen risikerer, at selve grundkonstruktionen i den saminvesteringsmodel, som man (evt.

---

² I den forbindelse bemærkes, at udgangspunktet efter konkurrenceloven er ”self-assessment”, dvs. virksomheden skal selv vurdere, om man overholder reglerne. Der er ganske vist en mulighed for at anmelde aftaler til vurdering, men Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er ikke underlagt tidsfrister for behandling af sådanne anmodninger, og erfaringen er, at det kan tage meget lang tid at få en sådan behandling (typisk 1-2 år).

³ Draft BEREC Guidelines to foster the consistent application of the criteria for assessing co-investments in new very high capacity network elements (Article 76 EEC) (BoR (20) 113)

⁴ Jf. afsnit 3.2.1.1 af draft guidelines.

⁵ Jf. afsnit 3.2.1.2 af draft guidelines.

med afsæt i BEREC's guideliens) har afgivet bindende tilsagn om at ville tilbyde til markedet i en periode på syv år, kan være ulovlig efter konkurrencereglerne.⁶

Udbyderen kan med andre ord stå i en situation, hvor man skal vælge mellem enten at bryde tilsagnet eller konkurrenceloven. Medmindre Erhvervsstyrelsen tilkendegiver, at den anser bindende tilsagn for at udgøre "offentlig regulering". I så fald vil en konkurrencelovs-overtrædelse, som udspringer af selve den model, der danner grundlag for tilsagnet, antageligt være en "direkte eller nødvendig følge" af tilsagnet.

Alternativt kan det sikres, at det af selve tilsagnsafgørelsen fremgår, at tilsagnet ikke skal anses for at være bindende i det omfang konkurrencereglerne overtrædes som en "direkte eller nødvendig følge" af tilsagnet. Denne model er dog selvsagt ikke optimal, idet den hverken giver den fornødne grad af sikkerhed for udbyderen eller Erhvervsstyrelsen på tidspunktet for indgåelse af de bindende tilsagn.

Til stk. 2, nr. 3)

§ 47a, stk. 2, nr. 3) har følgende ordlyd:

"Saminvesteringstilbuddet er offentliggjort rettidigt af udbyderen. Tilbuddet skal offentliggøres mindst seks måneder før begyndelsen af udrulningen af det nye net, medmindre Erhvervsstyrelsen vurderer, at nationale omstændigheder kan begrunde, at perioden forlænges eller udbyderen ikke er et rent engrosselskab, jf. § 47 b."

Der ses at være flere vanskeligheder med ordlyden af bestemmelsen.

For det første er det antageligt en fejl, at der står "udbyderen ikke er et rent engrosselskab", idet undtagelsen fra de seks måneder netop gælder for rene engrosselskaber, jf. både direktivteksten samt bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse.

For det andet foreslås en mere tekstnær implementering af direktivteksten, idet man med den nuværende formulering mest naturligt får indtryk af, at fristen for rene engrosselskaber skal være længere end de seks måneder, fordi denne del af bestemmelsen kommer straks efter passus omkring forlængelse af perioden (hvis nationale omstændigheder taler for det).

Et alternativt forslag til formulering af bestemmelsen som vil imødekomme begge ovenstående forhold kunne fx være:

"Saminvesteringstilbuddet er offentliggjort rettidigt af udbyderen, hvilket bortset fra rene engrosselskaber, jf. § 47 b, vil sige mindst seks måneder før begyndelsen af udrulningen af det nye net, medmindre Erhvervsstyrelsen vurderer, at nationale omstændigheder kan begrunde, at perioden forlænges."

---

⁶ TDC NET skal opfordre til, at de danske myndigheder arbejder for at sikre, at udkastet til guidelines om saminvestering har været igennem en grundig konkurrenceretlig høring hos DG COMP, da flere af modellerne som nævnt i selve deres grundkonstruktion virker ganske problematiske, herunder ikke mindst den gensidige adgangsmode.

§ 47 d vedr. tilsagn

Vedr. forholdet til konkurrenceretten

Den problemstilling vedrørende konkurrenceretten, som TDC NET har påpeget ovenfor i forbindelse med den foreslåede § 47 a om saminvestering, gør sig som nævnt også gældende i forhold til øvrige typer af tilsagn, herunder pristilsagn, afgivet efter proceduren i § 47 d.

Spørgsmålet er overordnet set, om man via et tilsagn om fx maksimalpriser på tilsvarende vis som under en egentlig SMP-regulering undtages for bedømmelse under konkurrenceretten, herunder forbuddet mod predatory pricing, i det omfang, at den adfærd (prissætning), som i fraværet af reguleringen kunne udgøre et misbrug af dominerende stilling, er en "direkte eller nødvendig følge" af de afgivne tilsagn (offentlig regulering), jf. konkurrenceovens § 2, stk. 2.

Der henvises i det hele til afsnittet om § 47 a ovenfor for en uddybende beskrivelse af problemstillingen.

C. Geografisk kortlægning af netudrulning, ny § 73a i teleloven

Da der i høj grad er tale om en kodificering af eksisterende praksis om kortlægning af netudrulning og implementering af en udtrykkelig lovhjemmel herfor, finder TDC NET generelt set ikke forslaget til teleloven § 73a for problematisk.

TDC NET har dog fundet anledning til nogle specifikke nedslag i forhold til i) implementeringen af teledirektivet samt ii) forhold i lovforslaget som skaber fortolkningstvivl. Bemærkninger er anført nedenfor.

Henset til, at lovforslaget visse steder udgør en overimplementering af teledirektivet, skal TDC NET opfordre til, at selve lovttekstens § 73a, stk. 1 præciseres således, at der indsættes en maksimal grænse for, hvor ofte kortlægningen af eksisterende elektroniske kommunikationsnet kan gennemføres.

Denne grænse kunne passende fastsættes til én gang årligt, som der lægges op til i lovbemærkningerne og BEREC guidelines. Denne begrænsning bør indføres, da det kan være byrdefuldt for netudbydere at indsamle den krævede data, herunder henset til omfanget af de formål, der kan indsamles data til, er ganske omfattende, at dette ikke er detaljeret, hvilke data, udbydere kan forventes at skulle levere, ligesom adgangen for myndighederne udvides i lovbestemmelsens pkt. 3.

TDC NET finder det uklart, hvorvidt der er tale om en udtømmende formålsliste i § 73a, stk. 2. Dette bør præciseres – i det mindste i lovbemærkningerne.

TDC NET undrer sig over, at stk. 2 alene taler om eksisterende infrastruktur, hvorimod stk. 3 udvider dette område til også at omfatte udrukningsplaner og ejerforhold. Det følger således af lovforslaget, at stk. 3 alene er indsat med henblik på at understøtte de undersøgelser, der kan gennemføres under stk. 2. Hvis stk. 3 alene relaterer sig til én eller få af formålspunkterne i stk. 2, så bør dette præciseres i lovtteksten.

TDC NET så på den baggrund gerne, at der i § 73a, stk. 3 var en mere tekstnær implementering af teledirektivet for så vidt angår netejernes/udbydernes udrulningsplaner og formålet med at gennemføre undersøgelser af disse netudrulningsplaner, herunder med henvisning til teledirektivet ordlyd om "(...) to the extent that it is available" og "(...) can be provided with reasonable effort".

Som følge heraf så TDC NET gerne, at det blev kvalificeret, hvad der ligger i at kunne gennemføre supplerede kortlægninger, idet der i hvert fald bør indsættes et krav om rimelighed i disse supplerende kortlægninger. Det bør desuden præciseres og sikres, at disse supplerende kortlægninger ikke medfører øgede administrative omkostninger for de berørte virksomheder, herunder som følge af, at de måtte blive gennemført oftere end der lægges op til i lovbemærkninger til stk. 1, idet virksomhederne vil skulle bruge ressourcer på at fremskaffe oplysninger/udarbejde sådanne eventuelle udrulningsplaner.

Henset til, at formålet med indhentelsen af oplysninger om udbydernes udrulningsplaner ikke er entydigt specificeret i forslag til teleloven, finder TDC NET anledning til at påpege, at udrulningsplaner notorisk set blot er "planer" og derfor ikke har en endelig karakter, hvorfor de løbende kan og vil blive ændret. Da formålet med oplysningerne er uklart i lovudkastet, vil det således være begrænset, hvor meget myndighederne kan støtte sig til disse oplysninger. TDC NET kan på den baggrund være bekymret for, om indberetning af sådan data giver et retvisende billede/imødekommer det behov, som myndighederne måtte have. På den baggrund bør lovforslaget, herunder navnlig i lovbemærkningerne, specificere, hvad oplysningerne om udrulningsplaner konkret kan indsamles til.

Samtlige oplysninger om udrulningsplaner, bør desuden - som udgangspunkt - holdes fortrolige, da der dels kan risikeres at blive skabt en koordinerende effekt på markedet blandt de relevante udbydere, dels fordi myndighederne ved offentliggørelse kan risikere at blande sig i den markedsdrevne udvikling af markedet.

Venlig hilsen

På vegne af TDC NET

Christian Fröhlich
Afdelingsdirektør, advokat

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Center for Klimaneutralt Danmark
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendt pr. mail til tele@ens.dk,
anl@ens.dk & chro@ens.dk

Journalnr. 2020 - 6701

København, 8. juli 2020

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

Generelle bemærkninger

Teleindustrien, IT-Branchen, DI Digital og Dansk Erhverv (herefter høringsparterne) har noteret sig Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets offentlige høring over lovforslaget om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (herefter teleloven), lov om radiofrekvenser (herefter frekvensloven), lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. (herefter masteloven) og lov om standarder for transmission af tv-signaler mv. samt lov om planlægning (herefter planloven) og fremsender herunder sine bemærkninger.

Lovforslaget implementerer dele af direktiv 2018/1972/EU om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (herefter direktivet). Høringsparterne noterer endvidere, at lovforslaget indeholder ændringer af gældende lovgivning, som ikke er udtryk for direktivimplementering, men blandt andet tager afsæt i "Aftale om bredbånd og mobil i digital topklasse - Fremtidens telepolitik for hele Danmark" af 17. maj 2018 (teleforliget).

Høringsparterne er enige i, at telekommunikation og digital infrastruktur er en af de vigtigste hjørneste for et digitalt og intelligent samfund. Det har COVID-19-krisen efter alt at dømme bevist med al tydelighed. Telekommunikation er tillige et væsentligt element i den grønne omstilling, og den danske telebranche har da også sat ambitiøse målsætninger, der rækker ud over Danmarks ambitiøse målsætning om 70 pct. reduktion af Danmarks udledning af CO₂ og andre drivhusgasser i 2030.

Sigtet med teledirektivet er at stimulere investeringsincitamentet for virksomheder i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og større forudsigelighed i reguleringen, så moderne kommunikationsnet og -tjenester kan udbredes i hele Danmark. Det hilser høringsparterne naturligvis velkommen.

Indledningsvist vil høringsparterne gerne kvittere positivt for direktivimplementeringen af et mere lempeligt tilladelsesregime for trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Høringsparterne er dog bekymrede for, at EU-Kommissionens gennemførselsretsakt om emnet begrænser anvendelsesområdet for meget i forhold

til at opnå den ønskede, positive effekt på udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og 5G.

Høringsparterne hilser tillige velkommen, at det offentlige klart har fået beskrevet sin rolle i markedet for udrulningen af digital infrastruktur i medfør af telelovens foreslåede §§ 60 a – 60 f. Høringsparterne ser desuden positivt på, at reglerne om tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur fra erhvervsfremmeloven videreføres, samt at der åbnes op for regulering af mastelejeområdet. Reglerne for kommunale wi-fi-netværk er dog særdeles uklare og til dels uhensigtsmæssige.

Høringsparterne ser desuden positivt på den udvidede bemyndigelse i frekvensloven til at fastsætte regler, der for frekvenser, som er harmoniseret til trådløse bredbåndstjenester, øger varigheden af frekvenstilladelser til mindst 20 år, og dermed sikrer den i direktivet krævede reguleringsmæssige forudsigelighed i forhold til at foretage investeringer i digital infrastruktur. Høringsparterne havde gerne set en længere varighed end 20 år og vil derfor opfordre Energistyrelsen til at udnytte muligheden for at fastsætte længere varigheder, hvor det vurderes muligt, i forbindelse med den konkrete administration. Høringsparterne har desuden svært ved at se nytteformålet af en forpligtelse til at give adgang til infrastruktur eller indgå lokalaftale om roaming på det danske marked, hvor der er en særdeles god mobiltaledekning på 100 pct. og mindst 96 pct. datadekning med mindst 5 Mbit/s med fire operatørmuligheder. Det er høringsparternes opfattelse, at mobilmarkedet i høj grad er præget af netværkskonkurrence – også i de mere tyndtbefolkede områder. Den foreslåede bestemmelse udfordrer dette grundlag og kan hæmme investeringslysten i sådanne områder yderligere. Derfor anbefaler høringsparterne, at den foreslåede bestemmelse omskrives til en hjemmelsbestemmelse, så der i fremtiden, hvis der måtte vise sig et konkret behov, kan fastsættes nærmere regler til adressering af sådanne problemer, som der søges løst.

Endeligt ser høringsparterne med interesse på de foreslåede ændringer på slutbrugerområdet. Høringsparterne anser lovimplementeringen af direktivets afsnit III om slutbrugerrettigheder som et udtryk for totalharmonisering. Høringsparterne har desuden noteret sig de nye regler om brug af aftaleresumé forud for aftaleindgåelsen og hilser det velkomment, at forbrugerne på denne måde vil opleve øget gennemsigtighed. Høringsparterne bemærker herudover, at den gældende regel om maksimal bindingsperiode på seks måneder i medfør af direktivets artikel 101 alene gælder i forhold til forbrugere, hvilket bør præciseres i lovforslaget.

Høringsparterne fremsender herunder sine specifikke bemærkninger til lovforslaget, der følger rækkefølgen som fremsat i høringsmaterialet. Nedenfor findes således specifikke bemærkninger til afsnittene om slutbrugerforhold, forsyningspligt, machine-to-machine (M2M) tjenester, det offentliges rolle, alarmtjenester, de foreslåede ændringer i frekvensloven og de foreslåede ændringer i masteloven og planloven, herunder om trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde samt om reglerne for netneutralitet.

Høringsparterne bemærker i de specifikke bemærkninger nedenfor flere steder, hvor der - efter høringsparternes opfattelse - er tale om unødigt overimplementering af direktivet til skade for lovforslagets overordnede sigte om at stimulere investeringer.

Indhold

Generelle bemærkninger	1
Specifikke bemærkninger	4
Overordnede betragtninger	4
Slutbrugerforhold	4
Forsyningspligt jf. telelovens § 14	12
Machine-to-machine (M2M) kommunikation jf. telelovens §§ 19 og 26 a	20
Nummerportering og nummeroplysningsdata jf. telelovens §§ 26-28 a og 81	24
Nummeroplysningsdata jf. telelovens § 31, stk. 3	26
Det offentliges rolle jf. telelovens §§ 60 a – 60 f.....	27
Alarmkommunikation, beredskabstjenester, jf. telelovens §§ 2 og 61.....	32
Forslag til ændringer af frekvensloven.....	37
Masteloven og trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde	42
Planloven og trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde	45
Netneutralitet.....	46
Øvrige ordensmæssige bemærkninger	47
Afsluttende bemærkninger	47

Specifikke bemærkninger

Overordnede betragtninger

Høringsparterne finder det generelt forvirrende og usædvanligt, at udkastet til lovforslag i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser om de nye regler om slutbrugerforhold, forsyningspligt, nummerforhold, alarmkommunikation mfl. (lovforslagets §§ 1, nr. 4-24, 64-68, mfl.) i flere tilfælde omtaler både indholdet af de foreslåede nye regler og samtidig omtaler de gældende regler. I forslaget bemærkninger til de enkelte bestemmelser gengives således i flere tilfælde de gældende regler samt dele af de gældende lovforslagsbemærkninger hertil. Dette medfører generelt tvivl om, hvorvidt der med lovforslaget tilsigtes en ændring eller ej.

Høringsparterne foreslår, at al omtale af gældende ret flyttes til lovforslagets almindelige bemærkninger og indledende afsnit. For at skabe bedre overblik over, hvilke ændringer der reelt gennemføres med lovforslaget, foreslår høringparterne desuden, at lovforslagets bemærkninger til de enkelte bestemmelser afgrænses til udelukkende at uddybe indholdet af de foreslåede nye regler, herunder præcisere om der er tale om en helt ny regel eller en ændring til en gældende regel.

Idet omfanget af en ny regel er en indholdsmæssig videreførelse af en eksisterende regel, foreslår høringparterne, at dette anføres som det første i lovforslagets bemærkninger til den nye regel, og at lovforslagsbemærkningerne til den gældende regel gengives 1:1 i lovforslagets bemærkninger til den foreslåede nye regel. Herved reduceres risikoen for misforståelser og fejlfortolkning.

Det bemærkes desuden, at bemærkningerne til de simple konsekvensændringer i lovforslagets § 1, nr. 9, 10, 11, 13, 14, 16 og 17 er særdeles teksttunge og unødvendigt omfattende henset til, at der blot er tale om konsekvensændringer.

Slutbrugerforhold

Høringsparterne har noteret sig, at reglerne i direktivets afsnit III om "Slutbrugernes rettigheder" er udtryk for totalharmonisering, jf. direktivets artikel 101, og at Danmark derfor ikke, medmindre andet fremgår af direktivet kan "opretholde eller indføre bestemmelser om beskyttelse af slutbrugere, som afviger fra artikel 102-115, herunder strengere eller lempeligere bestemmelser for at sikre et anderledes beskyttelsesniveau."

Generelle oplysningskrav jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 1

Høringsparterne har noteret krydsreferencen i direktivets artikel 102, stk. 1, til de generelle oplysningskrav i forbrugerrettighedsdirektivets artikel 5 og 6 (direktiv 2011/83/EU). Det anføres på side 114 i lovudkastet, at der i den anledning lægges op til en justering af udbudsbekendtgørelsen. Høringsparterne bemærker hertil, at oplysningskravene i forbrugerrettighedsdirektivets artikel 5 (fysisk salg) og artikel 6 (fjernsalg) er implementeret i henholdsvis § 17 (fysisk salg) og § 8 (fjernsalg) i forbrugeraftaleloven, og at disse regler allerede i dag er gældende for teleudbydere. Høringsparterne anbefaler, at krydsreferencen til forbrugerrettighedsdirektivet i direktivets artikel 102, stk. 1, implementeres simpelt og tilsvarende i udbudsbekendtgørelsen med en krydshenvisning til forbrugeraftalelovens § 8 og § 17. På den måde undgås utilsigtede forskelle i implementeringen af samme regelsæt. Høringsparterne anbefaler endvidere, at gennemgangen og omtalen af forbrugerrettighedsdirektivet i lovbemærkningerne (side 114) udgår eller erstattes af simple krydshenvisninger til § 8 og § 17 mfl. i forbrugeraftaleloven.

Høringsparterne forstår direktivets artikel 102, stk. 1, sådan, at oplysningsforpligtelsen i første afsnit vedrører oplysninger om vilkår og priser, der skal stilles til rådighed for kunden forud for aftaleindgåelsen (det vil sige

i bestillingsflowet (fx med et link til abonnementsvilkår)), mens forpligtelsen i andet afsnit til at give oplysningerne til kunden på et varigt medium vedrører udlevering af oplysningerne efter aftaleindgåelsen/bestillingen fx ved at udlevere vilkår og priser som bilag til en ordrebekræftelse/kontrakt. Direktivets artikel 102, stk. 1, andet afsnit, svarer således til § 13, stk. 1 og 2, i forbrugeraftaleloven om, at sælger i forbindelse med fjernsalg skal give kunden en ordrebekræftelse med alle de krævede oplysninger på et varigt medium. Høringsparterne foreslår, at sondringen mellem forudgående oplysninger og efterfølgende oplysninger på varigt medium berøres i lovforslagsbemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 1, samt afspejles i den efterfølgende udmøntning i en ny udbudsbekendtgørelse.

Høringsparterne noterer sig, at reglen i direktivets artikel 102, stk. 1, andet afsnit, medfører, at sælgere på teleområdet bliver forpligtet til at levere ordrebekræftelsen/kontrakten samt oplysningerne om vilkår og priser på et varigt medium både ved fjernsalg og ved fysisk salg svarende til den gældende regel i udbudsbekendtgørelsen § 9 om, at der skal foreligge en kontrakt.

Høringsparterne bemærker desuden, at reglen i direktivets artikel 102, stk. 2, medfører, at udbyderen som noget nyt også er forpligtet til at opfylde ovennævnte oplysningskrav overfor små erhvervskunder (under 50 ansatte og under EUR 10 mio. i årlig omsætning eller balance), medmindre andet udtrykkeligt aftales med erhvervskunden. De gældende regler i udbudsbekendtgørelsens § 1, stk. 4, om, at oplysningskrav mfl. gælder for alle erhvervskunder, medmindre dette fraviges i aftalen, skal derfor lempes i forbindelse med implementeringen af de nye totalharmoniserede regler, jf. direktivets artikel 101.

Desuden bemærker høringsparterne, at artikel 102 omhandler oplysningskrav samt aftaleresumé og indeholder, at oplysningerne skal "leveres". I artikel 102, stk. 1, bruges dog terminologien "stilles til rådighed". Høringsparterne bemærker, at begrebet "levere" er en u hensigtsmæssig oversættelse af "provide", jf. den engelske version af direktivet. Høringsparterne opfordrer til, at der i lovudkastets bemærkninger på side 114-115 i stedet for "leveres" skrives "stilles til rådighed" eller "gives" afhængig af sammenhængen.

Aftaleresumé jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 1

Høringsparterne har noteret de nye regler om brug af aftaleresumé forud for aftaleindgåelsen. Aftaleresumét skal kort og præcist på én A4-side opsummere produktets vigtigste egenskaber, priser samt vilkår for opsigelse og binding. Høringsparterne kan tilslutte sig ideen om et standardiseret aftaleresumé forud for aftaleindgåelsen og hilser det velkomment, at forbrugerne på denne måde vil opleve øget gennemsigtighed.

Høringsparterne forstår direktivets artikel 102, stk. 3, om aftaleresumé således, at kravet om tilrådighedsstillelse af aftaleresumét knytter sig til bestillingsflowet. Det vil sige, at aftaleresumét skal gives til kunden forud for aftaleindgåelsen som en del af dialogen i bestillingsflowet i forbindelse med udbyderens tilbud til kunden. Det fremgår således af ordlyden af direktivets artikel 102, stk. 3, sidste afsnit, at der er tale om forudgående oplysning. Desuden fremgår det også af EU-Kommissionens gennemførelsesforordning om skabelon for aftaleresuméer (2019/2243), at der er tale om forudgående oplysninger, idet følgende fremgår af selve skabelonens indledende tekst:

"Dette aftaleresumé omfatter hovedelementerne i dette tilbud tjenesteydelser

Det [aftaleresumét] bidrager til at kunne sammenligne tilbud på tjenesteydelser"

Høringsparterne forstår på den baggrund, at formålet med skabelonen er at styrke gennemsigtigheden for kunden ved at bidrage til let sammenligning af tilbud forud for bestilling. Høringsparterne bemærker i øvrigt, at de krævede oplysninger i aftaleresumét i vidt omfang svarer til Forbrugerombudsmandens krav til markedsføring af bredbåndshastigheder og prismarkedsføring på teleområdet, herunder krav om oplysning om

mindstepriser og krav om oplysning af væsentlige og byrdefulde vilkår (binding), jf. Forbrugerombudsmandens retningslinjer om god markedsføringsskik på teleområdet.

Høringsparterne konstaterer, at aftaleresuméet derimod ikke skal indgå som en del af det aftalegrundlag, som udbyderen sender til kunden efter bestillingen/efter aftaleindgåelsen. Selvom oplysningerne, som skal indgå i aftaleresuméet, svarer til samme oplysninger (nemlig produktspecifikation herunder bredbåndshastighed, priser samt vilkår om binding/opsigelse), som udbyderne normalt fremhæver i aftalegrundlaget, som sendes til kunden efter bestillingen, ville det være forbundet med meget store omkostninger til IT-tilpasning, hvis et aftaleresumé i et bestemt format/skabelon skulle indgå i aftalegrundlaget. Høringsparterne bemærker i denne forbindelse, at terminologien "aftaleresumé" i direktivets artikel 102, stk. 3, kan give anledning til forvirring, idet der netop ikke er tale om et resumé af en indgået aftale – men derimod kun tale om et resumé af kundens ordre/udbyderens tilbud. En mere hensigtsmæssig oversættelse ville have været "ordresumé" eller "tilbudsresumé". Høringsparterne foreslår, at terminologien præciseres via bemærkningerne til lovforslaget, så det står klart, at der reelt ikke er tale om et resumé af en indgået aftale – men kun et resumé af ordre/tilbud.

Høringsparterne lægger følgende til grund i forhold til den konkrete opfyldelse af det nye krav i medfør af direktivets artikel 102, stk. 3, om aftaleresumé forud for bestillingen/aftaleindgåelsen:

- I forhold til *fysisk salg* (butik) lægger høringsparterne til grund, at de nye regler om aftaleresumé kan opfyldes ved tilpasning af de løsningsoversigter, som normalt bruges i butikker i salgsdialogen med kunden. Ved at anvende EU-Kommissionens skabelon, forventes reglen om aftaleresumé således at kunne opfyldes uden større omkostninger for teleudbyderne.
- I forhold til *websalg* lægger høringsparterne til grund, at de nye regler om brug af aftaleresumé i vidt omfang svarer til den allerede gældende regel i forbrugeraftalelovens § 12 om ordresumé ved websalg, der skal gives umiddelbart inden kundens endelige bestilling. Høringsparterne foreslår, at dette nævnes i lovforslagsbemærkningerne.
- I forhold til *telefonsalg* konstaterer høringsparterne, at bestemmelsen kan give anledning til fortolkningstvivl i forhold til, hvordan kravet om aftaleresumé forud for bestilling kan opfyldes, idet direktivet artikel 102, stk. 3, sidste afsnit indeholder følgende regel:

"Udbydere, der er omfattet af forpligtelserne i stk. 1, udfylder behørigt skabelonen til aftaleresumé med de nødvendige oplysninger og leverer aftaleresuméet gratis til forbrugere, forud for indgåelsen af aftalen, herunder aftaler om fjernsalg. Hvis det af objektive tekniske grunde ikke er muligt at levere aftaleresuméet på dette tidspunkt, skal det ske snarest muligt derefter, og aftalen træder i kraft, når forbrugeren har bekræftet sit samtykke efter modtagelse af aftaleresuméet."

Høringsparterne bemærker hertil, at der i de generelle forbrugerbeskyttende regler, jf. § 11 i forbrugeraftaleloven, findes mulighed for, at ordresumé med oplysning om produktspecifikation samt priser og vilkår om binding/opsigelse kan gives mundtligt, hvis bestillingen som anført i forbrugeraftalelovens § 11, stk. 2, sker "ved anvendelse af en fjernkommunikationsteknik, som kun giver begrænset plads eller tid til at formidle oplysningerne" (det vil sige telefonsalg). Derudover følger det af forbrugeraftalelovens § 13, at aftaler indgået ved fjernsalg skal ordrebekræftes på et varigt medium med oplysning om samtlige vilkår, og at kunden herefter i henhold til forbrugeraftalelovens § 18 har 14 dages fortrydelsesret fra modtagelsen af ordrebekræftelsen.

Høringsparterne bemærker desuden, at der ikke stilles særlige formkrav i direktivets artikel 102, stk. 3, sidste afsnit, til forbrugerens samtykke/accept af tilbud¹.

Endelig bemærker høringsparterne, at det vil være forbundet med omfattende IT-udvikling og væsentlige omkostninger for teleudbydere, hvis der fx stilles krav om udveksling af aftaleresumé via mail i forlængelse af telefonsalg og forud for endelig bestilling. Det anførte i bemærkningerne (side 71 og 74) om ”beskedne omkostninger” i forbindelse med de nye regler om aftaleresumé vil dermed ikke være korrekt:

”Indholdet af et aftaleresumé vil i vidt omfang kunne standardiseres og vurderes ikke at overstige 5-15.000 per år per udbyder. Der er i Danmark ca. 180 udbydere af elektroniske kommunikationstjenester og udbydere af interpersonelle nummeruafhængige kommunikationstjenester. Heraf udbyder ca. 60 alene gensalgstjenester og udvikler derfor ikke unikke tjenester, der vil forudsætte udarbejdelse af unikke aftaleresuméer. Af de resterende er et stort antal antenneforeninger og lignende, der primært har intern afsætning. Det vurderes, at 30-40 teleselskaber vil skulle gennemføre justeringer i større eller mindre omfang. De samlede omkostninger forventes ikke at overstige 250.000 kr. årligt.”

På denne baggrund henstiller høringsparterne, at følgende anføres i bemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 1 om aftaleresumé i forbindelse med telefonsalg:

at kravet om aftaleresumé forud for kundens bestilling via telefonsalg antages at kunne opfyldes mundtligt/telefonisk, jf. de generelle forbrugerbeskyttende regler i forbrugeraftalelovens § 11, da det næppe er tilsigtet at indføre specielle regler for teleområdet, der forhindrer telefonisk bestilling og aftaleindgåelse,

at direktivets artikel 102, stk. 3, sidste afsnit, om forbrugerens samtykke/bekræftelse af bestillingen fortolkes således, at forbrugerens samtykke/accept af tilbud antages at kunne ske, ved, at kunder, der har bestilt telefonisk, får fremsendt en ordrebekræftelse, hvori oplysningerne i det mundtligt oplyste aftaleresumé indgår, og herefter anses aftalen for accepteret af kunden, hvis kunden ikke benytter sin fortrydelsesret.

at det vil være forbundet med store gener for både slutbrugere og teleudbydere, hvis telefoniske bestillinger, som efterfølgende er ordrebekræftet, og som opfylder samtlige oplysningskrav i forbrugeraftaleloven og Forbrugerombudsmandens teleretningslinjer, ikke kan træde i kraft, før kunden aktivt har bekræftet aftalen.

at det vil være meget uhensigtsmæssigt, hvis der kan rejses tvivl om gyldigheden af telefonisk indgåede aftaler og bestillinger.

at telefonsalg naturligvis altid kan suppleres med henvisning til teleudbyderens webside, hvor tilbud om salgsaktive produkter skal præsenteres i skrift og på en gennemsigtig måde, hvilket er i overensstemmelse med direktivets bilag IX.

Varsling af ændringer jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 3

Høringsparterne noterer, at reglen i direktivets artikel 102, stk. 4, fastslår, at både de fulde sæt af oplysninger, jf. direktivets artikel 102, stk. 1, og det kortfattede resumé af de væsentligste af disse oplysninger, jf. direktivets artikel 102, stk. 3, er en integreret del af den aftale og ikke må ændres medmindre andet udtrykkeligt

¹ I den danske version af direktivets artikel 102, stk. 3, sidste afsnit, sidste linje er ”when the consumer has confirmed his or her agreement” oversat til ”når forbrugeren har bekræftet sit samtykke”.

aftales. Høringsparterne bemærker, at en fuldstændig tilsvarende regel fremgår generelt af forbrugeraftalelovens § 9, stk. 2, som har følgende ordlyd: *”Stk. 2. De oplysninger, der er omfattet af § 8, stk. 1, udgør en integreret del af aftalen og må kun ændres, hvis det udtrykkeligt er aftalt mellem parterne.”*

For at undgå misforståelser med hensyn til teleudbyderens mulighed for at varsle ændringer i priser og vilkår, anmoder høringsparterne om, at det nævnes i lovforslagsbemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 1, at varsling af ændringer i priser og vilkår, som er oplyst ved aftaleindgåelsen, kan ske under iagttagelse af reglen i direktivets artikel 105, stk. 4, (og ikke stk. 3 som anført i lovudkastet på side 117), jf. den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 3.

Høringsparterne bemærker, at gengivelsen nederst side 117 og øverst side 118 i lovudkastet af den tidligere praksis om sondring mellem væsentlige og ikke-væsentlige prisændringer, herunder overvejelser om 10 pct. grænser, synes uhensigtsmæssig, da denne tidligere praksis er i modstrid med Teleankenævnets gældende praksis. Høringsparterne foreslår, at gennemgangen af tidligere praksis udgår af lovudkastet.

Binding – og ændringer jf. direktivets artikel 105 og telelovens § 4, stk. 1, nr. 3

Det fremgår nederst side 119, at klima-, energi- og forsyningsministeren forventer at fastholde den maksimale bindingsperiode på seks måneder i Danmark. Høringsparterne bemærker hertil, at den gældende regel om maksimal bindingsperiode på seks måneder kun gælder i forhold til forbrugere. Som følge af totalharmoniseringen, jf. direktivets artikel 101, har klima-, energi- og forsyningsministeren kun mulighed for at fastholde den danske særregel om seks måneders binding i forhold til forbrugere. Dette bør præciseres i lovudkastet.

Almennyttige oplysninger jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 2

Høringsparterne finder, at udsendelse af alment nyttige oplysninger fra offentlige myndigheder bør udsendes via e-Boks. Hvis vigtige alment nyttige oplysninger udsendes af teleudbyderne på vegne af offentlige myndigheder, vil der således være en stor risiko for, at slutbrugerne forveksler meddelelsen med kommunikation fra teleudbyderen selv (fx markedsføring), og at borgeren i værste fald fravælger at læse meddelelsen, fordi borgeren ikke er opmærksomme på, at der er tale om oplysninger fra myndigheder.

Det fremgår af bemærkningerne (side 116-117), at udbydere *”kan pålægges gratis at udarbejde og formidle oplysninger”* af alment nyttig karakter. Høringsparterne finder pligten til at *”udarbejde”* sådanne oplysninger særdeles uhensigtsmæssig og i modstrid med de totalharmoniserede regler i direktivet. Følgende fremgår således af den bagvedliggende bestemmelse i direktivets artikel 103, stk. 4, om de oplysninger, som udbyderne kan blive pålagt at udsende til slutkunderne: *”I så fald leveres disse oplysninger af offentlig interesse af de relevante offentlige myndigheder i et standardiseret format”*. Høringsparterne henstiller således, at lovudkastet tilrettes i overensstemmelse med direktivteksten.

Specificeret regning og registrering af teledata jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 5

Det fremgår af bemærkningerne (side 124), at *”Oplysninger [til brug for specificeret regning] skal opbevares og kunne udleveres til slutbrugeren i en periode svarende til den, der fremgår af bogføringslovens § 10”*, jf. § 19, stk. 4, i den gældende udbudsbekendtgørelse. Opbevaring af regnskabsmateriale skal ifølge bogføringsloven opbevares fem år.

Høringsparterne bemærker, at bestemmelsen i § 19, stk. 4, blev indsat i udbudsbekendtgørelsen i 2011 uden forudgående høring efter forslag fra *”Telemæglerne”*. TDC oplyser, at reglen, der henviser til bogføringsreglerne, efterfølgende blev drøftet mellem TDC og IT- og Telestyrelsen, herunder i mailkorrespondance i juli 2011, hvoraf det blandt andet fremgår, at reglen i § 19, stk. 4, ikke indeholder nye (lognings-)krav i forhold

til gældende ret, og at reglen i § 19, stk. 4, således ikke indebærer krav om opbevaring af opkaldslistor og underliggende taksttelegrammer ud over det antal dage, som, teleudbyderen vurderer, er forretningsmæssigt nødvendigt.

Det er høringsparternes opfattelse, at henvisningen til bogføringsloven i § 19, stk. 4 er misvisende, og at reglen derfor bør udgå ved den kommende revision af udbudsbekendtgørelsen. Høringsparterne anbefaler, at omtalen af § 19, stk. 4, udgår af lovudkastet.

Funktioner og faciliteter jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 5

Det fremgår af bemærkningerne (side 125), at *"Der kan også blive tale om krav om yderligere faciliteter [ud over de eksisterende faciliteter til forbrugskontrol] som f.eks. videresendelse af, eller adgang til, e-mails efter opsigelse af en aftale med en udbyder af internet tjenester, jf. teledirektivets bilag VI, del B, b". Endvidere fremgår det af artikel 115, stk. 2, at medlemsstaterne kan gå ud over listen over yderligere faciliteter i bilag VI, del A og B, for at sikre en højere forbrugerbeskyttelsesniveau."*

Høringsparterne bemærker hertil, at ethvert krav om yderligere faciliteter end de gældende vil få betydning for udbydernes processer og forretning, og at indførelse af krav om yderligere faciliteter vil medføre implementeringsomkostninger for udbyderne, som ikke er afspejlet i lovudkastet.

Generelt er det høringsparternes holdning, at det nuværende beskyttelsesniveau med de nuværende spærings- og forbrugskontrollerende faciliteter er fuldt ud tilstrækkeligt til at beskytte brugerne, og at indførelse af krav om yderligere faciliteter både *"fra listen"* og *"ud over listen"* kræver dybere analyse af behovet herfor. Særligt for så vidt angår dansk særregulering om faciliteter, der går *"ud over listen"*, er det høringsparternes opfattelse, at disse skal være velbegrundede.

Høringsparterne mener i øvrigt ikke, at der er behov for indførelse af regler om krav til *"videresendelse af eller adgang til e-mails efter opsigelse af en aftale med en udbyder af internetadgangstjeneste"*. Høringsparterne bemærker hertil, at der allerede i dag findes sådanne funktioner, som udbydes på markedsvilkår. Høringsparterne anmoder om, at omtalen af funktionen slettes fra lovbemærkningerne, idet forslaget ikke er baseret på en grundig analyse af markedet og behovet for en sådan funktion.

Tilgængelighed for personer med handicap jf. § 4, stk. 1, nr. 6-7

Lovudkastet indeholder regler om tilgængelighed for handicappede personer. Tilgængelighed kan forstås bredt, hvorfor høringsparterne foreslår, at der med fordel kan nedsættes en arbejdsgruppe, der kan finde løsninger på, hvordan disse regler skal gennemføres i praksis.

Klagebehandling jf. telelovens § 4, stk. 1, nr. 8

Det fremgår af bemærkningerne (side 128), at den foreslåede nye § 4, stk. 1, nr. 8, implementerer dele af direktivets artikel 25. Følgende fremgår af direktivet artikel 25:

"Artikel 25

Udenretslig bilæggelse af tvister

1. Medlemsstaterne sikrer, at de nationale tilsynsmyndigheder eller anden kompetent myndighed med ansvar for, eller mindst ét uafhængigt organ med dokumenteret ekspertise inden for, anvendelsen af artikel 102 til 107 og artikel 115 er opført som alternativ tvistbilæggesinstans i overensstemmelse med artikel 20, stk. 2, i direktiv 2013/11/EU med henblik på at bilægge tvister mellem udbydere og forbrugere, der følger af dette direktiv, og som vedrører

gennemførelsen af aftaler. Medlemsstaterne kan udvide adgangen til alternative tvistbilægsprocedurer, som denne myndighed eller dette organ fastlægger for andre slutbrugere end forbrugere, især mikrovirksomheder og små virksomheder.

2. Vedrører en tvist parter i forskellige medlemsstater, koordinerer disse deres indsats med henblik på at bilægge tvisten, uden at dette i øvrigt tilsidesætter direktiv 2013/11/EU."

Høringsparterne bemærker, at artikel 25 henviser til forbrugerklagedirektivet (direktiv 2013/11/EU), som er implementeret i dansk ret med forbrugerklageloven. Artikel 25 synes derimod ikke at indeholde hjemmel til videreførelse af de gældende regler om klagebehandling i udbudsbekendtgørelsens §§ 14-15.

Det fremgår af direktivets artikel 101, at "Medlemsstaterne må ikke i national ret opretholde eller indføre bestemmelser om beskyttelse af slutbrugere, som afviger fra artikel 102-115, herunder strengere eller lempeligere bestemmelser for at sikre et anderledes beskyttelsesniveau, medmindre andet fremgår". Set i lyset af at direktivets artikel 102-115 er totalharmoniserede regler om beskyttelse af slutbrugere, foreslår høringsparterne, at der i bemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 8, redegøres nærmere for hjemmelsgrundlaget til den nye regel.

Erhvervskunder jf. telelovens § 4, stk. 2

Høringsparterne har noteret, at de forbrugerrettede oplysningskrav i direktivets artikel 102 samt reglerne om pakketilbud mfl. også gælder for mindre erhvervskunder. Mange mindre virksomheder kan have hjælp af større forbrugerbeskyttelse, men det kan resultere i mindre fleksibilitet i det tilbud de modtager. Høringsparterne lægger vægt på, at det skal være muligt efter aftale at fravige forbrugerkravene for de nævnte mindre erhvervskunder, for at sikre mulighed for at give virksomhederne et mere individuelt indrettet tilbud.

Høringsparterne bemærker desuden, at reglen i direktivets artikel 102, stk. 2, medfører, at udbyderen som noget nyt også er forpligtet til at opfylde ovennævnte oplysningskrav overfor små erhvervskunder (under 50 ansatte og under EUR 10 mio. i årlig omsætning eller balance), medmindre andet aftales udtrykkeligt med erhvervskunden. De gældende regler i udbudsbekendtgørelsens § 1, stk. 4, om, at oplysningskrav mfl. som udgangspunkt gælder for alle erhvervskunder, medmindre dette fraviges i aftalen, skal derfor lempes i forbindelse med implementeringen af de nye totalharmoniserede regler, jf. direktivets artikel 101.

Høringsparterne foreslår, at grundlaget for den foreslåede regel om Energistyrelsens adgang til at dispensere fra kravene i § 4 beskrives nærmere i lovbemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 2, særligt set i lyset af, at reglerne i § 4 i vidt omfang udgør totalharmoniserede regler.

OTT-udbydere jf. telelovens §§ 4, stk. 3 og 4a, stk. 2

Høringsparterne foreslår en omskrivning af lovforslagsbemærkningerne til den foreslåede § 4, stk. 3, (side 130-131) og den foreslåede nye § 4a, stk. 2 (side 137), idet lovudkastet synes at rumme en række fejl. Høringsparterne bemærker følgende:

- Det kan angives, at bestemmelserne er nye, fordi udbydere af nummerafhængige interpersonelle kommunikationstjenester ikke er omfattet af den gældende telelov.
- De to bestemmelser er ikke som anført bemyndigelsesbestemmelser, men derimod en direkte implementering af direktivets artikel 98.
- I det tredjesidste afsnit på side 130 skal der tilføjes et "kun".
- I det andensidste afsnit på side 130 bør "samt udbydere af kommunikationsnet" slettes.
- I det sidste afsnit på side 130, som fortsætter på side 131, er det uklart, hvad der menes, herunder hvorfor "erhvervsmæssige udbydere" nævnes.

- Det næstfølgende afsnit øverst på side 131 om begrundelsen for reglen i direktivets artikel 98 forekommer mærkværdigt og synes ikke understøttet i direktivets præambel.

Forsyningspligt jf. telelovens § 14

Danmark har samlet den bedste digitale infrastruktur i hele EU. Det viser EU-Kommissionens seneste DESI-måling, der sammenligner konnektiviteten på tværs af i EU-landene. Både dækningen med mobilt bredbånd og hurtige fastnetforbindelser ligger i den absolutte europæiske top. Mere end 93 pct. af alle danske husholdninger og virksomheder kan få hurtigt bredbånd med forbindelser på minimum 100 Mbit/s download og 30 Mbit/s upload (2019-tal), og udrulningsræset er i fuldt flor.

Bestemmelserne om forsyningspligten i telelovens §§ 14-19 implementerer direktivets artikel 84-92. Høringsparterne kvitterer for, at direktivets artikel 84 om adgang til 'tilstrækkelige bredbåndsiinternetadgangstjenester' og 'talekommunikationstjenester' på et fast sted implementeres fleksibelt med den foreslåede § 14, stk. 2, med henblik på at begrænse forsyningspligten, således at brugen af forsyningspligt kun skal være den sidste udvej, og at forsyningspligt således fremover kun skal anvendes, hvis tjenesterne ikke kan sikres gennem mindre indgribende foranstaltninger.

Høringsparterne forventer med udgangspunkt i ovenstående ikke, at brugen af den foreslåede nye bestemmelse om forsyningspligt på adgang til 'tilstrækkelige bredbåndsiinternetadgangstjenester' bliver relevant i Danmark.

Høringsparterne finder det desuden væsentligt, at antallet af forsyningspligttydelser løbende bliver reduceret i forbindelse med den teknologiske udvikling og markedets levering af tilsvarende ydelser.

Teknologineutralitet i forsyningspligten jf. telelovens § 14, stk. 2

Høringsparterne anmoder om, at lovforslagsbemærkningerne til den gældende § 14, stk. 2, om at leveringen af forsyningspligttydelserne (telefoni og bredbånd) kan ske teknologineutralt, gentages i bemærkningerne til den foreslåede nye § 14, stk. 2. Høringsparterne er opmærksom på, at spørgsmålet om teknologineutralitet er behandlet overordnet i den foreslåede nye § 1, stk. 2, nr. 3. TDC, som nuværende forsyningspligtudbyder, oplever imidlertid jævnlige, at slutkunder efterspørger og kræver faste forbindelser med henvisning til TDC's forsyningspligt på "et fast sted". Det er i disse tilfælde væsentligt, at forsyningspligtudbyderen fortsat kan henvise til præcise regler og lovforarbejder om teknologineutral levering.

Høringsparterne anmoder derfor om, at nedenstående gældende tekster fra lovforslagsbemærkningerne til den gældende § 14, stk. 2, tilføjes tilsvarende i bemærkningerne til den foreslåede nye § 14, stk. 2, om forsyningspligt.

"Til stk. 2

Den foreslåede bestemmelse opregner, hvilke konkrete ydelser der er omfattet af forsyningspligten. Leveringen af forsyningspligttydelserne er teknologineutral, hvilket betyder, at forsyningspligten kan opfyldes gennem levering via forskellige teknologier. Der indgår ikke nogen specifik angivelse af, hvilken underliggende infrastruktur der skal være tale om, idet dette principielt er uvedkommende for selve leveringen af forsyningspligttydelserne. Se også nærmere herom nedenfor under bemærkningerne til de enkelte numre."

"Til stk. 2, nr. 2

Forsyningspligten vedrørende en offentlig tilgængelig taletelefonitjeneste vil som udgangspunkt omfatte traditionel taletelefoni leveret via faste net (PSTN). Forpligtelsen vil dog også kunne opfyldes ved hel eller delvis levering af telefonitjenester via radiobaserede net, herunder eventuelt via mobilnet eller ved levering af telefoni via internettet."

Høringsparterne henstiller således til, at det præciseres og tydeliggøres i lovforslaget fx på side 138, at både 'taletelefon på et fast sted' og 'tilstrækkelig bredbåndsinternetadgangstjeneste på et fast sted' kan leveres teknologineutralt fx trådløst via wi-fi-løsninger eller via radioteknologier og mobile løsninger (mobiltelefon eller via mobilt bredbånd) naturligvis forudsat, at der er mobildækning på leveringsadressen.

Det bemærkes, at tilstrækkelig udendørs mobildækning på en adresse vil kunne benyttes til opfyldelse af forsyningspligtens krav om indendørs dækning ved brug af ekstern udendørs mobilantenne, som tilsluttes en indendørs router, som vil forøge den oplevede indendørs dækning og datahastighed. Høringsparterne kan således tilslutte sig det anførte i bemærkningerne (side 147) til den foreslåede § 14, stk. 6, om, at hvis forsyningspligtudbyderen vælger at levere med en mobil løsning, omfatter forsyningspligten levering med indendørs dækning. Også i denne sammenhæng er det væsentligt, at det fremgår tydeligt af lovforslagsbemærkningerne, at forsyningspligt på såvel telefoni som bredbånd til et fast sted kan opfyldes teknologineutralt, herunder ved brug af trådløse løsninger.

Forsyningspligt på tilstrækkeligt bredbånd jf. telelovens § 14, stk. 2, nr. 2

Forslaget til § 14, stk. 2, nr. 2, giver mulighed for at indføre forsyningspligt på en tilstrækkelig bredbåndsinternetadgangstjeneste. Direktivets artikel 84, stk. 3, anviser, at den tilstrækkelige bredbåndsinternetadgangstjeneste skal være i stand til at levere den båndbredde, der er nødvendig "for mindst at understøtte det minimum af tjenester, der er fastsat i direktivets bilag V". I direktivets bilag V fremgår en række basale tjenester, så som e-mail, søgemaskiner, e-aviser, jobsøgning, netbank, mv. Høringsparterne mener, at det af lovbemærkningerne tydeligere bør fremgå, at det er direktivets bilag V, der henføres til, når der skrives 'en tilstrækkelig bredbåndsinternetadgangstjeneste'.

I direktivets artikel 84, stk. 3 og betragtning 214 (og ikke betragtning 215 som anført i lovudkastet på side 141) fremgår det desuden, at det er op til medlemsstaterne, under hensyntagen til BEREC's rapport om bedste praksis, at definere den tilstrækkelige bredbåndsinternetadgang i lyset af de nationale forhold med henblik på at muliggøre et tilstrækkeligt niveau af social inklusion og deltagelse i den digitale økonomi og det digitale samfund.

I bemærkningerne til loven fremgår det desuden, at der indføres hjemmel til at fastsætte forsyningspligt på "basalt bredbånd", mens der i den konkrete bestemmelse skrives "tilstrækkeligt bredbånd". Høringsparterne opfordrer til, at det gøres tydeligt, både i den konkrete bestemmelse og i lovbemærkningerne, at det er tale om en *tilstrækkelig internetadgangstjeneste*, der er nødvendig for at give adgang til *basale internettjenester* medfør direktivets bilag V.

Høringsparterne noterer med interesse lovudkastets gennemgang (side 140) af de downloadhastigheder, som andre EU-lande har fastlagt som niveau for en tilstrækkelig internetadgangstjeneste, som i de fleste tilfælde er 1-2 Mbit/s download. Høringsparterne er enig i, at dette niveau er tilstrækkeligt til at opfylde slutbrugernes adgang til de tjenester og internetfunktioner, som er oplyst i bilag V til direktivet, og høringsparterne bemærker, at sådanne hastigheder ofte vil kunne opnås via 3G-/UMTS-mobildækning. Høringsparterne konstaterer, at der i Danmark ifølge bredbåndskortlægningen er 98-99 pct. 3G-/UMTS-dækning for alle mobilnet og 100 pct. 3G-dækning med mindst ét mobilnet på alle adresser i Danmark.

Den kommende vurdering af behovet for forsyningspligt

Høringsparterne finder det naturligt, at overvejelser om, hvorvidt lovhjemlen til at fastsætte forsyningspligt på bredbånd skal anvendes, foretages grundigt i forbindelse med Energistyrelsens igangværende arbejde med en dækningsstrategi. Som led heri finder høringsparterne det væsentligt, at udrulningen af teleinfrastruktur og levering af tjenester til slutbrugere sker på markedsmæssige vilkår, som det tillige fremgår af

teleforliget. Det er afgørende for, at teleudbydere kan fastholde et højt investeringsniveau. Det må dog erkendes, at der vil være nogle få områder og adresser, hvor markedet ikke vil være i stand til at levere tjenester på sædvanlige markedsmæssige vilkår. Høringsparterne har stor forståelse for, at man fra politisk side har et ønske om at skubbe på udviklingen, men man bør være varsom med tiltag, der griber ind i markedet. Derfor finder høringsparterne det særligt væsentligt, at en eventuel fastsættelse af forsyningspligt for bestemte ydelser, herunder på bredbånd, vil bero på en specifik analyse af, om ydelserne leveres eller kan leveres på anden vis, herunder på markedsmæssige vilkår eller gennem andre offentlige politikredskaber (fx bredbåndspuljer eller statslige udbud). Således bør en eventuel forsyningspligt på bredbånd, jf. § 14, stk. 2, nr. 2, forstås som en sidste udvej, som det tillige fremgår af lovforslagets specifikke bemærkninger, hvor det fremgår, at *"forsyningspligt på adgang til en tilstrækkelig bredbåndsinternetadgangstjeneste vil alene skulle anvendes, hvor markedet ikke kan levere, og kun hvis mindre indgribende foranstaltninger ikke kan anvendes"* (side 142 og 144).

I forlængelse heraf finder høringsparterne det ikke hensigtsmæssigt, at forsyningspligten, værende det sidst mulige redskab, skal bære på politisk instruktion fra den relevante ressortminister i medfør af § 14, stk. 2-4, hvortil det fremgår af lovbemærkningerne (side 42), at *"det er klima-, energi-, og forsyningsministeren, der skal afklare, om indførelse af forsyningspligt er det rette værktøj, samt de nærmere vilkår for pligten"*. Høringsparterne finder det afgørende, at en uafhængig instans, foretager denne analyse og vurdering, herunder fx hvad der udgør en overkommelig pris, udpegning af forsyningspligtig operatør mv., dels fordi det anses som værende det sidst mulige redskab, og dels taget i betragtning den i lovbemærkningerne (side 142) omtalte *"risiko for konkurrenceforvridning ved at indføre forsyningspligt på bredbånd"*. På den baggrund anbefaler høringsparterne, at dette ansvar påhviler Erhvervsstyrelsen, der tillige bærer det konkurrencespecifikke sektoransvar på teleområdet.

Forsyningspligt på handicaptjenester jf. telelovens § 14, stk. 2, nr. 3

Høringsparterne anbefaler, at den foreslåede nye § 14, stk. 2, nr. 3, udgår.

Høringsparterne er opmærksomme på direktivets artikel 85, stk. 4, om foranstaltninger med henblik på at sikre tilgængelighed for personer med handicappede. Høringsparterne vurderer, at artikel 85, stk. 4, bør læses i sammenhæng med tilgængelighedsdirektivet (2019/882), som er vedtaget efterfølgende teledirektivet, og som implementeres generelt med den foreslåede nye § 4, stk. 1, nr. 6-7 i teleloven. Hvis der derudover er behov for videreførelse af de nuværende forsyningspligtige handicaptjenester eller indførelse af nye, er det høringsparternes opfattelse, at sådan forsyningspligt bør fastsættes enten med hjemmel i den foreslåede nye § 14, stk. 3, om videreførelse af de hidtidige forsyningspligtige ydelser (med sektorfinansiering) eller med hjemmel i den foreslåede nye § 14, stk. 4 om "andre ydelser" (med statsfinansiering). Derimod bør den ikke foretages med hjemmel i den foreslåede nye § 14, stk. 2, som udgør hjemmelsgrundlag for implementering af direktivets artikel 84 om eventuel forsyningspligt på bredbånd og telefoni (med sektorfinansiering).

TDC – den nuværende forsyningspligtudbyder – oplyser, at behovet for at opretholde de nuværende forsyningspligtige handicaptjenester snarest muligt bør analyseres, idet færre og færre personer anvender disse tjenester, og forbruget er faldet ganske væsentligt siden tjenesternes etablering, som for flere af tjenester ligger tilbage i 1990'erne. Samtidig findes der i dag mange tjenester på markedet, herunder flere OTT-tjenester, som i vidt omfang svarer til de nuværende forsyningspligtige handicaptjenester. De forsyningspligtige handicaptjenester omfatter i dag følgende:

- Webbaseret teksttefontjeneste for døve, mfl. (chattjeneste).
- Et døgnåbent formidlingscenter i tilknytning til den webbaserede teksttefontjeneste med telefonist, der "oversætter" fra skrift til tale (formidler også 112-kald).

- Rabat på et YouSee bredbåndsabonnement for døve, mfl. (bredbånd til prisen for et PSTN-abonnement).
- Opkald til 118 og automatisk gennemstilling til reduceret pris for blinde, mfl. (kan bruges fra alle teleselskaber med mulighed for særlig samtrafikafregning)

Dertil kommer, at det er forbundet med væsentlige omkostninger at opretholde og drive disse tjenester, som er underlagt sektorfinansiering. Henset til det væsentligt faldende forbrug og de kommercielle alternativer, vurderer høringsparterne, som udgangspunkt, at der ikke længere er grundlag for at opretholde forsyningspligten på de nuværende forsyningspligttydelser til nærmere grupper af personer med handicap. Det er desuden høringsparternes opfattelse, at eventuel fortsat forsyningspligt på disse tjenester ved den kommende udpegning af ny forsyningspligt i 2022 bør ske efter bestemmelsen i den foreslåede nye § 14, stk. 4, om statsfinansiering.

Høringsparterne ser frem til at bidrage konstruktivt til evalueringen af den samlede forsyningspligt, herunder på handicaptjenester, inden denne igen sendes i udbud i 2022.

Forsyningspligt på taletelefoni jf. telelovens § 14, stk. 2, nr. 1

Høringsparterne bemærker, at ordlyden "*elektronisk talekommunikationstjeneste på et fast sted*" bør ændres til "*talekommunikationstjeneste på et fast sted*" i den foreslåede nye § 14, stk. 2, nr. 1, således at ordlyden er i overensstemmelse med direktivets artikel 85.

Høringsparterne anmoder om, at det præciseres i bemærkningerne til den foreslåede § 14, stk. 2, nr. 1, at forsyningspligt på taletelefoni ved eventuelt kommende ny udpegning af forsyningspligtudbydere (2023 og fremefter) kun omfatter levering af abonnementer til de adresser, hvortil en udbyder normalt ikke ville tilbyde levering. Sådanne abonnementer kan passende kaldes "*forsyningspligtabonnementer*". Forsyningspligten er således efter høringsparternes opfattelse en leveringspligt, som kun bliver aktuelt, hvis der ikke findes udbydere i markedet, der ønsker at levere til adressen på almindelige markedsvilkår.

Tilsvarende kan eventuel forsyningspligt på en tilstrækkelig bredbåndsinternetadgangstjeneste også kun omfatte levering til de adresser, hvortil en udbyder normalt ikke ville tilbyde levering.

Høringsparterne anmoder om, at det omvendt præciseres i bemærkningerne til den foreslåede nye § 14, stk. 2, nr. 1, at eksisterende standardabonnementer på telefoni, som allerede er leveret af forsyningspligtudbydere forud for eventuelt kommende ny udpegning af forsyningspligtudbydere, *ikke* er omfattet af forsyningspligten, idet sådanne standardabonnementer også ville være leveret af forsyningspligtudbyderen uden at være pålagt forsyningspligt.

Det er således kun de underskudsgivende telefoni- og bredbåndsabonnementer, der ikke kan leveres på normale vilkår, der med rette kan betegnes som omfattet af forsyningspligten, også jf. direktivets bilag 7 samt EU-domstolens præjudicielle afgørelse i TDC-sagen fra 2016 om finansiering af forsyningspligten på maritime nød- og sikkerhedstjenester (C-327/15), som omtalt nedenfor.

Standardabonnementer på basal taletelefoni er omtalt i lovudkastet på side 139. Af ovennævnte grunde anmoder høringsparterne om, at teksten ændres fra "*standardabonnement*" til "*forsyningspligtabonnement*".

Underskudsfinansiering via indtægter fra standardabonnementer

Høringsparterne anmoder desuden om, at det præciseres i lovforslaget om de nye forsyningspligtregler, at ved beregning af forsyningspligtudbyderens nettoomkostninger ved forsyningspligten med henblik på under-

skudsfinansiering, jf. direktivets bilag 7, kan forsyningspligtudbyderens indtægter ved udbud af standardabonnementer på telefoni og øvrige tjenester ikke modregnes ved opgørelsen. Præciseringen kan fx ske i bemærkningerne til § 18, jf. lovudkastets § 1, nr. 11.

Det er således kun de underskudsgivende telefoni- og bredbåndsabonnementer, der skal indregnes ved opgørelsen af underskuddet ved varetagelsen af forsyningspligten, jf. EU-domstolens afgørelse i TDC-sagen fra 2016 om finansiering af forsyningspligten på maritime nød- og sikkerhedstjenester, hvor følgende fremgår (C-327/15, præjudiciel forelæggelse om beregning af omkostningerne ved forsyningspligten, præmis 72):

"[...] forsyningspligt direktivet skal fortolkes således, at det er til hinder for nationale bestemmelser, i medfør af hvilke en udpeget virksomheds nettoomkostninger ved varetagelsen af en forsyningspligt udgøres af forskellen mellem samtlige indtægter og samtlige omkostninger, der er forbundet med varetagelse af den pågældende ydelse, herunder de indtægter og omkostninger, som virksomheden også ville have haft uden at være pålagt forsyningspligt".

Kvalitetskrav til standardabonnementer jf. telelovens § 15, stk. 1, nr. 3

Høringsparterne henstiller, at den gældende § 15, stk. 1, nr. 3, ophæves.

Ifølge de gældende vilkår for TDC's varetagelse af forsyningspligt på telefoni for perioden 2017-2022 er samtlige TDC's standardabonnementer på telefoni (PSTN) omfattet af den gældende forsyningspligt. Baggrunden herfor har blandt andet været, at telemyndighederne hidtil har fundet behov for at fastsætte kvalitetskrav og modtage årlige kvalitetsindberetninger om leveringstider og fejlretningstider for TDC's PSTN-tjeneste.

Høringsparterne foreslår, at den nuværende byrdefulde og administrativt tunge ordning, hvor Energistyrelsen løbende modtager kvalitetsindberetninger om leveringstider og fejlretningstider for forsyningspligtudbyderens standardabonnementer på telefoni (PSTN), udgår med øjeblikkelig virkning, når lovforslaget træder i kraft den 21. december 2020.

Abonnementsvilkår om kompensation og sikkerhedsstillelse jf. telelovens § 15, stk. 1, nr. 1

Høringsparterne henstiller, at den gældende § 15, stk. 1, nr. 1, ophæves.

Høringsparterne finder, at de administrativt byrdefulde og helt unødvendige danske særregler om krav til indholdet af forsyningspligtudbyderens abonnementsvilkår bør udgå. Kravene omfatter pt., (1) at vilkår om sikkerhedsstillelse skal være udtømmende for forsyningspligtabonnementer, og (2) at forsyningspligtudbyderen skal yde kompensation på 300 kr. til PSTN-kunderne, hvis fejlretningstider og leveringstider, som Energistyrelsen har fastsat efter ovennævnte særlige kvalitetskrav for forsyningspligtudbyderens standardabonnementer på telefoni, ikke opfyldes.

Høringsparterne bemærker, at de særlige krav til indholdet af forsyningspligtudbyderens abonnementsvilkår synes at være i modstrid med direktivets artikel 101 om totalharmonisering, hvormed medlemsstaterne ikke må opretholde bestemmelser om beskyttelse af slutbrugere, som afviger fra artikel 102-115. Høringsparterne foreslår derfor, at kravene hertil udgår med øjeblikkelig virkning, når lovforslaget træder i kraft den 21. december 2020

Forsyningspligt på nummeroplysningstjenester jf. teleloven § 14, stk. 3

Forsyningspligten på nummeroplysning omfatter pt. følgende tjenester, jf. forsyningspligtbekendtgørelsens §§ 7 og 8:

- En landsdækkende nummeroplysningstjeneste (opkaldsbaseret/118).

- En udtømmende nummerfortegnelse (webbaseret 118-database), der indeholder samtlige numre i den danske nummerplan inkl. hemmelige numre.
- En landsdækkende nummeroplysningstjeneste til handicappede med automatisk gennemstilling til de søgte numre.

De hemmelige numre i forsyningspligtudbyderens landsdækkende nummeroplysningstjeneste indsamles alene til brug for den offentlige alarmtjeneste, politiet, retterne, kriminalforsorgen og restanceinddrivelsesmyndigheden, jf. telelovens § 31, stk. 6, til brug for de nævnte myndigheders stedbestemmelse af alarmopkald 112 fra fastnettelefoner, politimæssig efterforskning eller telefonforkyndelse.

Høringsparterne bemærker, at i det omfang der findes fuld konkurrence på webbaseret nummeroplysning, mens efterspørgslen efter opkaldsbaseret nummeroplysning er nedadgående, kan der opstå en situation, hvor forsyningspligt på nummeroplysning i den nuværende form udgår, og der alene resterer et behov for at ovennævnte myndigheder har adgang til en udtømmende nummerfortegnelse inklusive hemmelige numre.

Hvis der opretholdes en forsyningspligt på udtømmende nummerfortegnelse alene med henblik på opfyldelse af myndighedernes behov, er det høringsparternes opfattelse, at sektorfinansiering af en sådan forsyningspligt ikke er rimelig. Det er høringsparternes opfattelse, at en eventuel forsyningspligt på en udtømmende nummerfortegnelse alene til brug for myndigheder bør statsfinansieres og derfor bør fastsættes efter reglerne i den foreslåede nye § 14, stk. 4, jf. direktivets artikel 92 om supplerende obligatoriske tjenester.

Forsyningspligt på andre ydelser jf. telelovens § 14, stk. 4

Det fremgår af bemærkningerne til den foreslåede § 14, stk. 4, at der er tale om en videreførelse af telelovens § 14, stk. 3, som ifølge lovforslagsbemærkningerne til den gældende § 14, stk. 3, hidtil alene har været hjemmelsgrundlag for de nu ophævede regler om forsyningspligten på maritime nød- og sikkerhedstjenester samt for udvidelse af forsyningspligten ”i overensstemmelse med eventuelle fremtidige udvidelser af forsyningspligtdirektivet”.

I bemærkningerne til den foreslåede § 14, stk. 4, er imidlertid anført følgende afslutningsvis på side 144: ”Det foreslås med bestemmelsen, at klima-, energi- og forsyningsministeren fortsat vil have hjemmel til at indføre andre forsyningspligttydelser, således at man i Danmark vil kunne indføre forsyningspligt i overensstemmelse med internationale forpligtelser eller på baggrund af nationale behov.”

Den foreslåede nye § 14, stk. 4 indeholder dermed en åben mulighed for, at ministeren frit kan udvide området for forsyningspligt. Høringsparterne finder det særdeles betænkeligt at ændre ved det gældende udgangspunkt om, at forsyningspligten fastsættes enten ved lov eller som følge af EU-regulering.

Høringsparterne anmoder om, at tilføjelsen om ”nationale behov” enten slettes, eller at det alternativt tilføjes, at indførelse af eventuelle nye forsyningspligttydelser på baggrund af nationale behov fuldt ud vil blive statsfinansieret, jf. landsrettens afgørelse i 2018 i sagen om forsyningspligt på maritime nød- og sikkerhedstjenester.

Den foreslåede § 14, stk. 5 og 6 – krydshenvisninger

Det bemærkes, at de foreslåede § 14, stk. 5 og 6, om henholdsvis reduktion af forsyningspligttydelse og omfanget af forsyningspligttydelser mangler henvisning til den foreslåede nye § 14, stk. 3, om forlængelse af eksisterende forsyningspligttydelser (nummerfortegnelse). Det vil være hensigtsmæssigt, at der også i forhold til forsyningspligt på nummerfortegnelse og nummeroplysning findes hjemmel til fastsættelse af regler om reduktion og indhold af forsyningspligten. Fx vil der kunne opstå behov for at ophæve forsyningspligten på

opkaldsbaseret nummeroplysning, uden samtidig af ophæve forsyningspligten på selve nummerfortegnelsen.

Rettighedssubjekt j. telelovens § 14, stk. 6, nr. 4

Den foreslåede hjemmelsbestemmelse i § 14, stk. 6, nr. 4, giver mulighed for at fastsætte nærmere regler for, hvorvidt forsyningspligten skal gælde for forbrugere, mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder samt nonprofitorganisationer eller alle slutbrugere – herunder også store erhvervs kunder. I direktivets artikel 84, stk. 1, er udgangspunktet imidlertid, at eventuelt forsyningspligt på telefoni og bredbånd kun gælder for forbrugere. Derudover foreskriver direktivets artikel 84, stk. 5, at, "*Medlemsstaterne kan udvide anvendelsesområdet for denne artikel til også at omfatte slutbrugere, der er mikrovirksomheder og små og mellemstore virksomheder samt nonprofitorganisationer*". Høringsparterne anmoder på den baggrund om, at sidste led i den foreslåede § 14, stk. 6, nr. 4, slettes, idet forsyningspligt til "*alle slutbrugere*" efter høringsparternes opfattelse vil indebære en overimplementering af direktivets bestemmelse.

Herudover bemærker høringsparterne, at det ikke er proportionalt, at forsyningspligten skal gælde for fx sommerhusadresser og/eller mikro-, små og mellemstore virksomheder. Selvom dækning med digital infrastruktur til virksomheder er helt afgørende for dansk konkurrenceevne, har Danmark, som anført tidligere, en 100 pct. mobildækning, når det gælder mobiltale og datahastighed på 5/1 Mbit/s for mindst fire mobiloperatører. Tilmed eksisterer allerede i dag en lang række kommercielle tilslutningsmuligheder, som er tilgængelige for mikro-, små og mellemstore virksomheder.

Det sidste afsnit i lovudkastets bemærkninger til den foreslåede §§ 14, stk. 6, nr. 4, har følgende ordlyd: "*Ændringen skyldes, at også slutbrugere, der er mikrovirksomheder, små virksomheder samt almennyttige organisationer, bør opfattes som forbrugere og skal beskyttes på linje med disse*". Høringsparterne anmoder om, at afsnittet slettes, idet bemærkningen efter høringsparternes opfattelse hverken er korrekt eller har støtte i direktivet.

Det bemærkes, at spørgsmålet om, hvilke typer af kunder der skal være berettiget til forsyningspligttydelser for så vidt angår de eksisterende forsyningspligttydelser per 2017 er reguleret i den gældende § 16, stk. 1, som fastslår, at forsyningspligttydelser skal leveres "*til enhver, der anmoder herom*". Der bør derfor ske en konsekvensrettelse i telelovens § 16.

Retten til forsyningspligttydelser

Der findes i dag netværksudbydere, der leverer adgang til et eller flere fastnet, men ingen fastnet udbydes landsdækkende. Flere mobilnet udbydes landsdækkende – dog med enkelte "huller" i mobildækningen. Ved udstedelse af frekvenstilladelser er sikringen af dækning i mange af disse dækningshuller fordelt på de enkelte mobilnetudbydere gennem dækningsforpligtelser med henblik på, at flest mulig adresser i Danmark er dækket af mindst ét mobilnet.

Idet forsyningspligten på både 'talekommunikationstjenester' og 'tilstrækkelig bredbåndsinternetadgang' fastsættes teknologineutralt, vil adresser uden eksisterende fastnetinfrastruktur oftest blive forsynet via mobiløsninger – mobiltelefoni eller mobilt bredbånd.

Høringsparterne foreslår på den baggrund, at det afspejles i lovforslaget, at ministeren ved eventuel kommende forsyningspligt på 'talekommunikationstjenester' og 'tilstrækkelig bredbåndsinternetadgang' kan fastsætte regler eller vilkår om, at slutbrugeres anmodning om forsyningspligtabonnementer gøres betinget af, at der ikke på leveringsadressen findes adgang til hverken faste net eller mobildækning via mindst ét mobilnet. Slutkunder skal således som udgangspunkt afdække mulighederne for levering via eksisterende

net og vælge blandt de tjenesteudbydere, som aktuelt kan levere til adressen. Kun hvis ingen udbydere kan levere på adressen, vil det være relevant, at slutbrugeren kan påberåbe sig forsyningspligt.

Pligtsubjekt

Efter opsplitningen af den nuværende forsyningspligtudbyder (TDC) i et netværksselskab, der kun sælger engrosydelse (TDC Net A/S) og tjenesteselskab/kundeselskab, der udbyder tjenester til slutkunder (Nuuday A/S), findes der ikke længere udbydere i Danmark, der landsdækkende udbyder både tjenester og netadgang via faste forbindelser.

Hvis forsyningspligten mod høringsparternes anbefaling ovenfor udvides til at omfatte adresser, hvor der i forvejen findes faste net eller mobildækning, er det vigtigt at være opmærksom på, at for de primært adgangsbaserede forsyningspligtjenester, som for eksempel bredbånd, finder den væsentligste del af tjenesteudbuddet sted i engrosledet og dermed udbydes af infrastrukturselskaber.

Tjenesteudbyderen i detailledet har naturligvis også en andel i produktionen, men typisk er der tale om en mindre del af værdikæden i forhold til forsyningspligtjenesterne, og der vil typisk være et marked med stor konkurrence og et højt tjenesteudbud, når først der er etableret infrastruktur med åben adgang.

Høringsparterne skal derfor anmode om, at det præciseres i lovteksten, at forsyningspligt både kan pålægges tjeneste-/kundeselskaberne og infrastrukturselskaberne.

I denne sammenhæng bemærkes det, at det er u hensigtsmæssigt, at ikke alle netværk er åbne. Hvis forsyningspligten i en konkrete situation alene vil blive pålagt en tjenesteudbyder uden den relevante adgangsinfrastruktur, skal høringsparterne derfor anbefale, at der fastsættes bestemmelser, som forpligter netværksejer, der ejer det netværk, der aktuelt er tilsluttet – passivt eller aktivt – til en leveringsadresse, til at levere netværksydelse engros til forsyningspligtudbyderen til brug for opfyldelsen af forsyningspligten, uanset om netværksejeren og forsyningspligtselskabet på forhånd har indgået aftale om engrosadgang til netværksejers net. Derudover bør det sikres, at forsyningspligtudbyderens (detailselskabet) i en sådan situation frit kan fastsætte detailprisen for forsyningspligtabonnementet, så forsyningspligtudbyderens omkostninger til netværksejeren kan dækkes ind.

Underskudsfinansiering

Høringsparterne vurderer, at der kun er ganske få adresser i Danmark, hvor levering af 'talekommunikationstjenester' og 'tilstrækkelig bredbåndsinترنتadgang' ikke kan ske via enten faste net eller et mobilnet. Høringsparterne anbefaler, at finansieringen af levering til sådanne sjældne adresser sker ved statsfinansiering eller andre tilsvarende offentlige politikredskaber, jf. artikel 90 og bilag 7, del B i direktivet, med henblik på at en eller flere geografiske forsyningspligtudbydere enkelt kan opnå finansiering ved levering af forsyningspligtudelse, som ikke kan tilbydes på normale forretningsmæssige vilkår. En sådan model uden sektorfinansiering vil samtidig sikre, at forsyningspligt ikke bliver en adgangsbarriere for små lokale udbydere.

Til støtte for høringsparternes anbefaling henvises til præambelbetragtning 229:

”(229)

Markedet har en ledende rolle at spille for at sikre, at bredbåndsinترنتadgang med en stadigt stigende kapacitet er tilgængelig. I områder, hvor markedet ikke vil levere, forekommer andre offentlige politikredskaber til fremme af tilstrækkelig bredbåndsinترنتadgangsforbindelser i princippet mere omkostningseffektive og mindre markedsforvridende end pålæggelse af forsyningspligt, og der kunne benyttes finansielle instrumenter såsom dem, der er tilgængelige

under Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer og Connecting Europe-faciliteten, anvendelse af offentlige midler fra de europæiske struktur- og investeringsfonde, tilknytning af dækningsforpligtelser til brugsrettigheden til radiofrekvenser til støtte for udrulning af bredbåndnet i områder, der er mindre tætbefolkede, og offentlige investeringer i overensstemmelse med EU's statsstøtteregler.”

Takstvalsordninger til forbrugere med lav indkomst (den foreslåede nye § 17, stk. 4)

Høringsparterne protesterer over den foreslåede § 17, stk. 4, som efter sin ordlyd og lovforslagsbemærkningerne hertil synes at give hjemmel til at pålægge samtlige udbydere af talekommunikationstjenester og tilstrækkelige bredbåndinternetadgangstjenester at tilbyde disse tjenester til samme listepreiser overalt i Danmark. Den foreslåede bestemmelse går dermed langt videre end den bagvedliggende artikel 85, stk. 2, i direktivet.

Henset til det lave danske prisniveau for (mobil)telefoni og basale bredbåndstjenester, foreslår høringparterne, at bestemmelsen i artikel 85, stk. 2, implementeres simpelt i dansk ret gennem offentligt finansierede støtteordninger, som nævnt i artikel 85, stk. 2, 2. afsnit. Høringsparterne foreslår konkret, at artikel 85, stk. 2, implementeres simpelt ved at udforme en regel i teleloven, der kort bemyndiger ministeren til at udstede regler, der implementerer artikel 85, eller alternativt at artikel 85 gengives direkte.

Kommende evaluering af forsyningspligten

Høringsparterne ser frem til at bidrage konstruktivt til den kommende evaluering af forsyningspligten, der skal fastsætte de nærmere rammer for forsyningspligten efter 2022 i løbet af 2021, herunder hvilke tjenester der er behov for på handicap-, bredbånd- og nummerfortegnelsesområdet.

Machine-to-machine (M2M) kommunikation jf. telelovens §§ 19 og 26 a

Lovforslaget indeholder en række ændringer til de nuværende nummeradministrationsregler. Formålet med nummeradministrationsreglerne er at sikre effektiv administration og ikke mindst brug af nummerressourcer, fordi de kan være en begrænset ressource. I nummeradministrationen indgår også bestemmelser om portering af telefonnumre (MSISDN) ved skifte af teleudbyder.

Sammenfattende vurderer høringparterne, at en gradvis international harmonisering er den eneste farbare vej på M2M-områder. Danmark bør ikke gå enegang med en M2M-lovgivning baseret på vilkårlighed og diskrimination af danske udbydere i en konkurrence, der ubestrideligt er international. Erfaringen hos høringparterne er, at de virksomheder, der efterspørger M2M-løsninger udmærket forstår udfordringerne og forstår at indrette sig herefter i forbindelse med aftaleindgåelse. Eventuelle udfordringer i forbindelse med større offentlige udbud bør på tilsvarende vis også relativt enkelt kunne løses ved, at der fremover kan stilles specifikke krav til leverandører allerede i forbindelse med udbuddet af disse løsninger.

Udbud af numre til andre teletjenester end interpersonelle tjenester uden for Danmark jf. § 21

Den foreslåede tilføjelse til telelovens § 21, stk. 2, nr. 6, giver i henhold til bemærkningerne ”mulighed for at implementere teledirektivets artikel 93, stk. 4, om at udbyde nummerserier, som kan bruges til andre elektroniske kommunikationstjenester end interpersonelle kommunikationstjenester uden for Danmark i bekendtgørelse om den samlede danske nummerplan nummerbekendtgørelsen), jf. bekendtgørelse nr. 425 af 14. april 2011 med senere ændringer.”

Det fremgår videre af bemærkningerne: at ”[f]or effektivt at fremme den frie bevægelighed for varer, tjenesteydelser og personer inden for Unionen bør det være muligt at anvende visse nationale nummerressourcer

på en ekstraterritorial måde, dvs. uden for Danmark, til andre elektroniske kommunikationstjenester end interpersonelle kommunikationstjenester. Den foreslåede bestemmelse imødekommer derfor dette ved at sikre udbud af nummerserier, som kan anvendes til M2M-kommunikationstjenester uden for Danmark.”

Der er i dag ingen regulering af, hvilke nummerserier der kan anvendes til M2M uden for Danmark, hvilket efter høringsparternes opfattelse giver god mening i forhold til at fremme den frie bevægelighed for tjenester udbudt af danske operatører. Teledirektivets artikel 93, stk. 4, lægger ikke op til en indskrænkning af denne praksis, men er derimod tiltænkt som et supplement, der yderligere kan styrke en sådan praksis.

Af bemærkningerne fremgår også, at hjemlen fremover vil blive anvendt til sætte begrænsninger for anvendelse af danske numre udenfor Danmark, hvor *”bestemmelse[n] have den konsekvens, at udbydere af M2M-kommunikationstjenester, som i dag anvender danske 8-cifrede nummerserier, ikke længere vil kunne få tildelt 8-cifrede nummerserier til anvendelse af M2M-kommunikationstjenester uden for Danmark.”* Høringsparterne anser dette for overimplementering af direktivet, som i givet fald kan have vidtrækkende konsekvenser for det danske telemarked. At dømme ud fra bemærkningerne har ingen af disse konsekvenser været overvejet i forbindelse med det lovforberedende arbejde.

Når slutbrugere køber et mobilabonnement i Danmark, er der, så længe almindelige standardiseringskrav til terminaludstyret er opfyldt, som udgangspunkt ikke restriktioner på anvendelse af abonnementet til tale, sms og datakommunikation. Slutbrugeren har således meget frie rammer til at anvende abonnementet til fx P2P-kommunikation, adgang til bredbånd eller at indsætte SIM-kortet i M2M-enhed i hjemmet eller i virksomheden. I det omfang abonnementet indeholder roaming, kan slutbrugere også frit vælge at tage terminaler, inklusiv M2M-enheder, med til udlandet. I praksis betyder dette, at alle danske teleudbydere i dag udbyder M2M-kommunikationstjenester ved anvendelse af 8-cifrede nummerserier både i Danmark og uden for Danmark.

En håndhævelse af et generelt forbud mod anvendelse ottecifrede nummerserier til udbud af M2M-kommunikationstjenester uden for Danmark vil enten kræve, at udbydere fremover udelukkende anvender 12-cifrede numre til alle kunder, eller at håndhævelsen bliver baseret på overvågning af anvendelsen af terminaler, hvilket ikke er en opgave, som udbyderne har mulighed for at påtage sig, da det synes at være i klar modstrid med gældende regler om e-databeskyttelse og netneutralitet.

Høringsparterne mener desuden, at der vil være udfordringer i lande uden for Danmark i forhold til fuld funktional understøttelse af 12-cifrede numre, hvilket vil være en forudsætning for at bruge fx 37-nummerserien. Denne begrænsning kan derfor risikere at blive et konkurrencemæssigt problem for danske operatører, da de ikke vil kunne konkurrere på lige vilkår med udenlandske operatører af M2M-kommunikationstjenester uden for Danmark, som også kan bruge fx ottecifrede nummerserier.

Der er ikke på tværs af hverken EU eller resten af verden endnu sket en harmonisering af anvendelsen af 12-cifrede numre med undtagelse af databaseret kommunikation. Eksisterende M2M-løsninger er fortsat i betydelig udstrækning baseret på SMS-kommunikation, og der er ligeledes ofte behov for at en supplerende understøttelse af talebaseret kommunikation. Som eksempel herfor kan nævnes, at hvis en dansk operatør indgår en aftale med en dansk bilproducent om levering af M2M-løsning, vil der formentligt være behov for, at denne løsning kan anvendes i hele verden og ikke kun i Danmark. Der er ydermere et krav om, at alle nye biler skal være udstyret med det 112-baserede eCall-system, hvor der oprettes forbindelse til nærmeste alarmcentral via både tale- og datalink. Det er vigtigt, at man i den forbindelse kan sikre universal understøttelse, og dette udelukker i dag anvendelsen af 12-cifrede numre. Et andet eksempel kunne være en dansk producent af elevatorer til det internationale marked, hvor der tillige vil være behov for at kunne supplere

et datalink med taleadgang, når alarmen i elevatoren har været brugt. Igen vil anvendelsen af 12-cifrede numre ikke være anvendeligt til at understøtte løsningen uden for Danmark.

Høringsparterne har forståelse for behovet for at beskytte nummerressourcerne, men i praksis at afskære danske teleudbydere fra at konkurrere om levering af M2M-kommunikationsløsninger uden for Danmark ses ikke at være proportionel i forhold til problemets reelle omfang. Høringsparterne mener således ikke, at anvendelsen af de ottecifrede numre vil være specielt stor, da nummerafgiften er mange gange højere end for 12-cifrede numre. Den højere pris vil i praksis afholde udbydere fra at benytte ottecifrede numre, med mindre det er nødvendigt for at understøtte krav til funktionalitet. Dertil kommer, at mange M2M-tjenester i dag ikke benytter E.164-numre, men fx IPv6-numre eller private nummerserier.

Oplysningspligt om muligheden for trådløst skifte af M2M-udbyder og bemyndigelse til at fastsætte regler om sikring af trådløst skifte af M2M-udbyder jf. § 26 a

Høringsparterne mener, at de forslåede bestemmelser i medfør af § 26, stk. 1 og 2, sammenblander trådløst skifte af udbyder uden skifte af SIM-kort med selve nummerporteringen af abonnementsnumre i forbindelse med skifte af udbyder. Disse forhold har i realiteten intet med hinanden at gøre.

Hvis det er hensigten, at udbydere skal tilbyde trådløst skifte af abonnement uden udskiftning af SIM-kort, anbefaler høringsparterne, at bestemmelserne affattes således:

”Udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, som udbyder machine to machine-kommunikationstjenester uanset teknologi, skal til slutbrugere inden indgåelse af abonnentaftale om machine to machine-kommunikationstjenester oplyse, om de tilbyder, at slutbrugere trådløst kan skifte til anden udbyder.

Stk. 2. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester skal sikre, at slutbrugere trådløst kan foretage skifte til anden udbyder.”

”SIM” står for ”Subscriber Identity Module” og har blandt andet til formål at identificere slutbrugere overfor den af slutbrugeren valgte udbyder samt understøtte kryptering. Anvendelsen af fysiske SIM-kort har været en branchestandard i årtier og er globalt set et helt centralt element for stort set alle teleselskabers forretningsmodeller.

Såkaldte eSim-/eUICC-løsninger muliggør i princippet, at der fremover kan foretages trådløst skifte af udbydere. Det vil sige uden, at man skal i fysisk kontakt med den anvendte terminal. Dette vil på sigt kunne smidiggøre udbyderskifte - også for M2M-tjenester. Uanset at et skifte fremadrettet vil kunne foregå trådløst, vil selve skiftet dog fortsat indebære et migreringsprojekt, og at udbydere på forhånd er sammenkoblet via kompatible platforme, der understøtter samme standarder.

Anskaffelse, implementering og anvendelse af tekniske platforme er normalt beslutninger, der træffes af selskaber selv og ud fra individuelle kommercielle overvejelser. Telelovens afsnit IV om den sektorspecifikke konkurrenceregulering åbner dog op for, at udbydere kan blive pålagt forpligtelser af Erhvervsstyrelsen om blandt andet transparens eller indretning af systemer med henblik på at sikre interoperabilitet. Pålæggelsen af sådanne forpligtelser forudsætter dog, at det sker på grundlag af analyser af markeder omfattet af EU-Kommissionens henstilling om relevante produkt- og tjenestemarkeder eller på andre markeder efter eksplisit samtykke fra EU-Kommission.

Bestemmelserne i § 26 a udgør efter høringsparternes opfattelse en overimplementering af direktivet, som vil medføre en særdeles indgribende sektorspecifik konkurrenceregulering, hvor myndigheder kan pålægge

udbydere at implementere særlige eUICC-platformer med fælles standarder, hvis de ønsker at sælge M2M-kommunikationstjenester til slutbrugere. Det fremgår således direkte af bemærkningerne, at *"[m]ed det foreslåede stk. 2 vil klima, energi- og forsyningsministeren kunne fastsætte regler, som kan medføre, at udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, som udbyder M2M kommunikationstjenester, skal tilpasse deres systemer og forretning således, at disse kan tilbyde slutbrugere trådløst at medtage abonnentnumre ved skift af udbyder."*

Som beskrevet i detaljer i bemærkningerne udbyder alle danske teleudbydere formentligt i dag M2M-kommunikationstjenester til slutbrugere, som disse er defineret i bemærkningerne. Dette medfører, at alle danske teleudbydere uanset størrelse vil kunne blive forpligtet til at skaffe sig adgang til eUICC-funktionalitet, for at kunne leve op til bestemmelsen. Da det ikke er muligt på forhånd at vide, hvad en kunde vil bruge et abonnement til, vil overholdelse af § 26 a desuden medføre, at vilkår for alle kundegrupper - og uden hensyntagen til relevans - fremover skal indeholde et generelt forbehold for, at kunden ikke kan forvente at skifte udbyder – og herunder udskiftning af eksisterende fysiske SIM – trådløst.

Der lægges i lovforslaget implicit op til, at denne regulering kan implementeres i lov uden videre og dermed uden nogen form for forudgående markedsanalyse inklusiv notificering af EU-Kommissionen. Ydermere lægges der op til en implementering af disse krav i lov via reglerne om nummeradministration og nummerporteringer. Dette på trods af, at materien i sagen faktisk intet har med nummeradministration og portering af numre at gøre. Dette finder høringsparterne bekymrende.

Høringsparterne støtter tiltag, der kan forøge transparensen i markedet, samt at der i dialog med myndigheder kan skabes et fundament for indgåelse af brancheaftaler, der på sigt kan sikre mere smidige processer for skifte af teleoperatør og herunder i særdeleshed for M2M-tjenester. Men det er samtidig høringsparternes klare opfattelse, at der ikke er noget grundlag for at indføre danske særregler, som skævvrider den grænseoverskridende konkurrence, hvilket netop er et vigtigt argument for at følge allerede veletablerede processer for sektorspecifik konkurrenceregulering.

Høringsparterne finder det bekymrende, at bestemmelserne i Danmark forventes gennemført, før der er aftalt en harmonisering på europæisk plan om fælles standarder/løsninger for trådløst skifte af M2M-løsninger. Den danske enegang på området kan medføre, at en eventuel dansk udviklet løsning ikke efterfølgende harmoniserer med fælleseuropæiske løsninger.

Høringsparterne undrer sig ligeledes over, at tilsvarende bestemmelser tilsyneladende ikke skal gøre sig gældende for andre europæiske operatører, der sælger løsninger i Danmark. Markedet er i dag i høj grad blevet et globalt marked, hvor operatører i nabolandene sælger M2M-løsninger til danske kunder i direkte konkurrence med danske udbydere. Nye aktører, såsom den tyske virksomhed 1nce, vil de facto få en konkurrencemæssig fordel, hvis denne type virksomheder ikke reguleres på samme måde som danske virksomheder. Det vil således være konkurrenceforvridende, især hvis bemyndigelsen til at fastsætte regler om, at udbydere skal sikre, at slutbrugere trådløst kan skifte udbyder til brug for M2M-kommunikation gennemføres uden en harmonisering af reglerne i EU.

Brugen af udbyderbegrebet i bemærkningerne til § 26 a rykker potentielt helt grundlæggende ved den hidtidige forståelse af begrebet, som defineret i teleloven, og efterlader samtidig nogle væsentlige uafklarede spørgsmål. Det er således langt fra klart, hvad der præcist menes med *"at udbyde M2M-tjenester i Danmark henholdsvis uden for Danmark"*.

Hvis man antager, at en dansk virksomhed gennemfører et udbud over levering af en M2M-løsning til brug i de støvsugere, som virksomheden fremstiller. Støvsugerne sælges både i Danmark og i resten af verden.

Gælder forpligtelsen til at kunne gennemføre et efterfølgende trådløst udbyderskifte kun for de enheder, der på et givet tidspunkt tilfældigvis måtte befinde sig inden for Danmarks grænser, eller er det afgørende kriterie for anvendelsesområdet, at den virksomhed, som løsningen er solgt til, er dansk, hvorfor der skal sikres trådløst udbyderskifte, uanset hvor i verden støvsugerne aktuelt befinder sig? Er det afgørende for besvarelsen af disse spørgsmål, om vinderen af det aktuelle udbud fx er en dansk mobiloperatør eller om vinderen er en udenlandsk operatør, som har indgået en eller flere roamingaftaler til levering i Danmark? Og har identiteten på den operatør, der skal overtage leveringen til støvsugerproducenten betydning for forpligtelsen? Hvis formålet med loven er at sikre slutbrugerrettigheder, så kan der argumenteres for, at forpligtelsen bør gælde, uanset om det er en dansk eller en udenlandsk udbyder, der skal overtage levering af M2M-løsningen. I dette tilfælde opstår så en ny mængde af potentielle problemer, herunder at en udenlandsk vinder af et nyt udbud ikke nødvendigvis har implementeret en kompatibel løsning til udbyderskifte, og måske kan der også afhængig af nationalitet på den vindende udbyder være sikkerhedsmæssige bekymringer over at skulle dele den nødvendige netværksinformation.

Omkostninger forbundet med trådløst skifte

I forhold til det nævnte omkostningsbillede i bemærkningerne ved at gennemføre "transparensdelen" af bestemmelsen, finder høringsparterne det ikke tilstrækkeligt belyst og retvisende, hvordan en given operatør skal (?) have mulighed for at ændre kontrakter, hjemmesider, mv. for blot kr. 6.000 kr.

Høringsparterne efterlyser også, at der foretages en vurdering af omkostninger for branchen forbundet med at skulle anskaffe og indrette platforme samt systemer for at kunne gennemføre trådløst skifte.

Hvis de foreslåede regler medfører omkostninger for udbyderne, forventer høringsparterne, at tjenesterne også fordyres for slutbrugerne. Det kan derfor medføre øgede omkostninger for såvel offentlige myndigheder og private virksomheder, der anvender M2M-kommunikation.

Andre IoT-teknologier

Høringsparterne mener, at konkurrencen på M2M-/IoT-markedet er blevet meget intensiv, og det betyder også, at forretningsmodellerne, herunder abonnementsstrukturen, ændres og bliver stadig mere fordelagtige for slutbrugerne. Det skyldes blandt andet introduktionen af nye dedikerede M2M-/IoT-teknologier blandt teleoperatører og introduktionen af nye teknologier, som ikke i dag nødvendigvis drives af mobilskaber, såsom mBUS, LoRa, Sigfox, mv. Det undrer høringsparterne, at der foreslås en regel, der i praksis kun omfatter en del af markedet.

Når M2M-udbydere i dag byder på kommunikationsløsninger til fx smarte målere, så kan en lang række forskellige teknologier være i spil, såsom de ovenfor nævnte teknologier.

Nummerportering og nummeroplysningsdata jf. telelovens §§ 26-28 a og 81

Nummerportering – en måneds karensperiode jf. telelovens § 26, stk. 3

Høringsparterne har noteret den nye regel om en måneds karensperiode for telefonnumre i forbindelse med nummerportering.

Det fremgår af bemærkningerne til den nye regel (side 155), at slutbrugere kan "beholde brugsretten til et abonnementsnummer i en begrænset periode, uanset om aftalen er opsagt af slutbrugerens udbyder eller af slutbruger selv". Det er høringsparternes opfattelse, at den bagvedliggende regel i direktivets artikel 106, stk. 3, alene omfatter situationen, hvor slutbrugeren selv opsiger sin aftale, jf. ordlyden af artikel 106, stk. 3: "Når en slutbruger opsiger en aftale [...]". Høringsparterne ønsker ikke, at reglen udvides til den situation, hvor

udbyderen opsiger aftalen, hvilket typisk kun sker i forbindelse med misligholdelse. Høringsparterne anmoder derfor om, at nævnte sætning i lovforslagsbemærkningerne udgår, idet tilføjjelsen udgør en overimplementering af totalharmoniserede regler.

For så vidt angår selve formuleringen i § 26, stk. 3, slutter bestemmelsen af med, at rettigheden gælder *"med mindre slutbrugeren har givet afkald på denne ret"*. Høringsparterne savner klarhed om, hvorledes en aftale om afkald i praksis kan komme i stand. Er det noget, der aftales i forbindelse med selve indgåelsen af abonnentaftalen, eller noget der aftales i forbindelse med selve opsigelsen?

Nummerportering – genaktivering af nummer hos afgivende udbyders jf. telelovens § 27, stk. 3

Den foreslåede § 27, stk. 3, om afgivende udbyders genaktivering i forbindelse med fejl i nummerporterings-skipfeprocessen implementerer direktivets artikel 106, stk. 5, 3.-5. sætning.

Det følger af sammenligningstabellen i direktivets bilag 13, at artikel 106, stk. 5, er en videreførelse af forsyningspligtdirektivets artikel 30, stk. 4.

Høringsparterne anbefaler, at den gældende § 27, stk. 1-2, samtidig ændres til en mere tekstnær implementering af direktivets artikel 106, stk. 5, 1.-2. sætning, end den gældende § 27, stk. 1-2. Høringsparterne bemærker hertil, at § 27 således har udgjort implementeringen af forsyningspligtdirektivets artikel 30, stk. 4, som nu videreføres med visse præciseringer i direktivets artikel 106, stk. 5. Den gældende § 27, stk. 1-2, om portering af numre, *"senest ved udgangen af næstfølgende arbejdsdag efter at anmodningen er kommet frem til den afgivende udbyder"*, synes således efter sin ordlyd at udgøre en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. direktivets artikel 101.

Den foreslåede nye § 27, stk. 3, forpligter den afgivende operatør til at genaktivere nummeret i tilfælde af fejl i porteringen, der gør tjenesten utilgængelig i mere end én arbejdsdag og på samme vilkår som hidtil. Høringsparterne bemærker hertil, at genaktivering vil udløse en betalingsforpligtelse for slutbrugeren, der i udgangspunktet ikke er aftalt med slutbrugeren, idet abonnementsaftalen mellem slutbrugeren og den afgivende udbyder er opsagt per skiftedatoen, og dette er ordrebekræftet i forbindelse med slutbrugers bestilling af skiftet. Høringsparterne vurderer, at den nye regel nødvendiggør, at vilkår og priser i forbindelse med en eventuel genaktivering er aftalt med kunden på forhånd.

Høringsparterne kan oplyse, at genaktivering af nummeret hos den afgivende udbyder allerede understøttes af processer i branchens nummerporteringsbranchesamarbejde. Disse processer kan suppleres af vilkår hos de enkelte udbydere, der understøtter ovennævnte betalingsforpligtelse for slutkunden i forbindelse med genaktivering af nummer og dermed sikre, at aftalegrundlaget for afgivende udbyders fortsatte opkrævning af betaling af abonnements- og forbrugsafgifter i tilfælde af eventuel genaktivering er på plads. Sådanne vilkår om fortsat betaling i forbindelse med eventuel genaktivering kan fx aftales allerede ved den oprindelige aftaleindgåelse mellem slutkunden og den (senere) afgivende udbyder. Høringsparterne forudsætter i den forbindelse, at den afgivende udbyder ikke er forpligtet til at genaktivere nummeret, hvis nummerporteringen er sket i forbindelse med en restanceopsigelse (dårlige betalere). Høringsparterne anmoder om, at sidstnævnte forudsætning præciseres i lovforslagsbemærkningerne.

Høringsparterne anmoder om, at det nævnes i lovbemærkningerne til den nye § 27, stk. 3, at den afgivende udbyders tilrådighedsstillelse af tjenesten *"på samme vilkår og betingelser"*, jf. ordlyden i direktivets artikel 106, stk. 5, blandt andet indebærer, at kundens betalingsforpligtelse fortsætter, indtil skiftet/porteringen er sket, samt at slutbrugeren opfylder sin betalingsforpligtelsen for den eventuelt resterende bindingsperiode og under et opsigelsesvarsel (frikøb), selv hvis kunden ønsker at portere på en dato, der ligger inden udløbet

af opsigelses- eller bindingsperioden hos den afgivende udbyder. En sådan præcisering vil være i fuld overensstemmelse med almindelig dansk ret og vil svare til bemærkningerne til den gældende regel i § 27, stk. 1-2.

Nummerportering – skifte- og porteringsproces og automatisk ophør jf. telelovens § 28 a

Den foreslåede nye § 28 a om processen i forbindelse med udbyderskift med nummerportering, herunder forsinkelse og misbrug, implementerer direktivets artikel 106, stk. 6, 1. afsnit. Reglerne om kompensation til slutkunden i tilfælde af sådan forsinkelse eller fejl findes i den gældende § 27, stk. 3. Idet alle øvrige regler om skifte- og porteringsprocesser i forbindelse med udbyderskift med nummerportering er samlet i telelovens § 27, bemærker høringsparterne, at det bør overvejes at tilføje den foreslåede nye § 28 a som et nyt stk. 4 til telelovens § 27, med henblik på at skabe et samlet overblik over reglerne, der knytter sig til udbyderskift med nummerportering.

Det fremgår af andet sætning, sidste led, i den foreslåede nye § 28 a, at *"udbydere må ikke portere numre eller skifte udbyder uden slutbrugernes udtrykkelige samtykke"*. Høringsparterne foreslår, at det i tilknytning hertil nævnes i lovforslagsbemærkningerne til den foreslåede nye § 28 a, at det er den nuværende praksis i telebranchen, at den modtagende udbyder indhenter opsigelsesfuldmagt fra slutbrugeren, hvormed slutbrugeren bemyndiger modtagende udbyder til på slutbrugers vegne at opsiges slutbrugers abonnementsaftale med afgivende udbyder med henblik på udbyderskift og nummerportering til modtagende udbyder.

Det fremgår af sidste sætning i den foreslåede nye § 28 a, at *"Slutbrugers abonnementsaftaler med den afgivende udbyder ophører automatisk efter afslutningen af skiftet af udbyder"*. Høringsparterne mener, at det bør præciseres, at selvom den afgivende udbyder er forpligtet til at lade aftalen med den tidligere kunde ophøre, skal kunden stadig opfylde sin betalingsforpligtelse i henhold til den ophørte aftale, fx hvis udportering foretages inden udløb af bindingsperiode. Høringsparterne anmoder derfor om, at det nævnes i bemærkningerne til den foreslåede nye § 28 a, at hvis kunden har valgt at skifte eller portere på en dato, der ligger inden udløbet af opsigelses- eller bindingsperioden hos afgivende udbyder, skal slutbrugeren i forbindelse med ophøret af abonnementsaftalen med den afgivende udbyder betale for eventuel resterende bindingsperiode og opsigelsesperiode (frikøb). En sådan præcisering vil være i fuld overensstemmelse med almindelig dansk ret, og vil svare til bemærkningerne til den gældende regel i § 27, stk. 1-2.

Nummerportering – sanktioner ved misbrug af skifte- og porteringsproces jf. telelovens § 81, stk. 1, nr. 2

Den foreslåede nye § 81, stk. 1, nr. 2, om bødestraf implementerer direktivets artikel 106, stk. 7.

Det bemærkes, at bemærkningerne (side 305) til den foreslåede § 81, stk. 1, nr. 2, synes at udgøre en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. direktivets artikel 101. Artikel 106, stk. 7, og de tilhørende præambelbetragtninger (281) forholder sig således alene til, at sanktionen skal være *"passende"*, men ikke, som det fremgår i forhold til flere andre sanktionsbestemmelser i direktivet, i hvor høj grad sanktioner skal have en afskrækkende virkning eller vurderes i forhold til fortjeneste:

"... Bødeniveauet skal virke præventivt og sikre, at sanktionerne står mål med den mulige fortjeneste ved at overtræde forpligtelser pålagt i medfør af den foreslåede bestemmelse."

Nummeroplysningsdata jf. telelovens § 31, stk. 3

De gældende regler i dansk ret giver alle og enhver ret til at købe nummeroplysningsdata hos teleudbyderne. Formålet med den foreslåede ændring af § 31, stk. 3, er at afgrænse kredsen af berettigede datakøbere.

Høringsparterne foreslår, at formålet med den foreslåede ændring af § 31, stk. 3, løses med en mere tekstnær implementering af direktivets artikel 112, stk. 1, som i den engelske version har følgende ordlyd:

“1. Member States shall ensure that all providers of number-based interpersonal communications services which attribute numbers from a numbering plan meet all reasonable requests to make available, for the purposes of the provision of publicly available directory enquiry services and directories, the relevant information in an agreed format, on terms which are fair, objective, cost oriented and non-discriminatory.”

Efter den engelske tekst, synes kredsene af berettigede datakøbere at være udbydere af nummeroplysnings-tjenester. Set i dette lys, synes den foreslåede ændring af telelovens § 31, stk. 3, at give hjemmel til en overimplementering af totalharmoniserede regler, jf. direktivets artikel 101.

Høringsparterne foreslår på den baggrund, at det fastslås direkte i telelovens § 31 eller i de tilhørende bemærkninger, hvem der er berettiget til at købe nummeroplysningsdata, herunder udbydere af nummeroplysnings-tjenester (som alene må anvende de købte nummeroplysningsdata til nummeroplysnings-tjenesteformål) samt de offentlige myndigheder nævnt i § 31, stk. 6.

Det offentlige rolle jf. telelovens §§ 60 a – 60 f

Det offentlige har med nye bestemmelser i telelovens §§ 60 a – 60 f fået klart beskrevet deres rolle i markedet for udrulningen af den digitale infrastruktur, hvilket høringsparterne hilser velkommen. Udformningen af enkelte bestemmelser har dog visse uhensigtsmæssigheder.

Offentlige myndigheders udlejning af arealer mv. jf. § 60 a

Høringsparterne er enige i, at der er behov for klare og forudsigelige rammer, blandt andet når det kommer til opsætning af mobilantenner, da det er en central og omkostningstung barriere i udrulningen af digital infrastruktur. Høringsparterne er desuden enige i, at offentlige myndigheder skal indgå aftaler på markedsvilkår, når det kommer til udlejning af arealer til digital infrastruktur.

I bemærkningerne til loven fremgår det desuden, at med ”offentlig myndighed” menes almindelige offentlige myndigheder, herunder kommuner, regioner og statslige myndigheder (styrelser og direktorater). I lovens specifikke bemærkninger fremgår det desuden, at det omfatter alle offentlige myndigheder. Høringsparterne finder det afgørende, at også offentligt ejede selskaber indbefattes i denne definition, da omtrent 15 pct. af branchens antennepositioner forefindes hos sådanne udlejere og således udgør en væsentlig andel af branchens driftsomkostninger.

Det er ligeledes i bemærkningerne til loven præciseret, at lovforslaget ikke tilsigter at regulere allerede indgåede lejeaftaler på offentlig ejendom. Lovforslaget sigter alene på at omfatte fremtidige positioner og dermed ikke de eksisterende aftaler på nuværende positioner. Høringsparterne er bekymret for, at såfremt eksisterende aftaler på nuværende positioner ikke omfattes, fastholdes barrierer for den digitale udvikling i Danmark, hvilket strider imod intentionen i teleforliget. Høringsparterne foreslår således, at den foreslåede bestemmelse ligeledes omfatter eksisterende lejemaal på det tidspunkt, hvor det er muligt for parterne at genforhandle disse, fx bør en genforhandling tage udgangspunkt i den af Energistyrelsen reviderede vejledning og/eller udmøntede lovhjemmel herom, når en uopsigelighedsperiode udløber.

Høringsparterne har aktivt deltaget i Energistyrelsens arbejdsgruppe om markedsleje, som blev påbegyndt i marts 2019, med det formål at bidrage med praktisk viden og input til en opdateret vejledning om markedsleje ved udlejning af arealer til brug for digital infrastruktur. Høringsparterne sætter pris på Energistyrelsens

store indsats for at bringe alle parter sammen med henblik på dybdegående drøftelser om de mulige beregningsmodeller.

Det har desværre ikke vist sig muligt at udvikle én model, som alle parter kan tilslutte sig. Det er vores opfattelse, at arbejdet med opdateringen af vejledningen ikke vil være tilstrækkeligt til at sikre ensartede, klare og forudsigelige rammer blandt både de kommunale, regionale og statslige udlejere af arealer til brug for digital infrastruktur. Dertil kommer, at der er risiko for, at vejledningen ikke vil blive anvendt af myndighederne, da myndighederne ikke er forpligtede til at følge vejledningen.

Energistyrelsen har dog med tiltaget om oprettelse af tilsyn søgt at sikre, at aftaler om udlejning af arealer til digital telekommunikation sker på markedsvilkår jf. § 1. Høringsparterne hilser tiltaget velkommen. Samtidig ser høringsparterne gerne, at tilsynet med kommuner og regioner, som i dag varetages af Ankestyrelsen, ligeledes varetages af Energistyrelsen for at sikre ensartethed i tilsynet. Såfremt dette ikke bliver tilfældet, opfordrer høringsparterne til, at de respektive styrelser sikrer udveksling af information og praksis imellem sig.

Høringsparterne ser dog en udfordring i, at staten samtidig skal følge budgetvejledningen, hvis formål er at opnå det bedst mulige økonomiske resultat. Høringsparterne foreslår derfor, at Energistyrelsen et år efter ikrafttrædelse foretager en evaluering af det foretagne tilsyn og dets effekt på markedsvilkårene for udleje af arealer til digital infrastruktur.

Såfremt evalueringen viser, at vejledningen ikke i tilstrækkelig grad skaber en mere klar, ensartet og gennemsigtig praksis, og at offentlige institutioner og myndigheder ikke har fokus på betydningen af en rimelig masteleje i forhold til målet om god mobildækning, støtter høringsparterne forslaget om en hjemmel i telelovens §§ 60 a, stk. 3, hvormed der kan fastsættes nærmere regler for offentlige myndigheders metoder til fastsættelse af markedsvilkår på.

Endeligt støttes det, at eventuel regulering af området tager udgangspunkt i metoderne fra vejledningen, som det fremgår af bemærkningerne til loven. Generelt bør hjemlen dog sammenlignes med hjemlen i masteloven om at sikre, at betaling til ejere af master, bygninger m.v. i forbindelse med aftaler eller påbud om fælles udnyttelse eller adgang til opsætning af antennesystemer som minimum omfatter beløb svarende til fuld erstatning for de herved gennemførte indskrænkninger i adgangen til at råde over egne aktiver. Det generelle sigte er imidlertid en betaling for effektiv samfundsmæssig udnyttelse af offentlige grunde og bygninger, der rækker videre end fuld erstatning for de opståede tab, herunder for midlertidigt eller permanent forringet værdi af det pågældende formuegode mv., og omfatter en egentlig betaling for løbende driftsomkostninger, eventuelt afholdte investeringsomkostninger mv., mellem de involverede parter.

Offentlige myndigheder og institutioners mulighed for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed for offentligheden jf. §§ 60 b og 60 c

Overskriften for det nye kapitel 21 b foreslås ændret til "*Offentlige myndigheder og institutioners mulighed for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed for offentligheden*", hvor overskriften i gældende lov er "*Offentlige myndigheder og institutioners adgang til etablering af wi-fi-hotspots*". Høringsparterne anerkender begrundelsen om, at formuleringen skal fremstå teknologineutral, men samtidig finder høringsparterne det bekymrende, at kapitlets foreslåede overskrift er tvetydig, idet den kunne indikere, at offentlige myndigheder og institutioner gives en generel mulighed for at tilbyde trådløst internet til offentligheden, hvilket ikke bør tillades af hensyn til den markedsbaserede udrulning. Det er væsentligt at gøre det tydeligt, at offentlige myndigheder og institutioners mulighed for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed for offentligheden fx ikke omfatter at etablere kommunale IoT-netværk. En sådan uddybning bør tilføjes i

lovbemærkningernes definitionen af "et radiobaseret lokalnet", der i forvejen udspecificerer, at det trådløse adgangssystem sender med lav effekt og rækkevidde. Denne definition bør enten indgå i bemærkninger til ændringen af overskriften eller henvises til herfra.

Reglerne i de foreslåede § 60 b og c giver offentlige myndigheder og institutioner tre forskellige muligheder for at stille trådløs internetadgang til rådighed i konkurrence med en bred gruppe af private udbydere, som caféer, butikker, teleudbydere mv. Høringsparterne opfordrer til, at begrænsningerne i disse muligheder ensrettes, så private investeringer fortrænges i mindst muligt omfang. Det gælder afgrænsning af området, hvor tjenesten tilbydes offentligheden, at der ikke må etableres større sammenhængende netværk, tidsbegrænsning af adgangen, et eventuelt loft for dataforbrug, samt at ydelsen skal købes og drives af en privat udbyder. Disse elementer gennemgås nærmere nedenfor.

Høringsparterne foreslår endvidere, at der sikres overblik over, hvor trådløs adgang til internettet stilles til rådighed for offentligheden af offentlige myndigheder og institutioner, herunder hvilket lovgivningsgrundlag, der relaterer sig til den konkrete dækning. Det vil give de bedste muligheder for at konstatere, hvilken dækning offentlige myndigheder bidrager med og dermed kunne følge op på udviklingen i brugen af de foreslåede regler. I forhold til kablede teknologier, fast trådløst og mobilt bredbånd sker der i forvejen en omfattende og detaljeret kortlægning. En lignende kortlægning af dækningen med trådløst bredbånd fra offentlige myndigheder og institutioner bør indgå i dette overblik over dækningen.

Det fremgår af § 60 b, stk. 1, at offentlige myndigheder og institutioner får mulighed for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed for offentligheden på "lokaliteter", som i lovbemærkningerne blandt andet afgrænses til en matrikel med eller uden bygning, som den offentlige myndighed eller institution måtte råde over. Høringsparterne mener, at det bør fastslås, at sådanne matrikler ikke forstås i vidt omfang, såsom store pladser, torve, parkeringsanlæg, parker, mv. Således giver det heller ikke mening efter høringsparternes opfattelse at inkludere matrikler uden etablerede bygninger, som det også fremgår af lovens bemærkninger. Dette skal ses i sammenhæng til § 60 c, stk. 3, om at der ikke må skabes et sammenhængende netværk i et større område. I Danmark findes der fx mange offentligt tilgængelige haver og parker, som tillige indbefattes af mulige 'lokaliteter', hvor offentlige myndigheder og institutioner kan etablere sådanne netværk, enten hvis de ligger i tilknytning til lokaliteten medfør § 60 b, eller hvis de er målrettet international turisme i medfør af § 60 c. Høringsparterne finder det hensigtsmæssigt at indskrænke definition af 'lokaliteter' yderligere. En offentlig tilgængelig have eller park kan godt ligge tæt på fx et rådhus, hvor alene nogle få arealmeter vil karakteriseres som værende "tæt på" rådhuset, mens størstedelen af haven eller parken er placeret noget længere væk fra rådhuset. Høringsparterne vurderer, at det kunne give god mening at fastlægge fx maksimalstørrelser på tilknyttede områder for en lokalitet. Det kunne fx afgrænses til inden for fx 30-50 meter for bygningen, som den offentlige myndighed eller institution råder over.

Høringsparterne har forståelse for brugervenligheden af den foreslåede bestemmelse i § 60 b, stk. 2, der blandt andet skal medvirke til at sikre, at offentlige myndigheder og institutioner kan skabe et fælles net af radiobaserede lokalnet, uden at slutbrugeren skal logge ind på et nyt net. Høringsparterne gentager dog vigtigheden af, at et sådan fælles net ikke giver mulighed for at skabe et sammenhængende netværk i et større område. Denne begrænsning bør således også gøres gældende for § 60 b, som tilfældet også er i dag.

Høringsparterne anerkender hjemmelsbestemmelsen i § 60 b, stk. 3, til at fastsætte nærmere regler om begrænsninger i den trådløse adgang. Høringsparterne finder dog, at man allerede nu med inspiration fra begrænsninger i § 60 b, stk. 5, burde tidsbegrænse adgangen og eventuelt sætte et loft for dataforbrug. Så-

danne begrænsninger vil være med til at sikre, at offentlige myndigheder og institutioner kun i meget begrænset omfang driver erhvervsvirksomhed i konkurrence med udbydere af elektroniske kommunikations-tjenester.

Høringsparterne finder ligeledes, at kravet i § 60 c, stk. 4, om, at ydelsen skal købes og drives af en privat udbyder af elektroniske kommunikationsnet- og tjenester, tilsvarende bør gælde for offentlige myndigheder og institutioner, som får mulighed for at stille en trådløs adgang til internettet til rådighed for offentligheden i medfør af § 60 b, som tilfældet også er i dag. Dette især henset til, at § 60 b i lovbemærkningerne beskrives som den primære bestemmelse for etablering af trådløse adgangspunkter, som offentlige myndigheder og institutioner først og fremmest bør forholde sig til.

Kommuners mulighed for at yde tilskud til etableringen af elektroniske kommunikationsnet jf. §§ 60 d-e

Høringsparterne gentager sin støtte fra høringen i august 2018 vedrørende indførslen af bestemmelserne i §§ 60 d og 60 e, der fastlægger og afgrænser kommuners mulighed for at støtte udrulning af digital infrastruktur.

Høringsparterne finder det væsentligt, at udrulningen af teleinfrastruktur og levering af tjenester til slutbrugere fortsat sker på markedsmæssige vilkår, som det tillige fremgår af Teleforliget fra 2018. Det er afgørende for, at teleudbydere kan fastholde et højt niveau af investeringer. Investeringerne stiger hastigt i hele branchen. Fra 2018-2019 steg det samlede investeringsniveau med over 1,6 mia. kr., svarende til en investeringsvækst på 23 pct. Således bør det også gentages, at offentlige initiativer ikke må kollideres med private investeringer.

Det må dog erkendes, at der vil være nogle få områder og adresser, hvor markedet ikke vil være i stand til at levere tjenester på sædvanlige markedsmæssige vilkår. I sådanne tilfælde kan det være relevant at se på, om der med offentlig støtte kan skabes en situation, der sikrer slutbrugere på sådanne adresser en fornuftig leverance. Høringsparterne mener dog ikke, at yderligere tilskudsmodeller på nuværende tidspunkt er nødvendige, hvor investeringslysten i markedet er på sit højeste niveau nogensinde. Hvis en eller flere tilskudsmodeller måtte træde i kraft fx allerede i 2021, indebærer den eller de tilskudsmodeller en væsentlig risiko for ulovlig eller unødvendig statsstøtte - uanfægtet bredbåndsselskabernes indberetninger til Energistyrelsen. Det har vist sig umuligt at afspejle de reelle kommercielle planer for udrulning i et område i kortlægningen, idet kortlægningen kun tager højde for konkrete udrulningsplaner. Afsøgning af tilslutningen til udrulning i et område eller generelle planer om dækning af en vis procentandel af et område anses ikke for tilstrækkeligt konkrete til at udelukke statsstøtte. Dermed er der en væsentlig risiko for fortrængning af private investeringer. Det understreges i den forbindelse, at man fra myndighedsside ikke er forpligtet til at anvende EU's dokumentationskrav for konkrete udrulningsplaner. Det er muligt at udelukke muligheden for statsstøtte i endnu højere grad, end EU's retningslinjer lægger op til.

Høringsparterne støtter, som det fremgår af lovbemærkningerne, at Energistyrelsen på forhånd kortlægger og afgrænser hvilke adresser, der konkret vil kunne modtage støtte fra den eller de godkendte tilskudsordninger. Dette bør være en national opgave, for at sikre ensartethed på tværs af landet. En lignende kortlægning anvendes allerede til bredbåndspuljen, som administreres af Energistyrelsen. Høringsparterne finder det afgørende, at selv samme kortlægning såvel som 'definitionen af en tilskudsberettiget adresse' anvendes, herunder hastighedsgrænser, så den følger allerede kendte praksisser for at undgå uklarhed og uoverensstemmelser.

Endelig bør det i det kommende arbejde med at definere en eller flere tilskudsordninger holdes for øje, at udrulningshastigheden hos alle netværksoperatører er fuldt afhængige af kapaciteten hos entreprenørerne,

som i dag er stærkt begrænset. Såfremt en af tilskudsordningerne også åbner op for muligheden for at kunne yde støtte til udrulning til sommerhusområder, kan dette presse markedet yderligere, hvis der ikke fares med lempe. Derfor bør det overvejes nøje, om sommerhusområder skal "komme foran i køen" i branchens udrulningsplaner - også foran tusinder af helårsboliger, der endnu ikke har adgang til højhastighedsbredbånd, hvilket uomtvisteligt vil være konsekvensen. Selvom bredbåndsudbuddet på sommerhusadresser er vigtige for såvel turismebranchen som for udbredelsen af hjemmearbejdspladser, bør der være fokus på, at offentlige tilskud målrettes de mest trængte helårsadresser først og dernæst sommerhusadresser.

Høringsparterne støtter endvidere, at Energistyrelsen jf. § 60 c fører tilsyn med overholdelsen af de regler, som fastsættes i medfør af § 60 d, stk. 2. Høringsparterne ser desuden positivt på lovbemærkningerne til ovenfor nævnte bestemmelse, der udpensler, at Energistyrelsen fører tilsyn med, at kommuner alene inkluderer støtteberettigede adresser i et projekt, at der sikres åben engrosadgang og ikke gives støtte til en adresse, som ellers havde til udsigt at blive dækket på markedsmæssige vilkår.

I bemærkningerne til den foreslåede § 60 d, stk. 2, lægges der op til, at Energistyrelsen kan stille som betingelse for gennemførelse af et projekt, at kommunen på forhånd giver styrelsen oplysninger om projektet for at kunne rette op på eventuelle uoverensstemmelser på forhånd. Høringsparterne anser det for afgørende – særligt i de første år efter udarbejdelse og implementeringen af tilskudsmodellerne – at denne udmøntning gennemføres, således at der er størst mulig sikkerhed for, at støtte ikke tildeles eller udbetales uretmæssigt.

Af den foreslåede § 60 d fremgår det, at støtte kan gives til etablering af elektroniske kommunikationsnet. I lyset af den foreslåede § 60 f, som vedrører tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur på markedsvilkår, foreslår høringsparterne, at det specifikt angives i bestemmelsen eller bemærkningerne, at statsstøtte til passiv infrastruktur er omfattet af § 60 d og dermed kan indgå i tilskudsmodeller, som søges godkendt af EU-Kommissionen. I modsat fald vil man kunne slutte modsætningsvist, at passiv infrastruktur alene kan stilles til rådighed på markedsvilkår, men at det ikke vil være muligt for en kommune fx at støtte etablering af en mast til etablering af mobilantennener i et område, hvor der ikke er kommercielt grundlag for udbygning af mobildækningen.

Kommuners tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur til brug for elektroniske kommunikationsnet jf. § 60 f

Høringsparterne ser positivt på, at der med den foreslåede bestemmelse i medfør af § 60 f ikke tåntænkes nogle ændringer i kommunernes mulighed for at stille passiv infrastruktur til rådighed i forhold til den mulighed, de har i dag jf. erhvervsfremmeloven. Desuden støtter høringsparterne, at hjemlen til, at kommuner kan stille passiv infrastruktur til rådighed, flyttes fra erhvervsfremmeloven til teleloven, da det giver mere gennemsigtighed og juridisk klarhed.

I lovens bemærkninger defineres 'passiv infrastruktur' mere snævert end Erhvervsstyrelsens Vejledning fra 2014 om udrulning af bredbånd, hvor også "antennepositioner og bygninger" er inkluderet. For at sikre kongruens med flere af de foreslåede ændringer i såvel masteloven, i planloven som i teleloven om et mere lempeligt tilladelsesregime til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, anbefaler høringsparterne, at der i ovenfor nævnte bestemmelsen tillige henvises til mastelovens § 1, stk. 4, nr. 3 og 4, der beskriver offentlige myndigheders tilrådighedsstillende af gadeinventar og fysisk infrastruktur til brug for etablering af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde.

Høringsparterne støtter, at det vil være en forudsætning, at tilrådighedsstillelsen af den passive infrastruktur sker på markedsvilkår, således at der ikke sker en negativ markedsforvridning. Dog anbefaler høringsparterne, at det i lovbemærkningerne eller efterfølgende vejledning beskrives den reelle praksis. Eksempelvis

stilles nedlagte tomrør som oftest til rådighed for teleselskaberne efter 'gæsteprincippet' med hjemmel i vejlovens § 77 og privatvejslovens § 70 i forbindelse med ledningers placering under jorden. Når gæsteprincippet gælder mellem parterne, skal ejeren af den aktive infrastruktur som "gæst" på arealet betale omkostningerne forbundet med en eventuel flytning, også selvom flytningen skyldes arealejerens ændrede brug af arealet. Vejloven åbner således op for, at man på "gæsteprincippet" kan lægge fx teleledninger ned i jorden – uden vederlag – men med tilladelse.

Domstols- og Vejdirektoratets praksis har underbygget, at det trafikudstyr, der omfattes af vejformål, er udvidet gennem tiderne og fortolkes bredt. Dette er nøje gennemgået i en vejledning fra Ledningsejerforum fra november 2008². Her nævnes det at angå: vejtafler, vejbelysning, autoværn, støjskærme, faunapassager, vejtræer mm. Men det kan også omfatte trafiksignalanlæg, busstandere og buslæskure, cykelstativer, bycykelstativer og lignende, idet alle anlægges af trafikale årsager. Vejbelysning kan omfatte både gadelys på master og i wire og andre måder at sikre god vejbelysning på.

Høringsparterne anser således gæsteprincippet for relevant i forbindelse med udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Gæsteprincippet kan gælde både under jorden og over jorden. I vejlovens § 77 angives det, at arbejdet på ledninger i og over offentlige veje og stier omfattes.

Høringsparterne anbefaler på den baggrund, at en lignende hjemmel implementeres i enten teleloven eller masteloven for at sikre juridisk klarhed om, at gæsteprincippet tillige kan anvendes i forbindelse med opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på 'gadeinventar' og 'fysisk infrastruktur' i medfør af foreslåede ændringer i masteloven. Som eksempel på brug af gæsteprincippet for udstyr over jorden henvises til Frederiksberg Kommune, som har tilladt, at Frederiksberg Forsyning har sat wi-fi-udstyr op i gadebelysningen ud fra gæsteprincippet.

Endelig foreslår høringsparterne, at kravet om et erhvervsfremmeformål med tilrådgivningsstillelsen udgår. Som tidligere nævnt, findes der gode muligheder for at sikre danske virksomheder adgang til digital infrastruktur, hvilket er helt afgørende for Danmarks konkurrenceevne. Der er derfor ikke behov for en særlig adgang til erhvervsformål. Det er i øvrigt et væsentligt hensyn, at kommuners tilrådgivningsstillelse ikke fortrænger private investeringer og stilles bredt til rådighed. Hvor disse hensyn er opfyldt, jf. ovenfor, ses der ikke at være grund til at videreføre formålet, som herudover er en upræcis henvisning til erhvervsfremmeformål, som blot vil give anledning til fortolkningstvivel, og som ikke ses at have sammenhæng med teleloven, som den fremover foreslås at være en del af.

Alarmkommunikation, beredskabstjenester, jf. telelovens §§ 2 og 61

Udvidelse af alarmkommunikationstjenester §§ 2 og 61, stk. 1, nr. 1-3

Med tilføjelserne til definitionsbestemmelserne i telelovens § 2 nr. 21, 22, 23 og 24 samt udvidelsen af § 61, stk. 1, åbnes der op for, at alarmkommunikation kan foretages med andre tjenester end taleopkald. Høringsparterne støtter op om, at loven fremtidssikres således, at slutbrugerne får mulighed for at kontakte alarmcentralerne på nye måder, i takt med at der kommer nye tjenester til markedet, som kan understøttes af teleudbydere.

Yderligere støtter høringsparterne op om, at det i lovbemærkningerne (side 106 og 283-284) fremgår, at myndighederne forud for udmøntningen af hjemmelsbestemmelsen og fastlæggelsen af, hvilke nye former

² <http://dansk-ledningsejerforum.dk/g%C3%A6steprincip/vejledning/fortolkning.aspx>

for alarmkommunikation, som teleudbydere skal kunne understøtte, skal foretage en vurdering af de potentielle omkostninger, som anvendelsen af nye tjenester vil kunne medføre.

Bemærkningerne giver dog anledning til tvivl om, hvilke myndigheder der har bemyndigelsen til at implementere direktivets artikel 109. På side 284 i lovbemærkningerne fremgår det, at det er Energistyrelsen, der skal forestå en nærmere vurdering af byrderne, men på side 106 fremgår det, at det er alarmmyndighederne, der fastlægger, hvilke tjenester der bør finde anvendelse som alarmkommunikation. Af direktivets artikel 109, stk. 2, fremgår det dog, at det hverken kan være alarmmyndighederne eller tilsynsmyndigheden, der tillægges denne kompetence, idet begge myndigheder sammen med teleudbydere skal indgå som høringspart i forbindelse med den nærmere fastlæggelse af forpligtelserne. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at klima-, energi- og forsyningsministeren tillægges denne kompetence, og som forestår den i artikel 109, stk. 2, nævnte høring og afvejning. Det bemærkes tillige, at kompetencen i hjemmelsbestemmelsen i § 61, stk. 1, er tildelt ministeren. Høringsparterne opfordrer derfor til, at lovbemærkningerne præciseres på dette punkt.

Det er i den sammenhæng vigtigt for høringsparterne, at teleudbydere bliver inddraget i god tid, hvis nye tjenester skal implementeres. Høringsparterne og teleudbydere har behov for klarhed om den fremtidige udvikling. Dette især for at kunne foretage indkøb af nye tekniske løsninger og systemer, som vil kunne håndtere sådanne nye tjenester. Herudover skal der ligeledes tages højde for, at der er omkostninger forbundet ved at tilbyde flere alarmkommunikationstjenester samt leverings- og implementeringstider af sådanne tekniske løsninger og systemer.

Det bør ligeledes sikres, at de løsninger, der implementeres i Danmark, harmoniseres med løsninger i det øvrige EU. Dels for at sikre ensartet funktionalitet på tværs af landegrænser særligt ved roaming. Dels for at drage nytte af en rationel fælles udvikling af tjenesterne, hvilket også kan være med til at reducere omkostningerne ved de nye tekniske tjenester.

Teknisk set er der også forskel på fremføringen af talekald, SMS og data. Taleopkald til alarmcentralen kan identificeres og prioriteres i nettet. Dette er ikke muligt for SMS eller data (fx videoopkald og chat) til alarmcentralen, fordi de tekniske systemer ikke kan håndtere det. Herudover kan et prioriteret taleopkald foretages med og uden SIM-kort i mobiltelefonen.

Samlet betyder det, at når taleopkald erstattes af SMS eller data, så skal der være et SIM-kort i mobiltelefonen, og trafikken kan ikke prioriteres i nettet. SMS og data kræver et SIM-kort, hvilket betyder, at hvis der ikke er dækning fra slutbrugerens teleudbyder, og denne teleudbyder ikke har en roamingaftale med et andet netværk, går SMS og data ikke igennem til alarmmyndigheden. Det er afgørende, at myndighederne gør borgerne opmærksomme på denne forskel, efterhånden som nye løsninger implementeres.

Alarmkommunikation gennem SMS

Der udestår stadig en række forhold for anvendelse af SMS som tjeneste til alarmkommunikation. Derfor gør høringsparterne opmærksom på nogle af disse udeståender i nedenstående.

I forhold til lovbemærkningerne skal høringsparterne blandt andet bemærke, at der består en udfordring i, at SMS til alarmmyndigheder skal ledsages af stedbestemmelsesinformation. Et sådan setup eksisterer ikke i dag, hvorfor der skal udvikles en funktionalitet i netværket, som sørger for, at alarm-SMS'er igangsætter en parallel funktion, hvorved stedbestemmelsesinformation bliver sendt til alarmmyndighederne.

Yderligere skal der laves en teknisk løsning, der tager hensyn til ind-roamende kunder, således at alarm-SMS'er sendes til den rette alarmcentral, trods at det er den udenlandske teleudbyders SMSC, der håndterer SMS'en. I dag betyder det, at alarm-SMS'er føres tilbage til slutbrugerens hjemland. Det kan i dag derfor ikke

vides, hvilken alarmcentral der skal modtage alarm-SMS'en. Dette er en problematik for danske slutbrugere, der befinder sig i udlandet, men må ligeledes gælde for slutbrugere i andre lande, herunder i andre EU-medlemslande. Da en alarm-SMS føres tilbage til hjemlandet, fungerer alarm-SMS'er ikke på tværs af EU-medlemsstaterne, førend der kommer en samlet løsning på tværs af EU. Indtil en sådan løsning er på plads, skal slutbrugerne informeres om, at alarm-SMS kun kan anvendes i slutbrugerens hjemland.

Der skal således tages stilling til, hvad der skal ske med den alarm-SMS, som er sendt fra udlandet og bliver ført tilbage til hjemlandet fx til Danmark. Forsvinder alarm-SMS'erne i et netværk, eller er der et givent sted, som svarer og håndterer alarm-SMS'erne. Høringsparterne antager og støtter op om den grundlæggende idé, at alarm-SMS til 112 kan anvendes i alle EU-medlemsstater på lige fod med alarmopkald.

Høringsparterne opfordrer til, at afklaringer af forskellene beskrevet ovenfor koordineres via eksempelvis BEREC, EENA og i et tæt samarbejde med de danske og europæiske teleudbydere.

Omkostninger ved udvidelse af alarmkommunikationstjenester

I medfør af ændringen af § 3, hvor det indsættes, at der skal være gratis alarmkommunikation til den offentlige alarmtjeneste, sætter høringsparterne pris på lovbemærkningerne om inddragelse af teleudbydere i vurderingen af de økonomiske og administrative konsekvenser. Høringsparterne vil gerne tilføje, at tidlig inddragelse er vigtig for en succesfuld implementering af nye tjenester, så de tekniske løsninger og omkostninger herved kan afdækkes fyldestgørende.

Høringsparterne stiller sig undrende over for, at der i lovbemærkningerne (side 283) står, at *"Den foreslåede bestemmelse i telelovens § 61, stk. 1, nr. 1, vil kunne medføre, at det kan være nødvendigt for udbydere og ejere af net at omstille nuværende eller købe nye it-systemer, som vil kunne understøtte afsendelsen af fremtidige former for alarmkommunikation. Konsekvenserne vil dog afhænge af, i hvilket omfang nye former for alarmkommunikation allerede kan anvendes ved de eksisterende systemer. Udbydere eller ejerne af net vil dog antages at kunne udligne og indhente disse udgifter gennem prisfastsættelsen af deres produkter til slutbrugerne"*. Den sidste sætning vækker undren og er ikke underbygget af nogen undersøgelse af markedet. I et konkurrencepræget marked som det danske telemarked, hvor kunderne blandt andet har fokus på pris, er det ikke nødvendigvis muligt at vælte omkostningerne over på kunderne. Derudover er det efter høringsparternes opfattelse nyt, at myndighederne opfordrer teleudbydere til at hæve priserne som følge af regulering. Hvis Danmark på lang sigt skal have en veludviklet digital infrastruktur, er det vigtigt, at myndighederne har fokus på, at en udvidelse af forpligtelserne, herunder nye alarmkommunikationstjenester, skal gennemføres omkostningseffektivt, så det hverken bliver nødvendigt at hæve priserne for kunderne eller tager midler fra andre samfundsnyttige investeringer i teleinfrastruktur.

Høringsparterne er desuden uenige i lovbemærkningen (side 111) om, at det ikke medfører yderligere omkostninger at udvide definition fra alarmopkald til alarmkommunikation, idet det må forventes, at de forskellige alarmtjenester supplerer hinanden. De største omkostninger er til at etablere og drive systemer til håndtering af alarmkommunikation og er derved ikke afhængig af volumen. Reduktionen i omkostninger til systemer, der håndterer taleopkald, på baggrund af et reduceret volumen, står derfor ikke i forhold til de øgede omkostninger, der kommer ved at skulle håndtere nye tjenester. Hvis der i fremtiden indføres krav om videoopkald til myndighederne, vil disse herudover lægge mere beslag på kapaciteten i nettet sammenlignet med et taleopkald i samme længde.

I lovbemærkningerne (side 283) beskrives det tillige: *"Eksempelvis anvendes SMS i stigende omfang som supplement til alarmopkald, hvor der sideløbende med opkaldet sendes SMS'er med stedbestemmelsesoplysninger om den kaldende. Denne funktion benævnes AML (Advanced Mobile Location) og gør det muligt nemmere*

og mere præcist at finde frem til personer, som ringer efter hjælp. SMS'er vil også kunne anvendes som særskilt alarm-kommunikation, hvor slutbrugeren ikke behøver at foretage opkald, men kan nøjes med at sende en SMS til alarmmyndighederne. Det forventes, at stedbestedesoplysninger fra teleudbydere også vil skulle fremsendes i forbindelse med fremsendelsen af en sådan alarm-SMS. Den tekniske løsning for SMS til 112, herunder opsætning og finansiering, vil skulle ske i samarbejde mellem alarmmyndighederne, teleudbydere og netejere.”

Her ønsker høringsparterne at fremhæve, at der er tale om og bør differentieres mellem de tekniske løsninger for stedbestedesoplysninger. Set fra høringsparternes side er der tale om tre forskellige tjenester, hvilket der bør tages højde for i forbindelse med udmøntningen af bestemmelserne om stedbestedesoplysninger:

1. *Netbaserede stedbestedesoplysninger.* Dette er stedoplysninger, som sendes til alarmcentralen ved taleopkald. Stedbestedesoplysningerne er baseret på celle-oplysninger (masteniveau).
2. *AML-SMS.* Dette er stedbestedesoplysninger via SMS'er, som sendes automatisk fra telefonens styresystem under et taleopkald til alarmcentralen. Stedbestedesoplysningerne er baseret på oplysninger, som mere præcist kan angive telefonens position (adresseniveau).
3. *Alarm-SMS.* Dette har ikke sammenhæng med stedbestedesoplysninger. Der er tale om SMS-kommunikation mellem slutbrugeren og alarmcentralen i stedet for et taleopkald.

Stedbestedesoplysninger sendt som en AML-SMS, som ledsager et opkald til alarmcentralen, har den fordel, at de automatisk bliver sendt fra mobiltelefonernes styresystem (fra smartphones) og ikke på baggrund af operatøroplysningerne på SIM-kortet. Fordi AML-SMS'er sendes automatisk og er baseret på telefonens fysiske placering, kan AML-SMS'en sendes direkte til den relevante alarmcentral.

På nuværende tidspunkt er det høringsparternes forståelse, at kun et enkelt styresystem understøtter afsendelse af AML-SMS sammen med en alarm-SMS og kun i få lande. Høringsparterne opfordrer således til, at afklaringer af forskellene beskrevet ovenfor koordineres via eksempelvis BEREC, EENA og i et tæt samarbejde med danske og europæiske teleudbydere.

Spærring for alarmkommunikation jf. § 61, stk. 1, nr. 4-5

I § 61, stk. 1, indsættes som nyt nr. 4 og 5 bestemmelser om, at teleselskaberne på anmodning fra alarmcentralerne eller politiet skal spærre for alarmkommunikation til 112 eller lignende samfundskritiske tjenester og træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre uafbrudt adgang til beredskabstjenester.

Høringsparterne forstår problematikken ved, at eventuelle chikaneopkald kan påvirke muligheden for et rigtigt nødopkald til alarmcentralen. Det er dog vidtgående at kunne blokere for alarmopkald, og bestemmelsen vil blive en dansk særregel og dermed en overimplementering af direktivet.

Derudover fremgår det af lovbemærkningerne (side 287), at der lægges op til, at teleudbydere skal udvikle tekniske systemer, som kan videreformidle IMEI-numre, når SIM-kort-løse mobiltelefoner foretager chikaneopkald til alarmmyndigheden. En sådan forpligtelse ses imidlertid ikke at have støtte i selve lovparagraffen, idet bemærkningerne omtaler oversendelse af IMEI-numre, mens paragraffen taler om en spæringsfunktion. Fremsendelse af IMEI-numre er ikke en spærring, og der er derfor tale om to forskellige forpligtelser.

Det er høringsparternes vurdering, at spærring af chikaneopkald kan blive meget omfattende, eftersom det vil gælde for alle net, og ikke kun taletjenester. Det vurderes ligeledes at være en meget prekær afvejning, der skal foretages, når man teknisk set skal skelne mellem chikaneopkald, der skal stoppes, og rigtige opkald,

der skal sikres adgang. Mange alarmopkald fra et givent område kan være resultatet af et "koordineret chikaneopkald", men det kan også være konsekvensen af et større uheld eller beredskabssituation i det givne område.

Høringsparterne mener yderligere, at det bør sikres, at teleudbyderne ikke har et ansvar, når en spæringsmekanisme, som teleudbyderne er forpligtet til at implementere, spærrer for et reelt alarmopkald. Høringsparterne og teleudbyderne har således brug for en klar ramme, for at være i stand til at kunne foretage blokeringer, særligt vil teleudbyderne gerne have skabt klarhed over følgende:

- Hvad er den specifikke hjemmel, der giver ret til at kunne foretage blokeringer?
- Hvad er definitionen på et chikaneopkald?

Høringsparterne mener ligeledes, at bestemmelserne bør udmøntes igennem en fælleseuropæisk koordinering. Det vurderes at blive særdeles omkostningstungt for teleudbyderne, hvis der skal implementeres særskilte danske løsninger.

Derudover vil høringsparterne gerne påpege, at teleudbyderne umiddelbart kun opbevarer slutkundernes IMEI-nummer på grund af logningsforpligtelserne. Det bør derfor afklares, om det vil være i overensstemmelse med den seneste praksis fra EU-Domstolen og derved foreneligt med EU-retten at pålægge forpligtelser til at udlevere oplysninger, som alene opbevares af teleudbyderne som følge af en logningsforpligtelse uden, at krav om dommerkendelse og kriminalitetskrav er opfyldt. Det bør også fremgå, at en forpligtelse til at oversende IMEI-nummer alene skal ske i det omfang, teleudbyderen opbevarer det til eget brug eller som følge af en forpligtelse til at opbevare det.

Høringsparterne finder det bekymrende, når opkald til ikke-akutte funktioner jf. den nye forslåede § 61, stk. 3, medtages som en "*lignende samfundskritisk tjeneste*". En ikke nærmere afgrænsning af, hvilke numre der skal foretages spærring til, vil medføre kompleksitet og øgede omkostninger for teleudbyderne. Høringsparterne opfordrer derfor til, at det i loven præciseres og afgrænses, hvilke lignende samfundskritiske tjenester, der sigtes til.

Taksering jf. § 61, stk. 2 og 3

I forhold til tilføjelsen i § 61, stk. 2-3, og de tilhørende lovbemærkninger (side 290) om fastsættelse af nærmere regler for taksering af koordinering, dirigering og aflevering af alarmkommunikation, herunder af stedbestemmelsesoplysninger, finder høringsparterne, det er uklart, hvad der i lovbemærkningerne menes med "*takseres i alle led*". Hvis der fastsættes nærmere regler for taksering, skal der således sikres gennemsigtighed i afklaringen af takseringen for koordinering, dirigering og aflevering af alarmkommunikation.

Ovenfor nævnte bestemmelser giver derudover klima-, energi- og forsyningsministeren mulighed for at fastsætte bestemmelser for kommunikation med politiet, sundhedsmyndighederne mv. Høringsparterne forstår således, at der i fremtiden kan komme mange nye telefonnumre, som skal kunne modtage AML-SMS. Høringsparterne gør i den forbindelse opmærksom på tidligere drøftelser mellem høringsparterne og Energistyrelsen om det eksisterende setup for håndtering af AML-SMS. Høringsparterne fremhæver i den forbindelse, at der skal ske en tidlig håndtering af den praktiske implementering af afsendelse af stedbestemmelsesoplysninger samt ske en koordination mellem teleudbyderne. Herudover vil eventuelle yderligere AML-implementeringer medføre omkostninger for teleselskaberne.

Implementeringsfrist af alarm-SMS til alarmmyndigheden

Høringsparterne skal i øvrigt bemærke, at branchen på det afholdte møde med Rigspolitiet og Energistyrelsen forstod, at Energistyrelsen anser den 21. december 2020 som deadline for, hvornår teleudbyderne efter direktivet skal være parate til at kunne håndtere, at slutkunderne kan sende alarm-SMS til alarmmyndigheden og dermed også kunne være i stand til at levere af stedbestemmelsesinformationer for sådanne alarm-SMS.

Høringsparterne finder, at det er en overfortolkning af implementeringsforpligtelsen. Direktivet skal være implementeret i dansk ret senest den 21. december 2020, det vil sige, at hjemmelsbestemmelserne skal være på plads på dette tidspunkt, og ikke den systemmæssige implementering af tjenesterne.

Som anført ovenfor anerkender høringsparterne, at alarmmyndighederne anser SMS som en relevant tjeneste, som kan anvendes til alarmkommunikation, og at det er en tjeneste, som teleudbyderne efter artikel 109, stk. 2, kan blive forpligtet til understøtte. Det er dog, efter høringsparterne opfattelse, klart, at det ikke følger af direktivet, at alarm-SMS skal være i funktion den 21. december 2020. Det er imidlertid op til den enkelte medlemsstat at beslutte, hvilke tjenester der skal implementeres og en sådan beslutning skal gennemføres efter behørig høring af udbyderne.

Til støtte herfor henvises der til betragtning 285 i direktivet, hvor det fremgår: "*Ved alarmkommunikationer forstås kommunikationsmidler, der ikke kun omfatter talekommunikationstjenester, men også SMS, beskedtjenester, video eller andre former for kommunikation, f.eks. tekst i realtid samt totale konversationstjenester og relættjenester. Medlemsstater bør under hensyntagen til alarmcentralers kapacitet og tekniske udstyr kunne bestemme, hvilke nummerbaserede interpersonelle kommunikationstjenester der er egnede til beredskabstjenester, herunder muligheden for at begrænse disse valgmuligheder til talekommunikationstjenester og tilsvarende for slutbrugere med handicap, eller at tilføje yderligere valgmuligheder som aftalt med nationale alarmcentraler*".

Dette synes også at være forståelsen af den foreslåede affatning af hjemmelsbestemmelsen i telelovens § 61, stk. 1, hvor det til lovbemærkningerne fremgår, at den nærmere beslutning om, hvilke tjenester der skal benyttes som alarmkommunikation skal fastlægges af klima-, energi- og forsyningsministeren efter høring af alarmmyndighederne og teleudbyderne. En sådan udnyttelse af hjemmelsbestemmelsen kan nødvendigvis først gennemføres inden for rammerne af teleloven, når loven er trådt i kraft.

Hvis direktivets betragtning 285 skulle forstås som en forpligtelse til, at alarm-SMS skal være funktionsduelig til implementeringsfristen, så ville det også betyde, at blandt andet videokommunikation og andre kommunikationstjenester (der sammen med SMS, også fremgår af betragtning 285) var omfattet af forpligtelsen. Dette må have formodningen imod sig og har heller ikke støtte i direktivets ordlyd. Derfor opfordrer høringsparterne til, at beredskabsmyndighederne og teleudbyderne sammen bruger den nødvendige tid til at opbygge et pålideligt og velfungerende system, der er koordineret på europæisk niveau og tager højde for grænseoverskridende problemstillinger.

Forslag til ændringer af frekvensloven

Høringsparterne har ingen indholdsmæssige bemærkninger til lovforslagets punkt 1-3, men støtter forslagene til ændring af § 1, stk. 2, og § 42 om, at loven for fremtiden gælder radioudstyr og apparater i overensstemmelse med lov om radioudstyr og elektromagnetiske forhold, hvor apparater dækker over både elektriske eller elektroniske apparater.

Nye definitioner i frekvenslovens jf. § 1, stk. 3

Høringsparterne ser positivt på, at der med forslaget til de nye definitioner i lovens § 1, stk. 3, om henholdsvis delt anvendelse (nr. 1), harmoniserede radiofrekvenser (nr. 2) og uacceptable forstyrrelser (nr. 4) er tilstræbt en direktivnær implementering. I forhold til nr. 1, er det positivt, at der fokuseres på en mere effektiv frekvensudnyttelse. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at indførelsen af definitionen af delt anvendelse har til formål at imødekomme den stigende efterspørgsel på radiofrekvenser. Der gives i bemærkningerne nogle eksempler på, hvordan "delt anvendelse" i praksis kan udmøntes, men der lader ikke til at være tale om pligter, der griber ind i eksisterende rettigheder, hvilket høringsparterne finder betryggende.

Høringsparterne opfordrer dog til, at det tydeliggøres i lovforslagets bemærkninger, at eventuelle forpligtelser til delt anvendelse – særligt i forbindelse med kommende frekvensauktioner – præciseres mest muligt i forbindelse med fastsættelse af auktionsvilkår og udstedelse af frekvenstilladelser. I modsat fald vil en sådan forpligtelse have en negativ effekt på investeringslysten, der på frekvensområdet ofte er af særlig intensiv og langsigtet karakter.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at det alene påhviler parterne i en aftale om delt anvendelse af frekvenser at sikre, at konkurrencelovgivningen overholdes. Dette forhold rejser en generel bekymring, hvis forpligtelsen til at indgå sådanne aftaler om delt anvendelse fastsættes som vilkår til tildeling af frekvenserne i en auktion. I en sådan situation bør sikring af konkurrencelovgivningens overholdelse være et forudgående myndighedsansvar.

Afsætning af frekvenser til statens eget brug jf. § 2, stk. 5

Med den nye § 2, stk. 5, foreslås der indført en hjemmel for klima-, energi- og forsyningsministeren til at fastsætte nærmere reglerne for at afsætte frekvenser til statens egen brug af hensyn til beskyttelsen af den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og til forsvaret. Det kan ske både med og uden knaphed og kan også omfatte frekvenser, der er omfattet af eksisterende frekvenstilladelser, der så kan ændres eller tilbagekaldes. Det fremgår, at frekvenserne skal afsættes til brug for udbydere, der skal løse opgaver for det offentlige. SINE-nettet nævnes som et eksempel herpå.

Det er høringsparternes umiddelbare opfattelse, at der ikke er anført et rimeligt eller tilstrækkeligt behov for indførelsen af sådanne særregler for varetagelse af statens interesser. Det er således høringsparternes opfattelse, at lovens § 2, stk. 2 og 3, hvor væsentlige samfundsmæssige hensyn, blandt andet forstået som hensyn til forsvaret og nød- og beredskabstjenesters anvendelse af radiofrekvenser, er højest prioriteret, er tilstrækkelig til at varetage dette hensyn. Dette særligt set i sammenhæng med direktivets artikel 45, stk. 5, hvoraf det fremgår, at foranstaltninger, der hindrer udbud i et bestemt frekvensbånd, "skal være begrundet ud fra nødvendigheden af at beskytte livskritiske tjenester".

Høringsparterne gør samtidig opmærksom på, at de nævnte tjenester, der enten er eller vil blive efterspurgt, i høj grad vil kunne indbygges separat i og udbydes via offentlige mobilnetværk ved hjælp af fx network slicing. De nævnte hensyn vil således kunne og bør aktivt søges varetaget af markedet i videst mulige omfang.

Hvis forslaget til bestemmelse fastholdes, bør det fremgå eksplicit, at Energistyrelsen forpligtes til inden udnyttelsen af hjemlen til at vurdere, om der er frekvensknaphed i det relevante frekvensbånd. Såfremt det er tilfældet, skal Energistyrelsen anbefale substituerbare frekvenser til staten. Efter høringsparternes opfattelse er de nuværende formuleringer i de foreslåede bemærkninger utilstrækkelige. Ligeledes bør det eksplicit tilføjes og understreges i bemærkningerne, at hjemlen ikke kan udnyttes i forbindelse med frekvensbånd, der er harmoniserede til mobilkommunikation.

Endelig finder høringsparterne det særdeles bekymrende, at klima-, energi- og forsyningsministeren tillægges kompetence til at afsætte frekvenser, der allerede er udstedt til andre tilladelsesindehavere, til staten, også

selvom det i lovbemærkningerne fastslås, at der vil skulle være tale om en sidste udvej. Konsekvensen heraf vil i yderste tilfælde være, at allerede udstedte tilladelser vil kunne tilbagekaldes. Denne mulighed bør helt udgå af lovforslaget. I modsat fald vil usikkerheden i forhold til investeringerne i mobilinfrastruktur blive markant forøget, hvilket i sig selv vil kunne medføre en tilbageholdenhed i forbindelse med de nævnte investeringer. Hvis frekvenserne allerede er taget i brug og udbygget med infrastruktur, vil det medføre væsentlige omkostninger at skulle udskifte den fysiske infrastruktur, hvilket vil hæmme markedets lyst til at investere i moderne digital infrastruktur i Danmark, og dermed også være i strid med intentionerne af lovforslaget.

Ny tillægsdefinition af frekvensknaphed jf. § 7, stk. 6

Høringsparterne har noteret sig og har grundlæggende sympati for den nye tillægsdefinition af frekvensknaphed, der foreslås indført i frekvenslovens § 7, stk. 6, nr. 2, der vedrører den forventede efterspørgsel i et givent område inden for et kortere tidsrum. Det er høringssparternes opfattelse, at det kan være nyttigt at sikre, at attraktive frekvensbånd, der særligt kan benyttes til landsdækkende mobilkommunikationsformål, ikke udhules af udstedte "først til mølle"-tilladelser. Den foreslåede bestemmelse bør dog anvendes med forsigtighed, således at operatørerne ikke udsættes for afholdelse af frekvensauktioner og omkostningstunge køb af frekvenstilladelser i for lang tid før, frekvensbåndene reelt kan bringes i anvendelse. Dette ville i givet fald kunne medføre, at allerede budgetterede anlægsinvesteringer i stedet ville skulle bruges på køb af frekvensressourcer. Konsekvensen vil i givet fald være langsommere og ringere udrulning af infrastruktur. Høringsparterne finder det positivt og væsentligt, at længden af "et kortere tidsrum" defineres nærmere. Høringsparterne skal dog anbefale, at dette tidsrum fastsættes til tre i stedet for fem år som forslået i bemærkningerne.

Anden anvendelse af frekvenser end på harmoniserede tekniske vilkår i tilfælde af manglende efterspørgsel jf. § 7 a

Høringsparterne ser med interesse på den foreslåede nye § 7 a om anvendelse af frekvenser på andre end de EU-harmoniserede vilkår, hvis ikke efterspørgslen er tilstede. Høringsparterne støtter forslaget om, at Energistyrelsen i medfør af den foreslåede stk. 2 forpligtes til regelmæssigt at vurdere, om der kan udstedes tilladelser til andre end de harmoniserede formål. Det fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen, at Energistyrelsen forventes at foretage denne vurdering hvert femte år. Af hensyn til den hastige teknologiske udvikling, anbefaler høringssparterne, at denne vurdering i stedet foretages hvert tredje år. Høringsparterne skal i øvrigt, blandt andet af hensyn til koordinering med vores nabolande, opfordre til, at direktivets artikel 45, stk. 3, om oplysning til EU-Kommissionen og øvrige medlemslande om afvigelser indskrives som stk. 3 i nævnte bestemmelse.

Udstedelse af tilladelser i tilfælde af frekvensknaphed jf. §§ 9-12

Høringsparterne støtter de foreslåede ændringer af i § 9, § 10, stk. 2, nr. 1 og 3, samt § 12, stk. 2, som gør lovtæksten mere tidssvarende i forhold til, hvordan auktioner gennemføres i dag. Herudover støttes konsekvensændringen i § 11, stk. 2, nr. 6, for at sikre ensartet ordlyd med § 10, stk. 2., nr. 2, og § 12, stk. 2, nr. 3.

Vilkår i tilladelser jf. § 14

Høringsparterne ser med skepsis på ændringerne foretaget i § 14, stk. 1, der oplister de formål, som kan begrunde, at der fastsættes begrænsninger i frekvenstilladelser. Høringsparterne finder, at forslaget giver mulighed for en meget bred og unuanceret adgang for Energistyrelsen til uden særligt angivne analyser eller betingelser at indføre teknologikrav eller andre begrænsninger i frekvenstilladelser. Høringsparterne anerkender dog, at de nye bestemmelser implementeres i medfør af direktivets artikel 45, stk. 4, litra c-f, og

hæfter sig ved, at det i lovbemærkningerne står anført, at sådanne begrænsninger kan fastsættes forholds- mæssigt afpassede og ikke-diskriminerende, herunder om hvilken teknologi der tages i anvendelse på speci- fikke tilladelser. Høringsparterne skal opfordre til, at det i det endelige lovforslag specificeres yderligere, un- der hvilke forhold bestemmelsen kan finde anvendelse. I forhold til den foreslåede nr. 6 om delt anvendelse, skal høringsparterne henvise til bemærkningerne til den foreslåede § 1, stk. 3, nr. 1, ovenfor.

Den foreslåede § 14, stk. 5, skal ifølge bemærkningerne til forslaget ses i lyset af direktivets artikel 45-47, der blandt andet har til hensigt at fremme effektiv frekvensanvendelse. Det er høringsparternes klare opfattelse, at der er tale om en implementering, som ikke er proportional. Bestemmelsen har efter sit indhold til hensigt at adressere forhold i frekvensbånd, hvor der ikke er frekvensknaphed, dvs. hvor der per definition er til- strækkeligt med frekvensressourcer til at dække efterspørgslen heraf. Høringsparterne har på den baggrund vanskeligt ved at se det reelle behov for denne bestemmelse, da tilladelser i sådanne frekvensbånd netop udstedes, hvor der ikke er knaphed, og hvor frekvensafgiften i sig selv skulle være tilstrækkeligt incitament til at sikre effektiv anvendelse af frekvenserne. Disse forhold nævnes imidlertid ikke i bemærkningerne. Det angives alene i bemærkningerne, at der har vist sig behov for en sådan regel, men det angives ikke, hvordan et sådant behov har manifesteret sig. Det er derfor høringsparternes opfattelse, at bestemmelsen er over- flødig, og at den desuden vil medføre behov for, at Energistyrelsen bruger yderligere ressourcer på analyser, proportionalitetsvurderinger og øgede tilsynsopgaver. Hertil vil øgede tilsynsopgaver være bebyrdende for branchen. Det fremstår hverken optimalt eller nødvendigt. Hvis forslaget til bestemmelsen opretholdes, op- fordrer høringsparterne til, at det specificeres, hvilke konkrete situationer der vil kunne udløse brug af be- stemmelsen.

Varighed og fornyelse jf. § 19

Høringsparterne ser positivt på den udvidede bemyndigelse i den foreslåede § 19 for Energistyrelsen til at fastsætte regler for frekvenser, som er harmoniseret til trådløse bredbåndstjenester, herunder øget varighe- den af frekvenstilladelser til mindst 20 år. Dermed sikres den reguleringsmæssige forudsigelighed i forhold til at foretage investeringer i digital infrastruktur, som er formålet med direktivet.

Høringsparterne havde gerne set en længere varighed end 20 år og vil derfor opfordre til, at Energistyrelsen i forbindelse med den konkrete administration udnytter muligheden for at fastsætte længere varigheder, hvor det vurderes muligt. Høringsparterne støtter, at bemyndigelsen gælder for alle tilladelser uanset tilde- lingsmåde, så længe at frekvenserne er harmoniseret til trådløse bredbåndstjenester.

Høringsparterne ser frem til, at bemyndigelsen snarest muligt implementeres i bekendtgørelsen om tilladel- ser til at anvende radiofrekvenser, således at direktivets artikel 49, stk. 2, kan blive hensigtsmæssigt imple- menteret og anvendt.

Overdragelse af tilladelser jf. § 21

Høringsparterne anser den foreslåede ændring i § 21, stk. 3, om en udvidet bemyndigelse til at fastsætte regler om underretning af Energistyrelsen om planer om helt eller delvist overdragelse og udlejning af frekvenstil- ladelser, som værende relativ tekstnær direktivimplementering. Allerede i dag gælder reglerne for overdra- gelse af frekvenstilladelser og vil således i fremtiden gælde for udleje. Det er væsentligt, at denne underret- ningsprocedure foregår smidigt og uden væsentlige administrative byrder, særligt i tilfælde hvor staten på- lægger tilladelsesindehaveren en udlejningsforpligtelse. Høringsparterne finder det desuden vanskeligt at se, hvordan forhandlinger mellem to parter om hel eller delvis udleje vil kunne gennemføres effektivt og i over- ensstemmelse med de børsretlige regler, hvis Energistyrelsen eller offentligheden i vid udstrækning samtidig skal notificeres herom.

Endelig finder høringsparterne det uklart, hvorfor der i bemærkningerne sondres mellem "udleje" og "udlån". Det er høringsparterne ubekendt, hvordan begrebet "udlån" defineres juridisk, og der synes ikke at være grundlag for en sådan sondring. Frekvenser vil formentlig sjældent blive "udlånt" af rent altruistiske årsager. Høringsparterne foreslår i stedet, at det i bemærkningerne fremhæves at udleje (og udlån, hvis dette begreb beholdes) i meget korte perioder, fx under festivaler og events, til enkeltstående forsøg eller lignende, ikke vil blive omfattet af en kommende, udvidet underretningspligt.

Forpligtelse til at give adgang til infrastruktur eller indgå lokalaftale om roaming jf. § 22 a

Høringsparterne anerkender, at den foreslåede nye § 22 a, der indeholder mulighed for at pålægge forpligtelser på en operatør til at give adgang til infrastruktur eller indgå lokalaftale om roaming, hvis ikke der er alternative adgangsmuligheder, er en implementering af direktivets artikel 61, stk. 4. Høringsparterne har dog umiddelbart svært ved at se nytteformålet af denne bestemmelse i en dansk kontekst, hvor der som bekendt er en demografisk mobiltæthed på 100 pct., 96 pct. datatæthed på mindst 5 Mbit/s med mindst fire operatørmuligheder, regulering af adgang til mastestrukturer gennem masteloven, og en udstrakt brug af mobile dækningskrav.

Det fremgår derudover af lovforslaget, at det påhviler eksisterende tilladelsesindehavere at udarbejde tilbud, der også skal omfatte pris og nærmere vilkår. Høringsparterne støtter selvsagt denne kommercielt baserede tilgang, men sætter samtidig spørgsmålstegn ved nødvendigheden af den samlede bestemmelse, da det netop er sådan, markedet fungerer i dag. Der foreligger i regi af Teleindustrien desuden en brancheaftale og beregningsmodeller, der fastsætter den givne lejesum for adgang til passiv infrastruktur, herunder master, som ikke har givet anledning til uoverensstemmelser de seneste mange år. Denne brancheaftale tager allerede i dag højde for, som det tillige fremgår af lovbemærkningerne, at en tilladelsesindehaver kan indregne en rimelig forretning af den investerede kapital samt kompensation for påvirkningen af forretningsplaner, hvilket naturligvis støttes af høringsparterne, hvis bestemmelsen opretholdes.

Det fremgår herudover af lovbemærkningerne, at et nærmere geografisk område tillige skal forstås meget begrænset, fx som værende én eller meget få husstande. Det er høringsparternes opfattelse, at mobilmarkedet i høj grad er præget af netværkskonkurrence også i de mere tyndtbefolkede områder. Den foreslåede bestemmelse udfordrer dette grundlag og kan hæmme investeringslysten i sådanne områder yderligere. Det er dog positivt, at forpligtelsen alene kan anvendes, hvis hindringerne for markedsbaseret udrulning i området er alvorligt mangelfuld eller helt fraværende, og at forpligtelsen ikke kan anvendes i områder omfattet af dækningskrav i en frekvenstilladelse.

Da der således ikke i dansk kontekst synes påvist et behov for indførelsen af den foreslåede bestemmelse, skal høringsparterne anbefale, at den foreslåede § 22 a omskrives til en hjemmelsbestemmelse, så der i fremtiden, hvis der måtte vise sig et konkret behov, kan fastsættes nærmere regler til adressering af sådanne problemer, som bestemmelsen søger at løse.

Vælges det at opretholde bestemmelsen, har høringsparterne følgende specifikke bemærkninger til den foreslåede bestemmelse:

Det fremgår af forslagets stk. 3, at Energistyrelsen træffer afgørelse om adgang til fysisk infrastruktur eller adgang til roamingaftale. I medfør af stk. 3, nr. 3, fremgår det desuden, at der i den forbindelse skal tages hensyn til, om tjenester udbydes af markedet. Høringsparterne støtter dette hensyn, da fokus som udgangspunkt bør være på den markedsbaserede udrulning og forhandling mellem parterne. Det fremgår således også af lovbemærkningerne, at kommercielle forhandlinger mellem den adgangssøgende part og eksisterende tilladelsesindehaver har forrang for en sådan forpligtelse.

Det fremgår også af lovbemærkningerne, at ved en rimelig anmodning forstås, at der er plads på den fysiske infrastruktur, og at adgangen ikke medfører risiko for, om den eksisterende tilladelsesindehavers udbud af teletjenester forsat kan opretholdes. Høringsparterne opfordrer til, at det i den forbindelse præciseres, at den fysiske infrastruktur skal være teknisk egnet til at give adgang og ikke fordrer ombygning eller forstærkning af konstruktionen, der medfører negative økonomiske byrder forbundet med forpligtelsen.

Høringsparterne hæfter sig ved, at det direkte fremgår af den foreslåede stk. 3, nr. 3, og af lovbemærkningerne, at adgang til fysisk infrastruktur eller lokalaf tale om roaming som udgangspunkt vil medføre en negativ økonomisk påvirkning for den eksisterende tilladelsesindehaver. I en tid, hvor det er velkendt, at investeringer i digital infrastruktur er afgørende for den danske samfundsudvikling, virker det ikke formålstjenligt at indføre en forpligtelse, der reelt har en modsatrettet effekt og vil være i strid med intentionerne i såvel lovforslaget som i direktivet.

Høringsparterne hæfter sig yderligere ved lovbemærkningerne til stk. 4, nr. 3, som handler om, at Energistyrelsen skal tage hensyn til "*de tekniske muligheder for deling tilknyttede betingelser*", hvis der træffes afgørelse om at pålægge forpligtelser (side 353). I bemærkningerne står, at tilladelsesindehaveren skal kompenseres for særlige omkostninger forbundet med at give adgang til den anmodende part jf. den aftale, som indgås på baggrund af den pålagte forpligtelse. Det uklart for høringsparterne, hvordan udformningen af en sådan kompensation vil tage sig ud.

Høringsparterne ser som nævnt intet reelt behov for indførelse af en bestemmelse som den foreslåede og ser den gerne erstattet af en hjemmelsbestemmelse. Hvis bestemmelsen alligevel opretholdes, er det væsentligt for høringsparterne, at det understreges, at forpligtelser, der påtænkes pålagt tilladelsesindehavere, skal være en allersidste løsningsmulighed, når markedsdynamikken og alle andre regulatoriske indgreb har vist sig utilstrækkelige. Bestemmelsen skal således ikke begrænse netværkskonkurrence og være proportional og rimelig, og en eventuel afgørelse om adgang skal målrettes den mindst indgribende forpligtelse til gavn for vante markedsdynamikker. Høringsparterne ser i den forbindelse positivt på og opfordrer til, at Energistyrelsen, inden der træffes afgørelse i medfør af § 22, stk. 1 og 2, kan inddrage Erhvervsstyrelsen og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, der har ressortansvar på beslægtede områder, for at sikre tilstrækkelig koordinering af overlappende ansvarsområder.

Energistyrelsens meddelelse af ejeren ved overtrædelser af loven og af regler og vilkår, der er fastsat i medfør af loven jf. § 42

Høringsparterne har ingen bemærkninger til de foreslåede sproglige tilretninger.

Delegation og instruktions- og dispensationsadgang og anvendelse af forordninger jf. §§ 45 og 51 a

Høringsparterne har ingen indholdsmæssige bemærkninger til den foreslåede bestemmelse om uddelegering af muligheden for opkrævning af gebyrer i forbindelse med udførelsen af opgaver efter §§ 27-30. Høringsparterne skal dog henstille til, at det samlede gebyrniveau ikke øges som følge af en eventuel uddelegering.

Høringsparterne har ingen bemærkninger til den foreslåede bestemmelse § 51 a om håndhævelse af forordninger og afgørelser udstedt i medfør heraf.

Masteloven og trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde

Mastelovens formål og anvendelsesområde jf. § 1

Indledningsvist støtter høringsparterne det arbejde, som Energistyrelsen har drevet i forbindelse med udarbejdelse af en ny vejledning om markedsløse til udlejning af arealer til digital infrastruktur og en ny værktøjskasse, der skal fremme en mere ensartet sagsbehandling i kommunerne. Dog anbefales det, at der med de

mange nye ændringer i medfør af dette lovforslag, udarbejdes en ny vejledning og værktøjskasse, der omfatter de mange foreslåede ændringer.

Høringsparterne ser positivt på præcisering af ændring af titlen i masteloven, således at denne samtidig omfatter trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Samtidig støttes det, at det i §§ 1, stk. 1 og 3, præciseres, at der også er tale om anden fysisk infrastruktur end høje bygninger. Høringsparterne støtter og finder det proportionalt, at lovens anvendelsesområde udvides som foreslået i § 1, stk. 2, nr. 4 og 5.

I § 1, stk. 4, fastsættes en række nye definitioner, herunder "trådløst adgangspunkt med lille rækkevidde" i medfør af nr. 2, "fysisk infrastruktur" i medfør af nr. 3 og "gadeinventar" i medfør af nr. 4. I forhold til § 1, stk. 4, nr. 2, ser høringssvarerne generelt positivt på, at man har valgt en tekstnær direktivimplementering. Høringsparterne er dog generelt bekymrede for, at EU-Kommissionens gennemførelsesretsakt i medfør af direktivets artikel 57, stk. 2, begrænser anvendelsesområdet for meget i forhold til at opnå den ønskede, positive effekt på udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og 5G. Høringsparterne har såvel overfor danske myndigheder og EU-Kommissionen argumenteret for et stærkt behov for at udvide volumengrænsen til 50 liter i stedet for de foreslåede 30 liter, da det ellers ikke åbner muligheden for at dele antennepositioner på fx et stykke gadeinventar. Samtidig vil det også være afgørende for udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde og 5G, at aktive antennesystemer omfattes af definitionen. Hvis ikke EU-Kommissionens ventede gennemførelsesretsakt indeholder ovenstående, opfordrer høringssvarerne til hurtigst muligt at iværksætte den foreslåede hjemmelsbestemmelse i § 1, stk. 5, hvor klima-, energi- og forsyningsministeren kan fastsætte nærmere regler for tilsvarende anvendelse i medfør af § 14 a for trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, der ikke er omfattet af gennemførelsesretsakten, netop fordi hensigten med direktivets artikel 57 er at skabe de bedst mulige rammer for teleoperatørernes udrulningsplaner af fx 5G.

Endeligt ser høringssvarerne et behov for at definere nærmere, hvad der menes med "*ikke iøjnefaldende antenner*" og "*usynlig for offentligheden*" i medfør af nr. 2. Høringsparterne har ligeledes kommenteret disse manglende definitioner i høringssvarernes svar til EU-Kommissionen i forbindelse med udarbejdelse af gennemførelsesretsakten om emnet. Sådanne formuleringer lægger i vores optik op til subjektive vurderinger, hvilket potentielt vil kunne besværliggøre udrulningen af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Høringsparterne ser gerne, at det med "*ikke iøjnefaldende antenner*" præciseres, at her er tale om hvide eller grå antenner, hvorved der sikres en ensartethed i bybilledet.

Høringsparterne støtter definitionerne i § 1, stk. 4, nr. 2 og 3. I lovbemærkningerne fremgår desuden, hvorledes passiv infrastruktur er defineret i graveloven. Høringsparterne ser generelt positivt på, at definitionen af 'fysisk infrastruktur' defineres som typer af fysisk infrastruktur, som ikke er defineret som passiv infrastruktur i graveloven jf. Infrastrukturdirektivet. Høringsparterne finder det dog uklart, hvorledes dette skal forstås, da der er overlap mellem gravelovens § 9 e, stk. 2, nr. 1, og den foreslåede bestemmelse i mastelovens § 1, stk. 4, nr. 3 og 4. Høringsparterne vurderer, at den foreslåede bestemmelse i mastelovens § 14 a samtidig bør gælde for passiv infrastruktur i medfør af gravelovens § 9 e, stk. 2, nr. 1, hvis infrastrukturen er teknisk egnet. Det gælder fx rør, master, tårne og pæle.

Adgang til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på fysisk infrastruktur jf. § 14 a

I medfør af det foreslåede nye kapitel 3 og § 14 a skal offentlige myndigheder og andre imødekomme enhver rimelig anmodning om adgang til gadeinventar, som den offentlige myndighed eller andre kontrollerer. Tillige gælder det for fysisk infrastruktur, som en offentlig myndighed kontrollerer. Det fremgår samtidig, at anmodningen skal indgives skriftligt og angive det gadeinventar eller fysiske infrastruktur, som der anmodes om adgang til. Høringsparterne anbefaler, at der etableres en one-stop-shop, hvor sådanne anmodninger kan indgives. Denne bør gøres gældende for samtlige offentlige myndigheder og institutioner. Høringsparterne

finder det hensigtsmæssigt, at der foretages en samlet, national registrering af trådløse adgangspunkters placering, men beder myndighederne forholde sig til de sikkerhedsmæssige aspekter forbundet med offentliggørelsen af en sådan.

Høringsparterne støtter, at adgangen til fysisk infrastruktur og gadeinventar gives på rimelige, gennemsigtige og ikke-diskriminerede vilkår og betingelser i medfør af § 14 a, stk. 4. Det fremgår desuden af lovbemærkningerne, at sådanne aftaler fx kan indgås som lån, leje eller leasing af infrastrukturen. Af direktivets artikel 57, stk. 5, fremgår det desuden, at trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde ikke gøres til genstand for afgifter eller gebyrer ud over administrationsgebyrer. Høringsparterne anbefaler, at direktivet artikel 57, stk. 5, implementeres direkte i mastelovens § 14 a, stk. 4.

Derudover anbefaler høringsparterne, at vilkår og betingelser i medfør af den foreslåede § 14 a, stk. 4, sammenstilles med den foreslåede ændringsbestemmelse i telelovens § 60 f om kommuners tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur til brug for elektroniske kommunikationsnet. Høringsparterne anbefaler herfor, at en hjemmel om 'gæsteprincippet' - med inspiration fra vejlovens § 77 og privatvejslovens § 70 i forbindelse med ledningers placering under jorden - implementeres i enten telelovens §§ 60 a eller 60 f, for at sikre juridisk klarhed om, at gæsteprincippet tillige kan anvendes i forbindelse med opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på gadeinventar og fysisk infrastruktur over jorden. Det vil også være i tråd med hensigten med direktivet og de foreslåede lovændringer om at sænke barriererne for udbredelsen af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester mest muligt. Samtidig vil en sådan bestemmelse sikre, at det er klart, hvorledes parterne skal forholde sig, når det er nødvendigt at nedtage eller flytte fysisk infrastruktur eller gadeinventar, hvorpå der er opsat trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde. Høringsparterne henviser i øvrigt til dette høringssvars afsnit om kommuners tilrådighedsstillelse af passiv infrastruktur til brug for elektroniske kommunikationsnet jf. telelovens forslåede § 60 f.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at en anmodning kan skønnes at være ikke-rimelig, såfremt en udbyder kontinuerligt indgiver mange anmodninger om adgang til fysisk infrastruktur eller gadeinventar, hvor en enkelt anmodning kunne have omfattet al den infrastruktur, som der var behov for adgang til. Høringsparterne finder, at hvis ovenfor nævnte udfordring skal løses, vil det være hensigtsmæssigt, at et elektronisk system – forhåbentligvis en offentlig one-stop-shop – er i stand til at håndtere pakkeansøgninger.

Ny tilsynsrolle hos Energistyrelsen om adgang til fysisk infrastruktur og gadeinventar jf. § 23 a

Høringsparterne støtter endvidere den foreslåede tilsynsrolle, som Energistyrelsen bemyndiges i den foreslåede § 23 a om at behandle og træffe afgørelse i sager om adgang til fysisk infrastruktur og gadeinventar, der kontrolleres af en offentlig myndighed eller andre.

I bemærkningerne til loven fremgår det desuden, at med "offentlig myndighed" menes almindelige offentlige myndigheder, herunder kommuner, regioner og statslige myndigheder, herunder styrelser og direktorater. Høringsparterne mener også, at offentligt ejede selskaber bør indbefattes i denne definition og ikke som selvstændige juridiske personer, som det fremgår af lovbemærkningerne. Dette vil sikre, at fx fysisk infrastruktur, som offentlige forsyningselskaber kontrollerer, også vil være underlagt adgangsforpligtelsen medfør § 14 a.

Ny præcisering af ekspropriationsbestemmelsen jf. § 15

Høringsparterne foreslår, at der indsættes en præcisering af ekspropriationsbestemmelsen i § 15.

Det fremgår af mastelovens § 15, stk. 2, at ekspropriation i medfør af mastelovens § 15, stk. 1, ”kan ske til nyanlæg, udvidelse, ændring eller udskiftning af bestående anlæg og til nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder til etablering af fornødne adgangsveje mv.”

Det er dog uklart af bestemmelsen, om ekspropriation også kan anvendes i situationer, hvor der oprindeligt har været indgået en lejeaftale mellem teleoperatøren og ejendomsejeren om opstilling af en mast, antenne eller andet anlæg til brug for udbyderens mobilkommunikation, men hvor lejeaftalen er ophørt, og det ikke længere er muligt for parterne at nå til enighed om en forlængelse af lejeaftalen. I sådanne situationer er teleoperatøren nødt til at fraflytte ejendommen, hvis der ikke kan indgås en ny aftale på rimelige vilkår. En fraflytning er forbundet med meget store omkostninger og ejendomsejeren kan derfor udnytte situationen til at stille urimelige krav om lejeforhøjelse. I sådanne situationer kan det eneste alternativ være, at teleudbyderen må sikre det fortsatte udbud i området ved at søge Energistyrelsen om tilladelse til ekspropriation.

Det er samtidig uklart, om oplistningen af ekspropriationsformål, som angivet i § 15, stk. 2, omfatter en sådan situation, hvor formålet angår ekspropriation til at opretholde tilstedeværelsen af et bestående anlæg. Det er høringsparternes opfattelse, at et sådant formål kan indeholdes inden for de oplyste formål i § 15, stk. 2, ud fra princippet om ”det mindre i det mere”.

Hvis bestemmelsen ikke indeholder denne mulighed, vil en teleoperatør kunne stå i den situation, hvor et krav om urimelige lejevilkår resulterer i, at teleoperatøren må nedtage sit anlæg og herefter indlede en anmodning om ekspropriation med henblik på at etablere anlægget på ny. En sådan anmodning vil uden tvivl være omfattet § 15, da vil være tale om nyanlæg. Det kan dog ikke have været intentionen med § 15, at en sådan situation kan opstå, og det vil ud fra et samfundsøkonomisk perspektiv være spild af ressourcer og medføre risiko for, at et område står uden mobildækning, mens sagen verserer.

På samme måde finder høringsparterne det ligeledes uklart, hvorvidt § 15 også omfatter situationer, hvor ejeren af den eksisterende struktur ikke har ret til at udleje arealer på jorden. Problemet opstår specifikt i de tilfælde, hvor teleoperatøren lejer sig ind på en anden teleoperatørs mast, men skal indgå selvstændig aftale for leje af areal på jorden til etablering af teknisk udstyr. Denne situation er ikke omfattet af §§ 5 og 12 vedr. voldgift, hvorfor det er vigtigt for høringsparterne at sikre, at denne situation er omfattet af definitionen nyanlæg under § 15, stk. 2. For at skabe klarhed for såvel teleoperatører, ejendomsejere og mobilkunderne foreslår høringsparterne således, at mastelovens § 15, stk. 2, præciseres og affattes som følger:

*”Ekspropriation i medfør af stk. 1 kan ske til nyanlæg, udvidelse, ændring **samt eller** udskiftning **eller bevarelse** af bestående anlæg og til nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder til etablering af fornødne adgangsveje mv.”*

Planloven og trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde

Høringsparterne ser generelt positivt på, at planloven ændres, så lokalplaner, andre ældre planer og servitutter ikke kan forhindre opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, med mindre at arealet er beskyttet af arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi, af hensyn til national ret eller den offentlige sikkerhed.

Tilladelsesfrit udrulningsregime i både land- og byzone samt undtagelserne jf. §§ 15 og 36

Høringsparterne støtter, at hindrende bestemmelser i lokalplaner og ældre planer er uden virkning, når det kommer til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på fysisk infrastruktur i medfør af den foreslåede § 15, stk. 13. Ligeledes at det fremover ikke vil kræve landzonetilladelse at opsætte trådløse

adgangspunkter med lille rækkevidde på fysisk infrastruktur eller på arealer medfører den foreslåede § 36, stk. 1, nr. 21.

Høringsparterne ser positivt på den foreslåede tekstnære implementering af undtagelserne i § 15, stk. 13, og § 36, stk. 1, nr. 21, herunder at det fortsat kræver tilladelse til opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, hvis den fysiske infrastruktur eller arealet er beskyttet ud fra en arkitektonisk, historisk eller naturmæssig værdi, eller af hensyn til den offentlige sikkerhed. I § 36, stk. 1, stilles kravet om tilladelser ”i henhold til national ret”, hvilket ikke er tilfældet i § 15, stk. 13. Høringsparterne skal i den henseende anmode om en forklaring på denne forskel.

Disproportional implementering af direktivet i landzone jf. 36, stk. 1

I planlovens § 35, stk. 1, samt undtagelserne i medfør af § 36, stk. 1, skal der indhentes tilladelse til etablering af ny fysisk infrastruktur til brug for opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde, hvis ikke en teknisk egnet fysisk infrastruktur allerede eksisterer. Høringsparterne finder ikke, at dette er proportionalt og i overensstemmelse med hensigterne med direktivets artikel 57, da det kan begrænse udrulningen af fremtidens elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. Høringsparterne mener, at undtagelserne for tilladelser jf. gældende § 36, stk. 1, nr. 17 og 19, gældende for panelantenner til mobilkommunikation på eksisterende høje bebyggelser samt tekniskabe med maksimal grundplan på 2 kvadratmeter og maksimalhøjde 2,5 meter, også bør gælde for nyetablering af fysisk infrastruktur til brug for opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde med samme størrelse- og højdebegrænsninger som for § 36, stk. 1, nr. 19. Dette vil fremme udrulningen af fremtidens elektroniske kommunikationsnet og -tjenester i landzoner, herunder langs trafikale knudepunkter og transportkorridorer.

Definitionen af fysisk infrastruktur jf. lovbemærkningerne

Definitionen af fysisk infrastruktur i medfør af bemærkninger til planloven adskiller sig dog fra definitionen i masteloven, hvilket skaber uklarheder, da fysisk infrastruktur defineres bredere i planloven og således omfatter gadeinventar under fysisk infrastruktur. Høringsparterne foreslår, at også opsætning af trådløse adgangspunkter med lille rækkevidde på gadeinventar i medfør af mastelovens § 1, stk. 4, nr. 4, bliver genstand for både § 15, stk. 13 og § 36, stk. 1, nr. 21. Dette vil mindske den juridiske usikkerhed, som er forbundet med forskellige definitioner på tværs af lovgivninger.

Netneutralitet

Lovforslaget beskæftiger sig i flere sammenhænge med at sikre danske forbrugere mod svindel af forskellig karakter.

Ifølge netneutralitetsreglerne kan udbydere af internetadgangstjenester anvende mere vidtgående trafikstyringsforanstaltninger for at opretholde integriteten og sikkerheden i nettet. Ifølge BEREC's reviderede retningslinjer for netneutralitet kan internetudbydere ikke lave sikkerhedsløsninger, der blokerer, bremser, ændrer mv. uønsket indhold eller applikationer centralt i nettet. Det er kun muligt at bruge sikkerhedsløsninger, som sker uden for nettet, fx på slutbrugerens udstyr.

En øget digitalisering af samfundet og økonomisk vækst forudsætter, at brugere kan færdes sikkert på nettet og ikke udsættes for sikkerhedsangreb. Det er derfor vigtigt, at internetudbydere kan tilbyde sikkerhedsløsninger, som skaber tryghed for brugerne, i det omfang slutbrugerne selv anmoder herom. Her bør det ikke være afgørende, hvor sikkerhedsforanstaltningen foretages (i nettet eller på det enkelte udstyr), men derimod om løsningen alene er rettet mod brugere, der specifikt har anmodet herom.

Høringsparterne skal i forlængelse heraf anbefale, at der med den kommende revision af teleloven skabes de videst mulige rammer for, at internetudbydere kan lave sikkerhedsløsninger centralt i net (med DNS) rettet mod brugere, der specifikt har anmodet herom. Høringsparterne mener, at dette skal være muligt, så længe løsningen er transparent, og at den til enhver tid kan fravælges.

Høringsparterne har i den forbindelse kendskab til, at det i andre lande, fx i Norge, er muligt for internetudbydere at foretage sikkerhedsløsninger centralt i nettet rettet mod brugere, uden myndighederne anser det for at være i strid med netneutralitetsreglerne. Høringsparterne skal på den baggrund opfordre til, at Energistyrelsen undersøger, i hvilket omfang det er muligt for internetudbydere i andre lande at foretage sikkerhedsforanstaltninger centralt i nettet (med DNS) for at forhindre sikkerhedsangreb på anmodning fra slutbrugere. Danske internetudbydere bør gives samme muligheder, og høringsparterne efterlyser en afklaring af, i hvilket omfang dette er muligt.

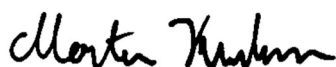
Øvrige ordensmæssige bemærkninger

- Ad side 41, sidste linje, om manglende levering:
Ordlyden "*ikke-levering*" bør ændres til fx "*levering ikke sker*".
- Ad side 41, nederst, om TMS-forordning:
Ordlyden "*TMS-forordning*" bør uddybes eller præciseres til fx "*forordning 2015/2120 om åbne net*".
- Ad side 104, nederst:
I det anførte "*nummeruafhængig elektronisk kommunikationstjeneste*" skal "*elektronisk*" rettes til "*interpersonel*".

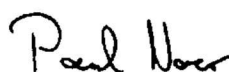
Afsluttende bemærkninger

Høringsparterne står naturligvis til rådighed, måtte Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Energistyrelsen eller andre relevante myndigheder have opklarende spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

Morten Kristiansen, chefkonsulent, DI Digital

Poul Noer, chefkonsulent, Dansk Erhverv

Mette Lundberg, direktør, IT-Branchen

Jakob Willer, direktør, Teleindustrien

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
Center for Klimaneutralt Danmark
Holmens Kanal 20
1060 København K

Sendt pr. mail til tele@ens.dk,
anl@ens.dk & chro@ens.dk

Journalnr. 2020 - 6701

København, 9. juli 2020

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.)

Generelle bemærkninger

Telenor er med mail af 28. maj 2020 blevet tilsendt Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets offentlige høring over lovforslaget om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (herefter teleloven), lov om radiofrekvenser (herefter frekvensloven), lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. (herefter masteloven) og lov om standarder for transmission af tv-signaler mv. samt lov om planlægning (herefter planloven) og fremsender herunder sine bemærkninger.

For de fleste af de foreslåede lovændringer vedkommende er der tale om lovændringer, hvor Telenor som tilsluttet medlem af TI allerede har gjort sine synspunkter gældende i forbindelse med indsendelsen af TI's høringssvar. Dette er muligt i forhold til de foreslåede lovændringer, hvor branchen deler synspunkter og dagsorden. Der vil imidlertid også være temaer og forslag til lovændring, som branchen ikke deler holdning om.

Telenor skal på den baggrund anføre selskabets synspunkter nedenfor.

Fsva. Lovforslagets pkt. 7 (vedrørende ny § 4a):

Det fremgår af lovforslagets pkt. 7, at Energistyrelsen via ny § 4a vil få hjemmel til at fastsætte nærmere regler for at sikre en række grundlæggende slutbrugerrettigheder. Et af de områder hvorpå der gives

hjemmel til at fastsætte nærmere regler er for "skift af bredbåndsudbydere" (§ 4a, stk. 1, nr. 3). Telenor kan fuldt ud tilslutte sig behovet for, at Energistyrelsen sikrer ordnede forhold ved skift af bredbåndsudbydere, og Telenor kan i det hele tilslutte sig de bemærkninger Ministeriet har anført herom på side 134-135.

Området burde egentlig have været håndteret af branchen selv, via en brancheaftale, men dette har særligt på grund af uenigheder om adgang til winback ikke været mulig. I dag er det en stor udfordring i markedet, at de afgivende udbydere tager kontakt til de kunder, der har ønsket at opsiges deres abonnement, herunder de kunder der har opsagt via fuldmagt (til modtagende udbydere). Selvom fuldmagten med opsigelsen er sendt fra den modtagende udbydere til den afgivende udbydere med henblik på at kunne overtage slutbrugeren og få igangsat et skifte, så ser man desværre ofte at nogle afgivende udbydere gør brug af den pågældende modtagne fuldmagt til at kontakte slutbrugeren fremfor at bruge den fremsendte fuldmagt til at eksekvere opsigelsen. Dette gør skifteprocessen markant mere "bøvlet" end det man kender fra nummerporteringsområdet, hvor branchen i sin tid er lykkedes med at indgå en aftale om at man skal respektere en kundes ønske om at skifte og dermed undlade winback.

Dertil kommer at TDC, der er reguleret på flere bredbåndsinfrastrukturer i dag, har argumenteret for at det vil være konkurrencebegrænsende, og dermed i strid med konkurrenceretten, hvis branchen indgår aftaler, der begrænser muligheden for at kunne lave winback. Telenor og andre selskaber har omvendt udtrykt, at det vil være konkurrencefremmende og i slutbrugernes klare interesse, hvis branchen sikrer klare rammer for winback (ligesom det er tilfældet på mobilområdet). Også på den baggrund vil det hjælpe branchen, hvis Energistyrelsen sikrer klare regler, som branchen kan henholde sig til når der skal udarbejdes en brancheaftale gældende for skifte af bredbåndsudbydere.

Det er anført på side 135, at *"reglerne vil endvidere kunne omfatte helt eller delvist forbud mod winback i forbindelse med skifte af udbydere af internetadgangstjenester. [...] Et delvist forbud kunne f.eks. bestå i, at henvendelser fra afgivende udbydere til abonnenten kun må ske med udtrykkeligt samtykke, eller at der udelukkende må ske winback-henvendelser med tilbud om abonnemeter, som er genstand for markedsføring på det tidspunkt, hvor abonnentens opsigelse kommer den afgivende udbydere til kendskab"*.

Telenor skal klart anbefale, at man vælger et helt fremfor et delvist forbud mod winback, idet der alternativt må forudses en del uklarhed omkring eksempelvis definitionen på skuffetilbud mv. Dette kunne eventuelt ske på samme vis som det nu sker på nummerporteringsområdet, som Ministeriet selv refererer til på side 135, hvor det anføres, at Energistyrelsen med bestemmelsen får mulighed for at fastsætte regler om, at skift af bredbåndsudbydere skal være *"lige så enkelt for slutbrugeren, som det i dag er at skifte udbydere af nummerbaseret interpersonel kommunikationstjeneste grundet reglerne om nummerportering"*. Telenor kan tilslutte sig dette formål og behov og Telenor skal som naturlig forlængelse heraf anbefale, at

Ministeriet håndterer bredbåndsudbyderskifte på samme måde som nummerportering er blevet det i lovudkastet (jf. pkt. 23 i lovforslaget). Efter Telenors vurdering er det således nøjagtigt de samme hensyn til slutbrugerne, der gør sig gældende ved skift af mobiludbyder, som ved skift af bredbåndsudbyder. Ved at sikre samme vilkår for udbyderne på bredbåndsområdet, som gælder for mobilområdet, fjernes dermed unødigt usikkerhed om processerne og det bliver unødvendigt med særregler, der alene gælder for bredbåndsområdet. Et forbud mod winback i forbindelse med skift af både mobil- og bredbåndsudbyder vil fremme konkurrencen og sikre forbrugerne et lettere skift af udbyder uanset teknologi.

Telenor skal samtidig anbefale, at det forbydes den afgivende udbyder at gøre brug af de oplysninger der er modtaget i forbindelse med skifteprocessen til at tage kontakt til kunder med henblik på at oplyse om de negative konsekvenser det måtte få ift. eksempelvis nedetid, dobbelt fakturering eller bortfald af tjenester pga bundling. Denne type information bør kunderne have fået af den afgivende udbyder i forbindelse med aftalens indgåelse, og informationerne bør således være en del af den aftale som kunden har med den afgivende udbyder. I dag ser man ofte en afgivende udbyder forsøge at vinde kunder tilbage ved at "skræmme" kunderne fra at skifte.

Fsva. lovforslagets pkt. 23 (ny § 28a) samt tilhørende pkt. 73 (§ 81, stk. 1):

Telenor tilslutter sig forslaget til ny bestemmelse, og er enig i de bagvedliggende hensyn, der er beskrevet på side 160-161. Telenor er særligt tilfreds med, at misbrug af skifte- og nummerporteringsprocessen nu bliver adresseret i selve loven, og at det bliver slået fast at afgivende udbydere ikke må misbruge data genereret i forbindelse med portering af abonnentnumre fra en udbyder til en anden i markedsføringsøjemed. Telenor skal, som det er anført ovenfor, anbefale at man ser på mobil- og bredbåndsskifteprocessen i sammenhæng, idet der er samme hensyn at tage til slutbrugerne.

Fsva. lovforslagets pkt. 24 (tilføjelse til § 31, st. 3):

Telenor tilslutter sig ønsket om at præcisere bestemmelsen så der fremover vil kunne ske en afgrænsning af den kreds der kan aftage nummeroplysningsdata. Det har efter Telenors opfattelse hele tiden været bekymrende, at man i telebranchen, helt legitimt, har kunnet købe oplysninger om hvem konkurrenterne har som kunder. Det er en retstilstand, som burde have været håndteret for længe siden, men nu ser det ud til at ske. Telenor tilslutter sig således også de hensyn, der er beskrevet på side 161-163.

Fsva. lovforslagets pkt. 41 (§ 46, stk. 2):

Det fremgår af lovforslagets pkt. 41, at der i den eksisterende § 46, stk. 2 tilføjes "*såfremt der ikke eksisterer en relevant begrænsning af detailprisen*". Der er tale om et kriterie for, hvornår man kan pålægge

en forpligtelse om priskontrol, men efter Telenors vurdering er beskrivelsen af kriteriet på side 203 ikke særligt klar og det er derfor vanskeligt at tolke hvad der menes med det nye kriterie. Telenor anbefaler at kriteriet beskrives klarere, således at der ikke senere opstår tvivl om, hvad der menes med en *"relevant begrænsning af detailprisen"*.

Fsva. lovforslagets pkt. 45 (§ 47d):

Det fremgår af lovforslagets pkt. 45, at der vil blive indsat et nyt kapitel 14 a, som vil indeholde en række nye bestemmelser, som giver mulighed for en lempelse af de forpligtelser, som udbydere med en stærk markedsposition kan pålægges. I den forbindelse indsættes en ny § 47d, der omhandler tilsagn.

Det fremgår af lovforslagets § 47d, stk. 6, at *"Erhvervsstyrelsen kan forlænge tilsagnene i henhold til stk. 5"*. På lovforslagets side 238 anføres om denne mulighed, at *"Erhvervsstyrelsen kan forlænge tilsagnene i henhold til stk. 6, når den oprindelige periode, er udløbet"*. Senere på samme side anføres det, at *"Den foreslåede bestemmelse i telelovens § 47 d, stk. 6, om at Erhvervsstyrelsen vil kunne forlænge de bindende tilsagn, skyldes, at Erhvervsstyrelsen efter periodens udløb kan konstatere, at der fortsat er behov for tilsagnene i forhold til at kunne håndtere de konstaterede konkurrenceproblemer."*

Telenor skal anbefale, at det tilføjes at selve vurderingen og afgørelsen af om tilsagnene forlænges naturligvis sker i tilpas lang tid før de pågældende tilsagn udløber, og således ikke først i forbindelse med at de oprindeligt pålagte tilsagn udløber eller er udløbet. Når det blandt andet anføres, at forlængelsen vil kunne ske, når Erhvervsstyrelsen *"efter periodens udløb"* kan konstatere, at der er behov for forlængelse af tilsagnene, så får man det indtryk, at Erhvervsstyrelsen først skal/kan vurdere situationen og eventuelt træffe afgørelse om forlængelse, når tilsagnsperioden er udløbet. Dette vil i givet fald være ganske problematisk for de aktører i markedet, hvis forretning understøttes af de vilkår, der måtte følge af de pågældende tilsagn. Telenor antager at en sådan usikkerhed ikke er tilsigtet, og anbefaler en præcisering.

Med venlig hilsen

Kenneth Jarnit

Senior Regulatorisk Rådgiver

Telenor A/S

Hørings svar til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love – implementering af Kodeks

Energistyrelsen har den 28. maj 2020 sendt udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser, lov om etablering og fælles udnyttelse af master til radiokommunikationsformål m.v. og lov om standarder for transmission af tv-signaler m.v. samt lov om planlægning (Implementering af direktiv om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (omarbejdning) m.v.) (herefter teledirektivet) i høring.

Generelle bemærkninger

Teledirektivets overordnede formål er at fremme konnektivitet og ibrugtagning af net med meget høj kapacitet til gavn for alle slutbrugere i EU. Lovforslaget, som implementer teledirektivet, har særligt fokus på at øge virksomheders incitamenter til at investere i digital infrastruktur gennem øget konkurrence og forudsigelighed i reguleringen, øge harmonisering af radiofrekvenser, styrke forbrugerbeskyttelsen samt fremme udrulningen af digital infrastruktur.

Telia har afgivet bemærkninger til en række af lovforslagets emner gennem TI. Telia har fundet anledning til at afgive selvstændige, supplerende bemærkninger til dele af lovudkastet vedrørende slutbrugerrelateret forhold samt den sektorspecifikke konkurrenceregulering.

Telias bemærkninger fremgår nedenfor.

Telelovens § 28 a, nummerportering

Telia noterer, at der i bemærkningerne til lovforslaget til nr. 23 på side 160 er to følgende sætninger og på side 161 én sætning, som alle tre giver en misinformation.

Side 160: *"... I dette branchesamarbejde har OCH udarbejdet et regelsæt, der fastlægger selve processen for skifte af udbyder og portering af abonnementsnumre." samt " ... idet OCH's regelsæt allerede foreskriver, at den modtagende udbyder skal forestå skifte- og nummerporteringsprocessen".*

Side 161: *"I OCH's regelsæt beskrives det, at slutbrugeren..." og i samme afsnit fortsættes " ... med den foreslåede bestemmelse fastsættes det, at OCH's regelsæt for udbyderskifte og nummerporteringsprocessen ...".*

Telia finder det misvisende, at der i de tre nævnte sætninger sker en henvisning til OCH (Operators Clearing House A/S), idet det i pkt. 23 omtalte regelsæt er udarbejdet og ejes af Teleindustrien (TI).

Company information

Telia Danmark, Filial af Telia Nätjänster Norden AB, Sverige
Holmbladsgade 139, 2300 København S
Registered office: Holmbladsgade 139, 2300 København S
Business ID: 20 36 79 97 VAT No. 20 36 79 97

Tlf +45 82337000
www.telia.dk

Creator
Laila Sylvesta Jensen

Det omtalte regelsæt er defineret ved to dokumenter, respektive "Rules and Procedures for Number Portability" og "Requirements/Transactions for Number Portability". OCH skal, som udbyderne i OCH databasen, ligeledes efterleve regelsættene, hvilket derfor af Telia ses værende misvisende, såfremt der henvises til OCH havende ejerskabet af det omtalte regelsæt.

Slutbrugerrelateret forhold

Indledningsvis skal Telia bemærke, at Telia støtter dansk særregulering, hvor Telia vurderer dette værende til gavn for slutbrugeren. Dette ikke mindst i forhold til slutbrugers oplevelse af en nem og gnidningsfri proces blandt andet i relation til kundens skifte af udbyder, uagtet om skiftet er af internetadgangsudbyder eller af et udbyderskifte på telefoninummer.

Telia finder det positivt, at der i bemærkningerne til lovforslaget vedrørende nummerportabilitet og misbrug af data i forbindelse med et sådant udbyderskifte står specifikt nævnt, at: *"Det bør gøres mindre attraktivt for udbydere af elektronisk kommunikationsnet eller -tjenester at misbruge data i forbindelse med skifte- og nummerporteringsprocessen eller foretages en nummerportering eller et skifte af udbyder uden slutkundes udtrykkelige samtykke"*. Dette er allerede afspejlet i de indgåede brancheaftaler vedrørende nummerportering mellem udbyderne på det danske marked, men med lovændringen vil der ikke kunne herske tvivl om, hvad der gælder på området, specielt henset indførelse af en straffebestemmelse i kommende lovgivning.

Telia finder det ligeledes positivt, at der vedrørende udbydere af internetadgangstjenester indføres regler i den kommende lovgivning vedrørende skifte af sådan tjeneste mellem udbydere og ligeledes, at de kommende regler vil kunne omfatte helt eller delvist forbud mod windback i forbindelse med skifte af udbyder af internetadgangstjenester. Telia har løbende erfaret andre udbyderes brug af winback, hvilket gør slutkundes proces for udbyderskifte besværligt og ikke giver slutkunden den ønskede oplevelse af et gnidningsfrit udbyderskifte.

Telia er meget positivt stemt overfor, at der vedrørende nummeroplysningsdatabasedata, i daglig tale "§ 31 data", i den kommende lovgivning gives myndighederne bemyndigelse til at begrænse, hvem der er berettiget til at modtage nummeroplysningsdatabase informationer. Telia mener, at der er en klar mangel i den eksisterende lovgivning, hvad angår sådanne data. Derfor er det også positivt, at der i bemærkningerne til lovforslaget er benævnt det specifikke eksempel, som *"det kunne f.eks. være, at teleselskaber ikke må tilegne sig andre teleselskabers nummeroplysningsdata, medmindre disse data alene skal benyttes til udbud af nummeroplysningstjenester"*.

For andre forhold vedrørende slutbrugerrelaterede forhold med videre, så bakker Telia op om de positive tilkendegivelser omtalt i Teleindustriens høringssvar, og derudover deler Telia fuldt ud de bekymringer, der ligeledes rejses heri, blandt andet for områderne machine-to-machine og alarmkommunikation.

Telelovens § 35 a, symmetrisk regulering

Telelovens § 35a giver Erhvervsstyrelsen mulighed for at pålægge udbydere eller ejere af elektroniske kommunikationsnet (herefter netejere) at åbne deres net for andre, selv om disse ikke har status af udbyder med stærk markedsposition.

Telia finder det positivt, at det med lovændringen vil være muligt at pålægge netejere at åbne deres net for andre, såfremt de konstaterede konkurrenceproblemer på markedet tilsiger dette. Det er dog uklart for Telia, hvordan bestemmelsen skal anvendes i praksis, herunder om hvert enkelt selskab skal anmode om adgang, hvordan anmodningen skal udformes, evt. dokumentationskrav og

Creator
Laila Sylvesta Jensen

sagsbehandlingsproces. Telia skal henstille til, at myndighederne enten udarbejder en vejledning eller afholder et branchemøde om bestemmelsens praktiske anvendelse.

Det fremgår af lovforslagets § 35 a, stk. 5, at en udbyder kan pålægges en række forpligtelser i forbindelse med at skulle give adgang i et punkt længere inde i nettet. I Kodeksets artikel 61, afsnit 3, er der anført et "og" mellem de i bestemmelsen nævnte mulige forpligtelser, der kan pålægges en netejer, hvorefter det vil være muligt at pålægge en netejer én eller flere af de i afsnit 3 nævnte forpligtelser og ikke kun én af forpligtelserne. Dette skal også være muligt i medfør af teleloven, hvorfor det anførte "eller" i lovforslagets stk. 5, skal ændres til et "og".

Det fremgår af lovforslagets § 35 a, stk. 7, at netejere ikke kan pålægges at give adgang til et punkt længere inde i nettet, hvis disse stiller en rentabel og lignende alternativ mulighed til rådighed for markedet. For at skabe klarhed og forudsigelighed i reguleringen bør der sættes samme krav til tilsagnet, som når en SMP-udbyder giver tilsagn om kommerciel adgang efter tilsagnsproceduren i telelovens § 47 d. Dette bør angives i lovbemærkningerne.

Lovforslagets § 35 a, stk. 8 opstiller en række kriterier, som Erhvervsstyrelsen skal inddrage ved pålæggelse af forpligtelser efter stk. 1 og 3 om adgang, ved udformning af forpligtelser efter stk. 5 og ved vurdering af om undtagelsesmulighederne i stk. 7 skal finde anvendelse. Det bør præciseres i lovbemærkningerne, at de nævnte kriterier indgår i den samlede vurdering. Et enkelt kriterie kan som udgangspunkt ikke i sig selv fx undtage et selskab fra forpligtelser.

Telia finder det positivt, at Erhvervsstyrelsen i sin vurdering af kommercielle aftaler bl.a. navnlig skal inddrage, om udbyderen anvender standardiserede vilkår, herunder bestillingsgrænseflader, idet det har stor betydning for tjenesteudbyderens forretningsmodel, hvor nemt og enkelt det er at tilslutte sig netejers net, herunder om det kræver store investeringsomkostninger.

Telia skal henstille til, at myndighederne tager initiativ til, at der i brancheregi etableres et samarbejde omkring udviklingen af fælles standarder/brug af bestemte standarder, som kan sikre reel tredjepartsadgang. Et sådant branchesamarbejde kunne initieres af Erhvervsstyrelsen, som er ved at analysere engrosbredbåndsmarkedene.

Telelovens § 46, forpligtelse om priskontrol

Erhvervsstyrelsen kan i medfør af telelovens § 46 pålægge en SMP-udbyder en forpligtelse om priskontrol. Med lovændringen tilføjes det i stk. 2, at forpligtelsen om priskontrol kan pålægges, "(...) såfremt der ikke eksisterer en relevant begrænsning af detailprisen". Telia skal anmode om, at det i lovbemærkningerne uddybes, hvad der skal forstås herved.

Det fremgår endvidere af lovforslagets § 46, stk. 2, at der ved vurderingen af, om en udbyder skal pålægges en forpligtelse om priskontrol, skal tages hensyn til behovet for at fremme udrulningen af højhastighedsbredbånd. Dette hensyn er også anført i stk. 4.

På side 203 i lovforslaget fremgår det, at:

"Det er usikkert, hvor hurtigt efterspørgslen efter næste generation af bredbåndstjenester øges. Derfor er det vigtigt at give de udbydere, som investerer i nye eller opgraderede net, en vis grad af fleksibilitet i forhold til prisfastsættelse med henblik på at fremme effektive investeringer og innovation."

Creator
Laila Sylvesta Jensen

Telia er ikke enig i, at det er usikkert, hvor hurtig efterspørgslen efter højere hastigheder baseret på coax og fiber øges. Det fremgår af Telestatistikken for 2. halvår 2019, at kabel-tv-nettet nu er den største bredbåndsteknologi, og at der (fortsat) er store stigninger i antallet af bredbåndsabonnementer via fibernet. Det anførte om, at SMP-udbydere skal gives en vis grad af fleksibilitet i forhold til prisfastsættelsen, skaber for Telia bekymring om de fremtidige fastnet engrospriser. Telia ser helst, at afsnittet udgår og alternativt, at det i lovbemærkningerne præciseres, hvad der menes med "en vis grad af fleksibilitet".

Da højere engrospriser kan nødvendiggøre højere detailpriser for tjenesteudbydere, er det vigtigt, at sætningen på side 204 om, at fleksibiliteten i prisfastsættelsen også kan ledsages af strenge forpligtelser: "*Det kan f.eks. være strenge forpligtelser vedrørende ikke-diskrimination...*" tilføjes "og forbud mod opretholdelse af prisklemmer", da det vil være med til at sikre lige konkurrencevilkår.

Telia kan være bekymret for, hvilken betydning det anførte i lovbemærkningerne kan få for engrosprissætningen. Telia noterer, at det er angivet i lovforslaget, at der er tale om et hensyn, som Erhvervsstyrelsen allerede forfølger i dag, hvorfor der primært vil være tale om en kodificering af allerede kendte og anvendte principper og hensyn. Telia antager derfor, at lovændringen ikke vil medføre en ændring af styrelsens nuværende praksis eller priskontrolmetoder.

Telelovens § 47 a, saminvestering

Telelovens kapitel 14 vil komme til at indeholde en række nye bestemmelser, som giver mulighed for en lempelse af de forpligtelser, som en SMP-udbyder kan pålægges. Det vil i medfør af telelovens § 47 a være muligt for en SMP-udbyder at give tilsagn om saminvestering i forbindelse med etablering af nyt højhastighedsnet. Erhvervsstyrelsen vil herefter ikke kunne pålægge yderligere forpligtelser på det nye net omfattet af tilsagnet.

Det fremgår på side 212 i lovbemærkningerne, at:

"Konkluderer Erhvervsstyrelsen, at det afgivne tilsagn om saminvestering ikke opfylder betingelserne i den foreslåede bestemmelse, vil Erhvervsstyrelsen efter omstændighederne kunne gøre tilsagnet bindende efter den almindelige tilsagnsprocedure i den foreslåede bestemmelse i telelovens § 47 d. I modsætning til de tilfælde, hvor udbyderen opfylder betingelserne, vil Erhvervsstyrelsen dog ikke efter den almindelige tilsagnsprocedure i den foreslåede bestemmelse i telelovens § 47 d være forpligtet til at acceptere tilsagnet og gøre dette bindende. Erhvervsstyrelsens beføjelse til at pålægge forpligtelser vil i disse situationer ikke være begrænset i samme omfang."

Telia finder ovenstående afsnit¹ uklart og skal anmode om, at det præciseres i lovbemærkningerne, hvad der menes hermed. Hvis sætningen betyder, at et nyt net kan undtages fra forpligtelser – og dermed være lukket for tredjeparter i mindst syv år – selv om der fx ikke er en medinvestor (jf. også det anførte på s. 218, 3. afsnit), finder Telia det bekymrende. Telia finder det også bekymrende og i strid med direktivteksten, hvis ovenstående betyder, at selv om tilsagnet opfylder betingelserne for saminvestering, kan styrelsen vælge ikke at gøre tilsagnet bindende. Således fremgår det af teledirektivets artikel 76, afsnit 2, at: "*Hvis den nationale tilsynsmyndighed under hensyn til resultaterne af den markedstest, der er gennemført i overensstemmelse med artikel 79, stk. 2, konkluderer, at det afgivne saminvesteringstilsagn opfylder betingelserne i nærværende artikels stk. 1, skal den gøre dette tilsagn bindende i henhold til artikel 79, stk. 3,...*"

¹ Et lignende afsnit er nederst på side 213 i lovforslaget.

Creator
Laila Sylvesta Jensen

Telelovens § 47 d, tilsagnsprocedure

Telia finder det positivt, at der med telelovens § 47 d fastsættes en procedure for tilsagn som en SMP-udbyder kan afgive, da det vil være med til at skabe klare rammer og forudsigelighed i reguleringen.

Det forventes, at tilsagnsproceduren vil få stor betydning, særligt på engrosmarkederne for netadgang til højkapacitetsinfrastruktur (marked 3HC). Ud over at tilbud om tilsagn ifølge det anførte på side 234 i lovforslaget *"... skal være tilstrækkelig detaljeret, herunder i forhold til tidsplanen og rammerne for tilsagnenes gennemførelse og deres varighed"* bør det fremgå, at tilsagnet også skal være tilstrækkelig detaljeret i forhold til vilkår og priser for adgang. Det er helt afgørende, at der er gennemsigtighed om vilkårene for, at tjenesteudbyderen kan vurdere om et tilsagn er fair og rimeligt. Samtidig bør et forbud mod og tilsyn med opretholdelse af prisklemmer indarbejdes i tilsagnet.

Det fremgår af telelovens § 47 d, stk. 5 i lovforslaget, at:

"Stk. 5. Erhvervsstyrelsen kan uanset § 47 a, stk. 3, træffe afgørelse om at gøre tilsagnene helt eller delvist bindende, og styrelsen kan uanset § 37, stk. 3, gøre nogle af eller alle tilsagnene bindende for en bestemt periode."

Det er vigtigt, at tilsagn om fx kommerciel adgang gøres bindende, således at betingelser og vilkår for adgangen ikke pludselig kan ændres, og det er muligt for styrelsen at føre tilsyn med tilsagnets overholdelse. Opfylder tilsagnet betingelserne herfor, bør tilsagnet gøres bindende, da det vil skabe forudsigelighed og sikkerhed for adgangen og selskabernes forretningsmodeller.

I bemærkningerne til lovforslaget er det ikke angivet, hvornår et tilsagn kan gøres bindende. For at skabe klarhed om lovgivningen skal Telia anmode om, at det gøres klart i lovbemærkningerne, hvornår et tilsagn kan blive gjort bindende eller ej, herunder hvilke kriterier der indgår i vurderingen heraf. Det samme gælder for vurderingen af, om et tilsagn skal være helt eller delvis bindende.

Med venlig hilsen

Laila Jensen

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Kit Schiøler <kitschioler@hotmail.com>
Sendt: 2. juni 2020 19:44
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: Ja til livet, følg forsigtigheds princippet - nej til høringsforslaget jorunalnummer 2020 - 6701

Opfølgingsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Der er mange som ønsker at stoppe den massive udrulning af trådløs teknologi, før det er blevet ordentligt undersøgt, hvilke konsekvenser det vil få for os selv og jordens økosystemer.

Jeg håber at i som modtager denne mail, på trods af den massive mørklægning, vil være med til at tage et informeret valg og ikke bare følge trop på grund af store pengemæssige interesser.

Læs venligst denne oplysende bog som forelægger den naturlige elektricitet vi er omgivet af og hvordan både vi mennesker men også dyr og planter er afhængig af disse naturlige indflydelser.

I bogen stilles der spørgsmål til hvilke konsekvens trådløs teknologi vil have for vores planet og os som bor her!

https://www.amazon.de/gp/product/B088BHVNLF/ref=ppx_yo_dt_b_asin_title_o00_s00?ie=UTF8&psc=1

Mvh 2bekymrede borger

Tina og Kit Schiøler

Meet the Electric Ecosystem in which hummingbirds and bees charge themselves as batteries, seals use radar moustaches, frogs float on magnetic fields, and eucalyptus trees charge the air electrically. In a scientifically substantiated way, the story is told about the electrical life of humans, animals, plants and the Earth. However, can that life remain intact with the global exponential increase of artificial radiation? The book invites contemplation and dialogue about this.

Available at Amazon

Energistyrelsen
Carsten Niebuhrs Gade 43
1577 København V
Att.: Anders Lønvig og Christian Rosenskjold

Odense, den 26-06-2020
SAG-2020-00343

**HØRING VEDR. UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF LOV OM ELEKTRO-
NISKE KOMMUNIKATIONSNET OG -TJENESTER, LOV OM RADIO- FREKVENSER OG
FORSKELLIGE ANDRE LOVE**

Energistyrelsen har 28. maj 2020 sendt udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love i høring. TV 2 takker for muligheden for at afgive høringssvar.

TV 2 har umiddelbart kun bemærkninger til udkast til forslag om lov om radiofrekvenser.

§ 2, Lov om Radiofrekvenser

Det fremgår af forslaget side 17-18, pkt. 4, at følgende er den fremtidige affattelse af § 1, stk. 3, nr. 4:

"4) Uacceptable forstyrrelser: Forstyrrelser, der udgør en fare for radionavigations-tjenesters eller andre sikkerhedstjenesters funktion, eller som på anden måde i alvorlig grad forringer, hindrer eller gentagne gange afbryder radiokommunikations-tjenester, der fungerer i overensstemmelse med regler fastsat på baggrund af det internationale frekvenssamarbejde eller samarbejdet i EU eller i dansk lovgivning i øvrigt."

TV 2 forstår, at forslaget uddyber definitionen af uacceptable forstyrrelser. TV 2 mener dog fortsat, at der er en vis uklarhed, idet det ikke fremgår, hvornår der er tale om en "alvorlig grad" af forringelser, hindringer eller afbrydelser af en radiokommunikationstjeneste. TV 2 er af den opfattelse, at enhver forstyrrelse af en lovlig frekvensanvendelse, forårsaget af en ulovlig frekvensanvendelse eller af manglende overholdelse af en frekvenstilladelses vilkår, er en uacceptabel forstyrrelse.

TV 2 benytter ofte midlertidige og sporadiske frekvensanvendelser rundt om i hele landet, hvor vi til tider oplever forstyrrelser. Først når TV 2 forsøger at anvende til-delte frekvenser, detekteres disse forstyrrelser, og her er det ofte for sent at gøre noget ved problemet, da TV 2s anvendelse ofte er tidskritisk, som eksempelvis i forbindelse med et direkte indslag til en nyhedsudsendelse.

TV 2s anvendelse af spektrum og frekvenser i produktion er typisk indeholdt i den af Europa-Kommissionen definerede PMSE – "Programme Making and Special

TV 2 DANMARK A/S

Rugaardsvej 25
5100 Odense
+45 65 91 91 91

Teglholm Allé 16
2450 København SV
+45 39 75 75 75

www.tv2.dk

Events", der er særskilt behandlet og koordineret på tværs af EU, hvorfor TV 2 tillader sig at henvise til netop disse anbefalinger.

Lovgivningen bør derfor arbejde ud fra et princip om, at enhver uacceptabel forstyrrelse er ulovlig. Lovgivningen skal give mulighed for proaktivt at stoppe frekvensanvendelse, som potentielt kan forstyrre anden anvendelse båret af en tilladelse.

Det fremgår af forslaget side 18, pkt. 5, at følgende indsættes som ny § 2, stk. 5:

"Stk. 5. Klima-, energi- og forsyningsministeren kan beslutte at afsætte radiofrekvenser til statens eget brug af hensyn til beskyttelsen af den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og til forsvaret. Energistyrelsen indarbejder ministerens beslutning i en frekvensplan som nævnt i § 4."

TV 2 har forståelse for behovet for radiofrekvenser til beskyttelse af den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og forsvaret. TV 2 vil dog understrege, at afsætning af sådanne frekvenser ikke bør ske på bekostning af andre samfundsvæsentlige anvendelser, såsom produktion og distribution af radio- og tv-indhold. Lovgivningen bør derfor tage højde for, at disse frekvenser ikke kan afsættes til statens eget brug, da dette kan knægte ytringsfriheden og muligheden for mediernes frie adgang til befolkningen, herunder potentielt udfordre TV 2s Public Service-forpligtelse.

Det fremgår endvidere af forslaget side 18, pkt. 6, at følgende indsættes som 2. pkt. i § 7, stk. 6:

"Frekvensknaphed foreligger tillige, når Energistyrelsen vurderer, at efterspørgslen efter radiofrekvenser i et givent geografisk område ikke kan forventes at ville kunne imødekommes inden for et kortere tidsrum, herunder ved at angive muligheder for at anvende radiofrekvenser, som efter Energistyrelsens vurdering er substituerbare i forhold til de ansøgte radiofrekvenser."

TV 2 er af den opfattelse, at tilstedeværelsen af frekvensknaphed ikke giver mulighed for at flytte eksisterende tilladelseshavere i båndet og ønsker, at Energistyrelsen bekræfter dette, som følge af denne høring.

Det er TV 2s holdning, at man ikke skal kunne bruge princippet til at flytte eksisterende tilladelseshavere; særligt ikke hvis det er forbundet med store omkostninger for tilladelseshavere og slutbrugere af frekvenserne.

Med venlig hilsen

Tom Damgaard Vindum
Chef, TV 2 Teknik & IT

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Ulrik Holm <uh@horsens.dk>
Sendt: 24. juni 2020 10:22
Til: ENS - Center for Telekommunikation; Anders Lønvig; chro@ens.d
Emne: Høringssvar på G5 lovpakken

Det er med stor bekymring, at jeg konstaterer en udvidelse af baggrundsstrålingen er på vej til godkendelse i folketingsalen.

Vi har i Horsens Kommune flere sager fra folk der er generet af ukendte fænomener, der giver dem ubehag i fx høreelse og balancen. Vi prøver at hjælpe med at opklare de årsager der evt kan være, men må i visse tilfælde opgive, og efterlader ofte disse mennesker i desperation.

Det er min overbevisning at baggrundsstråling kan være en faktor i disse sager.

Jeg mener derfor ikke at vi som nation skal ligge os fast på et system der slet slet ikke er undersøgt til bunds i forhold til folkesundheden.

Da vi samtidig har et eksisterende system der fungerer upåklageligt, er det mit forslag at vi udsætter de folkevalgtes beslutning til de har et fuldt oplyst grundlag at tage beslutningen ud fra.

Det er min forståelse, at afgørelser der er taget på et ikke fuldt oplyst grundlag, ikke kun er dårlige beslutninger, men også kan være direkte ulovlige.

Som bekymret miljømedarbejder i Horsens Kommune håber jeg derfor at denne, og sikker mange andres, indsigelse vil få jer til at trække håndbremsen på den endelige vedtagelse i folketinget og vente på flere og mere konkrete og gerne danske undersøgelser, kan fastslå at folkesundheden ikke sættes over styr.

Med venlig hilsen

Ulrik Holm
Miljømedarbejder

Telefon direkte: 76292644

Mail: uh@horsens.dk

Horsens Kommune

Teknik og Miljø

Industrimiljø
Rådhusstorvet 4
8700 Horsens

Behandling af personoplysninger

Vi behandler dine personoplysninger efter reglerne i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven. Læs om, hvordan vi behandler dine personoplysninger på vores hjemmeside: <http://www.horsens.dk/oplysningspligt#10>.

ENS - Center for Telekommunikation

Fra: Laura Contin <laura.contin@whitehouseconsulting.co.uk>
Sendt: 25. juni 2020 12:35
Til: ENS - Center for Telekommunikation
Cc: Anders Lønvig; Christian Rosenskjold
Emne: 2020 - 6701

Prioritet: Høj

Opfølgningsflag: Opfølgning
Flagstatus: Afmærket

Dear Sir/Madam,

I write on behalf of WorldDAB, the association responsible for promoting the uptake of DAB+ radio around the world.

Please find below a short statement welcoming the publication of the [Forslag til Lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester, lov om radiofrekvenser og forskellige andre love](#).

[WorldDAB](#), the global industry association responsible for defining and promoting DAB digital radio, welcomes the publication of the Draft Bill implementing the European Electronic Communications Code Directive (the Code).

This Bill reflects the spirit and the wording of the Code, especially with regard to the provision on the interoperability of car radio and consumer radio receivers, as outlined at Article 113 (Annex XI) of the Code.

WorldDAB welcomes the changes in the title of the "Act on Standards for the Transmission of Television Signals" (the Act) and the addition of the wording '*digital terrestrial interoperability radio transmission*' as an important step towards supporting consumer choice and ensuring that consumers are able to receive safety and security information.

WorldDAB fully supports the introduction, at section 1 (4) of the Act, of the following provision on the "*Obligation for manufacturers and importers of Class M vehicles to ensure that car radio receiver which is built into new class M vehicles, consists of a receiver that can receive and reproduce radio services broadcast via digital terrestrial radio transmission.*"

This is fully in line with the requirements laid out in the Code, and represents a crucial step to ensuring that motorists in Denmark will be able to receive the benefits of digital terrestrial radio, which include greater choice, clearer audio and enhanced data services – all provided free-to-air.

[WorldDAB](#) is the global industry forum for digital radio, facilitating the adoption and implementation of broadcast digital radio based on DAB / DAB+, the digital radio standards of choice for broadcasters across Europe, Asia Pacific and other regions.

Please do not hesitate to contact me, should you have any questions.

Best regards,
Laura

Laura Contin

t: +44 (0)20 7793 2530
m: +44 (0)7393 649765
e: laura.contin@whitehouseconsulting.co.uk

The
Whitehouse
Consultancy

This email may contain confidential information. If you are not the intended recipient, please note that any dissemination, distribution or copying of this mail is strictly prohibited. Anyone who receives this mail in error should notify the sender immediately and delete it from his or her computer.

Please see our [Privacy Policy](#) for details.

Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering (OBR) har modtaget lovforslaget i høring.

OBR har følgende vurdering af forslagens administrative konsekvenser for erhvervslivet samt bemærkninger til Energistyrelsens vurdering af principperne for agil erhvervsrettet regulering.

Administrative konsekvenser

OBR har følgende bemærkninger om de administrative konsekvenser for erhvervslivet.

OBR bemærker, at lovforslaget giver hjemmel til udstedelse af bekendtgørelser, som indebærer administrative konsekvenser for erhvervslivet. Lovforslagets bemyndigelsesbestemmelser vurderes at medføre administrative konsekvenser under 4 mio. kr.

Principper for agil erhvervsrettet regulering

OBR har i forbindelse med præhøringen af lovforslaget afgivet bemærkninger til Energistyrelsens vurdering af, at et eller flere af principperne for agil erhvervsrettet regulering er relevante for de konkrete ændringer i lovforslaget. OBR har ingen yderligere bemærkninger hertil.